

เสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2554

Political Stability of Samak Suntoravej Government

Pol. Lt. Col. Saichol Punjachai

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Political Science in Politics and Government

School of Political Science

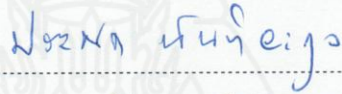
Sukhothai Thammathirat Open University

2011

หัวข้อวิทยานิพนธ์ เสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช
ชื่อและนามสกุล พันตำรวจโทสายชล ปัญจชัย
แขนงวิชา การเมืองการปกครอง
สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์รสลิน ศิริยะพันธุ์
 2. รองศาสตราจารย์ ดร. รุ่งพงษ์ ชัยนาม

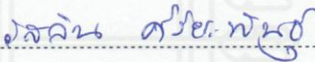
วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2555

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

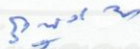
ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ประณต นันทิยะกุล)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์รสลิน ศิริยะพันธุ์)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. รุ่งพงษ์ ชัยนาม)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ ด้วยความกรุณาของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์คือ รองศาสตราจารย์ รสลิน ศิริยะพันธุ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งพงษ์ ชัยนาม ที่สละเวลาให้คำปรึกษาและแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์เล่มนี้จนสำเร็จลุล่วงอย่างสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ประณต นันทิยะกุล ที่กรุณามาเป็นประธานในการสอบวิทยานิพนธ์ และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยในการปรับปรุงเนื้อหาให้มีความครบถ้วน สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน และผู้เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่คอยช่วยเหลือและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา ตลอดระยะเวลาในการศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ โดยเฉพาะครอบครัวที่ได้ให้คำปรึกษาและเป็นกำลังใจด้วยดีตลอดมา คุณค่าและประโยชน์จากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่ บิดา มารดา ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านด้วยความเคารพ

สายชล ปัญจชัย

พฤษภาคม 2555

ชื่อวิทยานิพนธ์ เสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช
ผู้วิจัย พันตำรวจโทสายชล ปัญจชัย รหัส 2508001399 ปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
(การเมืองการปกครอง) อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์รศ.สิน ศิริยะพันธุ์
(2) รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งพงษ์ ชัยนาม ปีการศึกษา 2554

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ลักษณะเสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาล นายสมัคร สุนทรเวช (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อเสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลใช้การ วิเคราะห์เนื้อหา และบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า (1) ลักษณะเสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ขึ้นอยู่กับความชอบธรรมทางกฎหมายคือการเข้าสู่ฝ่ายบริหารด้วยวิถีทางประชาธิปไตยผ่านการ เลือกตั้ง และความชอบธรรมทางการเมือง คือ เสถียรสนับสนุนรัฐบาล กลุ่มกดดันทางการเมือง การ ตรวจสอบจากสื่อมวลชน ประสิทธิภาพของรัฐบาลที่สะท้อนจากความพึงพอใจในศักยภาพของ รัฐบาลและคณะรัฐมนตรี และประสิทธิผลของรัฐบาลที่สะท้อนจากผลงานที่ได้ปฏิบัติตามนโยบาย เร่งด่วน และ (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อเสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาล ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคลของนายกรัฐมนตรี ได้แก่ นิสัยและคุณลักษณะส่วนตัว ประสบการณ์ทางการเมืองในอดีต ภาพลักษณ์ของการเป็นอนุรักษ์นิยม และคตินิยมต่างๆ ปัจจัยจากพรรคการเมือง ได้แก่ จำนวน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองที่สังกัด ความเสี่ยงของกรรมการบริหารพรรคที่ถูกชี้ มูลความผิด และความสัมพันธ์กับพรรคร่วมรัฐบาลอันเนื่องมาจากการเป็นรัฐบาลผสม และปัจจัย ด้านบริบททางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม คือ แรงดันจากการแก้ไขรัฐธรรมนูญ การชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย กรณีเขาพระวิหาร กรณีรัฐมนตรีบางคนถูกกล่าวหาว่า ทำผิดกฎหมายหรือจริยธรรม และปัญหาราคาน้ำมันแพง

คำสำคัญ เสถียรภาพทางการเมือง รัฐบาล นายสมัคร สุนทรเวช

Thesis title: Political Stability of the Samak Sundaravej Government

Researcher: Pol. Lt. Col. Saichol Punjachai; **ID:** 2508001399; **Degree:** Master of Political Science (Politics and Government); **Thesis advisors:** (1) Rosalin Siriyaphan, Associate Professor; (2) Dr. Rungphong Jayanama, Associate Professor; **Academic year:** 2011

Abstract

The objectives of this research were to study (1) the political stability of the Samak Sundaravej government; and (2) factors that affected the political stability of the Samak Sundaravej government.

This was a qualitative research based on documentary research. Data were analyzed using the method of content analysis and reported using descriptive analysis.

The results showed that: (1) The characteristics of the political stability of the Samak Sundaravej government depended on legal credibility (the government came to be the executive branch through a democratic election) and political credibility (supporting votes for the government, political pressure groups, and scrutiny by the press). The efficiency of the government was reflected in satisfaction with the government's and the Cabinet's capabilities and the effectiveness of the government was reflected in the performance results on urgent policies. (2) The factors that affected the political stability of the Samak Sundaravej government consisted of personal factors (the prime minister's personality, past political experience, conservative image and legal cases), factors involving the party (the number of party members holding seats in Parliament, the risk from accusations of misdoing against party administrators, and relationships with the other parties in the coalition government), and factors arising from the political, economic and social context (opposition to amendments to the constitution, demonstrations by the People's Alliance for Democracy, the Khao Preah Vihear Sanctuary dispute, accusations of Cabinet ministers breaking the law or acting unethically, and the problem of high oil prices).

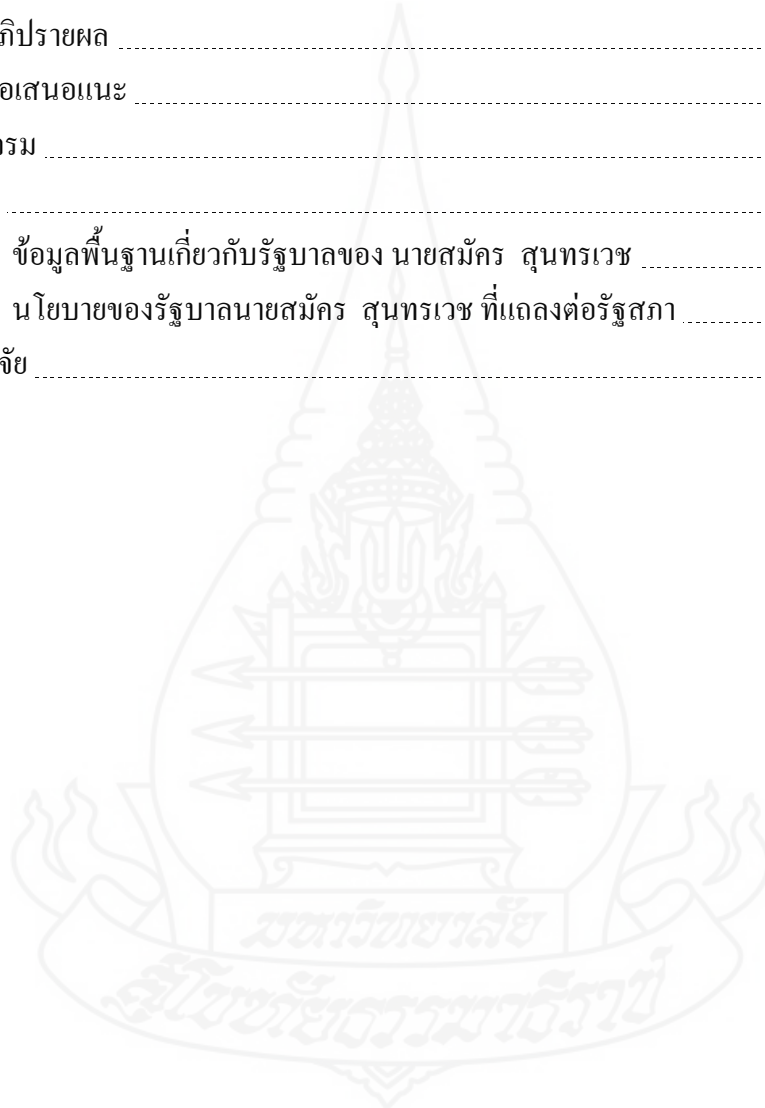
Keywords: political stability, government, Samak Sundaravej

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญภาพ	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
กรอบแนวคิดการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
ข้อจำกัดของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดเกี่ยวกับรัฐบาล	7
แนวคิดเกี่ยวกับเสถียรภาพของรัฐบาล	12
แนวคิดเกี่ยวกับความชอบธรรมทางการเมือง	16
แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำและผู้นำทางการเมือง	20
แนวคิดเกี่ยวกับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม	34
ประวัติย่อของนายสมัคร สุนทรเวช	37
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	40
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	43
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	43
การเก็บรวบรวมข้อมูล	43
การวิเคราะห์ข้อมูล	44
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	45
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับนายกรัฐมนตรีนายสมัคร สุนทรเวช	45
เสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาลสมัยนายกรัฐมนตรีนายสมัคร สุนทรเวช	70
ปัจจัยที่ส่งผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาล สมัยนายกรัฐมนตรีนายสมัคร สุนทรเวช	88

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	94
สรุปผลการวิจัย	94
อภิปรายผล	99
ข้อเสนอแนะ	103
บรรณานุกรม	105
ภาคผนวก	110
ก ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับรัฐบาลของ นายสมัคร สุนทรเวช	111
ข นโยบายของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ที่แถลงต่อรัฐสภา	121
ประวัติผู้วิจัย	140

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	4
ภาพที่ 2.1 Matrix of Legitimacy and Effectiveness	18
ภาพที่ 2.2 แรงจูงใจของภาวะผู้นำ	22

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2540 ซึ่งถือกันว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่มีกระบวนการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง อันเป็นพื้นฐานในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครอง และมีการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทั้งทางตรงและทางอ้อมมากที่สุด ด้วยการมีองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ ผลต่อเนื่องจากการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ ยังทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างทางการเมืองไปเป็นอย่างมาก เพราะเกิดการควมรวมพรรคการเมือง จนได้รัฐบาลที่มีเสถียรภาพและอำนาจมากขึ้น อีกทั้งเกิดการปฏิรูประบบการเลือกตั้ง ที่มีระบบการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อพรรคการเมือง และแบบแบ่งเขตเขตเดียวเบอร์เดียว นับว่าระหว่างการใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 นี้ ได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของระบบการเมืองไทยอย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ก็ได้ถูกยกเลิกโดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ซึ่งต่อมาเรียกว่า คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) ที่ได้ทำการรัฐประหาร เมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ในขณะที่นายกรัฐมนตรี คนที่ 23 ของประเทศ คือ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อยู่ระหว่างการเดินทางไปต่างประเทศ จากนั้นจึงมีการจัดตั้งรัฐบาลที่มาจากการทหาร หรือที่เรียกว่า รัฐบาลจิงแก่ เข้ามาบริหารประเทศ โดยมี พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งถือว่าเป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 24 ของประเทศไทย ในระหว่างนั้น ก็ได้มีการจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ (สสร.) เพื่อร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมาใหม่ ซึ่งภายหลังจากร่างเสร็จและได้รับความเห็นชอบจากฝ่ายนิติบัญญัติแล้ว ก็ได้เผยแพร่ให้ประชาชนทราบ รวมทั้งจัดให้มีการลงประชามติเพื่อขอความเห็นชอบ ในวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2550 และประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2550

ภายหลังจาก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ประกาศใช้ ประเทศไทย ได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ทั่วประเทศ เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2550 ช่วงเวลานั้น สังคมได้คาดหวังว่าการเลือกตั้งที่จะมีขึ้นจะแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ เพราะก่อนหน้านี้จะมีการเลือกตั้งในครั้งนี้อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและแกนนำจากพรรคไทยรักไทย ของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร หลายคน ได้แยกย้ายไปสนับสนุนกลุ่มการเมืองขึ้นมาใหม่ และในเวลาต่อมาได้

จัดตั้งเป็นพรรคการเมืองขึ้นมาอีกหลายพรรค ซึ่งการเลือกตั้งครั้งนี้ สมาชิกพรรคไทยรักไทยที่ถูกยุบพรรค ส่วนใหญ่ได้ย้ายไปสังกัดพรรคการเมืองใหม่ที่ชื่อว่า พรรคพลังประชาชน และมีการเสนอชื่อ นายสมักร สุนทรเวช อดีตหัวหน้าพรรคประชากรไทย เป็นหัวหน้าพรรคพลังประชาชน ซึ่งนายสมักร สุนทรเวช เคยมีประสบการณ์การทำงานทางการเมืองมาเป็นเวลายาวนานมาเกือบ 40 ปี เคยดำรงตำแหน่งทั้งรองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีมาหลายกระทรวง รวมทั้งเมื่อสนามการเมืองใหญ่ลงสมัครรับเลือกตั้งผู้ว่ากรุงเทพมหานครและได้รับตำแหน่งผู้ว่ากรุงเทพมหานครดังที่ตั้งใจ และการเข้ามารับตำแหน่งหน้าที่หัวหน้าพรรคครั้งนี้ นายสมักร ถูกกล่าวหาว่าเป็นตัวแทนหรือนอมินี (Nominee) ของอดีตนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ด้วยความรู้สึกของประชาชนส่วนใหญ่ที่รู้ว่าอดีตนายกรัฐมนตรีผู้นี้ยังให้การสนับสนุนพรรคพลังประชาชนอยู่ ก็เลยทำให้กระแสการเลือกตั้งที่ผ่านมา พรรคพลังประชาชนสามารถชนะการเลือกตั้งทั่วประเทศ นำ ส.ส. เข้าสภา มากกว่า 300 ที่นั่ง แม้คณะกรรมการการเลือกตั้ง จะมีการแจกใบเหลืองใบแดงหลายจังหวัด ทำให้นายสมักร สุนทรเวช หัวหน้าพรรคพลังประชาชน กลายเป็นผู้แข่งขันหรือแคนดิเดต (Candidate) นายกรัฐมนตรี เนื่องจากเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองที่มีสมาชิกได้รับการเลือกตั้งมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วยจำนวนที่มากที่สุด

ในขั้นตอนการเสนอชื่อผู้เหมาะสมให้สภาผู้แทนราษฎรลงมติเลือกนายกรัฐมนตรีนั้น ปรากฏว่าได้เกิดกระแสต้านนายสมักร สุนทรเวช ขึ้นมาในบางส่วน เนื่องจากลักษณะการพูดที่โผงผาง ไม่สนใจใคร ที่หลายคนดูแล้วเห็นว่าอาจจะไม่เหมาะสมกับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รวมทั้งการมีคติความต่างๆ ที่ยังค้างค้ำ กระทั่งกระแสก่อนการลงมติ ก็ยังมีความหวั่นวิตกกังว่าพรรคการเมืองที่เคยเข้าร่วมสนับสนุนรัฐบาลสมัยนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร จะไม่ให้การสนับสนุนพรรคพลังประชาชนในการจัดตั้งรัฐบาล จนในที่สุดเมื่อมีการเปิดประชุมสภาเพื่อลงมติเลือกนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่เช้าวันที่ 28 มกราคม 2551 ซึ่ง นายชงยุทธ ดิยะไพรัช ประธานสภาผู้แทนราษฎร ทำหน้าที่เป็นครั้งแรกหลังจากได้รับพระราชโองการโปรดเกล้าฯ นั้น ก่อนการลงคะแนนเสียงได้มีการอภิปรายโต้แย้งในเรื่องของการแสดงวิสัยทัศน์ของผู้ถูกเสนอชื่อเป็นนายกรัฐมนตรีพอหอมปากหอมคอ จากนั้นที่ประชุมก็ได้มีมติ 306 เสียงต่อ 145 เสียง ให้การเลือกนายกรัฐมนตรีในครั้งนี้ไม่ต้องมีการแสดงวิสัยทัศน์ และให้เดินหน้ากระบวนการลงมติเลือกนายกรัฐมนตรีโดยเปิดเผย ด้วยการชื่อนสมาชิกเป็นรายบุคคล ซึ่ง นายแพทย์สุรพงษ์ สืบวงศ์ลี จากพรรคพลังประชาชน ได้เสนอชื่อ นายสมักร สุนทรเวช ให้สภาพิจารณาเพื่อลงมติเลือกเป็นนายกรัฐมนตรี ส่วนทางพรรคประชาธิปัตย์ เสนอชื่อ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ผลการลงมติ ปรากฏว่า นายสมักร สุนทรเวช ชนะนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ด้วยคะแนน 310 ต่อ 163 เสียง และขึ้นดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 25 ของประเทศไทย

นายสมักร สุนทรเวช นายกรัฐมนตรีวัย 73 ปี ได้แถลงนโยบาย เมื่อวันที่ 18

กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 ว่าจะยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และกล่าวถึงแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยมุ่งมั่นที่จะสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงก้าวหน้าในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้น เพื่อประโยชน์สุขของประชาชาติและประชาชนชาวไทยทุกคน ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ปัญหาการค่าน้ำมันดิบในตลาดโลก ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและก่อให้เกิดแรงกดดันต่อภาวะเงินเฟ้อในโลกละในประเทสไทย นอกจากนี้จะวางรากฐานการเจริญเติบโตที่มั่นคงและยั่งยืน ส่งเสริมภาคการผลิตและบริการให้สามารถปรับตัวไปสู่การผลิตสินค้าและบริการที่มีมูลค่าสูงขึ้น เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งเป็นปัญหาโครงสร้างระยะยาวของประเทศ รวมทั้งการให้ความสำคัญกับนโยบายในด้านสังคม ที่สังคมไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และประชากรไทยตั้งแต่เด็กจนถึงผู้สูงอายุอยู่ในภาวะที่จะต้องปรับตัวเข้าสู่สังคมด้านความรู้ในยุคโลกาภิวัตน์ และนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม ที่ให้ความสำคัญกับปัญหาภาวะโลกร้อน และภัยธรรมชาติต่างๆ

การดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ นายสมัคร สุนทรเวช ในระยะแรก ได้แสดงเจตจำนงอย่างแน่วแน่ ที่จะมุ่งมั่นบริหารประเทศ ภายใต้หลักการสำคัญสองประการที่เชื่อว่าจะสร้างความยั่งยืนให้แก่เศรษฐกิจและสังคมไทย และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักลงทุนไทยและต่างประเทศ รวมทั้งจากประชาคมโลก โดยประการแรกคือการสร้างความสามัคคีให้แก่นักไทยทุกภาคส่วนที่ต้องร่วมมือในการนำพาประเทศให้ผ่านวิกฤติการณ์ต่างๆ และสร้างรากฐานที่มั่นคงสำหรับประเทศไทยในอนาคต การสร้างความสามัคคีนี้รวมถึงการแก้ไขเยียวยาปัญหาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ไปสู่แนวทางการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและสามัคคีของพี่น้องประชาชนในพื้นที่ ประการที่สองคือการสร้างความสมดุลและภูมิคุ้มกันให้แก่เศรษฐกิจของประเทศ ตั้งแต่การพัฒนาคนให้มีคุณธรรม นำความรู้ การสนับสนุนการออมระยะยาว การส่งเสริมการเกษตรทฤษฎีใหม่ในพื้นที่เหมาะสม การพัฒนาชุมชนให้พึ่งตนเองได้ การสร้างความมั่นคงด้านพลังงาน นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญแก่บทบาท การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาประเทศ และสนับสนุนกลไกการตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐ

การบริหารงานในตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ นายสมัคร สุนทรเวช ได้มีบุคลากรจากหน่วยงานต่างๆ ซึ่งรวมถึงนักวิชาการบางส่วนออกมาวิเคราะห์ถึงความมีเสถียรภาพของรัฐบาลต่างๆ นานา โดยเฉพาะข้อวิจารณ์ที่ว่าภายหลังจากมีการแถลงนโยบายหลายๆ อย่างเป็นไปแล้ว รัฐบาลของ นายสมัคร สุนทรเวช ยังไม่ได้มีผลงานอะไรเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน นอกจากการพยายามแก้ไขรัฐธรรมนูญหลายครั้ง จนทำให้เกิดความเคลื่อนไหวกดดันจากประชาคมต่างๆ เช่น กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) ที่กล่าวหาว่านายสมัคร สุนทรเวช เป็นตัวแทนหรือนอมินีของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร และได้ยื่นข้อเรียกร้องให้ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี นอกจากนี้ การที่ นายสมัคร สุนทรเวช มีนิสัยส่วนตัวที่เป็นคนพูดตรงๆ จึงมักจะมีปัญหากับ

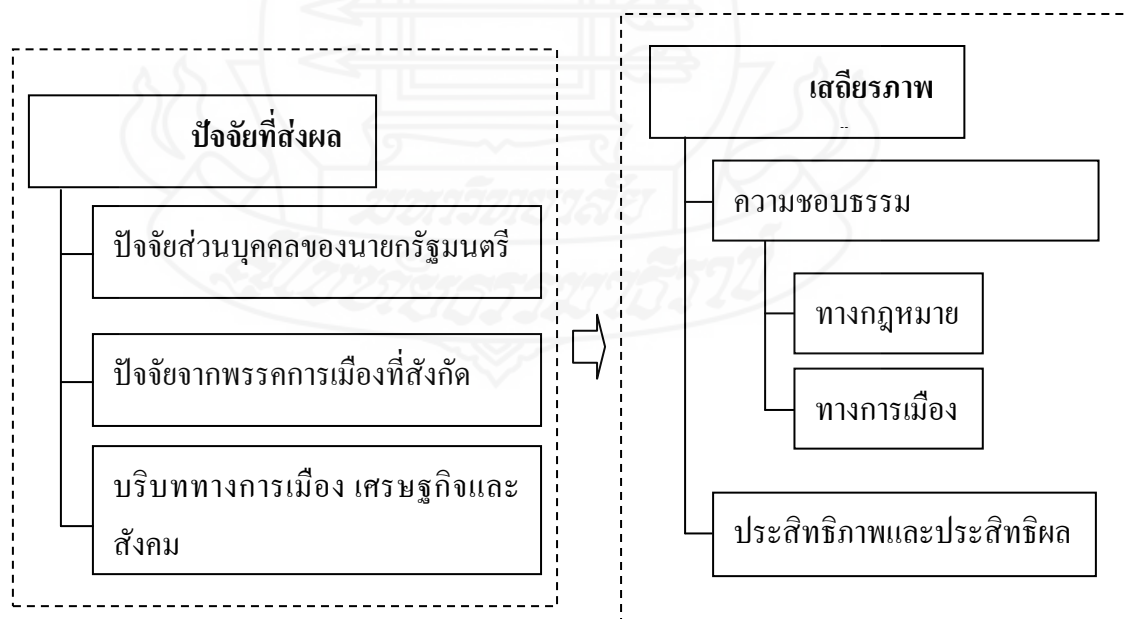
สื่อมวลชนเป็นประจำ รวมทั้งการที่ นายสมักร สุนทรเวช ได้ใช้เวลาวันหยุดไปจัดรายการอาหารทางโทรทัศน์ ที่มีความหมิ่นเหม่ว่าอาจจะขัดกับรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 โดยระหว่างนั้นก็ได้มีการยื่นเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อกล่าวหาในกรณีดังกล่าว ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นเหตุให้ รัฐบาล นายสมักร สุนทรเวช มีปัญหาในด้านเสถียรภาพ และเป็นเหตุให้ต้องสิ้นสุดสภาพของการเป็นนายกรัฐมนตรีจากคำพิพากษาของศาลในที่สุด จากปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นสิ่งที่น่าสนใจเป็นอย่างมากสำหรับการศึกษาถึงเสถียรภาพของรัฐบาล นายสมักร สุนทรเวช ในห้วงเวลาดังกล่าว โดยมุ่งเน้นศึกษาถึงลักษณะเสถียรภาพของรัฐบาล ในด้านความชอบธรรม ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการทำงาน รวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาลทั้งที่มาจากสภาพส่วนบุคคลของตัวนายกรัฐมนตรีเอง หรือจากพรรคการเมืองที่สังกัด รวมทั้งบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมอื่นๆ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะเสถียรภาพของรัฐบาลสมัยนายกรัฐมนตรี นายสมักร สุนทรเวช
2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาลสมัยนายกรัฐมนตรี นายสมักร

สุนทรเวช

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มุ่งศึกษาสภาพที่เป็นปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยจากพรรคการเมือง และปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมต่างๆ ที่มีผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาล นายสมัคร สุนทรเวช ในด้านความชอบธรรมทั้งทางกฎหมายและการเมือง และประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการบริหารงานของ นายสมัคร สุนทรเวช ในฐานะผู้นำรัฐบาล ที่มาจากการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2550 ภายใต้พรรคการเมืองพลังประชาชน เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล

4.2 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มุ่งศึกษาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับรัฐบาล ระหว่าง กุมภาพันธ์ – สิงหาคม 2551 ก่อนที่ศาลรัฐธรรมนูญจะตัดสินให้ นายสมัคร สุนทรเวช สิ้นสุดการเป็นนายกรัฐมนตรี

5. ข้อยกจำกัดของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิทั้งหมด และภายใต้บริบทของรัฐบาล ก่อนที่ศาลรัฐธรรมนูญจะตัดสินให้ นายสมัคร สุนทรเวช สิ้นสุดการเป็นนายกรัฐมนตรี อีกทั้งระหว่างการศึกษานี้ รัฐบาลของนายสมัคร สุนทรเวช ยังไม่ได้มีการแถลงผลงานของรัฐบาล ดังนั้น การพิจารณาประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงเป็นการวิเคราะห์จากการสะท้อนของสื่อมวลชน ต่อการทำหน้าที่บริหารประเทศของรัฐบาลเป็นหลัก

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

เสถียรภาพของรัฐบาล หมายถึง สภาพการบริหารงานของรัฐบาล ที่มีความต่อเนื่องราบรื่น และมีระยะเวลายาวนาน จนสามารถบริหารประเทศได้ครบวาระของการดำรงตำแหน่งทางการเมือง

รัฐบาลของนายสมัคร สุนทรเวช หมายถึง รัฐบาลที่บริหารประเทศไทย ระหว่าง กุมภาพันธ์ – สิงหาคม 2551 โดยมีพรรคพลังประชาชนเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล และมีนายสมัคร สุนทรเวช เป็นนายกรัฐมนตรี

ปัจจัยที่ส่งผลต่อเสถียรภาพทางการเมือง หมายถึง สภาพที่มีอิทธิพลต่อเสถียรภาพทางการเมือง ของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ประกอบด้วย

- **ปัจจัยส่วนบุคคลของนายกรัฐมนตรี** หมายถึง คุณลักษณะของนายกรัฐมนตรี นายสมักร สุนทรเวช ในด้านบุคลิกภาพ อารมณ์ความรู้สึก นิสัยใจคอ พฤติกรรมการสื่อสาร ประสิทธิภาพการทำงาน ฯลฯ

- **ปัจจัยจากพรรคการเมืองที่สังกัด** หมายถึง สภาพของพรรคพลังประชาชน ทั้งในด้านนโยบาย บุคลากร โครงสร้าง และบุคคลที่สนับสนุนต่างๆ

- **บริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม** หมายถึง สภาพที่เป็นเงื่อนไขเกี่ยวข้องกับรัฐบาลในด้านคู่แข่งทางการเมือง พลังกดดันจากภาคประชาชน รวมทั้งสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงจนมีผลต่อรัฐบาล

เสถียรภาพทางการเมือง หมายถึง คือการที่รัฐบาลนั้นๆ มีความมั่นคง เข้มแข็ง และสามารถทำงานได้อย่างดีและต่อเนื่อง จนบริหารประเทศได้อย่างราบรื่น มีเอกภาพ และสามารถบริหารประเทศจนครบวาระแห่งการดำรงตำแหน่งทางการเมือง อันเนื่องมาจากสิ่งต่างๆ ดังนี้

- **ความชอบธรรม** หมายถึง ความชอบธรรมทางกฎหมายและทางการเมืองของรัฐบาลที่ได้สิทธิและอำนาจทางการเมืองและการบริหารประเทศ จากการได้รับการยอมรับจากประชาชนส่วนใหญ่ อันเกิดจากการได้มาของอำนาจและการใช้หรือสืบทอดอำนาจที่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือเหตุผลในการรองรับ และประชาชนได้ให้ความยินยอมและการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองภายใต้การบริหารงานของรัฐบาล

- **ประสิทธิภาพและประสิทธิผล** หมายถึง ผลการปฏิบัติงานที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และสามารถบรรลุเป้าหมายตามที่ได้กำหนดไว้ในนโยบายของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภา

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงเสถียรภาพของรัฐบาล สมัยนายกรัฐมนตรี นายสมักร สุนทรเวช
2. ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาล สมัยนายกรัฐมนตรี นายสมักร สุนทรเวช
3. ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาเสถียรภาพของรัฐบาลชุดต่างๆ

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง เสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ดังหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับรัฐบาล
2. แนวคิดเกี่ยวกับเสถียรภาพของรัฐบาล
3. แนวคิดเกี่ยวกับความชอบธรรมทางการเมือง
4. แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำและผู้นำทางการเมือง
5. แนวคิดเกี่ยวกับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม
6. ประวัติย่อของนายสมัคร สุนทรเวช
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับรัฐบาล

1.1 ความหมายของรัฐบาล

วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวิน (2545: 166) ได้ให้ความหมายของรัฐบาลไว้ว่า หมายถึง สถาบันทางการเมืองที่ทำหน้าที่ผู้ปกครอง และเป็นใช้อำนาจอธิปไตยหรือใช้อำนาจรัฐ โดยในการเมืองสมัยใหม่รัฐบาลจะเป็นสถาบันทางการเมืองที่ทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร ในการกำหนดนโยบายในการบริหารประเทศ และมีภารกิจทั้งภายในและภายนอกรัฐ

อนันตชัย เรืองวัฒนะ (2547 : 18) ได้ให้ความหมายของรัฐบาลไว้ว่า หมายถึง องค์กรที่มีอำนาจในการออกและบังคับใช้กฎหมาย สำหรับดินแดนหนึ่งๆ โดยมีอำนาจในการปกครอง และการบริหารจัดการเหนือพื้นที่ใดๆ หรือเหนือกลุ่มคน

เรืองเวทย์ แสงรัตนา และสุนิจิต สุนิจิตานนท์ (2553) ได้ให้ความหมายของรัฐบาลไว้ว่า หมายถึง คณะบุคคลที่ซึ่งทำหน้าที่บริหารประเทศให้เจริญก้าวหน้า สร้างความชอบธรรม และความสงบสุขให้แก่ประชาชน โดยมีหัวหน้ารัฐบาลคือนายกรัฐมนตรี

จากความหมายของรัฐบาล ตามที่มีผู้ได้กล่าวมาในข้างต้น สรุปได้ว่า รัฐบาลคือ องค์กรหรือสถาบันทางการเมือง ที่ประกอบไปด้วยคณะบุคคลที่มีอำนาจทางการเมือง และ

หน้าที่และความรับผิดชอบในการบริหารประเทศ ให้เจริญก้าวหน้า สร้างความชอบธรรม และความสงบสุขให้แก่ประชาชนในประเทศ

1.2 องค์ประกอบของรัฐบาล

องค์ประกอบของรัฐบาลในประเทศไทย ที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 คือฝ่ายบริหาร ในระบบรัฐสภา ที่ทำหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมาย และรับผิดชอบในการบริหารและปกครอง ประเทศ ประกอบด้วย

- 1) นายกรัฐมนตรี 1 คน และรัฐมนตรีอื่นอีกไม่เกิน 35 คน หรือเรียกว่ามีจำนวน คณะรัฐมนตรี ไม่เกิน 36 คน
- 2) คณะรัฐมนตรี หมายถึง คณะบุคคลฝ่ายบริหารในระดับสูงสุดของรัฐบาล ที่เข้ามาบริหารประเทศ โดยรัฐมนตรีจะแต่งตั้งโดยนายกรัฐมนตรี
- 3) ฝ่ายบริหารหรือรัฐบาลจะมีอำนาจจำกัด ต้องอยู่ใต้การควบคุมดูแลของฝ่ายนิติบัญญัติ
- 4) การทำงานของรัฐบาลนั้น นายกรัฐมนตรีต้องฟังเสียงของรัฐมนตรีร่วมคณะ การปฏิบัติงานเป็นไปตามมติเสียงข้างมาก โดยถือหลักให้รัฐมนตรีแต่ละคนรวมทั้งนายกรัฐมนตรี ใช้สิทธิในการลงคะแนนเสียงได้คนละหนึ่งเสียง ดังนั้นนายกรัฐมนตรีจึงเป็นบุคคลแรกในบรรดาบุคคลที่เท่ากัน (The first among equals) แต่อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัตินายกรัฐมนตรีจะเป็นผู้มีอำนาจและอิทธิพลในคณะรัฐมนตรีอยู่มากเนื่องจากเป็นผู้เสนอชื่อบุคคลที่จะเข้ามาร่วมรัฐบาล และ นายกรัฐมนตรีมักจะมีมาจากหัวหน้าพรรคที่มีเสียงข้างมากในสภา

1.3 คุณลักษณะของรัฐบาล

รัฐบาลของประเทศไทย ในภาวะปกติถือเป็นรัฐบาลแบบประชาธิปไตย ที่จัดตั้งมาจากระบบการเลือกตั้งที่เป็นประชาธิปไตยแบบผู้แทน (Representative democracy) และอยู่ภายใต้ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นรัฐบาลที่มีอำนาจจำกัด (Limited government) ตามกฎหมาย คือมีขอบเขตที่จำกัดตามรัฐธรรมนูญในการออกกฎหมายและบริหารประเทศ โดย คุณลักษณะของรัฐบาล (วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวิน 2545: 179) จะมีดังต่อไปนี้

- 1) หลักความยินยอมของประชาชน (Popular consent) รัฐบาลจะต้องยึดถือ หลักการพื้นฐานของประชาธิปไตย คือการเป็นรัฐบาลที่มาจากความยินยอมของประชาชน หรือประชาชนที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยอนุญาตหรือให้การยินยอมให้คณะบุคคลนั้นๆ เข้ามาทำหน้าที่แทนประชาชนโดยรวมในฐานะที่เป็นรัฐบาล โดยการให้ความยินยอมของประชาชน จะเป็นที่มาของความชอบธรรมทางการเมือง (Political legitimacy) ซึ่งเกิดจากการใช้สิทธิ์ทางการเมือง

ของประชาชนในการออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดเงื่อนไขและโอกาสไว้เพื่อป้องกันการผูกขาดอำนาจรัฐ

2) หลักการแข่งขันทางการเมือง (Political competition) รัฐบาลแบบประชาธิปไตยจะต้องเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันทางการเมืองของพรรคการเมืองต่างๆ โดยเฉพาะการแข่งขันโดยเสรีในด้านนโยบายและมาตรการต่างๆ ที่แต่ละพรรคการเมืองนำเสนอต่อสาธารณชน เพื่อจะได้ให้ประชาชนได้ตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองที่ตนเองนิยมในนโยบายและมาตรการที่ได้เสนอไว้เพื่อเข้าไปทำหน้าที่เป็นรัฐบาล

3) หลักการป้องกันการผูกขาดอำนาจรัฐ (Prevention of power monopoly) รัฐบาลแบบประชาธิปไตยจะต้องมีหลักในการป้องกันการผูกขาดอำนาจรัฐ โดยการกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งของรัฐบาล หรืออาจกำหนดเงื่อนไขของการห้ามดำรงตำแหน่งผู้นำรัฐบาลเกินระยะเวลาที่กำหนด เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนถ่ายอำนาจทางการเมืองระหว่างพรรคการเมืองโดยการตัดสินใจของประชาชน

4) หลักการความเป็นตัวแทนของประชาชน (Popular representation) รัฐบาลแบบประชาธิปไตยจะต้องกำหนดหลักการที่ให้อำนาจของประชาชนในการเลือกรัฐบาล โดยการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อทำหน้าที่แทนประชาชนในสภา และทำการจัดตั้งรัฐบาลตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ซึ่งถือเป็นการมอบอำนาจการปกครองจากประชาชนให้กับตัวแทนโดยผ่านกระบวนการเลือกตั้ง

5) หลักเสียงข้างมากโดยเคารพเสียงข้างน้อย (Majority rule and minority right) รัฐบาลแบบประชาธิปไตยจะกำหนดกฎเกณฑ์ในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ โดยใช้เกณฑ์เสียงข้างมากตัดสินใจ แต่ในการตัดสินใจนั้น จะต้องเปิดโอกาสให้เสียงข้างน้อยแสดงความคิดเห็นและให้เหตุผลต่างๆ ก่อนการตัดสินใจ

6) หลักความเสมอภาค (Equality) รัฐบาลแบบประชาธิปไตยจะต้องยึดหลักความเสมอภาคและการเท่าเทียมกันของบุคคลในการใช้สิทธิและการแข่งขัน โดยเสรีและเป็นธรรม ความเสมอภาคนี้จะต้องปราศจากอภิสิทธิ์ส่วนบุคคลในด้านฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม อีกทั้งยังต้องมีความเสมอภาคทางการเมืองและกฎหมาย ที่ทุกคนจะต้องได้รับการคุ้มครองและมีสิทธิตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน ที่สำคัญคือต้องมีความเสมอภาคในโอกาสของบุคคลที่จะบรรลุความสำเร็จในจุดมุ่งหมายของชีวิต (Personal advancement) โดยเฉพาะความเสมอภาคในโอกาสของการเลือกอาชีพและวิถีการดำรงชีวิตที่ไม่ขัดแย้งกับประโยชน์สาธารณะหรือสังคมส่วนรวม

7) สิทธิที่จะต่อต้านและไม่เชื่อฟังรัฐและรัฐบาล (Right of dissent and disobedience) รัฐบาลแบบประชาธิปไตยจะมีหลักการเพื่อรับใช้ประชาชน ซึ่งทำให้ประชาชนมีความชอบธรรมที่

จะต่อต้านหรือไม่ต้องเชื่อฟังคำสั่งของรัฐบาลได้ รวมทั้งอาจเรียกอำนาจคืนจากรัฐบาลได้ หากคำสั่งของรัฐบาลไม่ได้กระทำไปเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง หรือมีการกระทำที่กดขี่ประชาชน

8) ประชาชนคือเจ้าของอำนาจอธิปไตย (Popular sovereignty) รัฐบาลแบบประชาธิปไตยจะต้องระลึกและตระหนกอยู่เสมอว่าประชาชนคือเจ้าของอำนาจอธิปไตยที่แท้จริง ดังนั้นรัฐบาลจะต้องมีหน้าที่รับใช้ประชาชนให้สอดคล้องถูกต้องตามความต้องการและความจำเป็นที่ประชาชนเรียกร้องหรือแสดงออก รวมทั้งรัฐบาลจะต้องเข้าถึงความรู้สึกและความต้องการของประชาชนด้วยการใช้มติมหาชน (Public opinion) การประชามติ (Plebiscite) การหยั่งเสียง (Poll) และการลงประชามติ (Referendum) เป็นต้น

9) การสื่อสารมวลชนเสรี รัฐบาลแบบประชาธิปไตยจะต้องเปิดใจกว้างยอมรับหลักเสรีภาพในการเสนอข่าวสารและวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลโดยสื่อมวลชนต่างๆ และระดับเสรีภาพของสื่อมวลชนจะเป็นตัวชี้วัดระดับประชาธิปไตยของรัฐบาลนั้นๆ ด้วยเช่นกัน ดังนั้นรัฐบาลจะต้องตระหนักและมีความรับผิดชอบต่อความต้องการและความคิดเห็นของประชาชนและสื่อมวลชน และต้องไม่ควบคุมระบบสื่อสารมวลชนอย่างเข้มงวดในลักษณะที่เป็นรัฐบาลแบบอำนาจนิยมหรือรัฐบาลแบบเบ็ดเสร็จนิยม

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว คุณลักษณะของรัฐบาลดังกล่าว ยังถือว่ารัฐบาลคือระบบราชการ (Public bureaucracy) ในระดับสูง และถูกจัดตั้งขึ้นอย่างเป็นระบบในฐานะที่เป็นรัฐบาล (Government) โดยถือกันว่ารัฐบาลเป็นกลุ่มบุคคลที่ดำรงตำแหน่งสำคัญและที่มีอำนาจในการตัดสินใจในสังคมนานาชาติ (ชัยอนันต์ สมุทวณิช 2539)

1.4 อำนาจและหน้าที่ของรัฐบาล

วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวัน (2545: 166) ได้กล่าวถึงอำนาจหน้าที่ของรัฐบาลในการเมืองสมัยใหม่ไว้ ดังนี้

1) หน้าที่ในการกำหนดนโยบาย (Policy making) ในการบริหารประเทศที่เกี่ยวข้องกับกิจการภายในและภายนอก

2) หน้าที่ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ (National security)

3) หน้าที่ในการจัดการและพัฒนาด้านเศรษฐกิจ (National economy)

4) หน้าที่ในการรักษาเสถียรภาพทางการเมืองของระบบการเมือง (National polity)

5) หน้าที่ในการรักษาผลประโยชน์ของชาติและประชาชน (National interests)

6) หน้าที่ในกิจการต่างประเทศ (Foreign affairs)

7) หน้าที่ในการรักษาสันติภาพ (Peace keeping)

สำหรับการพิจารณาในอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎหมาย รัฐบาลคือคณะรัฐมนตรีที่มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดินให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย และมีบทบาทสำคัญในด้านต่างๆ ต่อไปนี้

1) คณะรัฐมนตรีเป็นองค์กรฝ่ายบริหารที่มีอำนาจหน้าที่ในการใช้กฎหมาย กล่าวคือเป็นคณะบุคคลที่ทำให้กฎหมายมีผลบังคับใช้หลังจากที่รัฐสภาได้ตรากฎหมายออกมาแล้ว เช่น รัฐสภาออกพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการจัดตั้งศาลภาษีอากรกลาง คณะรัฐมนตรีก็จะต้องจัดตั้งศาลภาษีอากรกลางขึ้นมา ซึ่งจะทำให้กฎหมายมีผลบังคับใช้ รัฐสภาออกพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีอากร คณะรัฐมนตรีก็มีหน้าที่จัดเก็บภาษีตามที่พระราชบัญญัติกำหนดไว้ เป็นต้น

2) คณะรัฐมนตรีเป็นองค์กรที่มีอำนาจตามกฎหมายมากมาย สามารถกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดินได้ตามแนวคิดของคณะรัฐมนตรีคณะนั้นๆ มีอำนาจในการควบคุมบังคับบัญชาข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐทั่วประเทศ

3) คณะรัฐมนตรีมีอำนาจทางการเมืองทั้งภายในประเทศและนอกประเทศ คณะรัฐมนตรีเป็นผู้ใช้อำนาจทางการเมืองภายในประเทศด้วยในการบริหารราชการแผ่นดิน และใช้อำนาจทางการเมืองภายนอกประเทศในการติดต่อกับต่างประเทศแทนรัฐหรือชาติไทย การกระทำนั้นผูกพันกับประเทศ

ทั้งนี้ อำนาจหน้าที่ของคณะรัฐมนตรี ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 รวมทั้งตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา และระเบียบต่างๆ สรุปได้ดังนี้

1) กำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน ตามนโยบายที่แถลงขอความเห็นชอบจากรัฐสภา

2) ควบคุมข้าราชการประจำให้นำนโยบายไปปฏิบัติให้บังเกิดผล

3) ประสานงานกับกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปด้วยความเรียบร้อย เพื่อให้กระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกันได้ร่วมมือกันปฏิบัติงาน

4) กำหนดระเบียบหรือข้อบังคับให้กระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ คณะรัฐมนตรีมีอำนาจหน้าที่จะกำหนดระเบียบหรือข้อบังคับในเรื่องต่างๆ เท่าที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย เพื่อให้กระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ

5) พิจารณาและมีมติในเรื่องต่างๆ ที่กระทรวง ทบวง กรมต่างๆ เสนอมาให้ คณะรัฐมนตรีวินิจฉัยชี้ขาด ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินงานของกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ย่อมจะต้องมีปัญหาเกิดขึ้นเสมอ ทั้งเรื่องเกี่ยวกับนโยบาย เรื่องใหม่ซึ่งควรจะให้คณะรัฐมนตรีกำหนดเป็นนโยบายหรือเรื่องซึ่งมีลักษณะเป็นงานประจำ ที่กฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับได้กำหนดให้ต้องขออนุมัติต่อคณะรัฐมนตรี

นอกจากนั้น คณิน บุญสุวรรณ (2548 : 465) ได้กล่าวไว้ว่า อำนาจหน้าที่ของรัฐบาล จะต้องยึดถือตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการตรากฎหมายและการกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน ทั้งนี้ นโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ถือเป็นกรอบสำหรับการกำหนดนโยบายของรัฐบาลว่านโยบายที่กำหนดออกมานั้น จะต้องครอบคลุมถึงเรื่องใด และจะเป็นหลักประกันว่า แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลไปที่ชุดแนวนโยบายของรัฐบาลที่เข้ามาบริหารประเทศจะยังคงเดิม คือ อยู่ในกรอบแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐนี้หมายถึงแนวนโยบายขั้นพื้นฐานที่รัฐ ฝ่ายบริหาร หรือองค์กรของรัฐจะต้องดำเนินการให้เกิดประโยชน์กับประเทศชาติและประชาชน โดยแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐมีความสำคัญหลายประการ (โถมศรี อารยะสิริ 2545: ก-ง) ดังนี้

1) นโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดภาระหน้าที่สำคัญของรัฐ ที่จะต้องปฏิบัติซึ่งครอบคลุมภารกิจที่สำคัญอันเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ และความเป็นอยู่ของประชาชนชาวไทยโดยรวมในระยะยาว

2) นโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ เป็นนโยบายกลางขั้นพื้นฐานผูกพัน รัฐสภาและรัฐบาลทุกชุดให้ต้องดำเนินนโยบายและปฏิบัติตามกรอบหลักการของแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ส่งผลให้กฎหมายและนโยบายสำคัญที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาประเทศมีความต่อเนื่องและอำนวยการประโยชน์แก่ประชาชน

3) เมื่อเปรียบเทียบแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในปัจจุบัน กับแนวนโยบายแห่งรัฐของรัฐธรรมนูญในอดีต แม้จะเป็นเรื่องที่กำหนดกรอบภาระหน้าที่ของรัฐที่พึงปฏิบัติในด้านสำคัญๆ เช่นเดียวกัน แต่ก็มีความแตกต่างกันในรายละเอียด จึงอาจกล่าวได้ว่าแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐเป็นแนวทางการบริหารราชการแผ่นดินในระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์กว่าแนวนโยบายแห่งรัฐในอดีตที่เคยมีมา

2. แนวคิดเกี่ยวกับเสถียรภาพของรัฐบาล

2.1 ความหมายของเสถียรภาพรัฐบาล

โกสินทร์ วงศ์สุวรรณ (2524: 5) ได้กล่าวถึงความหมายของเสถียรภาพรัฐบาลว่า หมายถึง การที่รัฐบาลสามารถบริหารประเทศได้อย่างราบรื่น อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นระยะเวลานานพอสมควร ซึ่งปกติก็คือครบวาระของรัฐบาลแต่ละชุด

เสนีย์ คำสุข (2552: 278) ได้กล่าวถึงพรรคการเมืองกับการมีเสถียรภาพของรัฐบาลไว้ว่า คือความมั่นคง เข้มแข็ง และสามารถทำงานได้อย่างดีและต่อเนื่องของระบบการเมือง

จากการที่พรรคการเมืองที่เป็นรัฐบาลมีความเข้มแข็งและมีความสามารถในการเปลี่ยนแปลงองค์การทางการเมืองต่างๆ ไปสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองที่สามารถรองรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการแก้ไขข้อขัดแย้งต่างๆ ในระหว่างประชาชนและกลุ่มหลากหลายทางสังคม

ราเชนทร์ กุวงศ์วัฒนาเสรี (2539: 22) ได้สรุปความหมายเสถียรภาพของรัฐบาลผสมว่าเสถียรภาพของรัฐบาลผสม คือ ความสามารถในการบริหารประเทศของรัฐบาลได้อย่างราบรื่นตลอดจนหมายถึงการบริหารประเทศจนครบวาระตามกฎหมาย

จากความหมายของรัฐบาล ตามที่มีผู้ได้กล่าวมาในข้างต้น สรุปได้ว่า เสถียรภาพของรัฐบาล คือการที่รัฐบาลมีความมั่นคง เข้มแข็ง และสามารถทำงานได้อย่างดีและต่อเนื่อง จนบริหารประเทศได้อย่างราบรื่น มีเอกภาพ และสามารถบริหารประเทศจนครบวาระแห่งการดำรงตำแหน่งทางการเมือง

2.2 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับเสถียรภาพรัฐบาล

เสถียรภาพรัฐบาล จะขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และบทบาทของพรรคร่วมรัฐบาลที่เป็นตัวแปรให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและมีผลต่อเสถียรภาพรัฐบาล โดยเฉพาะในกรณีที่ เป็นรัฐบาลผสม ทั้งนี้ อมร รักษาสัตย์ (2519: 6 - 7) ได้กล่าวถึงแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับเสถียรภาพ รัฐบาล ที่มีหลายพรรคการเมือง ไว้ดังนี้

1) ในกรณีที่พรรคการเมืองส่วนใหญ่ในสภาผู้แทนราษฎรมีเสถียรภาพภายใน และมีนโยบายที่ไม่แตกต่างกันมากนัก รัฐบาลผสมที่เกิดขึ้นจะมีน้อยพรรคที่สุด โดยให้มีคะแนนเสียงในสภาเกินครึ่งมาเพียงเล็กน้อยเท่านั้น และจะเป็นรัฐบาลที่มีเสถียรภาพ ทั้งนี้เพราะการที่แต่ละพรรคซึ่งมาร่วมจัดตั้งรัฐบาลมีความเหนียวแน่น ย่อมทำให้รัฐบาลมีคะแนนเสียงสนับสนุนที่แน่นอเนนและสม่ำเสมอ

2) ในกรณีที่พรรคการเมืองส่วนใหญ่ในสภาผู้แทนราษฎรมีเสถียรภาพภายใน แต่ปรากฏว่าพรรคส่วนใหญ่กลับมีนโยบายที่แตกต่างกันมาก กรณีนี้รัฐบาลที่จัดตั้งขึ้นจะเป็นรัฐบาลผสมเสียงข้างน้อยในสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น เพราะพรรคการเมืองส่วนใหญ่ไม่ยอมรับร่วมกัน ทำให้พรรคเล็กๆ ที่พอจะรวมกันได้กลายเป็นกลุ่มที่มีเสียงมากที่สุด แต่รัฐบาลชนิดนี้ย่อมไม่มีเสถียรภาพเพราะอาจแพ้คะแนนเสียงในสภาผู้แทนราษฎรเมื่อใดก็ได้ และเมื่อปรากฏว่าไม่มีพรรคการเมืองหรือกลุ่มอื่นใดสามารถจัดตั้งรัฐบาลได้อีกรัฐบาลก็จำเป็นต้องยุบสภา หรือเมื่อใดที่กลุ่มเสียงข้างน้อยที่เป็นรัฐบาลมองเห็น โอกาสที่จะได้รับคะแนนนิยมเพิ่มขึ้นก็จะทำการยุบสภาเสียเอง

3) ในกรณีที่พรรคการเมืองส่วนใหญ่ในสภาไม่มีเสถียรภาพ แต่มีนโยบายที่ไม่แตกต่างกันมากนัก รัฐบาลผสมที่เกิดขึ้นจะเป็นแบบที่มีการรวมพรรคมากที่สุด เพื่อให้มีคะแนนเสียงท่วมท้นในสภาผู้แทนราษฎร แต่รัฐบาลชนิดนี้ก็มักจะไม่มีความมั่นคง เนื่องจากแต่ละพรรคที่มา

ร่วมกันต่างขาดเสถียรภาพภายในพรรคของตน ดังนั้น คณะแนบเสียงสนับสนุนรัฐบาลจึงไม่มีความแน่นอน อีกทั้งการที่มีการรวบรวมกันมากพรรคนั้นทำให้แต่ละพรรคไม่สามารถได้รับผลประโยชน์อย่างเต็มที่ จึงมักแย่งผลประโยชน์กัน เมื่อพรรคใดรู้สึกว่าจะเสียผลประโยชน์หรือได้รับผลประโยชน์อย่างเต็มที่ จึงมักแย่งผลประโยชน์กัน เมื่อพรรคใดรู้สึกว่าจะเสียผลประโยชน์หรือได้รับผลประโยชน์น้อยก็จะแยกตัวออกไป เพราะฉะนั้น จึงมีแรงจูงใจที่ทำให้เกิดการแยกตัวในคณะรัฐบาลอยู่ตลอดเวลา

4) ในกรณีที่พรรคการเมืองส่วนใหญ่ในสภาผู้แทนราษฎรไม่มีเสถียรภาพ และนโยบายแต่ละพรรคมีความแตกต่างกันมาก รัฐบาลที่เกิดขึ้นจะเป็นรัฐบาลผสมเสียงข้างน้อยที่ไม่มีเสถียรภาพเลย เพราะรัฐบาลต้องเสี่ยงต่อการงดการสนับสนุนจากพรรคพันธมิตรในสภา เนื่องจากการมีนโยบายที่ขัดกัน และยังเสี่ยงต่อการงดการสนับสนุนจากภายในคณะรัฐบาลเองด้วย เพราะแต่ละพรรคขาดระเบียบวินัย ทำให้รัฐบาลผสมนี้ขาดเสถียรภาพมากกว่าประเภทอื่นๆ

นอกจากตัวแปรเกี่ยวกับนโยบายของพรรคการเมืองที่สนับสนุนหรือร่วมรัฐบาล หรือนโยบายต่างๆ แล้ว เสถียรภาพของรัฐบาลยังขึ้นอยู่กับ การสนับสนุนของประชาชน กลุ่มผลประโยชน์ด้านอุดมการณ์ และเงื่อนไขทางเศรษฐกิจสังคมต่างๆ นอกจากนั้น แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับเสถียรภาพของรัฐบาล ยังได้กล่าวถึงการไว้เสถียรภาพของรัฐบาลหรือการเปลี่ยนรัฐบาลบ่อยๆ ว่าอาจไม่ใช่เรื่องเสียหายเสมอไป หากการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลเป็นไปเพื่อรักษาผลประโยชน์สาธารณะ หรือการเปลี่ยนแปลงจากรัฐบาลที่ไว้เสถียรภาพไปสู่การสร้างเสถียรภาพให้กับรัฐบาลที่จัดตั้งขึ้นมาภายหลัง (ไชยันต์ ไชยพร 2552: 12)

2.3 ประโยชน์ของการมีเสถียรภาพของรัฐบาล

ดอดด์ (Dodd อ้างใน อมร รักษาสัตย์ 2519: 7) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการมีรัฐบาลที่มีเสถียรภาพ ทั้งที่เป็นรัฐบาลพรรคเดียวหรือรัฐบาลผสมมากพรรคหรือน้อยพรรค คือ การทำให้การบริหารประเทศเป็นไปอย่างราบรื่นและประสบความสำเร็จตลอดระยะเวลาแห่งการดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้น ซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติโดยรวม ดังนี้

1) รัฐบาลที่ทราบว่คณะรัฐมนตรีของตนมีเสถียรภาพนั้น ย่อมนำมาซึ่งความก้าวหน้าในการวางนโยบายในระยะยาว กล่าวปฏิบัติกรให้เปลี่ยนไปตามนโยบายที่วางไว้ เพราะรู้แน่ชัดว่าระยะเวลาที่รัฐบาลจะสามารถดำรงอยู่ในตำแหน่งยาวนานพอที่จะเห็นผลลัพธ์ของการดำเนินการตามนโยบายนั้นๆ ซึ่งหากเป็นที่ถูกใจประชาชน โอกาสที่คณะรัฐมนตรีทั้งคณะจะได้กลับเข้ามาเป็นรัฐบาลอีกครั้งเมื่อครบวาระภายหลังการเลือกตั้งก็จะเป็นไปได้สูง

2) รัฐบาลที่มีเสถียรภาพ คณะรัฐมนตรีดำรงตำแหน่งยาวนานย่อมทำให้ข้าราชการซึ่งเปรียบเสมือนตัวจักรสำคัญซึ่งคณะรัฐมนตรีจะใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารประเทศ มีความ

เชื่อมั่นในรัฐบาล และตั้งใจทำหน้าที่สนองนโยบายรัฐบาล เพราะมีความชัดเจนในนโยบาย มีความแน่นอนว่านโยบายของรัฐบาลจะไม่เปลี่ยนแปลงในระยะเวลาอันสั้น

3) รัฐบาลที่มีเสถียรภาพ ย่อมก่อให้เกิดความมั่นใจแก่นักลงทุนต่างชาติที่เข้ามาลงทุนในประเทศเพราะมีความชัดเจนแน่ชัด ซึ่งจะนำความเจริญมาสู่ประเทศได้ในที่สุด

4) รัฐบาลที่มีเสถียรภาพ ย่อมส่งผลให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นและไว้วางใจคณะรัฐมนตรีในการบริหารประเทศ ซึ่งจะนำมาซึ่งความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ

5) รัฐบาลที่มีเสถียรภาพ ย่อมก่อให้เกิดเสถียรภาพทางการเมือง เพราะย่อมไม่พยายามที่จะโค่นล้มรัฐบาล โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร เพราะหากทำเช่นนั้นก็จะเป็ผลเสียต่อคะแนนนิยม ด้วยเหตุนี้จะทำให้รัฐบาลสามารถมุ่งมั่นได้อย่างเต็มที่ในการปฏิบัติพันธกิจต่างๆ

นอกจากนั้น การมีเสถียรภาพของรัฐบาล ยังแสดงถึงการมีคุณภาพของประชาธิปไตย ด้วย หากว่าเสถียรภาพดังกล่าวเกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของประชาชน (Quality of political participation) ที่ได้เรียนรู้ในวัฒนธรรมการเมืองอย่างถูกต้อง เพราะถึงแม้ว่าประชาชนจะมีความเห็นที่แตกต่างและมีการแสดงออกทางการเมืองอย่างชัดเจนในการไม่เห็นด้วยกับรัฐบาล แต่หากการแสดงออกดังกล่าวมีเป้าหมายในการปฏิบัติที่จะพัฒนาสังคม และเป็นการใช้สิทธิขั้นพื้นฐาน การที่มีกลุ่มบุคคลแสดงออกอย่างเปิดเผย ก็แสดงให้เห็นถึงการเปิดกว้างทางการเมือง และสะท้อนถึงการมีเสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาล ที่สามารถบริหารประเทศไปได้แม้ว่าจะมีประชาชนที่มีความคิดเห็นแตกต่างจากรัฐบาล

2.4 สาเหตุของปัญหาเสถียรภาพทางการเมือง

เสนีย์ คำสุข (2552: 279) ได้ระบุถึงสาเหตุของปัญหาเสถียรภาพทางการเมืองไว้ดังนี้

1) ปัญหาเสถียรภาพทางการเมืองจากการใช้ความรุนแรงทางการเมือง (Political violence) ในการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ทั้งที่เกิดจากฝ่ายอำนาจรัฐและกลุ่มอำนาจรัฐจัดตั้งขึ้น และเกิดจากมวลชนและกลุ่มต่างๆ ในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือความขัดแย้งกันของทั้งสองฝ่าย

2) ปัญหาเสถียรภาพทางการเมืองจากการที่ประชาชนส่วนใหญ่ขาดการมีส่วนร่วมทางการเมือง ที่เป็นไปโดยความสมัครใจและเกิดจากการมีจิตสำนึกทางการเมือง

3) ปัญหาเสถียรภาพทางการเมืองจากคดึกาทางการเมือง หรือเงื่อนไขทางการเมืองในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

4) ปัญหาเสถียรภาพทางการเมืองจากสถาบันทางการเมือง ทั้งจากความอ่อนแอและไม่มั่นคงของสถาบันการเมืองประชาธิปไตย และความขัดแย้งอย่างรุนแรงระหว่างกลไกในสถาบันทางการเมืองเดิมกับสถาบันทางการเมืองประชาธิปไตย

- 5) ปัญหาเสถียรภาพทางการเมืองจากการแทรกแซงทางการเมืองของฝ่ายทหารและข้าราชการ
- 6) ปัญหาเสถียรภาพทางการเมืองจากความไม่หลากหลายและความอ่อนแอของกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ที่เกิดจากการรวมตัวกันโดยสมัครใจ
- 7) ปัญหาเสถียรภาพทางการเมืองจากการขาดความชอบธรรม และความไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของระบบการเมืองประชาธิปไตย
- 8) ปัญหาเสถียรภาพทางการเมืองจากโครงสร้างของสังคมที่มีลักษณะเป็นชนชั้นจนวัฒนธรรมทางการเมืองมีลักษณะเป็นอำนาจนิยม (Authoritarianism) มากกว่าประชาธิปไตย (Democracy) หรือการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Participation)

3. แนวคิดเกี่ยวกับความชอบธรรมทางการเมือง

3.1 ความหมายของความชอบธรรมทางการเมือง

แม็คคลีน (Maclean อ้างใน กำธร เวหน 2540: 15) ได้ให้ความหมายของความชอบธรรมทางการเมืองไว้ว่า หมายถึง กระบวนการของระบอบในการสร้างและบังคับใช้กฎหมายให้เป็นที่ยอมรับของผู้ที่อยู่ใต้การปกครอง ยิ่งผู้ที่อยู่ใต้การปกครองให้การยอมรับมากเท่าใดรัฐบาลก็มีความชอบธรรมมากเท่านั้น ซึ่งย่อมส่งผลไปถึงอำนาจทางการเมืองของตนอีกด้วย

ลิปเซต (Lipset อ้างใน กำธร เวหน 2540: 15) ได้กล่าวถึงความชอบธรรมทางการเมืองไว้ว่า เป็นความสามารถของระบบที่ก่อให้เกิดและรักษาความเชื่อที่ว่าสถาบันการเมืองที่ดำรงอยู่นั้นเหมาะสมมากที่สุดแล้วสำหรับสังคม

ฮันติงตัน (Huntington อ้างใน กำธร เวหน 2540: 17) ได้กล่าวถึงความชอบธรรมทางการเมืองไว้ว่า ในการปกครองตามทฤษฎีประชาธิปไตยนั้น การกระทำที่ชอบธรรมต้องเป็นการกระทำที่สอดคล้องกับความต้องการสาธารณะหรือตรงกับเจตจำนงของประชาชน ส่วนในทางปฏิบัตินั้นจะเป็นการกระทำที่ชอบธรรมก็ต่อเมื่อได้แสดงความยินยอมประนีประนอมข้อขัดแย้งของกลุ่มผลประโยชน์ทุกกลุ่มที่มีส่วนร่วมในกระบวนการนั้น

เสนีย์ คำสุข (2552 : 284) ได้ให้ความหมายของความชอบธรรมทางการเมืองไว้ว่า หมายถึง การอ้างสิทธิ์ในการใช้อำนาจทางการเมืองของผู้ปกครอง โดยต้องอยู่ภายใต้การยอมรับและเชื่อฟังของผู้ใต้การปกครองหรือประชาชน ซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สิทธิในการได้มาและการใช้หรือสืบทอดอำนาจทางการเมือง จะต้องมิถูกกฎหมายหรือเหตุผลในการรองรับ

และจะต้องเป็นไปด้วยความยินยอมและการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยความสมัครใจและอย่างเสรีของประชาชนในชาติส่วนใหญ่

จากความหมายของรัฐบาล ตามที่มีผู้ได้กล่าวมาในข้างต้น สรุปได้ว่า ความชอบธรรมทางการเมืองของรัฐบาล คือสิทธิและอำนาจทางการเมืองและการบริหารประเทศของรัฐบาล ที่ได้รับการยอมรับจากประชาชนส่วนใหญ่ อันเกิดจากการได้มาของอำนาจและการใช้หรือสืบทอดอำนาจที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือเหตุผลในการรองรับ และประชาชนได้ให้ความยินยอมและการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองภายใต้การบริหารงานของรัฐบาล

3.2 หลักการของความชอบธรรมทางการเมือง

ทินพันธุ์ นาคะตะ (2536 : 53-56) ได้กล่าวว่า ความชอบธรรมเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความเชื่อและความคิดเห็นเกี่ยวกับการได้มาซึ่งอำนาจ การมีอำนาจ และการใช้อำนาจในการปกครอง ทั้งนี้ระดับของความชอบธรรมจะขึ้นอยู่กับสองฝ่ายเป็นสำคัญ คือ ฝ่ายผู้ปกครองที่อ้างสิทธิในการปกครอง และฝ่ายที่อยู่ใต้การปกครองซึ่งคือผู้ที่ตัดสินใจว่าจะยอมรับและเชื่อฟังฝ่ายแรกหรือไม่ กล่าวคือหากทั้งสองฝ่ายเชื่อมั่นร่วมกันในสิทธิอันชอบธรรมของการปกครองแล้วเมื่อนั้นรัฐบาลย่อมจะมีความชอบธรรมในการปกครองประเทศ ตรงกันข้ามหากฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายหมดความเชื่อมั่นดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อฝ่ายที่อยู่ใต้ปกครองไม่เชื่อว่าการใช้อำนาจของผู้ปกครองเป็นไปอย่างยุติธรรม ย่อมทำให้รัฐบาลลดหรือหมดความชอบธรรมลงไปอันนำไปสู่ภาวะของการไร้เสถียรภาพจนกระทั่งสูญสิ้นอำนาจการปกครองในที่สุด ทั้งนี้ ความชอบธรรมทางการเมืองดังกล่าว เป็นรากฐานสำคัญอย่างหนึ่งของการมีอำนาจในการปกครอง โดยฝ่ายรัฐบาลคิดว่ามีสิทธิที่จะปกครอง และฝ่ายที่ถูกปกครองก็ยอมรับในการถือสิทธิดังกล่าวของรัฐบาล ซึ่งความชอบธรรมในการปกครองนั้นแตกต่างกับการปกครองที่ถูกต้องตามกฎหมาย กล่าวคือ การปกครองที่ยึดหลักกฎหมายนั้นเป็นเพียงอุดมการณ์อย่างหนึ่งที่ช่วยให้เกิดความชอบธรรมในการปกครองขึ้นมา แต่รัฐบาลที่ยึดหลักกฎหมายดังกล่าวอาจขาดความชอบธรรมในการปกครองได้ ถ้าคนส่วนใหญ่ในสังคมไม่เชื่อถือในเรื่องความชอบธรรมอีกต่อไป ซึ่งสิ่งที่จะสนับสนุนความชอบธรรมและเสถียรภาพในการปกครองของรัฐบาลในระบบประชาธิปไตย อาจเกิดขึ้นได้จากปัจจัย 4 ประการ ดังต่อไปนี้

1) การที่รัฐบาลปกครองและบริหารประเทศภายใต้ระเบียบกฎหมาย รัฐธรรมนูญ ซึ่งมาจากการยินยอมของประชาชน

2) การได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองของรัฐบาลเป็นไปตามระบบประชาธิปไตย นั่นก็คือ การเลือกตั้งตามวิถีทางรัฐธรรมนูญ อันเป็นการได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองตามกระบวนการ

ประชาธิปไตยที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่ามนุษย์ทุกคนมีความสามารถเท่าเทียมกันที่จะตัดสินใจเลือกผู้ปกครองหรือตัวแทนของเขาเองได้

3) รัฐบาลปกครองหรือใช้อำนาจทางการเมืองอย่างถูกต้องตามกฎหมาย และเอื้อประโยชน์ให้กับประชาชนซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ

4) ความสามารถของรัฐบาลในการบรรลุเป้าหมายหรือนโยบาย เช่น การสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม ฯลฯ และการสนองความต้องการของประชาชน ซึ่งจะเกิดขึ้นได้เมื่อรัฐบาลมีความสามารถหรือประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาในด้านต่างๆ

ลิปเซต (Lipset อ้างใน กำธร เวหน 2540: 19 - 20) ได้ระบุถึงความชอบธรรมทางการเมือง ที่มีความความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของระบบการเมือง โดยลิปเซตได้วิเคราะห์และอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างสองสิ่งนี้ ในลักษณะของการดำรงอยู่ของสิ่งหนึ่งนำไปสู่การคงอยู่และการสูญเสียสิ่งหนึ่งได้ คือ

		ประสิทธิผล (Effectiveness)	
		+	-
ความชอบธรรม (Legitimacy)	+	A	B
	-	C	D

ภาพที่ 2.1 Matrix of legitimacy and effectiveness

ที่มา: กำธร เวหน (2540) *เสถียรภาพของรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยไทย: ศึกษากรณีรัฐบาลชาติชาย ชุณหะวัณ* หน้า 19

จากภาพประกอบดังกล่าวในตารางของลิปเซต แสดงให้เห็นถึงการเคลื่อนไหวของความชอบธรรมและประสิทธิผลของระบบการเมือง กล่าวคือ ในกรณีที่ระบบการเมืองอยู่ในกล่อง A นั้น แสดงถึงระดับของความชอบธรรมและประสิทธิผลของระบบสูง ถ้าอยู่ในกล่อง B จะหมายถึงระบบสูญเสียประสิทธิผลแต่ยังคงความชอบธรรมเอาไว้ ต่อเมื่อวิกฤตของการลดต่ำของประสิทธิผลผ่านพ้นไป ระบบจะกลับคืนสู่ตำแหน่ง A ทั้งนี้เพราะความชอบธรรมจะสร้างความนิยมในตัวเจ้าหน้าที่และทำให้ประชาชนเต็มใจที่จะทนต่อระบบ แม้ในภาวะที่ประสิทธิผลของระบบล้มเหลวก็ตาม แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าระบบอยู่ในตำแหน่ง C ซึ่งระบบมีประสิทธิผลสูงแต่มีความชอบธรรมต่ำ (-) วิกฤตความชอบธรรมก็จะเคลื่อนสถานะกล่อง C มาสู่กล่อง D นั่นคือ สถานะที่ระบบ

ลี้มเหลว

นอกจากนั้น บาร์เกอร์ (Barker, 1990 : 55) ยังได้กล่าวถึงความชอบธรรมทางการเมืองว่า นั้นไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นลอยๆ แต่มันมีส่วนเกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจและทักษะที่เหนือกว่าของกลุ่มผู้ปกครอง เพราะผู้ปกครอง เป็นกลุ่มคนที่มีความรู้ความเข้าใจที่เหนือกว่าในเรื่องกระบวนการทางสังคม ที่ถือว่าเป็นข้อได้เปรียบจากจุดเริ่มแรกที่ก้าวขึ้นสู่ระดับของการเป็นผู้นำผู้ปกครอง จนกระทั่งถึงการ ดำรงตนเองอยู่ในฐานะของผู้นำผู้ปกครองที่แตกต่างและมีระยะห่างกับกลุ่มคนที่เป็นผู้ถูกปกครอง ดังนั้นผู้ปกครองจึงสามารถอ้างความชอบธรรมเพื่อเรียกร้องความยินยอมของผู้ถูกปกครองได้ดีกว่าที่ผู้ถูกปกครองจะทำในลักษณะเดียวกันนี้จากผู้ถูกปกครองด้วยกัน

3.3 ปัญหาความชอบธรรมทางการเมืองของรัฐบาล

บีเทม (Beetham, 1991 : 95) ได้กล่าวถึงปัญหาความชอบธรรมของรัฐบาลไว้ว่า ความชอบธรรมทางการเมืองในสังคมยุคใหม่จะต่างจากความชอบธรรมทางการเมืองในสังคมยุคเก่าอย่างชัดเจนตรงที่ว่าใครเป็นผู้ให้ความยินยอมหรือยอมรับ (Consent) กล่าวคือในสังคมยุคใหม่หรือรัฐยุคใหม่นั้น ประชาชนทุกคนในสังคมเป็นผู้ให้ความยินยอมหรือยอมรับ แต่สำหรับในสังคมยุคเก่านั้น สิทธิในการแสดงความยินยอมหรือยอมรับ จะจำกัดอยู่ในวงแคบๆ เฉพาะในกลุ่มคนที่มีอภิสิทธิ์หรือมีทรัพย์สินเท่านั้น เพราะถือว่าเมื่อก่อนกลุ่มคนเหล่านี้ให้ความยินยอมแล้วก็ถือเสมือนว่าประชาชนทุกคนในสังคมให้ความยินยอมตามนั้นด้วย อย่างไรก็ตาม การสร้างความยินยอมหรือความชอบธรรมทางการเมืองนั้น อาจเกิดจากการปลุกปั่นของกลุ่มผู้มีอำนาจ (Manipulation by the powerful) หรืออาจจะเกิดจากฝ่ายประชาชนที่ไม่มีอำนาจแต่กลับมีสัญญาณผูกพันต่อสังคมกันอย่างผิดๆ ก็ได้เช่นกัน ซึ่งตามแนวคิดของบีเทมนี้ ปัญหาความชอบธรรมของรัฐบาลจะเกิดขึ้นได้เมื่อการยินยอมหรือยอมรับรัฐบาลจำกัดในวงแคบๆ ที่ถึงแม้ว่าจะเป็นกลุ่มคนที่มีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงก็ตาม

สำหรับความชอบธรรมทางการเมืองของไทยนั้น เสนีย์ คำสุข (2552 : 284) ได้กล่าวถึงปัญหาการขาดความชอบธรรมทางการเมือง ว่ามาจากสาเหตุต่อไปนี้

1) ปัญหาการเลือกตั้ง สิ่งที่เป็นปัญหาการเลือกตั้งนำไปสู่การไม่มีความชอบธรรมทางการเมือง คือ การทุจริตและโกงการเลือกตั้ง ด้วยวิธีการและรูปแบบต่างๆ ตั้งแต่การใช้กลไกอำนาจรัฐ การซื้อเสียง และการให้สิ่งของแลกเปลี่ยนตอบแทน เป็นต้น

2) การทุจริตฉ้อราษฎร์บังหลวง สิ่งที่เป็นปัญหาการทุจริตฉ้อราษฎร์บังหลวง จนนำไปสู่การไม่มีความชอบธรรมทางการเมือง คือการคอร์รัปชันของรัฐบาลและพรรคการเมือง โดยเฉพาะจากพรรคการเมืองที่รวมตัวกันจัดตั้งรัฐบาล รวมทั้งการเอื้อผลประโยชน์ให้กับกลุ่ม

สนับสนุนโดยไม่เป็นธรรม

3) การใช้อำนาจไม่ถูกต้องชอบธรรม สิ่งที่เป็นปัญหาการใช้อำนาจไม่ถูกต้องชอบธรรม จนนำไปสู่การไม่มีความชอบธรรมทางการเมือง คือการใช้อำนาจไปหาผลประโยชน์ให้กับตนเองและพวกพ้อง รวมทั้งการพยายามสืบทอดอำนาจต่อไปด้วยวิธีการที่ไม่ถูกต้อง

4) ปัญหาจากระบบพรรคการเมือง สิ่งที่เป็นปัญหาจากระบบพรรคการเมือง จนนำไปสู่การไม่มีความชอบธรรมทางการเมือง คือการเกิดความแตกแยกและการแย่งชิงผลประโยชน์ทางการเมืองระหว่างพรรคร่วมรัฐบาล หรือการใช้พรรคการเมืองเป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ให้กับกลุ่มทุนที่สนับสนุน

5) ปัญหาการไร้เสถียรภาพของรัฐบาลผสม และการขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงาน สิ่งที่เป็นปัญหาคือการไม่มีความชอบธรรมทางการเมือง คือการมีปัญหาในรัฐบาล ตั้งแต่การแย่งชิงผลประโยชน์และการขัดแย้งกันในเรื่องตำแหน่งทางการเมือง รวมทั้งการขาดความรู้ความสามารถของผู้นำรัฐบาลผู้มีตำแหน่งในรัฐบาล

6) ปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน สิ่งที่เป็นปัญหาจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จนนำไปสู่การไม่มีความชอบธรรมทางการเมือง คือประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย และการเข้าร่วมของประชาชนเกิดจากการชักจูงด้วยอามิสสินจ้างและการให้คำมั่นสัญญาของรัฐบาล รวมทั้งเกิดจากการปลุกระดมหรือการโฆษณาชวนเชื่อโดยใช้ความนิยมในตัวผู้นำของพรรคการเมืองเป็นสิ่งจูงใจ มากกว่าการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองจากประชาชนอย่างเสรีและสอดคล้องกับสภาพทางการเมืองที่แท้จริง

7) ปัญหาทางด้านภาวะผู้นำทางการเมือง สิ่งที่เป็นปัญหาทางด้านภาวะผู้นำทางการเมือง จนนำไปสู่การไม่มีความชอบธรรมทางการเมือง คือ ผู้นำรัฐบาลได้รับความนิยมนางแคบหรือไม่ได้รับการยอมรับอย่างแท้จริงจากประชาชนส่วนใหญ่ รวมทั้งตัวผู้นำรัฐบาลและฝ่ายบริหารมุ่งหาประโยชน์ให้กับตนเองและพวกพ้องมากกว่าการสร้างประโยชน์ให้กับคนส่วนใหญ่ของประเทศ

4. แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำและผู้นำทางการเมือง

4.1 แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ

4.1.1 ความหมายของภาวะผู้นำ

สต็อกคิลล์ (Stogdill, 1974: 362) ได้กล่าวถึงความหมายของภาวะผู้นำไว้ว่า หมายถึง บทบาทของผู้นำในการแสดงความคิดริเริ่ม และสร้างไว้ซึ่งความคาดหวังและความสัมพันธ์ระหว่างกันของสมาชิกของกลุ่ม

روبินส์ และคูลเตอร์ (Robbins and Coulter, 2002: 315) ได้กล่าวถึงความหมายของภาวะผู้นำไว้ว่า หมายถึง การที่ผู้นำมีความสัมฤทธิ์ผลในการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับองค์กรทำงานให้สัมฤทธิ์ผล ไม่ได้ใช้ผู้นำที่มีความเป็นภาวะผู้นำในแบบความเป็นผู้นำแบบเดี่ยวแบบหนึ่งเท่านั้น ผู้นำต้องปรับตัวตามสถานการณ์และตามวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลง

แซคคาโร และ กลิมอสกี (Zaccaro and Klimoski, 2001: 3) ได้กล่าวถึงความหมายของภาวะผู้นำไว้ว่า หมายถึง ความสามารถของผู้นำที่จะชี้แนะ สั่งการ หรืออำนวยความสะดวกหรือมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้อื่นเพื่อให้ไปสู่จุดหมายที่กำหนดไว้ได้

พระธรรมปิฎก (2542: 25) ได้กล่าวถึงความหมายของภาวะผู้นำไว้ว่า หมายถึง การที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อคนอื่น โดยมีคุณสมบัติความเป็นผู้นำ คือ การสติปัญญา ความดีงาม ความรู้ความสามารถของบุคคล ที่ได้ทำให้คนทั้งหลายมาประสานงานกัน และพากันไปสู่จุดหมาย

จุมพล หนีมพานิช (2547: 3) ได้กล่าวถึงความหมายของภาวะผู้นำไว้ว่า หมายถึง ความสามารถที่ชักจูงให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ เพื่อให้เข้าเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้บรรลุผล

จากความหมายของภาวะผู้นำ ตามที่มีผู้ได้กล่าวมาในข้างต้น สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำ คือผู้นำที่ต้องมีและใช้ภาวะผู้นำในการสร้างอิทธิพลต่อผู้อื่น ในการโน้มน้าวฝ่ายต่างๆ ให้ปฏิบัติตาม ด้วยความเต็มใจ เพื่อให้สามารถทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

4.1.2 การเกิดภาวะผู้นำ

จุมพล หนีมพานิช (2547: 62 - 67) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมของผู้นำ ไว้ดังนี้

1) คุณลักษณะส่วนตัวของผู้นำ (Personal characteristics of the leader)

ได้แก่

- มีความสามารถที่จะทำให้บุคคลอื่นเกิดแรงบันดาลใจ
- มีความสามารถเข้าใจพฤติกรรมและความสัมพันธ์ของมนุษย์
- ไม่มีความแตกต่างไปจากกลุ่มในทรรศนะความเห็น ความสนใจ
- มีความสามารถในการพูด ในการชักชวนบุคคลอื่น
- มีความเต็มใจ จริงใจในการสื่อสาร
- มีความเสียสละ อุทิศตนเพื่อเป้าหมายขององค์กร
- มีความสามารถที่จะเป็นแบบอย่างให้กับผู้ร่วมงาน
- มีความกล้าที่จะเสี่ยงภัย

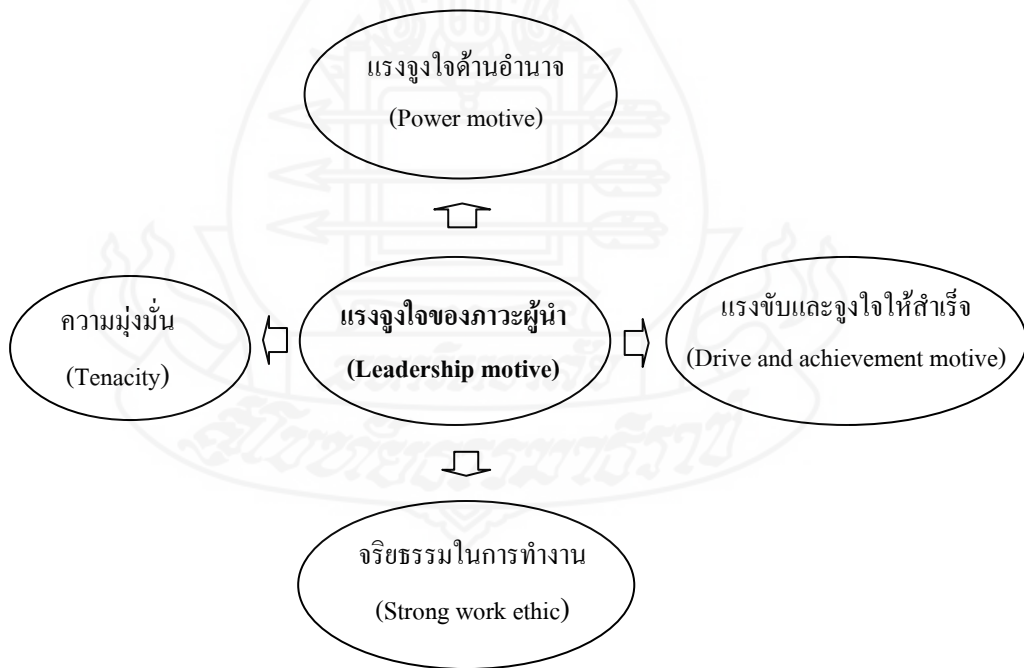
- มีความเต็มใจที่จะแสดงออกซึ่งความรับผิดชอบอย่างเต็มที่
- มีความเต็มใจในการสนับสนุนผู้ร่วมงาน
- มีทักษะในการประนีประนอม
- มีความอดทนต่อการวิพากวิจารณ์

2) สภาพแวดล้อมของผู้นำ บุคคลใดจะเป็นผู้นำที่มีประสิทธิผลหรือไม่ขึ้นอยู่กับสิ่งต่างๆ ดังนี้

- ลักษณะของกลุ่ม ได้แก่ ความสามารถ ความต้องการแรงจูงใจ
- ลักษณะของงานของกลุ่ม ได้แก่ งานประจำ หรือไม่ใช่งานประจำ
- ระบบของอำนาจหน้าที่ที่เป็นทางการในองค์กร ได้แก่ ระเบียบ

กฎเกณฑ์ต่างๆ เป็นต้น

ดูบริน (DuBrin, 1998: 38) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้นำนั้นมีแรงจูงใจ (Motives) เป็นพลังกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมการบริหารที่ตอบสนองความต้องการของผู้ใต้บังคับบัญชาด้านการยอมรับ การยกย่อง โดยแรงจูงใจที่ผลักดันให้บุคคลแสดงออกถึงภาวะผู้นำ สามารถพิจารณาจาก 4 องค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2.2 แรงจูงใจของภาวะผู้นำ

ที่มา: Dubrin, A.J. (1998). *Leadership: Research Findings, Practice and Skill*, pp. 38.

องค์ประกอบใน 4 ประการนี้ เป็นสภาพภายในตัวของผู้นำที่ขับเคลื่อนให้เกิดภาวะผู้นำ ซึ่งอธิบายได้ ดังนี้

1) แรงจูงใจด้านอำนาจ เป็นความต้องการของผู้นำที่จะควบคุมหรือมีอิทธิพลต่อบุคคลอื่น ดังนั้นผู้นำจึงต้องแสดงออกด้วยท่าทีที่เข้มแข็ง รวมทั้งคอยดูแลเอาใจใส่ในชีวิตความเป็นอยู่ และพยายามคิดหาวิธีในการเปลี่ยนแปลงแก้ไขพฤติกรรมของผู้ใต้บังคับบัญชา แรงจูงใจนี้จะทำให้ผู้นำต้องพยายามเสริมสร้างสัญลักษณ์ของความเป็นผู้นำ เช่น การแสดงสถานภาพในด้านฐานะต่างๆ เป็นต้น รวมทั้งต้องแสดงวุฒิภาวะทางอารมณ์ให้เห็นเพื่อสร้างการยอมรับจากบุคคลอื่น

2) แรงขับและแรงจูงใจให้ประสบความสำเร็จ แรงขับนี้ถือเป็นพลังที่ผลักดันให้ผู้นำทำในสิ่งที่สามารถบรรลุเป้าหมาย เกิดขึ้นจากการต้องหาวิธีการเพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จ ซึ่งต้องมีแรงจูงใจให้กระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งเป้าหมายด้วย ถือเป็นพลังที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคลในการแสวงหาความสำเร็จและการกล้ายอมรับกับความล้มเหลว การกล้าเผชิญกับความเสี่ยง การพยายามในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ และการรู้จักวางแผนและกำหนดเป้าหมาย

3) การยึดถือจริยธรรม จริยธรรมเป็นความเชื่อถือของผู้นำในด้านวินัยหรือกรอบการปฏิบัติตน ที่เกี่ยวข้องกับความดีเลว ถูกผิดชั่วดีต่างๆ เป็นสิ่งที่สะท้อนในศักดิ์ศรีและคุณค่าของตัวผู้นำ รวมทั้งการเห็นคุณค่าของตนเองและงานที่ทำ ที่เกิดประสิทธิผลอย่างมีจริยธรรม

4) ความมุ่งมั่น เป็นสิ่งที่แสดงความตั้งใจที่จะฝ่าฟันอุปสรรค เป็นความมุ่งมั่นอย่างไม่ทอดยหรือไม่ยอมแพ้ ต้องการเอาชนะอุปสรรคต่างๆ ให้ได้ ถือเป็นความพยายามและความตั้งใจจริงในการปฏิบัติงานให้สำเร็จ

4.1.3 คุณลักษณะของภาวะผู้นำ

คุณลักษณะพื้นฐานของผู้นำในองค์กร หรือเรียกอีกอย่างว่าภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม ซึ่งเป็นการอธิบายคุณลักษณะผู้นำองค์กรในลักษณะการมีพัฒนาการ ซึ่งภาวะผู้นำแบบดั้งเดิมถือคุณลักษณะ (Trait) และพฤติกรรม (Behavioral) เป็นสำคัญ (สุภาวดี วิฑยะประพันธ์ และ ยุดา รักไทย 2545: 6) ซึ่งภาวะผู้นำตามลักษณะดังกล่าว มีการศึกษาไว้ดังนี้

1) การศึกษาภาวะผู้นำที่มหาวิทยาลัยโอไฮโอสเตต (The Ohio state studies)

คณะนักวิจัยของมหาวิทยาลัยโอไฮโอสเตต ในสหรัฐอเมริกา ได้สรุปผลการวิจัยโดยจำแนกพฤติกรรมของผู้นำออกเป็น 2 มิติ ได้แก่ ด้านกิจสัมพันธ์ (Initiating structure) กับด้าน มิตรสัมพันธ์ (Consideration) โดยพฤติกรรมของผู้นำที่มุ่งด้านกิจสัมพันธ์ เป็นพฤติกรรมของผู้นำที่แสดงออกต่อผู้ตาม โดยมุ่งที่ความสำเร็จขององค์กรในเรื่องเกี่ยวกับการจัดโครงสร้างของงาน และองค์กร การกำหนดคุณลักษณะของงานที่ต้องการ การกำหนดบทบาทของผู้นำและผู้ตาม การ

มอบหมายงานและความรับผิดชอบ การกำหนดวิธีสื่อสาร การกำหนดกระบวนการและวิธีการทำงาน เป็นต้น ซึ่งเป็นพฤติกรรมของผู้นำที่มุ่งความสำเร็จของงาน โดยผู้ตามมีโอกาสได้เรียกร้องหรือเสนอเงื่อนไขการทำงานได้น้อยมาก ส่วนพฤติกรรมของผู้นำที่มุ่งมิตรสัมพันธ์ เป็นพฤติกรรมของผู้นำที่แสดงถึงความรู้สึกไวต่อการรับรู้ต่อผู้ตามในแง่ให้การยอมรับถึงความรู้สึก ความคิด การให้ความไว้วางใจ การแสดงความชื่นชม และรับฟังปัญหาของผู้ตามอย่างตั้งใจ การรับฟังข้อเสนอแนะของผู้ตามเพื่อประกอบการตัดสินใจ การแสดงความเอื้ออาทรห่วงใยต่อปัญหาและความต้องการของลูกน้อง เป็นต้น

2) การศึกษาภาวะผู้นำที่มหาวิทยาลัยมิชิแกน (The University of Michigan Studies)

การศึกษภาวะผู้นำที่โอไฮโอสเตทนั้น คณะนักวิจัยของมหาวิทยาลัยมิชิแกน ก็ได้ทำการวิจัยเช่นกัน โดยจำแนกพฤติกรรมของผู้นำออกเป็น 2 แบบ ได้แก่ พฤติกรรมของผู้นำที่มุ่งผลผลิต (Production – centered leaders) กับพฤติกรรมของผู้นำที่มุ่งคนงาน (Employee – centered leaders) โดยผู้นำที่มุ่งผลผลิต จะเป็นผู้นำที่แสดงพฤติกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับกระบวนการที่นำไปสู่การผลิต เช่น พฤติกรรมในการกำหนดมาตรฐาน การจัดแบ่งงานการอธิบายขั้นตอนและวิธีการทำงาน การนิเทศตรวจสอบการปฏิบัติงานของคนทั้งนี้เพื่อประกันความสำเร็จของงาน ส่วนผู้นำที่มุ่งคนงาน จะเป็นผู้นำที่แสดงพฤติกรรมต่อพนักงานด้วยการกระตุ้นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการทำงาน การตัดสินใจที่เกี่ยวกับการทำงาน พฤติกรรมของผู้นำจะแสดงออกถึงการไว้วางใจ เคารพต่อกัน ใช้วิธีการจูงใจต่อการทำงานเพื่อให้ได้ผลผลิตออกมาสูง พฤติกรรมของผู้นำที่มุ่งผลผลิตและมุ่งคนงาน จึงมีความคล้ายคลึงกับพฤติกรรมมุ่งกิจสัมพันธ์และมุ่งมิตรสัมพันธ์ที่กล่าวมาแล้วตามลำดับ สิ่งที่เป็นข้อแตกต่างกันก็คือแนวคิดตาม การศึกษาที่มิชิแกน ระบุว่า ผู้นำจะต้องมีพฤติกรรมเป็นเพียงอย่างใดอย่างหนึ่ง ระหว่างพฤติกรรมที่มุ่งผลผลิตหรือพฤติกรรมที่มุ่งคนงาน จึงเป็นแนวคิดเชิงมิติเดียว ส่วนแนวคิดของการศึกษาของการศึกษาที่มหาวิทยาลัยโอไฮโอสเตทเป็นแนวคิดแบบสองมิติ โดยถือว่า ผู้นำแต่ละคนจะแสดงพฤติกรรมทั้งมิติมุ่งกิจสัมพันธ์และมิตรสัมพันธ์

สำหรับภาวะผู้นำองค์กรสมัยใหม่ ที่คุณลักษณะของผู้นำต้องปรับให้สอดคล้องกับลักษณะขององค์กรและอิทธิพลทางสังคมอื่นๆ ภาวะผู้นำจึงมีหลายมิติและมีความซับซ้อนขึ้น โดยภาวะผู้นำนอกเหนือจากยึดถือตามคุณลักษณะและพฤติกรรมแล้ว จะขึ้นอยู่กับสถานการณ์ (Contingency) และความต้องการการปฏิรูปเพื่อเปลี่ยนแปลง (Transformational) ซึ่งเบส (Bass, 1999: 11 - 18) ได้จำแนกภาวะผู้นำออกเป็นกลุ่มต่างๆ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ภาวะผู้นำในฐานะศูนย์กลางของกระบวนการกลุ่ม กล่าวคือผู้นำ

เป็นศูนย์กลางของการเปลี่ยนแปลง กิจกรรมและกระบวนการกลุ่ม ซึ่งการตัดสินใจที่สำคัญและ
 ดำเนินการนั้นจะอยู่ที่ผู้นำกลุ่ม

กลุ่มที่ 2 ภาวะผู้นำในฐานะบุคลิกภาพและผลที่ได้รับ กล่าวคือ ผู้นำมี
 บุคลิกภาพบางอย่างที่ให้ผู้ตามแตกต่างจากผู้ตาม และบุคลิกภาพของผู้นำทำให้ผู้ตามเกิดการยอมรับ
 และศรัทธาในตัวของผู้นำ

กลุ่มที่ 3 ภาวะผู้นำในฐานะศิลปะของการโน้มน้าวใจให้กระทำตาม
 กล่าวคือ ผู้นำมีศิลปะในการโน้มน้าวใจให้ผู้อื่นเชื่อฟัง เคารพ รักดีและร่วมมือเพื่อทำสิ่งที่ผู้นำ
 ต้องการให้เกิดขึ้น

กลุ่มที่ 4 ภาวะผู้นำในฐานะการใช้อิทธิพล กล่าวคือ เป็นกระบวนการ
 ของการใช้อิทธิพลของผู้นำต่อผู้ตามในความพยายามที่จะบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

กลุ่มที่ 5 ภาวะผู้นำในฐานะพฤติกรรมหรือการกระทำ คือ การกระทำที่
 ผู้นำเข้าไปเกี่ยวข้องในการชี้นำและการประสานงานของสมาชิกกลุ่ม ซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องกับการ
 กระทำในฐานะการวางโครงสร้างความสัมพันธ์ในงาน การชื่นชมหรือวิจารณ์สมาชิกกลุ่ม และการ
 แสดงออกถึงความตระหนักในสวัสดิภาพและความรู้สึกของกลุ่ม

กลุ่มที่ 6 ภาวะผู้นำในฐานะเป็นรูปแบบหนึ่งของการชักจูง คือ
 ความสามารถของผู้นำที่ส่งผลต่อผู้ตาม และมั่นใจได้ว่าจะสามารถบังเกิดผลได้โดยการใช้วิธีการจูงใจ
 มากกว่าการใช้อำนาจเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่ได้วางไว้

กลุ่มที่ 7 ภาวะผู้นำในฐานะความสัมพันธ์ทางอำนาจ เป็นการควบคุม
 กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับผู้ตาม โดยผู้นำจะริเริ่มการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ตามโดยการ
 สอดแทรกการควบคุมการดำเนินงานของผู้ตามเพื่อนำผู้ตามไปสู่เป้าหมาย

กลุ่มที่ 8 ภาวะผู้นำในฐานะเป็นเครื่องมือเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เป็น
 กระบวนการจัดสถานการณ์ ซึ่งทำให้ผู้ตามและผู้นำบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม และความพึงพอใจของ
 ทั้งสองฝ่าย

กลุ่มที่ 9 ภาวะผู้นำในฐานะผลที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ นิยามของภาวะผู้นำ
 ในรูปแบบนี้ไม่ได้คำนึงถึงสาเหตุหรือการควบคุมการกระทำของกลุ่ม แต่จะเน้นที่ผลของการมี
 ปฏิสัมพันธ์ของกลุ่ม กล่าวคือ เป็นกระบวนการซึ่งเกิดจากการกระตุ้นซึ่งกันและกันระหว่างผู้นำกับ
 ผู้ตาม ซึ่งปฏิสัมพันธ์นี้เป็นสิ่งที่จะควบคุมพลังของทั้งสองฝ่ายให้บรรลุผลร่วมกัน

กลุ่มที่ 10 ภาวะผู้นำในฐานะบทบาทที่แตกต่าง นิยามผู้นำในรูปแบบนี้
 คำนึงถึงสมาชิกแต่ละคนของสังคมต้องมีบทบาทหนึ่งในสังคม รวมทั้งในกลุ่มองค์กร และสถาบัน
 ในแต่ละตำแหน่ง แต่ละคนได้รับการคาดหวังให้เล่นบทบาทที่ดี สมาชิกต่างก็มีบทบาทต่างกัน

และเล่นบทบาทต่างกัน การเกิดขึ้นนี้อาจสร้างความแตกต่างในบทบาท กล่าวคือ เป็นบทบาทภายในชุดของความสัมพันธ์โดยมุ่งหวังการแลกเปลี่ยนระหว่างผู้นำและผู้ตาม ซึ่งผู้นำมีบทบาทในการใช้อิทธิพลต่อผู้ตาม และในขณะเดียวกันผู้ตามก็มีบทบาทในการใช้อิทธิพลเพื่อสนองตอบในสิ่งที่ผู้นำต้องการ

กลุ่มที่ 11 ภาวะผู้นำในฐานะการริเริ่มของโครงสร้าง เป็นกระบวนการเกิดขึ้นและคงไว้ของโครงสร้างบทบาทและรูปแบบความสัมพันธ์ทางบทบาทระหว่างผู้นำกับผู้ตาม โดยอาศัยระบบการตัดสินใจและการจัดการองค์กรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

กลุ่มที่ 12 ภาวะผู้นำในฐานะการรวมองค์ประกอบผสมผสาน การหา नियามเดียวที่เหมาะสมและถูกต้องจะไร้ผล เนื่องจากการเลือกนิยามที่เหมาะสมควรจะขึ้นอยู่กับแง่มุมทางวิธีการและสาระของภาวะผู้นำที่คนๆ นั้นสนใจ

4.2 แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำทางการเมือง

4.2.1 ความหมายของผู้นำทางการเมือง

“ผู้นำ” ถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในการบริหารและจัดการองค์กรของรัฐและเอกชน ซึ่งรัฐบาลนับว่าเป็นองค์กรหนึ่งที่ต้องมีผู้นำ ผู้ซึ่งมีส่วนสำคัญยิ่งในการนำพารัฐบาลและประเทศชาติไปสู่ความสำเร็จตามนโยบายและเป้าหมายที่วางไว้ โดยผู้นำของรัฐบาลก็คือ นายกรัฐมนตรี หรือเรียกว่า “ผู้นำทางการเมือง” โดยได้มีผู้ให้ความหมายของผู้นำทางการเมืองไว้หลายคน ดังนี้

ราสมุสเซ็น (Rasmussen อ้างใน พรหมรินทร์ พรหมเกิด 2544: 7) ได้กล่าวถึงความหมายของผู้นำทางการเมืองไว้ว่า หมายถึง บุคคลซึ่งยึดกุมตำแหน่งที่เด่นสุดในรัฐบาล และมีอิทธิพลทางการเมืองมากที่สุดเข้าสู่การเมืองโดยช่องทางต่างๆ

โรเบิร์ต เอลกี (Robert Elgie อ้างใน พรหมรินทร์ พรหมเกิด 2544: 7) ได้กล่าวถึงความหมายของผู้นำทางการเมืองไว้ว่า หมายถึง บุคคลซึ่งถือครองตำแหน่งที่เด่นที่สุดที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจหน้าที่ในโครงสร้างอำนาจของรัฐ และสามารถกำหนดผลลัพธ์ของกระบวนการตัดสินใจได้

ทวี สุรฤทธิกุล (2552: 128) ได้กล่าวถึงความหมายของผู้นำทางการเมืองไว้ว่า หมายถึง ผู้ที่อยู่ในตำแหน่งทางการเมืองปกครองของประเทศ เช่นนายกรัฐมนตรี ที่ถือเป็นบุคคลที่อยู่ในชนชั้นปกครองที่มาจากชนชั้นนำทางอำนาจในสังคม เป็นต้น

พรหมรินทร์ พรหมเกิด (2544: 7) ได้สรุปความหมายของผู้นำทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยไว้ว่า หมายถึง ผู้นำทางการเมืองที่มาจากทางเลือกตั้ง อาจเป็นทางตรงหรือทางอ้อมโดยประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศให้เข้ามาทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการบริหารและ

กำหนดนโยบายต่างๆ ตั้งแต่เรื่องสังคม การเมือง การศึกษา เศรษฐกิจ สวัสดิการ การแพทย์และสาธารณสุข การรักษาความสงบเรียบร้อยและการป้องกันประเทศ ฯลฯ เพื่อนำประเทศไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองอันจะนำมาซึ่งการกินดีอยู่ดีของประชาชน โดยผู้นำทางการเมืองจะมีส่วนสำคัญในการชี้อนาคตของทุกคนในสังคมและเป็นผู้ที่มีอิทธิพลส่งผลกระทบต่อทั้งด้านความคิดและการกระทำแก่สังคมอย่างแท้จริง

จากความหมายของผู้นำทางการเมือง ตามที่มีผู้ได้กล่าวมาในข้างต้น สรุปได้ว่า ผู้นำทางการเมือง คือ ผู้นำประเทศที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองการปกครอง และมีบทบาทหน้าที่และบทบาทในการตัดสินใจด้านนโยบายการบริหารประเทศ รวมทั้งบริหาร ควบคุม และตรวจสอบการทำงานของฝ่ายการเมือง เพื่อให้ประเทศมีความเจริญก้าวหน้า และบรรลุผลตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้เป็นนโยบาย

4.2.2 ลักษณะผู้นำทางการเมือง

เท็ด (Tead อ้างใน พรอัมรินทร์ พรหมเกิด 2544: 11) ได้ให้คุณลักษณะของผู้นำโดยสรุปไว้ 10 ประการ คือ

- 1) มีกำลังกายและระบบประสาทที่เข้มแข็ง ผู้นำที่จะประสบความสำเร็จ จำเป็นที่จะต้องมีความสมบูรณ์ทั้งกายและจิตใจมากกว่าคนธรรมดาทั่วไป เมื่อผิดหวังก็ไม่เสียกำลังใจ กล้าเผชิญหน้ากับฝ่ายตรงข้ามที่มีความเก่งกล้าอย่างไม่ย่อท้อ
- 2) รู้จุดมุ่งหมายและหนทางที่จะนำประเทศ หมายความว่า ผู้นำควรรู้ว่าเขาต้องการมีนโยบายอย่างไร ควรทำอะไรก่อนหลัง นอกจากนั้นยังต้องยึดมั่นเป็นเวลานานพอสมควรต่อสิ่งที่เป็เป้าหมายที่ดีของประเทศ รวมทั้งวิธีการที่คิดแล้วว่าจะนำพาประเทศไปสู่เป้าหมายที่พิจารณาแล้วว่าดี
- 3) มีความกระตือรือร้น ผู้นำจะต้องเต็มไปด้วยความหวังและกำลังใจที่พยายามต่อการเอาชนะอุปสรรค มีความรู้สึกสนุกต่อสิ่งที่กระทำอย่างเอาจริงเอาจังก็จะทำให้งานสามารถดำเนินไปได้อย่างราบรื่น
- 4) ความเป็นมิตรและมีความรักใคร่ ผู้นำที่ดีควรทำให้ผู้ตามโดยเฉพาะอย่างยิ่งคนใกล้ชิดมีความรู้สึกถึงความเป็นเพื่อนและความผูกพัน ให้ความรักใคร่สนิทสนม
- 5) ความซื่อสัตย์ ผู้ตามมักคาดหวังว่าผู้นำของเขาจะต้องไม่ประพฤติเสื่อมเสียหรือไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ และต้องไม่ทอดทิ้งพวกเขา
- 6) การมีสติปัญญา รอบรู้ ผู้นำควรมีความรู้ในเรื่องต่างๆ กว่าคนธรรมดา เพราะคนมีปัญญา คือ ผู้ที่เป็นจักรกลสำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกระดับและทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นตนเอง ครอบครัว เศรษฐกิจ หรือสังคม เป็นต้น

7) มีความกล้าในการตัดสินใจ ความสำเร็จของผู้นำคูได้จากผลงานของเขา ด้วยเหตุนี้การกล้าตัดสินใจและการใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจจึงต้องมีความสำคัญมาก มิฉะนั้น ปัญหาต่างๆ ก็จะไม่ได้รับการแก้ไข และแผนการต่างๆ ก็จะไม่มีการนำไปปฏิบัติ นอกจากนี้ ผู้นำที่ดีต้องกล้ารับผิดชอบต่อผลที่ตามมา ซึ่งแสดงว่าตนเองมีความเชื่อมั่นต่อการตัดสินใจของตนและกระทำไปโดยไม่ได้หวาดกลัวต่อปัญหาที่จะเกิดจากการตัดสินใจนั้น

8) เป็นครูที่ดี เพราะในฐานะของผู้นำนั้นจะต้องสามารถอธิบายวิธีการทำงาน หรือสอนให้ผู้ตามรู้จักการทำงานได้ ต้องสามารถชี้แนะแนวทางที่ควรดำเนินการ เหตุผล หรือความจำเป็นที่ต้องแก้ไขได้ นอกจากนี้ ผู้นำต้องมีความสามารถในการสื่อสารความเห็น อุดมการณ์ ความเชื่อของตนเองไปสู่ผู้อื่น จนทำให้ผู้อื่นคล้อยตามแล้วปฏิบัติตามความคิดของตน หรือยินดีให้ความร่วมมือด้วย

9) ความศรัทธาและความเชื่อมั่น ในการทำงานผู้นำต้องคอยทำให้ผู้ตามนั้นเกิดความรู้สึกว่าสิ่งที่ทำนั้นมีค่า เหมาะสมกับการลงทุนไป นอกจากนั้นต้องศรัทธาในความสามารถของมนุษย์และต่อเป้าหมายที่เขากำลังทำอยู่ ก็จะเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้ตามทำงานอย่างทุ่มเทซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จได้ในที่สุด

นอกจากนี้ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2539: 76-86) ได้วิเคราะห์ว่า จากกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีผลกระทบต่อประเทศไทยได้นำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงอย่างที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ทำให้คุณสมบัติของผู้นำทางการเมืองไทยย่อมต้องมีคุณสมบัติที่แตกต่างออกไปจากเดิม ซึ่งสามารถกล่าวได้โดยสรุป คือ

1) ผู้นำทางการเมืองที่มีการศึกษา กล่าวคือ ผู้นำทางการเมืองนั้นจะต้องมีการศึกษาที่ดีเพราะโลกมีความซับซ้อนมากขึ้น และประเทศไทยไม่สามารถอยู่อย่างโดดเดี่ยวได้ หากปราศจากการเปิดกว้างทางการเมือง ดังนั้นเมื่อผู้นำทางการเมืองมีความรู้และการศึกษาที่ดีจึงจะเป็นที่ยอมรับและสามารถนำพาประเทศให้ก้าวหน้าเทียบเท่าประเทศต่างๆ ได้

2) ผู้นำทางการเมืองที่ฝืนฝืนโดยขาดรากฐานรูปธรรมในการปฏิบัติ กล่าวคือ การตื่นตัวตามอิทธิพลและความเคลื่อนไหวจากต่างประเทศ จะเป็นสิ่งกระตุ้นให้ผู้นำทางการเมืองไทยปรารถนาที่จะผลักดันประเทศให้เป็นศูนย์กลางการรวมกลุ่มของภูมิภาคโดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจ แต่หากขาดรูปธรรมในการปฏิบัติ ซึ่งหมายถึง การขาดประสบการณ์ ขาดการวางแผนที่ดี หรือการรองรับที่รัดกุม ก็จะส่งผลเสียหายต่อส่วนรวมได้ในที่สุด

3) ผู้นำทางการเมืองที่มีคุณธรรมและมีความซื่อสัตย์ อาจสังเกตได้ว่า จากแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมข้อมูลข่าวสารหรือสังคมแห่งการเรียนรู้ และสังคมอุตสาหกรรมที่ยึดมั่นในคุณค่าของผลผลิต การต่อสู้แข่งขันแย่งชิงผลประโยชน์ที่เข้มข้น จนละเลย

คุณค่าจิตใจ ทำให้มนุษย์เริ่มหันมาให้ความสนใจกับข้อเรียกร้องของการ ได้มาซึ่งผู้นำทางการเมืองที่มีคุณธรรมและความซื่อสัตย์มากกว่าเดิม

4) ผู้นำทางการเมืองที่มีความสามารถและประสบความสำเร็จ นั้นเพราะในยุคเทคโนโลยีระดับสูงและมีการแข่งขันหลายด้าน ผู้ที่จะเข้ามาแข่งขันได้ดีก็คือ ผู้ที่มีความรู้ความสามารถ เพราะในอีกสองทศวรรษหน้าคนส่วนมากจะเป็นผู้ที่มีความรู้ ประชาชนจะไม่เพียงเลือกผู้นำที่มีความสามารถเท่านั้นแต่จะเลือกผู้นำที่พิสูจน์ตัวเองแล้วว่าเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในการทำงาน ไม่ว่าจะป็นจากรัฐหรือเอกชนเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนว่าบุคคลนั้นจะสามารถบริหารประเทศหรือรักษาผลประโยชน์ของชาติ และสามารถประสานผลประโยชน์กับฝ่ายต่างๆ ได้ดี

5) ผู้นำทางการเมืองที่มีความเป็นประชาธิปไตยและมาจากรากฐานมวลชน เพราะผู้นำทางการเมืองของประเทศไทยนั้นอยู่ภายใต้การปกครองแบบประชาธิปไตย ทำให้ประชาชนเลือกผู้นำมาจากรากฐานมวลชน ไม่ใช่มาจากกลุ่มอิทธิพล ดังนั้นจึงทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น สามารถตรวจสอบความโปร่งใสของนักการเมืองได้ และสื่อมวลชนก็จะมีเสรีภาพมากขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นหน่วยสำคัญของกระบวนการตรวจสอบภาคประชาชน

6) ผู้นำทางการเมืองที่มีความเป็นสากล ไม่ใช่ผู้นำทางการเมืองที่มีความเป็นท้องถิ่นเท่านั้นเนื่องจากเศรษฐกิจโลกมีความเชื่อมโยงกัน ดังนั้นผู้นำทางการเมืองไทยจึงต้องเป็นผู้นำในระดับสากลที่สามารถติดต่อสื่อสารกับนานาประเทศได้ และที่สำคัญต้องเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศด้วย

7) ผู้นำทางการเมืองที่สามารถสื่อสารผ่านสื่อมวลชนได้ นั้นเพราะสื่อมวลชนเป็นผู้ที่มีบทบาทมากในปัจจุบัน ดังนั้นผู้นำทางการเมืองจึงจำเป็นต้องมีความสามารถในการใช้สื่ออย่างมีประสิทธิภาพเพื่อที่จะสื่อความคิดเรื่องนโยบายต่างๆ ให้ประชาชนเข้าใจทั่วประเทศ และเป็น การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อสาธารณชนเพื่อที่จะสามารถควบคุมเกมทางการเมือง และเศรษฐกิจอันเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของทุกฝายนั่นเอง

8) ผู้นำทางการเมืองที่เป็นคนรักษาคำพูดหรือสัญญาที่ให้ไว้กับประชาชน และนำมาปฏิบัติเป็นนโยบายที่ได้แถลงไว้กับสภาอย่างเป็นรูปธรรม กล่าวคือ ถ้าผู้นำทางการเมืองสามารถทำในสิ่งที่สัญญาไว้กับประชาชนได้ก็จะเป็นการเพิ่มความเชื่อถือและความนิยมในตัวผู้นำ และสามารถเอื้ออำนวยต่อภาพลักษณ์ที่ดีของตนได้มากขึ้น

9) ผู้นำทางการเมืองมีมนุษยสัมพันธ์ดี กล่าวคือ สังคมปัจจุบันได้เปิดกว้างมากขึ้น ดังนั้นความจริงใจ อ่อนน้อมถ่อมตน เป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ ย่อมเป็นประตุที่นำพาการเข้าถึงคนได้ง่าย ดังนั้นผู้นำทางการเมืองที่มีอุปนิสัยเช่นนี้ ย่อมสามารถเป็นผู้นำที่ได้รับการยกย่อง ชื่นชม

จากประชาชนและนานาชาติ

10) ผู้นำทางการเมืองที่ต้องคำนึงถึงอิทธิพลของกลุ่มมหาอำนาจโลก เนื่องด้วยภาวะของโลกาภิวัตน์ที่ทำให้ทุกประเทศไม่สามารถอยู่ได้โดยลำพังทำให้บางครั้งการตัดสินใจในการดำเนินการเรื่องต่างๆ จะขาดอิสระในการกระทำนั้นๆ เพราะต้องอิงกับกลุ่มมหาอำนาจของโลก ด้วยเหตุนี้ผู้นำทางการเมืองไทยจึงจำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีความประนีประนอมต่อกันเพื่อทำให้สามารถปรับตัวอยู่บนเวทีโลกได้ โดยไม่ตกเป็นเครื่องมือสร้างผลประโยชน์ให้กับกลุ่มอิทธิพลดังกล่าวโดยไม่รู้ตัว ซึ่งอาจทำให้ประเทศชาติต้องสูญเสียผลประโยชน์

11) ผู้นำทางการเมืองที่ไม่ปิดกั้นตัวเอง กล่าวคือ ในที่สุดแล้ว การเปิดกว้างของข้อมูลข่าวสารก็จะยิ่งทำให้ภาคธุรกิจบริการเปิดกว้างขึ้น ซึ่งการดำเนินนโยบายต่างๆ ก็คงต้องพิจารณาตามความเหมาะสมและไม่สวนกระแสเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการหลั่งไหลของเทคโนโลยีต่างๆ จากต่างประเทศเพื่อให้ประชาชนได้รับความรู้ใหม่ๆ ที่ทันต่อเหตุการณ์

ทั้งนี้ การที่เราจะมองผู้นำไทยในอนาคตเราต้องมองผู้นำในอดีตและปัจจุบันไปพร้อมๆ กัน เช่น จอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่สะท้อนให้เห็นว่า ในอดีตคนไทยเชื่อฟังผู้นำและชอบที่จะพึ่งพาผู้นำ เพราะคนไทยถูกนำมาและไม่เป็นตัวของตัวเอง นั่นเพราะคนไทยมีลักษณะสองแบบในตัวเอง กล่าวคือ แบบหนึ่งนั้นไม่ชอบให้ใครมายุ่งเกี่ยว แต่ขณะเดียวกัน เมื่อมีปัญหาคนไทยก็มักที่จะต้องการผู้นำขึ้นมาทันที แต่เมื่อระยะเวลาเปลี่ยนแปลงไปเข้าสู่ยุคของโลกาภิวัตน์ สังคมไทยเริ่มมีความคิดในเรื่องการมีส่วนร่วมมากขึ้น มีการรวมกลุ่มด้วย มุ่งหวังที่จะพึ่งพาตนเองและพึ่งพาซึ่งกันและกันให้มากขึ้น ซึ่งความคิดดังกล่าวเกิดจากกระแสประชาธิปไตยซึ่งทำให้คนไทยต้องการผู้นำในฐานะนักบริหารมากขึ้น แต่อย่างไรก็ดี รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะนำไปสู่การปฏิรูปทางการเมือง และจะเป็นกรอบที่จะนำไปสู่ระบบซึ่งมีความเป็นผู้นำที่ดีมากกว่าเดิม แต่จากการที่ประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจอย่างรุนแรงใน พ.ศ. 2540 ส่งผลให้เกิดปัญหาสังคมตามมามากมาย ภาวะเช่นนี้ประเทศไทยต้องการผู้นำที่มีหลักการในการบริหารประเทศ มีความรู้และวิสัยทัศน์ เป็นผู้นำนักปฏิบัติ เป็นผู้นำที่สร้างวัฒนธรรมในการทำงานเพื่อที่จะมาแก้ไขปัญหาค้นหาต่างๆ ของประเทศ และที่สำคัญในการศึกษาถึงภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้นำประเทศในยุคปัจจุบันนั้น จะพบว่า ผู้นำประเทศจะต้องนำพาประเทศไปสู่การเปลี่ยนแปลง และต้องใช้ภาวะผู้นำที่เปลี่ยนแปลงไปได้ตามสถานการณ์แวดล้อม มาเป็นตัวผลักดันให้เกิดภาวะผู้นำทางการเมืองที่สังคมต้องการ ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมทั้งในประเทศและต่างประเทศย่อมส่งผลให้ความคิดของคนเปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน ดังนั้นคุณลักษณะของผู้นำการเปลี่ยนแปลง จึงเป็นคุณลักษณะของผู้นำยุคใหม่ที่จะสร้างความเชื่อมั่นในการบริหารประเทศ และนำพาประเทศให้พ้นสภาวะวิกฤตต่างๆ ด้วย

ความชอบธรรมจากการยอมรับของประชาชน ซึ่งในเรื่องนี้ ชเนศ จำเกิด (2547 : 161 – 163) ได้กล่าวถึงผู้นำที่จะมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลง ซึ่งคุณลักษณะของผู้นำดังกล่าว จะมีดังนี้

1) รอบรู้กว้างไกล

(1) บริหารการเปลี่ยนแปลง โดยการนำการเปลี่ยนแปลงมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เปลี่ยนวิกฤตให้เป็น โอกาส อาศัยการวางแผนเป็นการเตรียมพร้อมกับการเปลี่ยนแปลง และปรับสภาพการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับบริบทของหน่วยงาน และเป็นเชื้อเพลิงในการผลักดันให้หน่วยงานมุ่งสู่สภาพที่ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้

(2) วางแผนกลยุทธ์ (Strategic planning) โดยวางยุทธศาสตร์ในการปฏิบัติงานอันชาญฉลาด เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุดของผลงาน

(3) มองทุกอย่างรอบด้าน (Balanced scorecard) ด้วยการนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ โดยอาศัยการวัดผลงานอย่างสมดุลรอบด้าน ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานเกิดความสอดคล้องเป็นเอกภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน

(4) เทียบงาน เทียบคน (Benchmarking) โดยการเทียบเคียงเปรียบเทียบ การดำเนินงานของหน่วยงานตนเองกับหน่วยงานอื่นที่พัฒนาก้าวหน้าแล้ว เพื่อนำสิ่งที่ดีมาปรับใช้ และพัฒนาหน่วยงานตนเองให้ดียิ่งขึ้น

(5) มีจิตใจมุ่งบริการ โดยใช้ระบบการให้บริการที่ดี และมีมีโนทัศน์การบริหารที่เป็นเลิศ (Service concept) เพื่อสร้างความประทับใจให้แก่ผู้รับบริการ

2) เปิดใจกว้าง

(1) กล้าตัดสินใจ โดยพิจารณาทางเลือกที่เห็นว่ามีที่ดีที่สุด เหมาะที่สุด จากทางเลือกหลายๆ ทาง เพื่อนำมาดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยเกิดประโยชน์สูงสุด และเกิดผลเสียหายน้อยที่สุด

(2) คิดใช้กลยุทธ์ ในสถานการณ์ที่โลกกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว หากต้องการประสบความสำเร็จจำเป็นต้องรู้กลเม็ด การคิดเชิงยุทธ โดยผู้บริหารต้องมีความสามารถในการกำหนดวิธีการทำงานที่ดีที่สุด ภายใต้สภาวะต่างๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

(3) นำคน นำงาน ผู้นำยุคการเปลี่ยนแปลงจะยึดหลักการมีวิสัยทัศน์ เป็นนักปฏิบัติ และสร้างวัฒนธรรมใหม่ในการทำงาน ผู้นำยุคใหม่จะปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง สร้างและผลักดันวิสัยทัศน์ให้บรรลุผล มอบหมายงาน กำกับทิศทางการงานให้ผู้อื่นทำงานที่ถูกต้อง มีการโน้มน้าวชักจูง เป็นที่พึ่งให้คำปรึกษาแนะนำ และนำองค์กรสู่ความท้าทายใหม่ๆ เช่น สังคมพื้นฐาน ความรู้ องค์กรแห่งการเรียนรู้ การบริหารแบบองค์รวม เป็นต้น

(4) CEO (Chief executive officer) โดยมีความเป็นเจ้าภาพในการบริหาร

จัดการมีภาวะผู้นำเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง มีการทำงานแบบเชิงรุก มีการคิดนอกกรอบ รู้ปัญหาและสามารถระดมสรรพกำลังมาร่วมทำงานให้บรรลุเป้าหมาย

(5) ICT (Information and communication technology) การบริการในยุคปัจจุบันมีการแข่งขันกันสูงมาก การบริหารการจัดการและการตัดสินใจที่ดีจึงต้องมีระบบข้อมูลที่ดี จึงจำเป็นต้องนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือช่วยทำงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหาร

3) สร้างความร่วมมือ

(1) ปรับตัวและยืดหยุ่น (Adaptation and flexibility) ผู้บริหารซึ่งต้องดูแลและควบคุมการบริหารเพื่อแก้ปัญหา ป้องกันปัญหา พัฒนาองค์กรให้เหมาะสมสอดคล้องกับสังคม เหตุการณ์ สถานการณ์และบุคคล จึงต้องมีความสามารถในการปรับตัวและมีความยืดหยุ่นในการบริหาร

(2) มุ่งการสื่อสาร การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องใช้ศาสตร์ศิลป์และการฝึกฝนจนเกิดทักษะ ในการเตรียมตัวสื่อสารต้องถามตัวเองก่อนว่า จะส่งสารให้ใคร อยากให้เขาเข้าใจว่าอย่างไร มีอะไรที่จะจูงใจให้เกิดการตอบสนอง จะมั่นใจได้อย่างไรว่าสารที่ส่งและรับจะตรงกันแล้วเตรียมสารและส่งสารอย่างมีประสิทธิภาพ

(3) ประสานสัมพันธ์ การบริหารจะประสบผลสำเร็จได้ต้องอาศัยและได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมาช่วยกันดำเนินการให้บรรลุผลตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ การประสานสัมพันธ์ที่ดีต้องทำด้วยความบริสุทธิ์ใจเป็นไปในทางที่ดี สร้างสรรค์และเกิดความสบายใจ พอใจกันทุกฝ่าย

(4) ร่วมมือกันทุกฝ่าย ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมนั้นต้องตระหนักเสมอว่า “มากคน มากวัตถุประสงค์ มากวิธีการ มากข้อมูล มากผลที่ต้องการ” ทำอย่างไรจึงจะทำให้คนจากหลายฝ่าย หลายคน หลายภูมิหลัง หลายค่านิยม หลายจุดมุ่งหมายของชีวิต หลายวิธี คิดมาก ผูกพันกับผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องจนเป็นพลังสู่ความสำเร็จ

4) ยึดถือผลสำเร็จ

(1) รับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (Accountability) การสร้างและนำความสำเร็จให้กับองค์กรหรือหน่วยงานในความรับผิดชอบให้สามารถบรรลุเป้าหมายตามนโยบาย แผนงาน และโครงการหรือกิจกรรมที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ต้องยึดหลักสำคัญของการมีจิตสำนึกในหน้าที่ และความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

(2) มุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริหารที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ (Result – based management: RBM) ไม่ใช่เพียงให้เกิดผลผลิต (Outputs) เท่านั้น แต่เป็นการทำงานที่มุ่งให้เกิดทั้งผลผลิตและผลลัพธ์ (Outcomes) ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดด้วย

(3) Coaching ผู้บริหาร คือ โค้ช ภาวะที่สำคัญคือ การส่งทอดความรู้ ประสบการณ์ ภูมิปัญญาให้แก่ผู้นำรุ่นต่อไป ขณะเดียวกันก็ต้องขับเคลื่อนการปฏิบัติงานของบุคลากรให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

(4) จัดการทรัพยากร (Managing resources) ทรัพยากรเป็นปัจจัยนำเข้าสู่กระบวนการบริหาร และเปลี่ยนแปลงมาสู่ผลผลิตเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร ทรัพยากรทุกประเภทมีลักษณะพื้นฐานที่สำคัญร่วมกัน ผู้บริหารจึงต้องจัดการใช้ทรัพยากรให้ถูกประเภทโดยใช้อย่างประหยัด คุ่มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด

คุณลักษณะของผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะมีความแตกต่างจากคุณลักษณะของผู้นำในยุคก่อน ที่เน้นในคุณลักษณะและพฤติกรรม มาเป็นผู้ที่ก้าวหน้าและมีการพัฒนาตัวเองอยู่เสมอ ในเรื่องนี้ เยาวมาลัย หอธรรมรัตน์ (2547: 184) ได้กล่าวถึงลักษณะทั่วไปของผู้นำที่มีคุณสมบัติในการเปลี่ยนแปลงองค์กรไว้ ดังนี้

1) ความซื่อสัตย์ เป็นคุณลักษณะอันดับแรกที่สุด ความจริงใจ ตรงไปตรงมาเพื่อสร้างความไว้วางใจ ต้องยอมรับว่าไม่รู้เมื่อไม่รู้ ถ้าผิดต้องขอโทษ แล้วทุกคนจะเต็มพร้อมกับการสร้างความมั่นใจ และยึดมั่นในความซื่อสัตย์ในหมู่คณะอีกด้วย

2) ความฉับไว การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงควรแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนกับบรรยากาศการทำงานที่สร้างขึ้นมา ต้องเป็นผู้ที่ยืดหยุ่นพร้อมรับฟังพนักงานทั้งหลาย

3) การเตรียมพร้อม แม้ว่าผู้ที่จะประสบความสำเร็จในการสร้างบรรยากาศการทำงาน แต่ยังไม่เพียงพอ เพราะความสำเร็จขั้นต่อไปคือการเตรียมการให้ทุกคนพร้อมอยู่ตลอดเวลา

4) ความตั้งใจเรียนรู้ใหม่ ต้องเรียนรู้ทักษะ ความรู้ และข้อมูลใหม่ๆ โดยยอมละทิ้งเครื่องมือวิธีเก่าๆ เพื่อไปเข้าถึงจุดสุดยอดแห่งการเป็นผู้นำยุคการเปลี่ยนแปลง

5) นิสัยชอบผจญภัย การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสามารถที่จะอยู่รอดในโลกของความเร่งรีบฉับไวและสนุกไปกับมัน ต้องตัดสินใจรวดเร็ว ฉับไว จากข้อมูลที่มีอยู่ โดยพนักงานทั้งหลายต้องมีส่วนร่วมในเหตุการณ์นั้นๆ ด้วย

6) วิสัยทัศน์ ผู้นำที่ยิ่งใหญ่ทั่วไปในประวัติศาสตร์ต้องมองเห็นเหตุการณ์ในอนาคต และยังสามารถแบ่งปันให้กับเพื่อนร่วมงานได้

7) การเห็นประโยชน์ต่อผู้อื่นเป็นที่ตั้ง การเป็นผู้นำในยุคก้าวหน้านี้อาจจะแบ่งปันแรงปรารถนาอันแรงกล้าที่จะทำให้โลกนี้น่าอยู่ยิ่งขึ้น

การจำแนกคุณลักษณะของผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของนักวิชาการต่างๆ อาจมีส่วนที่เหมือนหรือแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับการจำแนกหมวดหมู่และการให้รายละเอียดปลีกย่อย หากกล่าวโดยสรุป ชีรเดช สุขโข (2543: 7 - 10) ได้สรุปคุณสมบัติของการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ที่มีประสิทธิภาพไว้ ดังต่อไปนี้

- 1) วิสัยทัศน์ที่ดี (Vision) เป็นจินตนาการบนพื้นฐานความเป็นไปได้และน่าจะผ่านการวิเคราะห์แล้ว
 - 2) มีความริเริ่มสร้างสรรค์ (Initiative)
 - 3) อดทนต่อความเสี่ยง (Risk to reran)
 - 4) มีความไว้วางใจได้ (Trustworthy) ความเป็นธรรมมีคุณธรรม ผู้อื่นศรัทธายอมรับ
 - 5) มีความเชื่อมั่น (Confidence) บางครั้งแม้จะต้องเสี่ยง
 - 6) มีภาวะผู้นำ (Leadership) สร้างคนเป็นสร้างทีมงานที่ดีได้ ให้ความอบอุ่นต่อผู้ร่วมงาน กล้าหาญกล้าเสี่ยง
 - 7) มีความกล้า (Courage) กล้าหาญกล้าเสี่ยง (แต่ก็ผ่านการวางแผนมาแล้ว)
 - 8) มีการสื่อสาร (Communication) ที่ดีและสามารถใช้หลายรูปแบบ
- คุณลักษณะของผู้บริหารเปลี่ยนแปลงนี้ มีความสอดคล้องเหมาะสมกับผู้นำที่มาจากการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยมากกว่าระบอบการปกครองอื่นๆ เนื่องจากต้องได้รับการสนับสนุนจากประชาชนส่วนใหญ่ และจากการมีส่วนร่วมจากประชาชนในการเปลี่ยนแปลง อีกทั้งการเลือกตั้งตามวาระที่กำหนด จะทำให้ได้ผู้นำทางการเมืองที่มีแนวคิดใหม่ๆ สำหรับการบริหารประเทศเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

5. แนวคิดเกี่ยวกับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม

5.1 ความหมายของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม

คาสเทลส์ (Castells, 1997: 3) อธิบายความหมายของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมไว้ว่า หมายถึง การรวมกลุ่มเพื่อกระทำการรวมหมู่ ซึ่งส่งผลเปลี่ยนแปลงระบบคุณค่าและสถาบันของสังคม

อมเวดท์ (Omvedt, 1993 : XV) ได้ให้คำจำกัดความของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแนวใหม่ไว้ว่า หมายถึง ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่มีการจัดองค์กร โครงสร้าง และอุดมการณ์ทั่วไป ในแนวกว้างที่มุ่งจะเปลี่ยนแปลงสังคม

ผาสุก พงษ์ไพจิตร (2543: 10) อธิบายความหมายของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมไว้ว่า หมายถึง ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเป็นเรื่องของการรวมกลุ่มเพื่อกระทำการรวมหมู่ ที่มีพฤติกรรมกรรวมกลุ่มเพื่อกระทำการรวมหมู่ที่จิตใจเปลี่ยนสัมพันธภาพทางอำนาจหลักๆ

ของสังคม

จากความหมายของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมตามที่มีผู้ได้กล่าวมาในข้างต้นสรุปได้ว่า ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม คือ การรวมกลุ่มกันเคลื่อนไหวของกลุ่มคนหรือประชาชน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม หรือระบบของสถาบันทางสังคม และอำนาจทางการเมืองที่มีอยู่ในสังคม

5.2 ความสำคัญของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม

ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social movements) ในปัจจุบันเป็นการเคลื่อนไหวในกลุ่มประชาชน ซึ่งอาจดำเนินการเพื่อความสำเร็จในรูปของการเรียกร้องต่อรัฐ เพื่อการเปลี่ยนแปลงการเมือง (Political action) ตามแนวคิดเกี่ยวกับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบสมัยใหม่ โดยความสำเร็จของขบวนการเรียกร้องอาจขึ้นอยู่กับกำลังทรัพย์ และทรัพยากรต่างๆ ที่ขบวนการจะมีและนำมาใช้ได้ เนื่องจากทรัพยากรอาจได้จากการจูงใจให้มีผู้เข้าร่วมขบวนการได้มากๆ และช่วยกันอุดหนุนด้านค่าใช้จ่าย (ผาสุก พงษ์ไพจิตร 2543: 3) สำหรับ วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ (2552: 65 – 67) ได้กล่าวถึงความสำคัญของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ที่เป็นกลุ่มกดดัน (Pressure groups) และกลุ่มผลประโยชน์ (Interest groups) ต่างๆ ไว้ดังนี้

1) กลุ่มกดดันและกลุ่มผลประโยชน์ในฐานะปัจจัยนำเข้าต่อระบบการเมือง คือ บทบาทของกลุ่มต่างๆ ในการกดดันและเรียกร้องเพื่อให้ผลประโยชน์ของตนได้รับการใส่ใจ ถือเป็นกลุ่มที่ทำหน้าที่เป็นระบบทางการเมืองเพื่อต่อรองและรักษาความสมดุลของกลุ่มบุคคลฝ่ายต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคม

2) กลุ่มกดดันและกลุ่มผลประโยชน์ในฐานะตัวชี้วัดการพัฒนาประชาธิปไตย คือ บทบาทของกลุ่มต่างๆ ในการแสดงการมีส่วนร่วมที่จะถ่ายทอดข้อเท็จจริง หรือสะท้อนความต้องการของคนและกลุ่ม ถือเป็นพัฒนาการของระบอบประชาธิปไตยและการเรียนรู้ร่วมกัน อันจะส่งเสริมให้การเมืองภาคประชาชนมีความเข้มแข็ง

3) กลุ่มกดดันและกลุ่มผลประโยชน์ในฐานะที่เสริมสร้างระบอบประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่อง คือ บทบาทและสภาพของกลุ่มกดดันและกลุ่มผลประโยชน์จะมีได้เป็นไปเพื่อประโยชน์ของคนเพียงคนเดียว แต่เป็นการพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งจะทำให้ประชาชนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นทางการเมืองและสร้างการยอมรับร่วมกันอย่างมีเหตุผลและมีความสร้างสรรค์ เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติ

4) กลุ่มกดดันและกลุ่มผลประโยชน์ที่มีผลต่อเสถียรภาพรัฐบาล คือ บทบาทของกลุ่มกดดันและกลุ่มผลประโยชน์ที่มีต่อรัฐบาลที่ขาดความเข้มแข็ง จนทำให้กลุ่มกดดันและกลุ่มผลประโยชน์สามารถต่อรองและเสนอข้อเรียกร้องกับรัฐบาลอยู่เสมอ จนกลายเป็นวิกฤตทาง

การเมือง อันเนื่องจากการที่รัฐบาลไม่มีความน่าเชื่อถือ เนื่องจากรัฐบาลหรือระบบการเมืองไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนที่เรียกร้องได้

5) กลุ่มกดดันและกลุ่มผลประโยชน์ที่ทำให้เกิดการแทรกแซงทางการเมือง คือ การแทรกแซงจากฝ่ายที่มีอำนาจในสังคม เช่น ฝ่ายทหาร ที่เข้ามาแทรกแซงด้วยการเข้าไปจัดการหรือสร้างกติกาขึ้นมาใหม่ เนื่องมาจากกลุ่มกดดันและกลุ่มผลประโยชน์ไม่สามารถตกลงยอมความกันได้ ซึ่งถือเป็นความล้มเหลวของระบบประชาธิปไตย เป็นต้น

กลุ่มกดดันและกลุ่มผลประโยชน์นี้ จะมีแนวทางและความต้องการที่จะมีอิทธิพลเหนือนโยบายของรัฐบาล ตามแนวทางที่กลุ่มคนต้องการ แต่จะไม่ต้องมารับผิดชอบโดยตรงต่อการปกครองประเทศ ซึ่งอาจแสดงบทบาทในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ขึ้นอยู่กับว่าข้อเรียกร้องหรือการกดดันสัมฤทธิ์ผลมากน้อยเพียงใด

5.3 ลักษณะของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม

ไชยรัตน์ เจริญสิน โอปาร์ (2544: 70 - 71) ได้กล่าวถึงลักษณะของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ไว้ว่า คือ

1) ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ จะตั้งข้อสงสัยและความเป็นกลางของรัฐในการตอบสนองต่อข้อเรียกร้องและความต้องการของประชาชน เป็นความพยายามที่จะกดดันหรือสร้างขีดจำกัดให้กับอำนาจรัฐ

2) ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ จะมีพื้นที่อาณาบริเวณสาธารณะ (Public sphere) เป็นฐาน

3) ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ จะมีภาพของความเป็นพลเมืองที่มีความสนใจตื่นตัว และมีจิตสำนึกทางการเมืองสูง (Participatory citizen) เพราะเห็นว่าการให้ความสำคัญสำคัญกับชุมชนหรือท้องถิ่น นอกจากจะทำให้ความหมายของสิ่งที่เรียกว่า “ประชาสังคม” คับแคบแล้วยังลดทอนบทบาททางการเมืองหรือความเป็นการเมืองของประชาสังคมไปพร้อมๆ กันอีกด้วย

ทั้งนี้ ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ถือเป็นขบวนการที่กระตุ้นให้สังคมมีความตื่นตัว เพื่อสร้างเอกลักษณ์ความเป็นมนุษย์และสังคม เช่น การปลอดจากการครอบงำของรัฐที่ปกครองโดยกลุ่มชนชั้นนำหรือระบบตลาด ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมนี้เป็นการรวมกลุ่มรูปแบบหนึ่งเพื่อท้าทายการใช้อำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจแบบผิดๆ และเพื่อเปลี่ยนแปลงสถานการณ์เมืองและสถาบันเศรษฐกิจ ด้วยจุดประสงค์ของการสร้างสังคมใหม่ที่ดีกว่า ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมนี้จะขัดแย้งกับกรอบประเพณีธรรมเนียมที่ถือปฏิบัติกันอยู่เดิมๆ และขัดแย้งกับระบบคุณค่าเดิมด้วย จึงเป็นการต่อสู้เพื่อความเป็นอิสระของบุคคลภายในสังคมภาคพลเมือง ที่ถูกรับรองและครอบงำโดยรัฐและตลาดนั่นเอง (Cohen and Orato, 1997: 511)

6. ประวัติย่อของนายสมัคร สุนทรเวช

นายสมัคร สุนทรเวช นายกรัฐมนตรีคนที่ 25 ของประเทศไทย เกิดเมื่อวันที่ 13 มิถุนายน พ.ศ. 2478 เป็นบุตรของ เสวกเอก พระยาบำรุงราชบริพาร (เสมียน สุนทรเวช) กับ คุณหญิง บำรุงราชบริพาร (อำพัน จิตรกร) เป็นหลานลุงของ มหาเสวกตรี พระยาแพทย์พงศาวิสุทธาธิบดี (สุนทรเวช) นายแพทย์ประจำพระองค์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าหัว และเป็นหลานตาของ มหาเสวกตรี พระยานุศาสน์จิตรกร (จันทร์ จิตรกร) จิตรกรประจำราชสำนัก โดยนายสมัคร สุนทรเวช เป็นบุตรคนที่ 4 ในจำนวนพี่น้อง 6 คน นามสกุล “สุนทรเวช” เป็นนามสกุลพระราชทาน ให้กับพระยาแพทย์พงศาวิสุทธาธิบดี ที่มีความหมายถึงการเป็นแพทย์หรือหมอที่ดี

นายสมัคร สุนทรเวช เกิดที่บ้านบางขุนพรหม พระยาบำรุงราชบริพารผู้เป็นบิดาตั้งชื่อเล่นให้ว่า “ใหม่” ซึ่งหมายถึงลูกชายคนใหม่ที่บ้าน สภาพร่างกายตอนคลอดดูแข็งแรงสมบูรณ์ดี และคลอจากครรภ์ในลักษณะเอาเท้าออก จนหมอดำเฒ่าชื่อดังจากย่านประตูสามยอดที่เป็นผู้ทำคลอดในขณะนั้นถึงกลับกล่าวกับคุณหญิงบำรุงราชบริพารไว้ว่า “คุณหญิง ลูกคุณหญิงคนนี้อ่าเท้าออก ขอให้เลี้ยงเอาไว้ให้ดี วันข้างหน้าจะช่วยครอบครัว ช่วยวงศ์สกุล และจะเป็นคนช่วยบ้านเมือง”

ชีวิตในวัยเด็กของนายสมัคร สุนทรเวช คลุกคลีอยู่กับวัฒนธรรมแบบไทย เนื่องจากชุมชนบางลำพูที่ซึ่งนายสมัคร สุนทรเวช กำเนิดและพำนักอยู่ในช่วงวัยเด็กถือเป็นแหล่งวัฒนธรรมที่สำคัญของกรุงเทพฯ โดยจะมีศิลปวัฒนธรรมไทยเกือบทุกสาขา และชีวิตในวัยเด็กนั้นยังมีพี่เลี้ยงประจำตัวชื่อ “แมงอก” ที่มีหน้าที่จ่ายกับข้าวและทำกับข้าว และมักชักชวนให้ไปจ่ายกับข้าวที่ตลาดด้วยกันเสมอ แล้วกลับมาประดิษฐานเป็นอาหารคาวหวานนานาชนิด จนซึมซับเป็นความรู้ พอเติบโตใหญ่ขึ้นแต่ยังอาศัยร่วมกับพี่น้องคนอื่นๆ เมื่อมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบในครอบครัว นายสมัคร สุนทรเวช จะรับหน้าที่ไปจ่ายตลาดและทำกับข้าว และพัฒนาฝีมือขึ้นเรื่อยๆ จนกลายเป็นพ่อครัวประจำบ้าน และมีนิสัยชอบทำอาหารคิดตัวมจนเป็นผู้ใหญ่

ด้วยวิสัยทัศน์ของผู้เป็นบิดา ที่เห็นว่าภาษาอังกฤษจะมีความสำคัญมากในอนาคต และมีเป้าหมายที่จะส่งเสริมให้บุตรได้เรียนภาษาอังกฤษจนเชี่ยวชาญเพื่อประโยชน์ในอนาคต นายสมัคร สุนทรเวช จึงได้รับโอกาสอันนั้น ภายหลังจากที่จบชั้นประถมศึกษาจากโรงเรียนเทเวศร์ศึกษา ก็ได้เข้าศึกษาชั้นมัธยมศึกษาที่โรงเรียนเซนต์คาเบรียลที่เป็นโรงเรียนฝรั่งตามที่บิดาได้ตั้งใจ ก่อนที่จะเข้าเรียนต่อในโรงเรียนอัสสัมชัญด้วยเหตุผลที่ว่าการศึกษาในเวลานั้น จบแล้วหางานได้ง่าย และเหตุผลหนึ่งที่สำคัญคือ โรงเรียนนี้มีชื่อเสียงเรื่องภาษาอังกฤษนั่นเอง

คุณสมบัติของการเป็นนักพูด นักวิจารณ์ และนักเขียน เริ่มฉายแววมมาตั้งแต่วัยรุ่น ในช่วงที่เรียนโรงเรียนอัสสัมชัญ ทางโรงเรียนมีกฎห้ามนักเรียนพูดภาษาไทยในโรงเรียน แต่นายสมัคร

สุนทรเวช จะชอบชวนเพื่อนๆ จับกลุ่มคุยภาษาไทย โดยชอบวิพากษ์วิจารณ์ภาพยนตร์ที่ฉายอยู่ในขณะนั้นอย่างสนุกสนาน ด้วยลีลาการพูดที่สนุกเร้าใจ อีกทั้งยังชอบสนุกกับการไปยืนฟังนักร้องเมืองปราศรัย แถวริมสนามหลวงซึ่งไม่ไกลจากบ้าน นอกจากนี้ นายสมัคร สุนทรเวช ยังเป็นนักอ่านตัวยง ในช่วงที่หนังสือพิมพ์สยามรัฐรายวันของ หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช ถือกำเนิดขึ้น นายสมัคร สุนทรเวช ได้ซื้อมาอ่านตั้งแต่ฉบับแรก และเกิดแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นนักเขียนคอลัมน์ และในระหว่างเรียนที่โรงเรียน ก็ได้มีประสบการณ์เขียนบทความในหนังสือประจำโรงเรียนต่อเนื่องทุกปี ในนามปากกา “ศรีสุนทร” และนี่ถือเป็นจุดกำเนิดสำคัญสำหรับการเป็นนักการเมืองฝิปากกล้า การเป็นคอลัมน์นิสต์ และการเป็นนักจัดรายการวิทยุและโทรทัศน์ในเวลาต่อมา

หลังจากจบการศึกษาจาก โรงเรียนอัสสัมชัญพาณิชย์ นายสมัคร สุนทรเวช ก็ทำงานทันที ทั้งที่มีอายุเพียง 18 ปี งานแรกคือเจ้าหน้าที่ผู้ฝึกสอนการใช้งานลงบัญชีไฟฟ้าที่บริษัท เคียนหงวนมอเตอร์ จำกัด ก่อนย้ายมาอยู่บริษัท Birrow Brown 1994 Co., Ltd. เริ่มทำงานตั้งแต่สมัยจนกระทั่งได้เป็นผู้ช่วยหัวหน้าแผนก และเมื่อมีรายได้ นายสมัคร สุนทรเวช จึงกลายเป็นผู้รับผิดชอบครอบครัวเป็นคนแรก ส่งน้องเรียนให้ได้ตามความตั้งใจของบิดา และหลังจากส่งน้องชายสองคนเรียนจบมัธยม 8 และสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ทั้งคู่ นายสมัคร สุนทรเวช ซึ่งเอาแต่มัวมาทำงานมา 3-4 ปี ก็เริ่มคิดที่จะศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี และได้เลือกศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในคณะนิติศาสตร์ ซึ่งขณะนั้นเป็นมหาวิทยาลัยเปิด เมื่อ พ.ศ. 2501 ซึ่งบทบาทในฐานะนักศึกษาของมหาวิทยาลัยแห่งนี้นอกจากจะเรียนด้านกฎหมายแล้ว ยังร่วมกิจกรรมกับเพื่อนในมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะบทบาทที่โดดเด่นคือการเป็นนักได้วาทิและนักปาฐกถาที่หาตัวจับยาก ซึ่งเป็นจุดเพาะบ่มสำคัญสำหรับการเป็นนักการเมืองที่มีเอกลักษณ์ด้านการพูดในระยะต่อมา

เมื่อ นายสมัคร สุนทรเวช จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์แล้ว ในระยะแรกยังคงมุ่งทำงานด้านการจัดการและการขาย เพื่อหวังความก้าวหน้าไปสู่ตำแหน่งผู้บริหารในบริษัทเอกชน โดยทำงานที่บริษัทเออีวิทยาพาณิชย์ จำกัด แล้วลาออกไปศึกษาต่อและประสบการณ์ในต่างประเทศ คือที่เมืองชิคาโก ประเทศสหรัฐอเมริกา ก่อนกลับมาทำงานที่บริษัทเดิมอีกครั้ง จากนั้นย้ายไปเป็นผู้บริหารฝ่ายขาย ที่ John Deere Thailand Co., Ltd. อีกราวหนึ่งปี ก่อนจะไปรับตำแหน่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ณ สถานเอกอัครราชทูตอิสราเอล ประจำประเทศไทย ซึ่งเป็นที่สุดท้ายก่อนที่จะผันตัวเองมาเป็นนักการเมืองเต็มตัว และภายหลังจบจากมหาวิทยาลัยเป็นต้นมา นายสมัคร สุนทรเวช ได้ทำงานเป็นสื่อมวลชนสายการเมืองควบคู่ไปด้วย โดยเขียนบทความ และความคิดเห็นทางการเมืองแบบไม่ประจำใน หนังสือพิมพ์สยามรัฐสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ และชาวกรุง ตั้งแต่ พ.ศ. 2500 จนถึง 2516 เขียนบทความการเมืองในหนังสือพิมพ์ประชาไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2517 จนถึง 2520 และ

เขียนบทความในคอลัมน์ประจำ “มูมน้ำเงิน” หนังสือพิมพ์เดลิเมล์เรอร์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2521 จนถึง 2537 โดยใช้นามปากกาว่า “นายหมอดี” ซึ่งเป็นนามแฝงที่ใช้ตั้งแต่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ชีวิตทางการเมืองของนายสมัคร สุนทรเวช เริ่มต้นด้วยการเข้าเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ เมื่อ พ.ศ. 2511 และแจ้งเกิดจากการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาเทศบาลกรุงเทพฯ แทนตำแหน่งที่ว่างลง ใน พ.ศ. 2514 ซึ่งในการลงเลือกตั้งครั้งแรกนายสมัคร สุนทรเวช ใช้วิธีออกปราศรัยหาเสียงตามจุดต่างๆ ด้วยตัวเอง จนเป็นที่จับใจชาวบ้านและได้รับการเลือกตั้งในที่สุด โดยอนาคตทางการเมืองของนายสมัคร สุนทรเวช ฉายแววมาตั้งแต่แรก และเป็นที่น่าจับตามองจากหลายฝ่าย รวมทั้งหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช ซึ่งในขณะนั้นเป็นประธานสภาผู้แทนราษฎร ก็ได้เคยกล่าวกับนายสมัคร ไว้ครั้งหนึ่งว่า “คุณนะ เหมาะกับงานการเมือง ถ้าเมื่อไหร่คุณ ได้เป็น ส.ส. คุณจะ ได้เป็นรัฐมนตรี... และผมเห็นนี่แว่วว่าถ้าทำงานการเมืองไปนานๆ จะ ได้เป็นนายกฯ นะ...” และต่อมาได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ครั้งแรกใน พ.ศ. 2518 จากนั้นได้ตั้งพรรคประชากรไทย โดยตนเองเป็นหัวหน้าพรรค มีฐานเสียงสำคัญอยู่ในกรุงเทพมหานคร

ตลอดเวลาที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นายสมัคร สุนทรเวช ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในคณะรัฐมนตรีหลายตำแหน่ง ได้แก่ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม รองนายกรัฐมนตรี ก่อนจะก้าวขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2551 และดำรงตำแหน่งควมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551

งานด้านการเมืองของนายสมัคร สุนทรเวช นอกจากจะทำหน้าที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและดำรงตำแหน่งในคณะรัฐมนตรีแล้ว ยังเคยได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เมื่อ พ.ศ. 2543 ด้วยคะแนนเสียง 1,016,096 คะแนน ซึ่งเป็นคะแนนเสียงมากที่สุดนับตั้งแต่มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และหลังพ้นตำแหน่งจากการครบวาระ 4 ปี นายสมัคร สุนทรเวช ตัดสินใจไม่ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สมัยที่ 2 แต่เบนเข็มมาลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภากรุงเทพมหานคร ใน พ.ศ. 2549 และได้รับการเลือกตั้งด้วยคะแนนเสียงที่ท่วมท้นเช่นเดียวกัน แต่ผลการเลือกตั้งวุฒิสภาดังกล่าวก็ได้อุทกยกเลิกเนื่องจากเหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ทำให้นายสมัครต้องพ้นจากตำแหน่ง โดยไม่มีโอกาสได้ปฏิบัติหน้าที่ใดๆ ในฐานะสมาชิกวุฒิสภา

ในด้านนิสัยส่วนตัว ลักษณะภายนอกที่ปรากฏตามสื่อทั่วไปคือนักการเมืองที่พูดจาโผงผาง มีความเชื่อมั่นในตัวเอง และมีจุดยืนที่มั่นคง ถ้าหากเชื่อในสิ่งใดแล้วจะไม่เปลี่ยนแปลงง่าย และแสดงออกอย่างเปิดเผย และเป็นนักการเมืองฝั่งขวาจัดที่จงรักภักดีต่อสถาบัน แต่สำหรับคน

ใกล้ชิดกับนายสมักร สุนทรเวช แล้ว กลับสะท้อนตัวตนอีกแง่มุมหนึ่ง คือการเป็นคนเอื้ออาทรต่อผู้ร่วมงานและลูกน้อง มีเมตตากรุณาปราณีกับทุกคน จริงใจกับผู้อื่น เป็นคนละเอียดละออและเสมอต้นเสมอปลายเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งแตกต่างจากลักษณะภายนอกเป็นอย่างมาก

ความสนใจส่วนตัวของนายสมักร สุนทรเวช คือเป็นบุคคลที่ชื่นชอบเลี้ยงแมวเป็นพิเศษ โดยเริ่มเลี้ยงแมวตั้งแต่วัยเด็ก และหากเจอแมวไม่มีเจ้าของก็มักจะเก็บมาเลี้ยง ในช่วงวัยทำงาน มีงานอดิเรกอย่างหนึ่งคือการถ่ายรูป โดยหัดใช้กล้องอย่างเข้มข้น ลึกซึ้ง จนถึงขนาดทำห้องมือล้างอัดรูปเองที่บ้าน และมีงานอดิเรกที่สามารถสร้างรายได้ควบคู่ไปกับงานประจำคือการเป็นมัคคุเทศก์ ซึ่งเป็นนำพรสวรรค์จากการพูดมาใช้ให้เกิดประโยชน์ รวมทั้งเป็นคนที่ชอบจ่ายตลาดและทำอาหารมาก เคยเป็นผู้ดำเนินรายการชิม ไปบ่น ไปทางสถานีโทรทัศน์ และในขณะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อได้เดินทางไปต่างประเทศมักจะใช้เวลาช่วงเช้าก่อนร่วมพิธีการในการเดินตลาด นอกจากนี้ ความสนใจส่วนตัวอีกประการคือการชอบฟังและร้องเพลงของวงสุนทราภรณ์ เช่นเพลงโลกหมุนเวียน โขกมนุชย์ มีเนื้อหาเกี่ยวกับความไม่แน่นอนของชีวิต จนถือได้ว่าเป็นแฟนเพลงขนานแท้ของวงดนตรีสุนทราภรณ์ กล่าวกันว่าความสนใจและนิสัยส่วนตัวที่คล้ายคลึงกับศิลปินนี้ ส่วนหนึ่งอาจตกทอดมาจากพระยานุศาสตรจิตรกร คุณตาของนายสมักร สุนทรเวช ที่มีฝีมือทางศิลปะก็อาจเป็นไปได้

ด้านชีวิตครอบครัว นายสมักร สุนทรเวช สมรสกับ คุณหญิงสุรัตน์ สุนทรเวช ที่ปรึกษาทางการเงิน ของบริษัทในเครือ เจริญโภคภัณฑ์ มีบุตรสาวฝาแฝด คือ กานดาภา และกาญจนากร ปัจจุบันสมรสแล้วทั้งคู่ โดยนายสมักร สุนทรเวช พบเจอคุณหญิงสุรัตน์ สุนทรเวช ตั้งแต่เมื่อครั้งใกล้จบมัธยมศึกษา และคบหาดูใจกันกว่า 16 ปี ถึงจะแต่งงาน

จากการทำงานทางการเมืองมายาวนาน และนับว่าได้ทำคุณประโยชน์ให้กับประเทศชาติมาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ นายสมักร สุนทรเวช ได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ในหลายลำดับชั้น ประกอบด้วย ตริตาภรณ์มงกุฎไทย ตริตาภรณ์ช้างเผือก ทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย รัตนาภรณ์ (ชั้นที่ 2) ทูตียจุลจอมเกล้า ปฐมดิเรกคุณาภรณ์ ประถมาภรณ์มงกุฎไทย ประถมาภรณ์ช้างเผือก มหาวชิรมงกุฎ มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก และเครื่องราชอิสริยาภรณ์สูงสุดที่ได้รับคือทูตียจุลจอมเกล้าวิเศษ

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชวน ทองมี (2520) เรื่อง “ความล้มเหลวของรัฐบาลพลเรือนหลังสงครามโลกครั้งที่สอง (พ.ศ.2487-2490)” ได้ศึกษาถึงปัญหาและสาเหตุของความล้มเหลวของรัฐบาลพลเรือนใน

ประเทศไทยหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งได้ข้อสรุปว่า สาเหตุของความล้มเหลวนั้นมาจากการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม โดยรัฐบาลในขณะนั้นไม่ได้สนใจที่จะฟังเสียงวิจารณ์ของมหาชนในด้านต่างๆ เพราะถือว่าคนมีเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร ทำให้นักการเมืองด้วยกันเองเริ่มพากันต่อต้านการกระทำต่างๆ ของรัฐบาลจนเกิดเป็นความแตกแยกภายในอันเป็นสาเหตุให้การบริหารบ้านเมืองอ่อนแอ จนไม่สามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนได้ตามที่ประชาชนต้องการ กระทั่งทำให้ความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อรัฐบาลพลเรือนลดน้อยลง ในที่สุดจึงเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้นำทางฝ่ายทหารกระทำการรัฐประหาร โค่นล้มรัฐบาลพลเรือนชุดนี้ในวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490 โดยอ้างความบกพร่องในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นไปอย่างไร้ประสิทธิภาพของรัฐบาลมาเป็นความชอบธรรมในการกระทำการดังกล่าวนั่นเอง

สมาน ทองศรี (2522) เรื่อง “ปัญหาด้านเสถียรภาพของรัฐบาลผสมในประเทศไทย: ศึกษาเฉพาะกรณีรัฐบาลผสมของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช” โดยผู้ศึกษาต้องการทราบว่า มีปัจจัยอะไรบ้างที่จะเกี่ยวข้องหรือมีอิทธิพลต่อเสถียรภาพของรัฐบาลผสมในประเทศไทย ซึ่งจากการศึกษานั้นพบว่า การที่รัฐบาลจะมีเสถียรภาพ ต้องประกอบไปด้วยรัฐบาลที่ประกอบกันขึ้นจากพรรคการเมืองน้อยพรรคที่สุด มีเจตนารมณ์ไปในทางเดียวกันในการบริหารประเทศ มีความพอใจในผลประโยชน์ตอบแทนที่ได้รับตามสัดส่วน นักการเมืองเป็นคนดี มีการศึกษา ประชาชนให้การยอมรับ สามารถแก้ไขปัญหาทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งรัฐบาลผสมของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ไม่มีลักษณะของเสถียรภาพดังกล่าว เพราะรัฐบาลชุดนี้มีพรรคการเมืองมากถึง 16 พรรค ในการจัดตั้งรัฐบาล การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในด้านต่างๆ ของรัฐบาลก็ขาดความร่วมมือกันเองภายใน มีการพยายามแก่งแย่งผลประโยชน์ระหว่างกันตลอดเวลา ประกอบกับวิกฤติการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในขณะนั้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาภายในประเทศกรณีที่เกี่ยวข้องกับผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ที่แทรกซึมอยู่ในประเทศ หรือภัยจากขบวนการคอมมิวนิสต์จากนอกประเทศที่มาจากประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้รัฐบาลอ่อนแอและขาดเอกภาพในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าต่างๆ ที่เกิดขึ้น จนไม่สามารถบริหารประเทศได้อย่างราบรื่นอีกต่อไป ทำให้ต้องตัดสินใจยุบสภาผู้แทนราษฎรในที่สุด

ถวิล เป็ลียนศรี (2523) เรื่อง “เสถียรภาพของรัฐบาลผสมของไทย: ศึกษาเปรียบเทียบรัฐบาลชุด ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช (17 มีนาคม 2518 – 12 มกราคม 2519) กับรัฐบาลชุด ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช (20 เมษายน – 6 ตุลาคม 2519)” โดยการศึกษาครั้งนี้ต้องการทราบถึงสาเหตุต่างๆ ที่ทำให้รัฐบาลผสมของไทยทั้ง 2 ชุด ล้มเหลวและทำให้รัฐบาลไม่มีเสถียรภาพ ซึ่งจากการศึกษาสามารถสรุปได้ 2 ประการว่า ปัจจัยภายในรัฐบาลนั่นเองที่เป็นตัวบั่นทอนและทำลายการมีเสถียรภาพของรัฐบาลมากที่สุด ซึ่งก็คือความขัดแย้งกันอย่างรุนแรงภายในเรื่องการไม่ลงตัวของ

ผลประโยชน์ทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ ระหว่างพรรคการเมืองด้วยกันเอง และสุดท้ายก็คือ บทบาทของพรรคฝ่ายค้านที่เข้มแข็งประกอบกับการกดดันจากกลุ่มต่างๆ ในสังคมที่ส่งผลกระทบอย่างต่อเนื่องจนนำไปสู่การบั่นทอนศักยภาพในการบริหารงานของรัฐบาล และทำให้เกิดการยุบสภาของรัฐบาลทั้ง 2 ครั้ง ในที่สุด

กำธร เวหน (2540) เรื่อง “เสถียรภาพของรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยไทย : ศึกษากรณีรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ” ได้สรุปไว้ว่า ปัจจัยที่สนับสนุนเสถียรภาพของรัฐบาล มีดังนี้ คือ แรงผลักดันของสาธารณชนให้นายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้ง ความเข้าใจของสาธารณชนที่ว่าเศรษฐกิจของประเทศกำลังขยายตัว การสนับสนุนของพรรคการเมืองร่วมรัฐบาล ในสภาผู้แทนราษฎรบุคลิกลักษณะเฉพาะตัวของนายกรัฐมนตรี และความพอใจของกลุ่มต่างๆ ต่อนโยบายการปรับเพิ่มอัตราเงินเดือนและการลดราคาน้ำมัน นอกจากนี้ยังมีประเด็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ลดทอนเสถียรภาพของรัฐบาลด้วย ได้แก่ ผลกระทบจากการดำเนินนโยบายด้านเศรษฐกิจ ความขัดแย้งระหว่างพรรคการเมืองร่วมรัฐบาล การคอร์รัปชันของรัฐมนตรี และความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลกับกองทัพ แต่ปัจจัยทั้งหมดก็ทำให้รัฐบาลชุดนี้มีเสถียรภาพพอสมควร ซึ่งแสดงให้เห็นว่า รัฐบาลยังสามารถที่จะมีเสถียรภาพได้ภายใต้สถานะที่กดดันต่างๆ นั่นเอง

อมร รักษาศักดิ์ และวิรัช เจียรบุญ (2540) ในศึกษาวิจัยเรื่อง เสถียรภาพประสิทธิภาพ และความรับผิดชอบของรัฐบาลจากการเลือกตั้งระหว่าง พ.ศ. 2531 – 2540 จากการศึกษานั้นก็ได้อธิบายว่า ระบบคณะรัฐมนตรี ระบบรัฐสภา และระบบพรรคการเมืองของไทยในช่วง พ.ศ. 2531-2540 ที่เป็นช่วงหลังสุดของวิวัฒนาการการเมืองไทยนั้น เป็นระบบการเมืองที่ไร้เสถียรภาพ ประสิทธิภาพ และความรับผิดชอบ และคิดว่าสมควรที่จะต้องมีการปฏิรูปการเมืองทั้งหมดโดยเร็ว

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง เสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ประเภทงานวิจัยที่ศึกษาจากเอกสาร (Document research) โดยมีแหล่งข้อมูลที่เป็นบทความ บทวิเคราะห์ จากสิ่งพิมพ์ต่างๆ เพื่อสรุปปัจจัยที่มีผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ที่ดำรงตำแหน่งในช่วงระหว่าง กุมภาพันธ์ – สิงหาคม 2551 ก่อนที่ศาลรัฐธรรมนูญจะตัดสินให้ นายสมัคร สุนทรเวช ลี้ภัยการเป็นนายกรัฐมนตรี โดยที่ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีการวิจัยไว้ดังต่อไปนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เนื่องจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประเภทงานวิจัยที่ศึกษาจากเอกสาร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่สำคัญ คือ ผู้วิจัย ในฐานะที่เป็นผู้ศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเองจากแหล่งข้อมูลประเภทต่างๆ

สำหรับการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ นี้ ผู้วิจัยจะดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยยึดถือกรอบแนวคิดเป็นประเด็นในการศึกษาค้นคว้า จากนั้นจัดกระทำข้อมูลเบื้องต้น โดยการจัดหมวดหมู่ข้อมูล แล้วพิจารณาถึงความครบถ้วนของข้อมูลด้วยการสังเกตถึงเนื้อหาของข้อมูลที่ค้นคว้าที่สอดคล้องกัน จนแน่ใจว่าได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์

นอกจากนั้น ผู้วิจัยยังต้องมีการตรวจสอบจากแหล่งข้อมูลหลายประเภท และพิจารณาความเชื่อมโยงของข้อมูลที่เป็นอนุกรมเวลา (Time-series data) เพื่อแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์จากเวลาหนึ่งไปยังอีกช่วงเวลาหนึ่ง หรือแสดงพัฒนาการของปรากฏการณ์ ที่สอดคล้องกับประเด็นที่ศึกษา

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมด ผู้วิจัยใช้แหล่งข้อมูลแบบทุติยภูมิ (Secondary data) ได้แก่ การศึกษารวบรวมข้อมูลเบื้องต้นจากแหล่งต่างๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน สำหรับการทบทวน

วรรณกรรมจากหนังสือ และตำรา ในรูปแบบของวิทยานิพนธ์ วารสาร สิ่งพิมพ์ต่างๆ หนังสือตำราต่างๆ และฐานข้อมูลออนไลน์

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล จะใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยการเปรียบเทียบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสารทางวิชาการ หรือสิ่งพิมพ์ต่างๆ แล้วสร้างเป็นข้อสรุป โดยเขียนในลักษณะพรรณนาความ (Descriptive)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง เสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ในครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้จำแนกผลการศึกษาค้นคว้าออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับนายกรัฐมนตรี นายสมัคร สุนทรเวช
2. เสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาลสมัยนายกรัฐมนตรี นายสมัคร สุนทรเวช
3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาลสมัยนายกรัฐมนตรี นายสมัคร สุนทรเวช

สำหรับประเด็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับนายกรัฐมนตรี นายสมัคร สุนทรเวช และ เสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาลสมัยนายกรัฐมนตรี นายสมัคร สุนทรเวชนั้น เป็นการนำเสนอข้อเท็จจริงที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า ส่วนประเด็นปัจจัยที่ส่งผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาลนั้น เป็นการวิเคราะห์เพื่อแสดงถึงเงื่อนไขของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับนายกรัฐมนตรีที่อาจมีผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาล

1. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับนายกรัฐมนตรี นายสมัคร สุนทรเวช

1.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของนายกรัฐมนตรี

1.1.1 คุณลักษณะส่วนตัว

1) บุคลิกโฝงผาง

บุคลิกภาพของนายสมัคร สุนทรเวช ที่ปรากฏตามสื่อมวลชน จะแสดงออกซึ่งนิสัยที่โฝงผาง คิดอย่างไรก็พูดไปอย่างนั้น หรือเรียกอีกอย่างว่าการพูดตรงกับใจ ดังนั้น จึงมักจะได้ยินนายสมัคร สุนทรเวช วิพากษ์วิจารณ์บุคคลหรือเหตุการณ์อย่างตรงไปตรงมา อยู่เสมอ แม้แต่กับคณะรัฐมนตรีของตนเอง เช่น กรณีที่รัฐมนตรีบางคนแต่งตั้งที่ปรึกษาที่นายสมัคร สุนทรเวช เห็นว่าไม่เหมาะสม ก็แสดงออกซึ่งความเห็นด้วยเป็นคำพูดตรงๆ ดังที่ปรากฏในนิตยสารสยามรัฐ สัปดาห์วิจารณ์ ปีที่ 55 ฉบับที่ 21 หน้า 5 ว่า “ที่ปรึกษาบางคนดูแล้วไม่ได้มีความสามารถมากกว่าตัวรัฐมนตรี จะให้คำปรึกษาหารืออะไรได้” เป็นต้น

บุคลิกภาพที่ดูโฝงผางนี้ เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ของสื่ออยู่บ่อยครั้ง บางครั้งถึงกับถูกตั้งคำถามจากสื่อมวลชนว่ามีความเหมาะสมกับภาวะผู้นำประเทศหรือไม่

โดยเฉพาะการเปิดวิวาทะทำท่ายไปทั่วสารทิศ และตอบโต้คนที่วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลอย่างไม่ลดราวาศอก รวมทั้งการพุดจาจากความเชื่อส่วนตัว ทำให้ดูเหมือนจะขาดพยานหลักฐานอยู่บ้าง เช่น บทวิจารณ์จากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ หน้า 3 ฉบับวันที่ 6 กรกฎาคม 2551 ที่ได้กล่าวถึงพฤติกรรมของผู้นำที่เข้าเติมประเทศ โดยกล่าวว่า คำพุดของนายสมักร สุนทรเวช ที่ให้สัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวจากต่างประเทศที่ดูเลื่อนลอย ไม่ตรงกับข้อเท็จจริง และอาจส่งผลเสียต่อประเทศ โดยกล่าวว่า “ขณะนี้ยังมีความพยายามที่จะเอาผมลงจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยปล่อยข่าวว่าจะมีการจับกุมที่ทำอากาศยานสุวรรณภูมิ เมื่อเดินทางกลับจากการเยือนบรูไน”

ทั้งนี้ บทวิจารณ์ดังกล่าว ยืนยันว่า ในช่วงเวลานั้น ไม่ได้มีข่าวลือตามที่ นายสมักร สุนทรเวช ให้สัมภาษณ์แม้แต่น้อย การพุดของ นายสมักร จึงเกิดจากความเชื่อส่วนตัว แล้วแสดงออกมาตรงๆ โดยแท้

นอกจากนั้น เหตุการณ์กระทบกระทั่งระหว่างนายกรัฐมนตรีท่านนี้กับสื่อมวลชน มักเป็นข่าวบ่อยครั้ง อันเนื่องมาจากนิสัยที่โผงผาง ปากตรงกับใจ หรือชอบโต้ตอบโดยไม่ยั้งคิด จนกล่าวกันว่า นายสมักร สุนทรเวช เป็นนักการเมืองที่ไม่เกรงกลัวสื่อมวลชน และพร้อมเสมอที่จะตอบโต้หรือดำเนินด้วยถ้อยคำรุนแรงเพื่อสยบคนทำงานสื่อให้ด้อยกว่า จะได้ไม่กล้าถามเรื่องที่เขาไม่ยอมตอบ

ดังตัวอย่างครั้งหนึ่ง ที่เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์กันมากในสื่อมวลชน เนื่องจากนายสมักร สุนทรเวช ได้พุดจาตอบโต้กับสื่อมวลชนที่เป็นสุภาพสตรี ซึ่งหนังสือพิมพ์แนวหน้า ฉบับวันที่ 9 พฤศจิกายน 2550 หน้า 3 ได้ระบุว่า ถ้อยคำการตอบโต้ฟังแล้วอาจดูไม่เหมาะสมสำหรับผู้นำประเทศ เพราะมีการขยี้ถามนักข่าวว่า “เมื่อคืนคุณไปเสพเมถุนกับใครมาหรือเปล่า” หลังจากที่นักข่าวสุภาพสตรีได้ถามนายสมักร สุนทรเวช ถึงประเด็นที่ผิดกรรมการบริหารพรรคไทยรักไทยซึ่งถูกศาลรัฐธรรมนูญตัดสิทธิทางการเมืองเข้ามามีส่วนคัดสรรสมาชิกพรรคพลังประชาชนลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทน เพราะนายสมักร สุนทรเวช เห็นว่าเป็นเรื่องภายในของพรรค ทั้งๆ ที่งานนี้สืบเนื่องมาจากการเปิดแถลงข่าวของหัวหน้าพรรคพลังประชาชน เพื่อให้สื่อมวลชนนำข่าวที่แถลงไปเผยแพร่ต่อสาธารณะ

2) ความเชื่อมั่นในตัวเอง

ความเชื่อมั่นในตัวเองสูง เป็นคุณลักษณะประการหนึ่งที่สื่อมวลชนหลายฝ่ายได้สะท้อนเกี่ยวกับตัวตนของ นายสมักร สุนทรเวช ความเชื่อมั่นในตัวเองที่สูงนี้ กล่าวกันว่า หลายครั้งที่ นายสมักร สุนทรเวช ไม่ค่อยวิตกในด้านความปลอดภัย จากการถูกปองร้าย เพราะเชื่อมั่นในความดีของตน และด้วยความเชื่อมั่นสูงนี้ ทำให้นาย สมักร สุนทรเวช มีความเป็นตัวของตัวเองสูงมาก จนทำให้กลายเป็นบุคลิกที่โดดเด่น และมีสีสันเป็นอย่างมากในทางการเมือง เพราะจะ

เป็นคนที่สามารถสื่อสารกับสาธารณชนได้อย่างชัดเจน ทั้งลีลาและน้ำเสียง และใช้การพูดจาแบบตรงไปตรงมา บางครั้งเข้าขั้น “ขวานผ่าซาก” แต่ก็สร้างชื่อเสียงให้กับนายสมัคร สุนทรเวช เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะแฟนพันธุ์แท้จะต้องคอยติดตามความคิดเห็นอยู่เสมอ

3) การมีจุดยืนมั่นคง

การมีจุดยืนที่มั่นคงนี้ เป็นภาพลักษณ์ที่ติดตัว นายสมัคร สุนทรเวช มา นานแล้ว จากการที่ถูกสังคมมองว่าเป็นนักการเมืองฝั่งขวาจัดที่จงรักภักดีต่อสถาบัน และถ้าหากเชื่อในสิ่งใดแล้วจะไม่เปลี่ยนแปลงง่ายและแสดงออกอย่างเปิดเผย ซึ่งตัวนายสมัคร สุนทรเวช ในขณะที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคพลังประชาชนก็ได้แสดงออกว่าถึงการสนับสนุน พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อย่างเปิดเผยอีกด้วย ซึ่งการที่ นายสมัคร ได้มีภาพลักษณ์ของความจงรักภักดีและมีท่าทีสนับสนุน พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นี้ ทำให้ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ตัดสินใจสนับสนุนนายสมัคร สุนทรเวช เป็นนายกรัฐมนตรี และภายหลังจากนายสมัคร สุนทรเวช ได้เป็นนายกรัฐมนตรีไม่นาน ก็เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์ว่าภาพลักษณ์การเป็นนายกรัฐมนตรีสมัคร สุนทรเวช มีลักษณะคล้ายเป็นตัวแทนหรือนอมินี (nominee) ของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร จนสื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์สยามรัฐ ฉบับวันที่ 3 มีนาคม 2551 หน้า 3 คอลัมน์บ้านบางเพลง เคยกล่าวเปรียบเปรยไว้ว่า นายสมัคร สุนทรเวช เป็นนายกรัฐมนตรีที่ไม่มีอำนาจทางการเมืองและในการบริหารในเชิงภาคปฏิบัติ มีเพียงอำนาจทางกฎหมายนั้น และเป็นอำนาจทางกฎหมายที่อยู่ภายใต้พลังอำนาจทางการเมืองของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร

การที่ นายสมัคร สุนทรเวช ยังคงให้ความสำคัญกับ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร จนทำให้มีความสัมพันธ์ในลักษณะนอมินีนี้ นักวิเคราะห์หลายคนได้อธิบายว่า แท้จริงแล้วคือบุคลิกของนายสมัคร สุนทรเวช เองที่เป็นคนมีจุดยืนมั่นคงนั่นเอง และเมื่อก่อนเข้ารับตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี เขาได้ให้การสนับสนุนรัฐบาลพรรคไทยรักไทยในทางคำพูดอย่างสม่ำเสมอ และเมื่อ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เจริญวิภากรกรมทางการเมือง ก็ยังคงมีจุดยืนที่สนับสนุนอยู่เหมือนเดิม ดังคำพูดเมื่อครั้งที่ได้รับตำแหน่งหัวหน้าพรรคพลังประชาชน นายสมัคร สุนทรเวช ก็ได้เปิดฉากพูดถึงกรณีที่ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ที่ถูกกล่าวหาว่าไม่จงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ในทันทีที่มีโอกาสว่า

... ผมกับนายกทักษิณฯ ได้รับพระราชทานตราทุติยจุลจอมเกล้าพร้อมกัน คนที่ได้รับพระราชทานทั้งคู่ คนอย่างนี้หรือครับที่จะไม่จงรักภักดีต่อเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดิน คนรับพระราชทานตราอย่างนี้หรือครับที่จะไม่จงรักภักดี ผมเห็นว่าเขาโดนเหยียบย่ำชนิดที่เป็นไปไม่ได้ ผมจึงต้องตัดสินใจ เมื่อเขาออกไปกว่าช่วยหน่อยได้ไหม... (<http://www.manager.co.th / Politics/ViewNews.aspx?NewsID=9510000033420>)

การแสดงจุดยืนที่มั่นคงนี้ ทำให้หลายฝ่ายมองว่า นายสมัคร สุนทรเวช คงจะต้องกระทบกระทั่งกับฝ่ายตรงข้ามของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ไปตลอด และคงไม่สามารถ ปฏิเสธความเป็นนอมินีไปได้โดยง่าย ซึ่งแม้แต่ก่อนที่ นายสมัคร สุนทรเวช จะเข้ารับตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี การสำรวจของศูนย์วิจัยนวัตกรรมสังคมเชิงบูรณาการ ของมหาวิทยาลัยรังสิต ก็ได้สำรวจความคิดเห็นของประชาชน และพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่ารัฐบาลของ นายสมัคร สุนทรเวช ไม่น่าจะมีอายุเกิน 1 ปี ทั้งนี้ ส่วนหนึ่งเกิดขึ้นจากขั้วจากจุดยืนของผู้นำรัฐบาลที่มีลักษณะมั่นคง ในการให้การสนับสนุนอดีตนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นั้นเอง (http://www.komchadluek.net/2008/01/23/vo002_186949.php?news_id=186949)

1.1.2 ประวัติการมีส่วนร่วมทางการเมืองในอดีต

นายสมัคร สุนทรเวช ถือว่าเป็นผู้มีประสบการณ์สูงมากในทางการเมือง เนื่องจากได้ผ่านร้อนผ่านหนาวในแวดวงการเมืองมายาวนาน จนถึงว่าเป็นผู้อาวุโสคนหนึ่ง โดย นายสมัคร สุนทรเวช เข้าเป็นสมาชิก พรรคประชาธิปัตย์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2511 มีตำแหน่งทางการเมือง ครั้งแรกในฐานะสมาชิกสภาเทศบาลนครกรุงเทพมหานคร จากนั้นก็ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ก่อนที่เปลี่ยนเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่ พ.ศ. 2518 - 2551 รวม 9 สมัย มีประสบการณ์การเป็นรองนายกรัฐมนตรี และดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีมาแล้วหลายกระทรวง ตำแหน่งสุดท้ายก่อนดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคือ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร โดยได้รับเลือก เป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ด้วยคะแนนเสียง 1,016,096 คะแนน ซึ่งเป็นคะแนนเสียงมากที่สุด นับตั้งแต่มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ที่ห่างผู้ได้คะแนนอันดับ 2 คือ นางสุดารัตน์ เกตุราพันธ์ ผู้สมัครจากพรรคไทยรักไทย ได้รับคะแนนเสียงเพียง 521,184 คะแนน เป็นอันมาก (http://th.wikipedia.org/wiki/สมัคร_สุนทรเวช) ทำให้นายสมัคร สุนทรเวช เห็นว่าตนเองเป็นผู้มี ประสบการณ์ทางการเมืองและความรู้ความสามารถไม่เป็นรองใคร

การมีบทบาททางการเมือง ที่ทำให้สังคมได้เห็นจุดยืนของนายสมัคร สุนทรเวช มากที่สุดครั้งหนึ่งคือ เหตุการณ์เมื่อ 6 ตุลาคม 2549 ที่มีการเดินขบวนประท้วงของประชาชน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักเรียนนักศึกษา และมีการปะทะกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในบริเวณมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เหตุการณ์ในครั้งนั้น ใจ อึ๊งภากรณ์ และคณะ ได้รวบรวมบทบาททางการเมืองของ นายสมัคร สุนทรเวช ในห้วงเวลาดังกล่าวจากข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ สื่ออื่นๆ และหนังสือวิชาการต่างๆ เผยแพร่ในเว็บไซต์ประชาไท มีสาระที่สรุปได้ส่วนหนึ่งว่า สถาบันวิทยุยานเกราะและชมรมวิทยุเสรี ซึ่ง นายสมัคร สุนทรเวช มีบทบาทเป็นอย่างมากนั้น ได้แสดงตนเป็นฝ่ายที่ต่อต้าน ขบวนการนักศึกษา และสนับสนุนฝ่ายรัฐบาลในการควบคุมสถานการณ์ จนกล่าวได้ว่า นายสมัคร สุนทรเวช แสดงการเป็นผู้สนับสนุนให้รัฐบาลใช้กำลังเข้าสลายการชุมนุม และเหตุการณ์ครั้งนั้น มีผู้เสียชีวิตอย่างเป็นทางการถึง 46 คน (เนชั่นสุดสัปดาห์ 2551: 22)

เหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ได้มีผลกระทบต่อ นายสมักร สุนทรเวช ในช่วงเวลาขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อผู้สื่อข่าวจากสำนักข่าวซีเอ็นเอ็น คือ แคน ริเวอร์ ได้ตั้งคำถามกับ นายสมักร สุนทรเวช ถึงกรณี 6 ตุลาคม 2519 โดยนายแคน ริเวอร์ ได้ตั้งคำถามถึงความเกี่ยวข้องของนายสมักร สุนทรเวช กับเหตุการณ์ดังกล่าว ซึ่งนายกรัฐมนตรีท่านนี้ได้ตอบว่า “..... ผมขอปฏิเสธหมด ผมไม่เคยเกี่ยวข้องอะไรด้วยเลย ตอนนั้นผมเป็นแค่คนนอก....” รวมทั้งคำถามถึงจำนวนผู้เสียชีวิต ซึ่ง นายสมักร สุนทรเวช ตอบว่า “..... ไม่มีการตาย คนหนึ่งโชคดีแค่ถูกแทง อีกคนหนึ่งถูกเผาที่ท้องสนามหลวง มีแค่คนเดียวที่ตายในวันนั้น....” (เนชั่นสุดสัปดาห์ 2551: 22) คำตอบของ นายสมักร สุนทรเวช ถูกตั้งคำถามจากสังคม โดยเฉพาะคนที่มีประสบการณ์ในเหตุการณ์ดังกล่าวถึงข้อเท็จจริงในเรื่องนี้ ซึ่งหนังสือพิมพ์เนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับดังกล่าว ได้กล่าวว่า คำพูดของนายกรัฐมนตรีท่านนี้ ดูจะขัดแย้งกับข้อเท็จจริงหรือขัดแย้งกับคำพูดของตัวเองเมื่อ 34 ปีที่แล้ว ที่ได้ไปพูดกับนักเรียนไทยในประเทศฝรั่งเศส เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2520 และปรากฏอยู่ในหนังสือชื่อ โทงว นัง ปัง ที่เขียนโดย นายวิระ มุสิกพงศ์ และนาย ศิระ ศิระพัฒน์ ความตอนหนึ่งว่า

... ฝ่ายที่จะเข้าไปก็มีปืน ฝ่ายที่อยู่ข้างในก็มีปืน มีการยิงกัน ผลการยิงนั้นมีคนตาย 48 คน ในคนที่ตาย 48 คนนั้น มีคนถูกเผาตายไป 4 คน ซึ่งเป็นปัญหาที่ข้องใจกันในฝ่ายเจ้าหน้าที่บ้านเมืองกันเป็นอันมาก ว่าทำไมต้องมีการเผาคน การเผาคนตายกันกลางถนนนั้น ไม่ใช่ลักษณะของคนไทย ... (เนชั่นสุดสัปดาห์ 2551: 22)

สื่อมวลชนอย่างเนชั่นสุดสัปดาห์นี้ได้ตั้งข้อสังเกตถึงการกล่าวได้ตอบกับผู้สื่อข่าวต่างประเทศ ที่มีข้อเท็จจริงขัดแย้งกับบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองในอดีตของ นายสมักร สุนทรเวช เรื่องเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 โดยเฉพาะการปฏิเสธว่าตนเองไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องดังกล่าว อีกทั้งยังให้ข้อมูลผู้เสียชีวิตที่ขัดแย้งกับข้อเท็จจริงหรือคำกล่าวของตนเองในอดีต อย่างไรก็ตาม สิ่งที่แสดงคุณลักษณะส่วนตัวประการหนึ่งของ นายสมักร สุนทรเวช ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน คือการยอมรับว่าตนเองเป็นกลุ่มขวาจัด ดังคำให้สัมภาษณ์กับนายแคน ริเวอร์ ที่ หนังสือพิมพ์เนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับเดียวกันได้ระบุไว้ว่า เมื่อผู้สื่อข่าวได้ตั้งคำถามว่า ผู้คนบอกว่าคุณเป็นพวกขวาจัด ที่จุดชนวนสถานการณ์ในขณะนั้น (6 ตุลาคม 2519) นายสมักร สุนทรเวช ได้กล่าวยอมรับประการหนึ่งว่า “... เป็นขวาจัดแล้วผิดตรงไหน ขวาจัดเป็นพวกสนับสนุนกษัตริย์ แต่ซ้ายสุดเป็นพวกคอมมิวนิสต์...” (เนชั่นสุดสัปดาห์ 2551: 22)

1.1.3 คดีความที่อาจกระทบต่อการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

คดีความของนายสมักร สุนทรเวช สมัยที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ที่เป็นคดีสำคัญ และอาจส่งต่อสถานะความเป็นนายกรัฐมนตรี มี 4 คดีหลักๆ คือ กรณีจัดรายการโทรทัศน์ 2 รายการ คือ พิธีกรจัดรายการชิมไป บ่นไป ทางสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 และรายการยกโขยง 6 โมงเช้า ทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 5 ซึ่งมีผู้ร้องเรียนไปยัง

คณะกรรมการ การเลือกตั้ง (กกต.) คดีระดับเพลิงสมัยที่ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และคดีหมิ่นประมาท คดีความทั้งหมดกล่าวโดยละเอียด ได้ดังนี้

1) กรณีการเป็นพิธีกรโทรทัศน์

กรณีคดีความ กรณีนายสมักร สุนทรเวช ไปเป็นพิธีกรรายการโทรทัศน์ ในวัน 17 เมษายน 2551 ถือเป็นจุดเริ่มต้นคดี เมื่อนายเรืองไกร ลีภิพัฒน์ ส.ว.สรรหา ยื่นคำร้องต่อ กกต. ให้ตรวจสอบนายสมักร สุนทรเวช นายกรัฐมนตรี ว่ากระทำการขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 267 หรือไม่ กรณีที่ไปเป็นพิธีกรจัดรายการชิมไป บ่นไป และรายการ ยกโขยง 6 โมงเช้า ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา 267 มีสาระสำคัญ คือ “นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีจะดำรงตำแหน่งใดในตำแหน่งส่วน บริษั หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใดก็ได้ด้วย”

วันที่ 18 พฤษภาคม 2551 สองเดือนหลังจากมีผู้ร้องต่อ กกต. นายสมักร สุนทรเวช ได้ประกาศผ่านรายการ “สนทนาประชาสมักร” ขอยุติการจัดรายการชิมไปบ่นไป และยกโขยง 6 โมงเช้า (<http://news.mcot.net/politic/inside.php?value=bmlkPTE4MDMxJm50eXBIPWNsaXA=>) ขณะที่ กกต. ตั้ง อนุกรรมการสอบสวนฯ เรื่องนี้ แต่ก่อนที่จะมีข้อสรุปว่าจะรับคดีไว้ตรวจสอบหรือไม่ วันที่ 6 มิถุนายน นายเรืองไกร ลีภิพัฒน์ ผู้ยื่นคำร้อง ก็ได้รวบรวมรายชื่อ ส.ว. 29 คน ยื่นผ่านประธานวุฒิสภาไปยังศาลรัฐธรรมนูญ ให้วินิจฉัยคุณสมบัติของนายสมักรอีกทางหนึ่งด้วย ขณะที่ กกต. ก็ได้ข้อสรุปเมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเช่นกัน จนกระทั่งวันที่ 5 สิงหาคม ศาลรัฐธรรมนูญมีมติให้รับคำร้องทั้งสองไว้พิจารณา นัดตรวจพยานครั้งแรกเมื่อวันที่ 21 สิงหาคม และนัดไต่สวนเพียง 4 นัด คือ วันที่ 26 และ 27 สิงหาคม วันที่ 4 และ 8 กันยายน เป็นนัดสุดท้าย

กรณีการจัดรายการโทรทัศน์นี้ แม้ว่า นายสมักร สุนทรเวช ได้ให้การยืนยันต่อศาลว่า การจัดรายการดังกล่าวไม่ได้รับค่าตอบแทนหรือเงินเดือน โดยจะได้รับเป็นครั้งคราวตามที่จัดรายการ ในลักษณะรับจ้างไม่ใช่ลูกจ้าง ทั้งนี้เมื่อมีการกำหนดวันหาเสียงเลือกตั้ง ก็ได้ศึกษาข้อกฎหมายกับทนายความ ซึ่งได้รับการยืนยันว่า สามารถทำได้ในลักษณะรับจ้าง นอกจากนั้นภายหลังจากได้รับเลือกเป็นนายกรัฐมนตรี และมีการร้องเรียนเข้ามา ก็ได้ยุติการจัดรายการ พร้อมกับสั่งให้มีการงดนำเทปที่บันทึกไว้ไปออกอากาศทันที จึงมั่นใจว่าตนเองไม่ได้ทำผิด พร้อมกันนี้ยังสาบานกลางศาลว่า หากตนกล่าวเท็จขอให้ไม่เจริญ ดังคำที่ นายสมักร สุนทรเวช ได้กล่าวกับศาลว่า “ผมยืนยันและสาบานไว้ตรงนี้ด้วยว่า ไม่เคยเรียกร้องอะไรเลย ถ้าผมไปเรียกร้องอะไรเขาละก็ขออย่าให้ผมมีความเจริญ ขอให้บรรล้วยาวรอดไปก็แล้วกัน แต่หากผมไม่ได้ทำอย่างนั้น ต้องให้ผมมีความเจริญรุ่งเรือง” (<http://www.oknation.net/blog/print.php?id=345961>)

อย่างไรก็ตาม เมื่อคดีนี้ขึ้นสู่กระบวนการของศาล ก็เป็นอำนาจของศาลที่จะเป็นผู้วินิจฉัยและพิพากษา ว่าการดำเนินการของนายสมักร สุนทรเวช กรณีเป็นพิธีกรรายการ

โทรทัศน์นี้ ขัดรัฐธรรมนูญมาตรา 267 จริงหรือไม่ และหากผิดตามคำฟ้องจริง จะส่งผลให้นายสมักร สุนทรเวช จะต้องหลุดจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในทันที ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 182 (7) แต่ความเป็น ส.ส. ยังคงอยู่ รวมทั้งคณะรัฐมนตรีก็จะต้องสิ้นสุดความเป็นรัฐมนตรีไปทั้งคณะ อย่างไรก็ตาม นายสมักร สุนทรเวช สามารถจะกลับมาเป็นนายกรัฐมนตรีได้เหมือนเดิม หากสภาผู้แทนราษฎรเสนอชื่อให้กลับมาดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้ง

2) กรณีคดี รถ – เรือ และอุปกรณ์ดับเพลิง

คดีรถ – เรือ และอุปกรณ์ดับเพลิง เป็นการกล่าวโทษ นายสมักร สุนทรเวช และคนอื่นๆ ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) โดยมีการชี้มูลความผิดและแจ้งข้อกล่าวหาบุคคลที่เกี่ยวข้องในการจัดซื้อรถ – เรือ และอุปกรณ์ดับเพลิงของกรุงเทพมหานคร รวม 5 คน ประกอบด้วย นายสมักร สุนทรเวช นายกรัฐมนตรี ซึ่งเคยเป็นอดีตผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร นายโกกีน พลกุล อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย นายประชา มาลินนทร์ อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย นายสมศักดิ์ คุณเงิน อดีตผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทย และ พล.ต.ต. อธิลักษณ์ ดันชูเกียรติ อดีตผู้อำนวยการสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร ว่าเป็นผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 ฐานปฏิบัติหรือละเว้นปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ทำให้รัฐเกิดความเสียหายประมาณ 6,000 ล้านบาท

คดีนี้ มีมูลเหตุมาตั้งแต่สมัยที่ นายนายสมักร สุนทรเวช ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร โดยหนังสือพิมพ์ เดลินิวส์ ฉบับวันที่ 5 ก.ค. 2549 หน้า 3 ได้กล่าวถึงรายละเอียดในเรื่องนี้ว่า การสอบสวนและชี้มูลความผิดบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีรถ-เรือ และอุปกรณ์ดับเพลิง เป็นการดำเนินงานร่วมกันของ ป.ป.ช. กับดีเอสไอ เกี่ยวกับการมีผู้ร้องทุกข์กล่าวโทษนายสมักร สุนทรเวช และคณะ ซึ่งเคยเป็นผู้บริหารกรุงเทพมหานคร และได้ดำเนิน โครงการจัดซื้อเรือและรถดับเพลิง วงเงิน 6,687 ล้านบาท และมีเงื่อนไขให้ซื้อสินค้าจากต่างประเทศ เฉพาะที่ไม่มีหรือไม่อาจผลิตได้ในประเทศไทย และเป็นการค้าต่างประเทศ แต่ฝ่ายบริหารของกรุงเทพมหานครในขณะนั้น ได้มีมูลการกระทำความผิดใน 5 ประเด็นคือ

(1) เป็นการจัดซื้อเกินวงเงินที่ได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี (ครม.) เพราะราคาที่รวมภาษีอากรเป็นเงินถึง 8,000 ล้านบาท ซึ่งวงเงินที่เพิ่มขึ้นไม่มีการนำเสนอขออนุมัติจาก ครม.

(2) มติ ครม. ระบุว่า สิ่งใดที่สามารถผลิตในประเทศไทยให้ซื้อในประเทศไทยเท่านั้น แต่ในการจัดซื้อเรือดับเพลิง 30 ลำๆ ละ 25,462,100 บาท รวมเป็นเงิน 763,890,000 บาท ซึ่งเป็นราคาที่ยังไม่รวมภาษีอากรเข้าและภาษีมูลค่าเพิ่ม เป็นเรือที่ซื้อจากบริษัท ซีทไบท์ พัทยา จังหวัดชลบุรี ราคาลำละ 14,300,000 บาท เป็นเงิน 429,000,000 บาท ในส่วนของ

รถดับเพลิง 72 คัน ซื้อจาก บริษัทมิตซูบิชิ คันละ 460,000 บาท เป็นเงิน 33,120,000 บาท แต่เมื่อประกอบเป็นรถดับเพลิงแล้ว กรุงเทพมหานคร (กทม.) ซื้อในราคาคันละ 5,839,150 บาท หรือ 116,781 ยูโร เป็นเงิน 420,411,600 บาท ซึ่งเป็นราคาที่ไม่วรรวมอากรขาเข้าและภาษีมูลค่าเพิ่ม การจัดซื้อดังกล่าวจึงเป็นการขัดมติ ครม.

(3) การจัดซื้อเรือและรถดับเพลิงครั้งนี้ ไม่ปฏิบัติตามมติ ครม. ที่ให้นำความคิดเห็นจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้องมาประกอบการพิจารณาในการจัดซื้อ จนเกิดความเสียหายขาดความเหมาะสม และเป็นการจัดซื้อเกินความจำเป็น เช่น กทม. มีรถดับเพลิงประมาณ 611 คัน มีสถานีดับเพลิง 35 สถานี พบว่า จะต้องมิพนักงานดับเพลิงที่มีความเชี่ยวชาญถึง 3,000 คน แต่ กทม. มีบุคลากรไม่เพียงพอ เมื่อจัดซื้อรถและเรือดับเพลิงอีก 315 คัน จึงต้องใช้คนเพิ่มอีกกว่า 1,000 คน

(4) การสอบสวนพบว่า มีการจัดซื้อรถดับเพลิงมูลค่า 6,687 ล้านบาท เป็นราคาที่แพงจนเกิดความเสียหาย นอกจากภาระภาษีที่เพิ่มขึ้น ประมาณ 1,300 ล้านบาท พนักงานสอบสวนคดีพิเศษยังพบว่า ราคาที่ซื้อขายกันจริงไม่เกิน 60-70 ล้านยูโร หรือเป็นเงินไทย 3,000 - 3,500 ล้านบาทเท่านั้น ประกอบกับประเทศออสเตรเลียมีโรงงาน ผลิตรถดับเพลิงที่มีมาตรฐานเป็นที่รู้จักทั่วโลก แต่ก็ไม่ได้ใช้โรงงานดังกล่าว แต่ไปเลือกจ้างบริษัทจากประเทศอื่นให้ประกอบและผลิตแทน

(5) โครงการดังกล่าวไม่เป็นการซื้อแบบการค้าต่างตอบแทนตามมติ ครม. จากการสอบสวน พบหลักฐานว่า มีการไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนระเบียบของกระทรวงพาณิชย์ ว่าด้วยการค้าต่างตอบแทน โดยมีการว่าจ้างบริษัทผู้ส่งออกในประเทศไทยในราคา 150 ล้านบาท โดยที่บริษัทดังกล่าวมิไคเวตาหรือแผนส่งออกอยู่แล้ว กรณีดังกล่าวจึงเป็นเพียงการรวบรวมเอกสาร เพื่อให้ถูกต้องตามระเบียบการค้าต่างตอบแทน และเป็นเหตุสนับสนุนให้สามารถซื้อรถและเรือดับเพลิงได้เท่านั้น ที่สำคัญยังเป็นการเพิ่มราคาทำให้ราคาซื้อขายเพิ่มขึ้นด้วย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าคดีนี้ จะเกิดขึ้นในสมัยที่ นายสมักร สุนทรเวช เป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร หรือก่อนที่จะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และอยู่ในขั้นตอนของ ป.ป.ช. ก็ตาม แต่เมื่อนาย สมักร สุนทรเวช เป็นนายกรัฐมนตรีแล้ว ได้มีคณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ (คตส.) มาร่วมตรวจสอบในคดีดังกล่าวด้วย

สำหรับตัวนายสมักร สุนทรเวช เอง ก็ได้ตั้งนายชินมาสุศักดิ์ โดยมอบหมายให้ นาย พิษณุ ชื่นบาน ทนายความซึ่งเคยดูแลคดีการซื้อขายที่ดินย่านรัชดา ของ คุณหญิงพจมาน ชินวัตร เป็นทนายความเข้ารับทราบข้อกล่าวหาแทน และได้ยื่นคำร้องให้อนุกรรมการไต่สวนให้ระบุข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้เพียงพอว่า นายสมักร สุนทรเวช อดีตรัฐมนตรี

ราชการกรุงเทพมหานคร ได้ใช้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายใด กระทำการอย่างไรในการปฏิบัติ ตามที่ถูกล่ามโซ่ เพื่อจะได้เข้าใจข้อกล่าวหาโดยไม่หลงประเด็นข้อต่อสู้

3) กรณีถูกฟ้องหมิ่นประมาท

กรณีถูกฟ้องหมิ่นประมาทนี้ คือคดีที่ นายสามารถ ราชพลสิทธิ์ ได้ยื่นฟ้องนายสมักร สุนทรเวช อดีตรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ต่อศาลอาญา โดยกล่าวหาว่า นายสมักร สุนทรเวช และนายดุสิต ศิริวรรณ ได้หมิ่นประมาทตนเอง ในรายการ “เช้าวันนี้ที่เมืองไทย” ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 และรายการ “สมักร-ดุสิต คิดตามวัน” ทางโมเดิร์นไนน์ทีวี (ช่อง 9) ในช่วงระหว่างวันที่ 12-17 มกราคม 2549 โดยกล่าวหาว่า นายสามารถ ราชพลสิทธิ์ ทูรติดการประกวดราคาโครงการก่อสร้างของ กทม. จำนวน 10 โครงการ รวมทั้งอ้างถึงการที่มีภรรยาของผู้บริหารระดับสูงของ กทม.บางคน ซื่อรยยนต์ บีเอ็มดับเบิลยู ซีรีส์ 7 สีบรอนซ์เงินป้ายแดง โดยกล่าวหาว่ามีผู้รับเหมาบางรายซื้อให้ ทำให้ผู้ชมเกิดความเข้าใจผิด ศาลได้พิจารณาพยานหลักฐานที่ นายสามารถ ราชพลสิทธิ์ นำสืบมามีน้ำหนัก จึงมีคำสั่งว่าคดีมีมูล และให้ประทับรับฟ้องคำร้องไว้พิจารณา คดีนี้เริ่มขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2549 ซึ่งเกิดขึ้นก่อนหน้าที่นายสมักร สุนทรเวช จะขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเกือบ 2 ปี

ต่อมา ศาลอาญากรุงเทพใต้ มีคำพิพากษาเมื่อวันที่ 12 เมษายน 2550 เห็นว่า การกระทำของนายสมักร สุนทรเวช และนายดุสิต ศิริวรรณ เป็นการเสนอข่าวให้ประชาชนเชื่อว่า การก่อสร้างของกรุงเทพมหานครมีเงื่อนไขทุจริต ซึ่งเป็นการหมิ่นประมาทใส่ความโจทก์ให้ได้รับความเสียหาย ซึ่งนายสมักร จำเลยที่ 1 ได้เคยกระทำผิดฐานหมิ่นประมาทมาแล้วหลายครั้ง โดยศาลปรานีให้รอการลงโทษไว้เพื่อให้ปรับตัวเป็นคนดี แต่จำเลยที่ 1 กลับกระทำผิดซ้ำในความผิดเดิมอีก จึงพิพากษาให้จำคุกจำเลยทั้งสอง 4 กระทงๆ ละ 6 เดือน รวมจำคุกคนละ 2 ปีโดยไม่รอลงอาญา ภายหลังคำตัดสิน นายสมักร สุนทรเวช ได้ยื่นอุทธรณ์ต่อศาล ซึ่งขอบเขตระยะเวลาของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ อยู่ระหว่างการอุทธรณ์ต่อศาลของนายสมักร สุนทรเวช นั่นเอง

4) คดีการประมูลก่อสร้างโรงงานกำจัดขยะ

คดีการประมูลก่อสร้างโรงงานกำจัดขยะ เป็นคดีที่ นายสมักร สุนทรเวช ต้องเผชิญกับการตรวจสอบของ ป.ป.ช. สาเหตุเกิดจากการที่คณะกรรมการของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) ซึ่งมี คุณหญิงจาวรพรรณ เมณฑกา เป็นผู้ว่าการ ได้มีการสืบสวนในเรื่องนี้ตามคำร้องเรียน ในช่วงที่ นายสมักร สุนทรเวช เป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และได้ส่งสำนวนมาให้ ป.ป.ช. ดำเนินการเอาผิดกับ นายสมักร สุนทรเวช ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานของรัฐแต่กลับมีพฤติกรรมทำความผิดคืออาญาและอวัประมูล ก่อนที่จะขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเพียงแค่ 2 วัน

ความเป็นมาของคดีนี้เกิดขึ้นเมื่อ สตง. โดย คุณหญิงจาวรรรณ เมณฑกา ผู้ว่าการ สตง. ได้สั่งให้มีการตรวจสอบโรงงานกำจัดขยะมูลฝอยของ กทม. จำนวน 3 แห่งที่ชนะการประมูล คือ โครงการกำจัดขยะมูลฝอย ที่โรงงานกำจัดขยะมูลฝอยอ่อนนุช วงเงิน 3,546 ล้านบาท โครงการกำจัดขยะมูลฝอย ที่สถานีขนถ่ายมูลฝอยท่าแร่ วงเงิน 2,993 ล้านบาท และโครงการกำจัดมูลฝอย ที่โรงงานกำจัดมูลฝอยหนองแขม วงเงิน 3,050 ล้านบาท รวม 3 โครงการมูลค่ารวมทั้งสิ้น 9,589 ล้านบาท

ผลสอบสวนชี้มูลว่าพฤติกรรมของนายสมักร สุนทรเวช ได้ร่วมกันทุจริตกับข้าราชการในยุคนั้น อีก 4 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการกองโรงงานกำจัดมูลฝอย รองผู้อำนวยการสำนักงานรักษาความสะอาด ปฏิบัติราชการแทนผู้อำนวยการสำนักรักษาความสะอาด รองปลัดกรุงเทพมหานคร (กำกับดูแลงานของสำนักงานรักษาความสะอาด) และรองปลัดกรุงเทพมหานคร ปฏิบัติราชการแทนปลัดกรุงเทพมหานคร โดยข้อกล่าวหาชี้ว่า นายสมักร สุนทรเวช กับพวกมีเจตนาหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมงานหรือดำเนินการในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2535 เพื่อให้ผู้บริหารของกรุงเทพมหานครมีอำนาจหรือหน้าที่ดำเนินการจ้างเหมากำจัดขยะของกรุงเทพมหานคร ได้เองตามนัยข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง การพัสดุ พ.ศ.2538 แล้วดำเนินการเอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้รับจ้างเหมากำจัดขยะรายเดิมได้เข้าทำสัญญากับกรุงเทพมหานคร เข้าข่ายเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542 ซึ่งความผิดกรณีดังกล่าวกฎหมายบัญญัติให้ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุก ถึง 20 ปี

ต่อมา สตง. ได้ส่งสำนวนให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติเอาผิดคดีอาญา กับ นายสมักร สุนทรเวช แต่ตำรวจได้ส่งสำนวนต่อให้ ป.ป.ช. เพราะเห็นว่านายสมักรเป็นนักการเมืองน่าจะไปในช่องทางของคดีศาลฎีกา แผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มากกว่าจะนำไปสู่การตั้งอนุกรรมการไต่สวนในที่สุดและสร้างความไม่พอใจให้นายสมักรอย่างมากที่อยู่ดี ๆ ป.ป.ช. มาเร่งเครื่องสอบสวนคดีนี้ในช่วงก่อนโปรดเกล้าฯ เป็นนายกรัฐมนตรี

1.2 ปัจจัยจากพรรคการเมืองที่สังกัด

พรรคพลังประชาชน (People Power Party : พปช.) ที่ นายสมักร สุนทรเวช เป็นหัวหน้าพรรค มีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.2.1 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและฝ่ายบริหาร

จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ของพรรคพลังประชาชน ในยุคนั้น นายสมักร สุนทรเวช ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี มีจำนวน 233 คน เป็น ส.ส.แบบแบ่งเขต จำนวน 199 คน และแบบสัดส่วน จำนวน 34 คน ส่วนฝ่ายบริหารของพรรค หรือคณะกรรมการ

บริหาร มีจำนวน 33 คน ประกอบด้วย นายสมักร สุนทรเวช เป็นหัวหน้าพรรค รองหัวหน้าพรรค ประกอบด้วย พ.ต.ท. กานต์ เทียนแก้ว นายไชยา สะสมทรัพย์ นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ พลเอก เรืองโรจน์ มหาศรานนท์ นายสัมพันธ์ เลิศนุวัฒน์ นายประสงค์ บูรณ์พงศ์ นางสาวสุภาพร เทียนแก้ว นายสุวัฒน์ วรรณศิริกุล นายสุรพงษ์ สืบวงศ์ลี เลขาธิการพรรค นายอนุสรณ์ วงศ์วรรณ รองเลขาธิการพรรค นายนพดล ปัทมะ รองเลขาธิการพรรค นายชูศักดิ์ ศิรินิล รองเลขาธิการพรรค นายสุขุมพงศ์ โง่นคำ รองเลขาธิการพรรค นายสงคราม กิจเลิศไพโรจน์ เற்றுฎิกพรรค และร้อยโท กุเทพ ไสกะจ่าง โฆษกพรรค นอกนั้นเป็นกรรมการบริหารพรรค คือ นายศรีเมือง เจริญศิริ นายมงคล กิมสุนจันทร์ พ.ต.ท. ไหวจน์ อารณรัตน์ นายทรงศักดิ์ ทองศรี นายสมาน เลิศวงศ์รัฐ นายนิสิต สินธุไพร นายธีระชัย แสนแก้ว นายสุทิน คลังแสง นายอิทธิ ศิริลัทธยากร นางมาลินี ภูตาสีบน.ส.ปิยะรัตน์ เทียนแก้ว น.ส.ศรัญญา แสงวิมาน.ส.มนัสปรีชา ภูตาสีบน.ส.กาญจน์นิชา แด่มดี นายกิตติกร โล่ห์สุนทร และนายบุญลือ ประเสริฐโสภาน

จำนวนคณะกรรมการบริหารพรรคนี้ แต่เดิม มีจำนวน 37 คน แต่ได้มีการลาออก ภายหลังจากการเลือกตั้งเสร็จสิ้น จำนวน 4 คน ได้แก่ นายขงยุทธ ดิยะไพรัช นายสุธา ชันแสง นายวีระพล อติเรกสาร และนายพิเชษฐ ดันเจริญ ส่วนจำนวน ส.ส.ของพรรคพลังประชาชน จำนวน 233 คนนี้ นับว่ามากกว่าพรรคประชาธิปัตย์ที่เป็นฝ่ายค้านซึ่งมีอยู่ 165 คน ถึง 68 คน แต่ก็ยังไม่เกินกึ่งหนึ่งของจำนวน ส.ส.ในสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด

1.2.2 ความสัมพันธ์กับพรรคร่วมรัฐบาล

แม้ว่าพรรคพลังประชาชนจะมีจำนวน ส.ส.มากถึง 233 คน และเป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาล แต่รัฐบาลนายสมักร สุนทรเวช ก็ไม่ได้จัดตั้งรัฐบาลแบบพรรคเดียว แต่ใช้วิธีรวบรวมพรรคการเมืองอื่นๆ เข้ามาร่วมเป็นรัฐบาลอีก 5 พรรค ได้แก่ พรรคชาติไทย พรรคเพื่อแผ่นดิน พรรคมัชฌิมาธิปไตย พรรครวมใจไทยชาติพัฒนา และพรรคประชากร ซึ่งการที่รัฐบาลมีลักษณะเป็น “รัฐบาลผสม” นี้ ทำให้พรรคพลังประชาชนต้องทำงานร่วมกับพรรคอื่นๆ แบบถ้อยทีถ้อยอาศัย เพื่อรักษาความสัมพันธ์ของพรรคร่วมรัฐบาลเอาไว้ ดังที่ นายสมักร สุนทรเวช ยอมรับว่า คณะรัฐมนตรีของตนนั้น “จิ๋วเห่ร์นิดหน้อย” เพราะพรรคร่วมรัฐบาลไม่ค่อยให้ออกาส แต่ก็พูดไม่ได้ เพราะเชิญมาร่วมรัฐบาลแล้ว เป็นต้น (http://th.wikipedia.org/wiki/คณะรัฐมนตรีไทย_คณะที่_57)

1.2.3 ความเสี่ยงต่อการถูกยุบพรรค

พรรคพลังประชาชน ที่นายสมักร สุนทรเวช ดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคนี้อาจมีความเสี่ยงที่จะถูกยุบพรรค สืบเนื่องจาก นายขงยุทธ ดิยะไพรัช ส.ส. สักส่วน ที่เคยดำรงตำแหน่งรองหัวหน้าพรรค ก่อนที่จะลาออกมาดำรงตำแหน่งประธานสภาผู้แทนราษฎร ถูกชี้มูล

ความผิดจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เกี่ยวกับการวางแผนซื้อเสียงเลือกตั้งร่วมกับกำนัน – ผู้ใหญ่บ้านบางคนของจังหวัดเชียงราย ในการเลือกตั้งวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2550 ซึ่งเป็นการเลือกตั้งทั่วไป ที่พรรคพลังประชาชนชนะการเลือกตั้ง โดยได้เสียงข้างมากในการจัดตั้งรัฐบาล

คดีนี้ มีมูลเหตุมาจากการร้องเรียนของนาย วิจิตร ยอดสุวรรณ ผู้สมัคร ส.ส. พรรคชาติไทย นำหลักฐานเป็นซีดี กล่าวหาว่า นายขงยุทธ ดิยะไพรัช เรียกกำนัน 10 คน ในอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย นำโดย นายชัยวัฒน์ ฉางข้าวคำ เดินทางไปพบที่กรุงเทพฯ ก่อนการเลือกตั้งวันที่ 23 ธันวาคม 2550 และเข้าพักที่โรงแรมเอสซีปาร์ค โดยนายขงยุทธ ดิยะไพรัช ขอให้กำนันช่วยเหลือตนและน้องสาว ตลอดจนผู้สมัครอีกรายใน เขต 3 จากนั้นคนสนิทได้มอบเงินให้กำนันคนละ 20,000 บาท ซึ่ง นายขงยุทธ ดิยะไพรัช ได้ออกมาตอบโต้ตลอดเวลาว่าเป็นการจัดฉาก ถูกสร้างพยานหลักฐานเท็จ

ภายหลังจาก กกต. ได้รับเรื่องแล้ว ก็ได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นมาสืบสวนสอบสวน โดยมี นายสุวิทย์ ธีรพงษ์ เป็นประธาน ส่วนนายขงยุทธ ดิยะไพรัช ก็ได้ยุติการปฏิบัติหน้าที่ประธานสภา แต่ไม่ลาออก ซึ่งในกรณีนี้ หากนายขงยุทธ ดิยะไพรัช มีความผิดจริง นอกจากจะถูกตัดสิทธิทางการเมืองเป็นระยะเวลา 5 ปี หรือ ได้ใบแดงแล้ว พรรคพลังประชาชนยังจะต้องถูกยุบพรรคตามไปด้วย เพราะขณะกระทำความผิด นายขงยุทธ ดิยะไพรัช ยังคงดำรงตำแหน่งในฐานะรองหัวหน้าพรรคพลังประชาชน แม้จะลาออกในภายหลังเพื่อมารับตำแหน่งประธานสภาผู้แทนราษฎรก็ตาม ซึ่งเป็นไปตามประเด็นทางกฎหมาย ของ พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ส.ส. และการได้มาซึ่ง ส.ว. มาตรา 52 (2) ระบุว่า ห้ามไม่ให้ผู้สมัครกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งในการจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้แก่ตนเองหรือผู้สมัครอื่นหรือพรรคการเมืองใด เว้นการลงคะแนนให้แก่ผู้สมัคร ให้เสนอให้หรือสัญญาว่าจะให้เงินทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด ไม่มีโดยตรงหรือโดยอ้อม แก่ชุมชน สมาคม มูลนิธิ วัด สถาบันการศึกษา สถานสงเคราะห์ หรือสถาบันอื่นใด และในมาตรา 57 ตาม พ.ร.บ. เดียวกัน ระบุว่า ห้ามไม่ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบด้วยกฎหมายกระทำการใดๆ เพื่อเป็นคุณแก่เป็นโทษแก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมือง รวมทั้งตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในมาตรา 237 เรื่องการกำหนดโทษยุบพรรคและเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งหัวหน้าพรรค และกรรมการบริหารพรรค 5 ปี ในกรณีมีส่วนร่วมรู้เห็นกับการทุจริตเลือกตั้ง

1.3 บริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

สภาพทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมในช่วงที่นายสมัคร สุนทรเวช ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ถือว่ามีหลายเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลและมีความน่าสนใจ กล่าวคือ

1.3.1 การแก้ไขรัฐธรรมนูญและแรงต้าน

การแก้ไขรัฐธรรมนูญของพรรคพลังประชาชน เริ่มต้นจากการที่ประเทศไทย มีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่ได้เขียนขึ้นมาเพื่อปฏิรูปการเมืองและทำให้การบริหารบ้านเมืองเกิดความโปร่งใส แต่กลับพบว่ามีช่องโหว่ที่ไม่สามารถจัดการกับนักการเมืองที่ทุจริตได้ ดังนั้น ภายหลังจากเหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 จึงได้มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ขึ้นมาใช้ ซึ่งบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญบางมาตราได้กำหนดโทษนักการเมืองอย่างรุนแรง เช่น หากมีการซื้อเสียงหรือทุจริตการเลือกตั้งโดยกรรมการบริหารพรรค จะมีโทษถึงขั้นยุบพรรคการเมืองและตัดสิทธิทางการเมืองกับกรรมการบริหารพรรคทั้งหมดเป็นเวลา 5 ปี เป็นต้น จากผลพวงของการใช้รัฐธรรมนูญดังกล่าว ได้ส่งผลกระทบต่อพรรคพลังประชาชนเป็นอย่างมาก เนื่องจากภายหลังการเลือกตั้งเมื่อ พ.ศ. 2550 พรรคพลังประชาชนชนะการเลือกตั้งได้เป็นพรรคแกนนำจัดตั้งรัฐบาล แต่ นายยงยุทธ ติยะไพรัช รองหัวหน้าพรรคพลังประชาชน ซึ่งถือว่าเป็นกรรมการบริหารพรรคในขณะนั้น ได้ถูกร้องเรียนว่ากระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง ซึ่งต่อมาศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้ง ได้วินิจฉัยว่ากรณีที่นายยงยุทธถูกร้องเรียนนั้น เป็นการกระทำที่เกิดขึ้นจริงตามพยานหลักฐานที่ปรากฏ จึงพิพากษาให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของนายยงยุทธเป็นเวลา 5 ปี ขณะที่ กกต. เตรียมดำเนินการต่อโดยสรุปสำนวนส่งให้อัยการสูงสุด เพื่อยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ เสนอยุบพรรคพลังประชาชนต่อไป ([http:// th.wikipedia.org/wiki/คดียุบพรรคการเมือง_พ.ศ._2551](http://th.wikipedia.org/wiki/คดียุบพรรคการเมือง_พ.ศ._2551))

จากเหตุการณ์นี้ ทำให้พรรคพลังประชาชนเห็นว่า บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญได้กำหนดโทษที่รุนแรงและไม่เป็นธรรมแก่พรรคการเมือง ที่สมาชิกพรรคเพียงคนเดียวกระทำผิดความผิดแต่กลับมีโทษสูงสุดถึงยุบพรรค ดังนั้นรัฐบาลภายใต้การนำของ นายสมัคร สุนทรเวช ประกาศต่อสังคมว่ารัฐบาลจะต้องแก้ไขรัฐธรรมนูญโดยเร็ว ตามรายงานของหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ คอลัมน์หน้า 3 ฉบับวันที่ 21 เมษายน 2551 ที่ได้อ้างคำพูดของนายสมัคร สุนทรเวช เกี่ยวกับเหตุผลของการแก้ไขรัฐธรรมนูญไว้ว่า “... รัฐธรรมนูญมีข้อบกพร่องมากมาย จำเป็นต้องแก้ไขเพื่อให้เกิดประโยชน์กับคนไทยอนาคต ส่วนรัฐบาลไม่ได้อะไร ก็ยุบสภาเลือกตั้งใหม่ และไม่รู้ว่าจะใครจะได้เป็นรัฐบาล...”

ข้อเสนอของรัฐบาลพลังประชาชน ต่อการแก้ไขรัฐธรรมนูญนี้ คือการอ้างถึงการลงโทษอย่างไม่เป็นธรรมแก่พรรคการเมืองเรื่องการยุบพรรค ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 237 ที่บัญญัติไว้ว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใดกระทำการต่อหรือสนับสนุนให้ผู้อื่นกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืน พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา หรือระเบียบและประกาศของคณะกรรมการเลือกตั้ง ซึ่งมีผลทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของบุคคลดังกล่าว ตาม พ.ร.บ. ประกอบ

รัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ถ้าการกระทำของบุคคลตามวรรคหนึ่ง ปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า หัวหน้าพรรคการเมือง หรือคณะกรรมการบริหารของพรรคการเมืองผู้ใดมีส่วนรู้เห็นหรือปล่อยปละละเลย หรือทราบถึงการกระทำนั้นแล้ว มิได้ยับยั้งหรือแก้ไขเพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริต และเที่ยงธรรมให้ถือว่าพรรคการเมืองนั้นกระทำการเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ ตามมาตรา 68 ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคการเมือง และกรรมการบริหารพรรคการเมืองดังกล่าว มีกำหนดเวลา 5 ปี นับแต่วันที่มิคำสั่ง

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีการอ้างถึงความไม่เป็นธรรมของกฎหมายข้างต้น แต่การดำเนินการเพื่อแก้ไขรัฐธรรมนูญนั้นกลับมีความพยายามรวบรวมรายชื่อ ส.ส. และ ส.ว. ในเครือข่ายรัฐบาล โดยเฉพาะพรรคพลังประชาชน เพื่อยื่นญัตติขอแก้ไขรัฐธรรมนูญต่อประธานรัฐสภา ซึ่งมีเป้าหมายโละรัฐธรรมนูญ ปี 2550 ทั้งหมด ยกเว้นหมวด 1 บททั่วไป และหมวด 2 พระมหากษัตริย์ โดยคัดลอกเนื้อหาของรัฐธรรมนูญปี 2540 มาใช้แทน

ในประเด็นการแก้ไขรัฐธรรมนูญเกือบจะทั้งฉบับนี้ แม้ว่าจะได้รับการปฏิเสธจากคณะกรรมการประสานงานพรรคร่วมรัฐบาลหรือวิปรัฐบาล เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2551 ว่ารัฐบาลจะแก้ไขรัฐธรรมนูญเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการลดรอนสิทธิของประชาชนและสิทธิที่จะต้องได้รับความคุ้มครองตามกระบวนการยุติธรรม หรือมาตราที่เป็นอุปสรรคต่อการทำงานของฝ่ายบริหาร หรือการทำให้อำนาจบริหารเมืองอ่อนแอเท่านั้น (<http://professorkriengsak.blogspot.com/2011/04/2550.html>) แต่วิปรัฐบาลก็ไม่ได้ระบุว่าแก้ไขรัฐธรรมนูญในมาตราใดบ้าง แต่สังคมก็คาดว่ารัฐบาลจะแก้ไขรัฐธรรมนูญในมาตรา 237 อย่างแน่นอน ซึ่งมาตราดังกล่าว ถือว่ากระทบต่อพรรคพลังประชาชนโดยตรง เพราะนายชงยุทธ ดิยะไพรัช เป็นคณะกรรมการบริหารพรรคที่กำลังถูกร้องเรียนว่าทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง และหากมีความผิดจริง พรรคพลังประชาชนก็จะถูกยุบพรรคตามไปด้วย

จากการวิเคราะห์ของสื่อมวลชนหลายสำนัก ตัวอย่างเช่น จากรายงานพิเศษของเนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับที่ 826 วันที่ 28 มีนาคม 2551 ได้วิเคราะห์ถึงการแก้ไขรัฐธรรมนูญของรัฐบาลไว้ว่า นอกจากจะทำการแก้ไขในมาตรา 237 เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกยุบพรรคแล้ว ยังเชื่อว่ารัฐบาลกำลังเดินเกมเพื่อที่จะแก้ไขมาตรา 309 ในบทเฉพาะกาลด้วย เพื่อล้มล้างคดีความต่างๆ ของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ที่อยู่ในอำนาจการสอบสวนของ คตส. รวมทั้งการเปิดช่องปลดพันธนากร นักการเมืองบ้านเลขที่ 111 ที่ถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ตั้งแต่ก่อนรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ด้วย

ดังนั้น แนวคิดเกี่ยวกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญ จึงถูกต่อต้านจากกระแสสังคมอย่างหนัก เพราะถูกมองว่าเป็นการแก้รัฐธรรมนูญเพื่อตัวเอง และรัฐบาลมุ่งแต่จะแก้รัฐธรรมนูญโดยไม่สนใจแก้ไขปัญหาปากท้องของประชาชนที่กำลังเดือดร้อนสาหัสจากปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจ วิกฤติราคาน้ำมัน ข้าวขาดแคลนแพง สุดท้ายรัฐบาลพรรคพลังประชาชน ผ่ากระแสต้านไม่ไหวต้องให้ ส.ว. ไปถอนชื่อออก เพื่อให้ญัตติขอแก้ไขรัฐธรรมนูญตกไป หลังจากนั้นมีการประกาศเดินหน้าร่างเกมแก้ไขรัฐธรรมนูญรอบใหม่

ความพยายามในการแก้ไขรัฐธรรมนูญรอบใหม่นี้ ใช้วิธีตั้งคณะกรรมการขึ้นมาศึกษา และนายสมศักดิ์ สุนทรเวช ได้พยายามออกมาชี้ว่า รัฐธรรมนูญเป็นปัญหาอุปสรรคหรือขวางการทำงานของรัฐบาล ทำให้พรรคร่วมรัฐบาลโดนคดียุบพรรค ทำให้ ครม. โดนยื่นเรื่องถอดถอนโดยคดีความ อย่างเช่น คำแถลงการณ์ร่วมไทย – กัมพูชา ที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่าเป็นหนังสือสัญญาต้องผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภา ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 190 วรรค 2 และอ้างว่าเป็นของปัญหาทำให้รัฐมนตรีไม่กล้าไปลงนามในการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน ที่ประเทศสิงคโปร์ ตามมาด้วยการที่ ส.ส. พรรคพลังประชาชนเตรียมเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญตีความ กรณีกองทัพอากาศจัดซื้อเครื่องบินกริพเพนจากประเทศสวีเดน ว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 190 วรรค 2 หรือไม่ นอกจากนี้ นายสมศักดิ์ สุนทรเวช ยังพุ่งเป้าโจมตีประเด็นที่มาของ ป.ป.ช. และ กกต. ว่าไม่ได้รับการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งอาจมีปัญหาขัดต่อรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ ส.ส. พรรคพลังประชาชน เข้าชื่อยื่นเรื่องถอดถอน ป.ป.ช. และ กกต. ออกจากตำแหน่ง รวมทั้งมีการสอดแทรกจัดรายการทางสถานีโทรทัศน์ของรัฐอย่างเอ็นบีที เพื่อใช้สื่อของรัฐขยายโจมตีประเด็นที่มาของ ป.ป.ช. และ กกต. และในขณะเดียวกัน ส.ส. พรรคพลังประชาชนยื่นเรื่องต่อ กกต. เพื่อขอให้ตรวจสอบคุณสมบัติของ ส.ส. ฝ่ายค้าน และ ส.ว. ที่มีหุ้นในบริษัทที่รับสัมปทานจากรัฐ และทำธุรกิจ ในลักษณะผูกขาด ขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 265 ในทุกแง่มุม พยายามทำให้เห็นว่า รัฐธรรมนูญคือตัวปัญหา จนทำให้บริหารประเทศไม่ได้ จึงต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน

ความพยายามของรัฐบาลในการแก้ไขรัฐธรรมนูญในครั้งหลังนี้ มีทั้งผู้เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย โดยเฉพาะสื่อมวลชนที่ส่วนใหญ่แล้วค่อนข้างจะไม่เห็นด้วยเป็นอย่างมากในการกระทำดังกล่าว และได้แสดงออกซึ่งความไม่เห็นด้วยอย่างเปิดเผยในคอลัมน์ต่างๆ ของหนังสือพิมพ์และนิตยสารแนววิเคราะห์ข่าว เช่น หนังสือพิมพ์สยามรัฐ ฉบับวันที่ 20 เมษายน 2551 หน้า 3 ถึงกับกล่าวว่

“...รัฐบาลกำลังโง่เขลา หักดิบแก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยไม่หวั่นเกรงเสียงวิพากษ์วิจารณ์ใดๆ และเมื่อกลไกของรัฐธรรมนูญขับเคลื่อน การต่อสู้ทางการเมืองคงจะเพิ่มตึกร้างขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้...”

1.3.2 การชุมนุมประท้วงของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.)

กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย หรือ พธม. (People's Alliance for Democracy : PAD) เป็นกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองในประเทศไทยที่มีบทบาทสำคัญตั้งแต่ พ.ศ. 2548 โดยเป็นการรวมตัวจากหลายองค์กรทั่วประเทศและได้รับการสนับสนุนจากหลายฝ่าย ภายใต้จุดประสงค์ในการขับไล่ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี สัญลักษณ์หลักของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยคือใช้สีเหลืองเป็นสัญลักษณ์หลัก และมีการใส่เสื้อสีเหลืองพร้อมผ้าโพกศีรษะที่มีข้อความว่า "กู้ชาติ" และผ้าพันคอสีฟ้า และมีมือตบเป็นเครื่องหมายสัญลักษณ์ ซึ่งใน พ.ศ. 2548 อันเป็นช่วงเวลาเริ่มต้นการเคลื่อนไหวทางการเมืองนั้น มีผู้นำหลักคือนายสนธิ ลิ้มทองกุล ที่มีจุดยืนว่า พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทยในขณะนั้นควรออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ต่อมา มีผู้นำมวลชนคนอื่นๆ เข้าร่วมอีก 4 คน ได้แก่ พลตรีจำลอง ศรีเมือง นายพิภพ ธงไชย นายสมศักดิ์ โกศัยสุข นายสมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ และการเคลื่อนไหวดังกล่าวดำเนินมาอย่างต่อเนื่องและทวีความเข้มข้นขึ้นตามลำดับ จนมาถึง พ.ศ. 2549 มีเหตุการณ์ยึดสนามบินและลงเอยด้วยเหตุการณ์รัฐประหาร ส่งผลให้ฝ่ายทหารที่เรียกว่าคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) นำโดย พลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน ก้าวขึ้นสู่อำนาจ และเข้ามามีบทบาททางการเมือง โดยมี พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ระหว่าง พ.ศ. 2549 - 2550 ต่อมาได้มีการร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. 2550 และจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไป หลังจากนั้นพรรคพลังประชาชนซึ่งถูกมองว่าเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์กับ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ชนะการเลือกตั้งและจัดตั้งรัฐบาลผสม ทำให้กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ซึ่งเคยดำเนินการเคลื่อนไหวก่อนเหตุการณ์รัฐประหาร กลับมาชุมนุมอีกครั้งใน พ.ศ. 2551 เพื่อกดดันให้นายกรัฐมนตรีสมัคร สุนทรเวช ลาออกจากตำแหน่ง (<http://th.wikipedia.org/wiki/พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย>)

กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยประกาศชุมนุมนัดแรก ในรัฐบาลของนายสมัคร สุนทรเวช เมื่อวันที่ 28 มีนาคม พ.ศ. 2551 ในรูปแบบการสัมมนา “รายการยามเฝ้าแผ่นดิน ภาคพิเศษ” ณ หอประชุมใหญ่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประกอบด้วยแกนนำ 5 แกนนำคือ พลตรีจำลอง ศรีเมือง นายพิภพ ธงไชย นายสมศักดิ์ โกศัยสุข นายสมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ และนายสนธิ ลิ้มทองกุล ร่วมด้วยนายสุริยะใส กตะศิลา นายสำราญ รอดเพชร น.ส.ศโรชา พรอุดมศักดิ์ น.ส.อัญชลี ไพรีรัก และยังมีแนวร่วมอย่างนายวีระ สมความคิด เลขานุการเครือข่ายประชาชนด้านคอร์รัปชัน นายไชยวัฒน์ ลินสุวรรณ จากสมัชชาประชาชนแห่งประเทศไทย รวมถึงนักวิชาการอย่าง นายไชยยันต์ ไชยพร อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แต่จริงๆ แล้วกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยได้กลับมารวมตัว ตั้งแต่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551

และออกแถลงการณ์ 4 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 คำเตือนก่อนเกิดกบฏ ฉบับที่ 2 กบฏมาแล้ว ฉบับที่ 3 ด้านเผด็จการทุนนิยมสามัญและรัฐ ตำรวจ กรณีการโยกย้ายข้าราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับคดีความของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร และแกนนำพรรคพลังประชาชนออกจากตำแหน่งหน้าที่ ความพยายามในการแต่งตั้งนายตำรวจ ใกล้ชิดกับ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร กลับเข้ามามีอำนาจในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อสถาปนารัฐ ตำรวจ เหมือนในยุค พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ และฉบับที่ 4 คัดค้านและประณามการแก้ไขรัฐธรรมนูญ เพื่อลดล้างความผิดของตนเองและพวกพ้อง

การกลับมาชุมนุมของ พทม. เพื่อต่อต้าน รัฐบาล ที่มีนายสมัคร สุนทรเวช เป็นหัวหน้ารัฐบาล มีจำนวนคนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เมื่อมีการปิดหลักชุมนุมอย่างยืดเยื้อบริเวณถนนราชดำเนิน โดยพื้นที่การชุมนุม ตั้งแต่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตยไปจนถึงสะพานมัจฉาวนรังสรรค์ และไปหยุดที่ท่าเนียบรัฐบาล โดยการเปิดประเด็นการแก้ไขรัฐธรรมนูญของพรรคพลังประชาชน เป็นชนวนทำให้เกิดการต่อต้านรัฐบาลอย่างหนัก เพราะช่วงที่เปิดเกมขอแก้ไขรัฐธรรมนูญ เป็นช่วงจังหวะที่ประเทศชาติกำลังประสบปัญหาวิกฤตราคาน้ำมัน เป็นต้นเหตุให้กระทบต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ทุกตัว และส่งผลให้ประชาชนเดือดร้อนจากค่าครองชีพที่สูงขึ้น แต่รายได้คงที่ขณะที่บางส่วนกลับลดลงจากต้นทุนการผลิตที่แพงขึ้น และคนไม่กล้าใช้จ่ายเงิน

ประเด็นสำคัญของการชุมนุมในครั้งนี้ คือ การมุ่งโจมตีรัฐบาลที่ไม่พยายามแก้ปัญหาปากท้องของประชาชน แต่กลับพยายามแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อตนเอง และถึงแม้ว่ารัฐบาลจะมีมาตรการลดค่าครองชีพลง ด้วยการไม่เก็บค่าน้ำค่าไฟ ในกรณีที่ใช้ไม่ถึงเกณฑ์ รวมทั้งจัดรถเมล์บริการประชาชนฟรีในหลายสาย แต่ก็ไม่อาจหยุดยั้งการชุมนุมได้ นอกจากนั้น พทม. ยังได้เปิดประเด็นการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพของ นายจักรกฤษณ์ เพ็ญแข เพิ่มขึ้นไปอีก ทำให้มีอบจูดติดขึ้นมาทันที ในที่สุดรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ก็ยอมถอยชั่วคราว โดยผลักดันให้การเรื่องแก้ไขรัฐธรรมนูญ เป็นหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎร

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ารัฐบาลจะลดกระแสการแก้ไขรัฐธรรมนูญลงไป โดยให้เป็นเรื่องของสภาผู้แทนราษฎรจะเป็นผู้พิจารณาเท่านั้น แต่ก็เป็นที่รับรู้กันโดยทั่วไปว่าเสียงส่วนใหญ่สภาผู้แทนราษฎรยังเป็นพรรครัฐบาล อีกทั้งเสียงจาก ส.ว. บางส่วน ที่เป็นเครือข่ายสนับสนุนรัฐบาลด้วย ดังนั้น แทนที่การชุมนุมจะยุติ กลับยืดเยื้อยาวนาน และเริ่มมีการเคลื่อนไหวไปตามที่ต่างๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อขับไล่ นายกรัฐมนตรี นายสมัคร สุนทรเวช ให้พ้นจากตำแหน่ง หรือยุบสภาคืนอำนาจให้กับประชาชน

1.3.3 กรณีปราสาทพระวิหาร

คดีปราสาทพระวิหาร เป็นความขัดแย้งระหว่างประเทศไทยกับกัมพูชามาตั้งแต่ พ.ศ. 2501 จากปัญหาการอ้างสิทธิเหนือบริเวณปราสาทพระวิหาร ซึ่งตั้งอยู่ที่ชายแดนไทย

ด้านอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ และชายแดนกัมพูชาด้านจังหวัดพระวิหาร เกิดจากการที่ทั้งไทยและกัมพูชา ถือแผนที่ปักปันเขตแดนตามแนวสันปันน้ำของเทือกเขาพนมดงรักคนละฉบับ ทำให้เกิดปัญหาพื้นที่ทับซ้อนของทั้งสองฝ่ายในบริเวณที่เป็นที่ตั้งของตัวปราสาท โดยทั้งฝ่ายกัมพูชาและฝ่ายไทยได้ยินยอมให้มีการพิจารณาปัญหาดังกล่าวขึ้นที่ ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ศาลโลก) ณ กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์ ใน พ.ศ. 2502 ซึ่งคดีนี้ศาลโลกได้ตัดสินให้ตัวปราสาทพระวิหารตกเป็นของกัมพูชา เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2505 ด้วยคะแนนเสียง 9 ต่อ 3 ท่ามกลางความไม่พอใจของฝ่ายไทย ซึ่งเห็นว่าศาลโลกตัดสินคดีนี้อย่างไม่ยุติธรรม เนื่องจากศาลโลกยึดติดอยู่กับแผนที่ฉบับเดียว โดยที่ศาลโลกมิได้มีการตรวจสอบสถานที่อย่างจริงจังตามข้อตกลงไทย-ฝรั่งเศส อย่างไรก็ตาม การตัดสินคดีครั้งนี้ไม่ได้แก้ปัญหาเรื่องอาณาเขตทับซ้อนระหว่างไทย-กัมพูชา ในบริเวณดังกล่าวให้หมดไป และยังคงเป็นปัญหาเรื้อรังต่อมาจนถึงปัจจุบัน (http://th.wikipedia.org/wiki/คดีปราสาทพระวิหาร_พ.ศ._2505)

กรณีปราสาทพระวิหารได้ประทุขึ้นอีกครั้งหลังจากประเทศกัมพูชาได้เสนอให้ขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารให้เป็นมรดกโลกต่อองค์การยูเนสโก ในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลกในสมัยที่ 31 ณ เมืองโครสเชิร์ช ประเทศนิวซีแลนด์ เมื่อ พ.ศ. 2550 แต่ไทยกับกัมพูชามีความเห็นที่ไม่ตรงกัน ซึ่งฝ่ายไทยกล่าวว่าควรแก้ปัญหาเรื่องพื้นที่เขตแดนทับซ้อนรอบปราสาทพระวิหารก่อนแล้วจึงค่อยเสนอ จนกระทั่งใกล้ถึงการประชุมสมัยที่ 32 ประเทศแคนาดาในปีถัดมาก็ยังไม่ได้ข้อตกลงร่วมกัน ต่อมา นายนกดล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้ทำความตกลงร่วมหรือแถลงการณ์ร่วมกับนายชก ฮัน รองนายกรัฐมนตรีของประเทศไทย มีเนื้อหาสนับสนุนการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเข้าไว้ในบัญชีมรดกโลก ตามการเสนอของกัมพูชา โดยไม่รวมพื้นที่กันชนทางด้านเหนือและด้านตะวันตกของปราสาทซึ่งเป็นพื้นที่ทับซ้อน และกรณีปราสาทพระวิหารนี้ต่อมาได้กลายเป็นประเด็นทางการเมือง เมื่อกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยได้หยิบยกปัญหานี้มาเป็นประเด็นโจมตีรัฐบาล โดยได้เคลื่อนขบวนไปชุมนุมหน้ากระทรวงการต่างประเทศ เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2551 เพื่อขับไล่ นาย นพดล ปัทมะ ให้ออกจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และยื่นหนังสือทวงถามข้อกรณีพิพาทเรื่องปราสาทพระวิหาร เนื่องจากนายนกดล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในขณะนั้นได้ไปลงนามยินยอมในแถลงการณ์ร่วมกับกัมพูชา จนทำให้กัมพูชานำแถลงการณ์ร่วมเป็นหลักฐานจดทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกในก่อนหน้านี้ และไม่ได้เปิดเผยแผนที่ทับซ้อนเขาพระวิหารให้กับประชาชนคนไทยได้รับรู้

หลังจากนั้น กรณีการลงนามในแถลงการณ์ร่วมก็ขยายตัวมากยิ่งขึ้น เมื่อมีกลุ่มบุคคลเข้าชื่อยื่นฟ้องคณะรัฐมนตรีและข้าราชการรวม 45 คน เป็นจำเลยในความผิดประมวล

กฎหมายอาญามาตรา 157 มาตรา 119 มาตรา 120 ต่อศาลรัฐธรรมนูญ โดยอ้างว่ารัฐบาลได้ปฏิบัติฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญมาตรา 190 ในการที่รัฐมนตรีต่างประเทศไปลงนามในแถลงการณ์ร่วมกับกัมพูชา และทำให้กัมพูชาสามารถนำแถลงการณ์ร่วมเป็นหลักฐานจดทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกจนไทยต้องเสียดินแดน อีกทั้ง นายนพดล ปัทมะ อาจกระทำผิดรัฐธรรมนูญจากการไปลงนามร่วมดังกล่าว เนื่องจากเอกสารลงนามมีลักษณะเป็นหนังสือสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาเสียก่อน รัฐมนตรีหรือรัฐบาลไม่อาจดำเนินการโดยพลการได้

ต่อมา ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดออกมาว่า แถลงการณ์ร่วมไทย – กัมพูชา ฉบับลงวันที่ 18 มิถุนายน 2551 ที่ นายนพดล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศไปลงนามสนับสนุนกัมพูชาขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก มีลักษณะครบองค์ประกอบของความเป็นสนธิสัญญา ตามอนุสัญญากรุงเวียนนา ว่าด้วยกฎหมายสิทธิสัญญา ค.ศ. 1969 พร้อมทั้งวินิจฉัยชี้ขาดด้วยว่า แถลงการณ์ร่วมไทยกัมพูชา เป็นหนังสือสัญญาตามรัฐธรรมนูญมาตรา 190 วรรค 2 การลงนามใดๆ จะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาเสียก่อน ผลการวินิจฉัยชี้ขาดของศาลรัฐธรรมนูญที่ออกมาในครั้งนี้ เท่ากับเป็นการตัดสินอย่างชัดเจนว่า การดำเนินการของนายนพดล ปัทมะ ที่ไปลงนามในแถลงการณ์ร่วมไทยกัมพูชาโดยไม่ผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภาเป็นการดำเนินการที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ

ภายหลังจากการตัดสินของศาลรัฐธรรมนูญ เสียงเรียกร้องถามหาความรับผิดชอบจาก นายนพดล ปัทมะ ก็ดังขึ้น และเมื่อปรากฏว่าคณะกรรมการมรดกโลกมีมติขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกตามคำขอของกัมพูชา เสียงวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับการเสียอธิปไตยเหนือปราสาทพระวิหารและความสุ่มเสี่ยงที่ประเทศไทยอาจต้องเสียดินแดนบริเวณพื้นที่ทับซ้อนในอนาคตก็ยิ่งรุนแรงขึ้น กระแสกดดันพุ่งเข้าใส่ นายนพดล ปัทมะ ในฐานะเป็นผู้ลงนามในแถลงการณ์ร่วมไทยกัมพูชาแบบเต็มๆ ส่งผลให้นายนพดล ปัทมะ ต้องประกาศลาออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ โดยให้มีผลตั้งแต่วันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2551

ก่อนหน้านี้ นายนพดล ปัทมะ จะแถลงลาออกเพียงไม่กี่ชั่วโมง ทางด้านฝ่ายค้านอย่างพรรคประชาธิปัตย์ ก็ยื่นเรื่องต่อประธานวุฒิสภา เพื่อขอให้ถอดถอน นายนพดล ปัทมะ ออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 270 ในข้อหาว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มีเจตนาจงใจฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญมาตรา 190 ตามที่ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยชี้ขาด นอกจากนี้ พรรคประชาธิปัตย์ยังเตรียมการที่จะยื่นถอดถอน นายสมัคร สุนทรเวช นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีคนอื่นๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการออกมติกรรม. อนุมัติการลงนามแถลงการณ์ร่วมไทยกัมพูชาขัดรัฐธรรมนูญ ซึ่งได้ส่งเรื่องไปให้ ป.ป.ช. ถ้าหาก ป.ป.ช. ชี้ว่าข้อกล่าวหาไม่มูล นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีที่ถูกยื่นถอดถอนจะต้องยุติการปฏิบัติ

หน้าที่ทันที จนกว่าวุฒิสภามีมติคำร้องถอดถอน ในขณะที่ ส.ว. ก็เตรียมที่จะยื่นเรื่องต่อ ป.ป.ช. ตาม มาตรา 275 ของรัฐธรรมนูญ เพื่อขอให้ดำเนินคดีกับ กรม. ที่กระทำผิดกฎหมายอาญามาตรา 157 ฐานกระทำการและละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ กรณีมีมติ กรม. อนุมัติการลงนามแถลงการณ์ ร่วมไทยกัมพูชา ยังไม่รวมถึงแกนนำพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ได้เข้าแสดงต่อประธาน วุฒิสภาขอใช้สิทธิตามมาตรา 164 ของคณะในกรณีปราสาทพระวิหาร ซึ่งสะท้อนต่อสถานการณ์ นายกรัฐมนตรี และความอยู่รอดของรัฐบาลในทันที

1.3.4 รัฐมนตรีสายล่อฟ้า

รัฐมนตรีสายล่อฟ้า เป็นคำจำกัดความของสื่อมวลชน ที่อธิบายถึงคุณสมบัติ หรือการกระทำของรัฐมนตรีว่าการ (รวมว.) บางคน ในคณะรัฐบาลของ นายสมัคร สุนทรเวช ที่ ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของรัฐบาลโดยรวม ได้แก่

1) กรณีนายไชยา สะสมทรัพย์

นายไชยา สะสมทรัพย์ ได้เข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวง สาธารณสุข ของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2551 และได้ยื่นบัญชีแสดง รายการทรัพย์สินและหนี้สินพร้อมเอกสารประกอบของตนและคู่สมรส เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2551 กรณีเข้ารับตำแหน่งดังกล่าวต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ต่อมามีการตรวจสอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของนายไชยา สะสมทรัพย์ ปรากฏว่า นางจุไร สะสมทรัพย์ คู่สมรส มีรายการเงินลงทุนที่เป็นหุ้นในบริษัท ทรัพย์ฮกเฮง จำกัด จำนวน 25,000 หุ้น หุ้นละ 100 บาท รวมเป็นเงิน 2,500,000 บาท จากทุนจดทะเบียนทั้งหมดของ บริษัทฯ (หุ้นจดทะเบียนทั้งหมดของบริษัทฯ จำนวน 50,000 หุ้น หุ้นละ 100 บาท เป็นเงิน 5,000,000บาท) คิดเป็นร้อยละ 50 ของทุนจดทะเบียนทั้งหมด ซึ่งเป็นการถือหุ้นเกินกว่าร้อยละ 5 ของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ในบริษัทฯ และไม่ปรากฏว่า ตั้งแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งเป็น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข นายไชยา สะสมทรัพย์ ได้แจ้งให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบว่าไม่ประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการที่คู่สมรสถือหุ้นในบริษัทดังกล่าวภายใน 30 วัน นับ ตั้งแต่วันที่รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 269 ประกอบพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. 2543 มาตรา 5

ต่อมาวันที่ 2 เมษายน 2551 ปรากฏข่าวทางสื่อมวลชนว่านางจุไร สะสมทรัพย์ คู่สมรสของนายไชยา สะสมทรัพย์ ถือหุ้นในบริษัท ทรัพย์ฮกเฮง จำกัด เกินกว่าจำนวนที่กฎหมาย กำหนด ซึ่งในวันเดียวกันนั้น นายไชยา สะสมทรัพย์ ได้มีหนังสือฉบับลงวันที่ 2 เมษายน 2551 ถึง ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ชี้แจงว่าตนเอง เข้าใจคลาดเคลื่อนว่าตามพระราชบัญญัติการจัดการ หุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. 2543 กำหนดเฉพาะตัวรัฐมนตรีต้องดำเนินการตามมาตรา 5 คือ

แจ้งการถือหุ้นให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. โดยไม่ทราบว่าต้องแจ้งของกลุ่มสมรสที่มีหุ้นในบริษัทด้วย เมื่อทราบภายหลังว่าพระราชบัญญัติดังกล่าวให้มีผลถึงกลุ่มสมรสด้วย จึงรีบดำเนินการโดยแจ้งให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบว่า กลุ่มสมรสของตนมีหุ้นใน บริษัท ทรัพย์ฮกเฮง จำกัดจำนวน 25,000 หุ้น หุ้นละ 100 บาท เป็นเงิน 2,500,000 บาท และจะไปดำเนินการโอนหุ้นดังกล่าวให้นิติบุคคลภายในกำหนด 90 วัน นับจากวันที่ได้แจ้งให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบ และหลังจากโอนหุ้นในนิติบุคคลดำเนินการเรียบร้อยแล้ว จะแจ้งให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบ ภายใน 10 วันนับแต่วันที่โอนหุ้น โดยนายไชยาอ้างว่าในกรณีนี้มีได้ตั้งใจปิดบังซ่อนเร้น หรือกระทำความผิดต่อกฎหมายที่กำหนดแต่อย่างใด

กรณีการแจ้งบัญชีนี้ ป.ป.ช. ได้ชี้แจงข้อมูลเบื้องต้นว่า นายไชยา สะสมทรัพย์ รมว.กระทรวงสาธารณสุข กระทำผิดตามพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี แต่ ป.ป.ช. ไม่สามารถชี้ขาดคุณสมบัติได้ และระบุว่าให้ 4 องค์กร คือ นายกรัฐมนตรี ประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภา และคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) นำไปดำเนินการต่อ และความเคลื่อนไหวต่อมา คือสมาชิวุฒิสภาจำนวน 36 คน นำโดย นายประสาร มฤคพิทักษ์ เข้าชื่อยื่นหนังสือผ่านประธานวุฒิสภา ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยคุณสมบัติของ นายไชยา สะสมทรัพย์ ซึ่งนายประสพสุข บุญเดช ประธานวุฒิสภา คาดว่าอย่างช้าภายใน วันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2551 จะสามารถส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญได้

นอกจากนี้ นายไชยา สะสมทรัพย์ ได้จุดประเด็นความขัดแย้งภายในกระทรวงสาธารณสุข จนทำให้แพทย์ภายในกระทรวงลุกขึ้นมารวมตัวต่อต้าน ด้วยการรวบรวมรายชื่อเพื่อถอดถอนออกจากตำแหน่ง ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ที่เปิดช่องให้ประชาชนล่าชื่อให้ครบ 20,000 รายชื่อ เพื่อยื่นถอดถอนรัฐมนตรีได้ตามมาตรา 271 ทั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากกรณีที่นายไชยา เสนอให้ทบทุนบังคับใช้สิทธิเหนือสิทธิบัตรยา หรือซีแอลยา ส่งผลกระทบต่อผู้ป่วยที่เป็นมะเร็ง 4 ชนิด จนกลายเป็นปัญหาบานปลายภายในกระทรวงสาธารณสุข และภายหลังจากการมีคำสั่งให้ทบทุนซีแอลก็ได้มีคำสั่งย้าย น.พ.ศิริวัฒน์ ทิพย์ธราดล ออกจากตำแหน่งเลขาธิการสำนักงานอาหารและยาไปช่วยราชการที่สำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งก็ยิ่งเพิ่มอุณหภูมิความขัดแย้งระหว่างข้าราชการประจำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขยิ่งขึ้นไปอีก

ในเรื่องนี้ น.ส.สารี อ๋องสมหวัง เลขาธิการมูลนิธิคุ้มครองผู้บริโภค ในฐานะผู้ริเริ่มรวบรวมรายชื่อผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง 20,000 รายชื่อ เพื่อยื่นถอดถอน นายไชยา สะสมทรัพย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข เข้าแสดงตัวต่อ นายประสพสุข บุญเดช ประธานวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 164 โดยระบุข้อกล่าวหาในการขอยื่นถอดถอน นายไชยา สะสมทรัพย์ จำนวน 4 ข้อ คือ 1. มีการกระทำเข้าข่ายทำให้รัฐเสียหายด้านงบประมาณแผ่นดิน โดยเฉพาะการประกาศ

ทบทวนการใช้สิทธิโดยรัฐต่อต้านโรงมะเร็งที่มีสิทธิบัตร 4 รายการ 2. มีการกระทำขัดต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ โดยประกาศทบทวนนโยบายการใช้สิทธิโดยรัฐต่อต้านโรงมะเร็งที่มีสิทธิบัตร 4 รายการ และดำเนินการแถลงนโยบายรัฐบาล รวมทั้งการประกาศนโยบายที่ขัดแย้งกัน นโยบายของรัฐในการสร้างความเป็นธรรมด้านสุขภาพโดยการใช้บัตรประชาชนในการรับบริการสาธารณสุข 3. มีคำสั่งและการดำเนินการโยกย้ายข้าราชการระดับปฏิบัติงานที่ปฏิบัติราชการโดยชอบในการปกป้องความเสียหายของรัฐ และ 4. นับตั้งแต่เข้ารับตำแหน่งยังไม่มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ในการคุ้มครองประโยชน์ของผู้ป่วยและผู้บริโภค แต่กลับดำเนินการที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิรูประบบสุขภาพและไม่ส่งเสริมสุขภาพในหลายพฤติกรรม จากข้อกล่าวหาข้างต้นนับว่ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขไม่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมในการดำรงตำแหน่งทั้งในด้านกฎหมายและจริยธรรมสมควรที่วุฒิสภาจะดำเนินการถอดถอนจากตำแหน่ง

2) กรณี ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง

กรณี ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง ซึ่งดำรงตำแหน่ง รมว.กระทรวงมหาดไทย ก่อนหน้านี้ได้เคยสร้างความฮือฮามาแล้ว ด้วยการจุดประเด็นเสนอให้พื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้เป็นเขตปกครองพิเศษ ได้ถูกคัดค้านและโจมตีจากฝ่ายต่างๆ อย่างหนัก ติดตามมาด้วยเสียงวิพากษ์วิจารณ์จากกลุ่มสิทธิสตรีที่มีต่อ ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง เมื่อครั้งที่เปลือยพุดจาที่เล่นที่จริงว่าการที่ข้าราชการระดับสูงมี “กิ๊ก” ไม่ใช่เรื่องคอขาดบาดตาย นอกจากนี้ ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง ยังต้องแบกรับกับแรงกดดันร่วมกับลูกชาย “วัน อยู่บำรุง” ที่เข้ามารับตำแหน่งเลขานุการ รมว. สาธารณสุข ทั้งที่มีภาพลักษณ์ติดลบประเด็นต่างๆ เหล่านี้ได้ส่งผลให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยคนนี้มีต้นทุนทางสังคมไม่มากนัก ได้รับแรงสนับสนุนและนุเคราะห์ของรัฐบาลให้ลดลงไป

3) กรณี นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์

กรณี นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ ซึ่งดำรงตำแหน่ง รมว. กระทรวงยุติธรรม เกิดขึ้นจากการจับตามองของสังคม เนื่องจากกระทรวงนี้มีความสำคัญต่อกระบวนการพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องกับอดีตนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร และภริยา รวมทั้งอดีตรัฐมนตรีในรัฐบาลไทยรักไทยคนอื่นๆ

สิ่งที่สร้างความฮือฮาและทำให้สังคมต้องเริ่มกังขา คือการตั้งโยกย้ายนายสุนัย มโนมัยอุดม พ้นไปจากเก้าอี้อธิบดีกรมสอบสวนพิเศษ ไปนั่งทำงานในหน้าที่เลขาธิการสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐ (ป.ป.ท.) แล้วจึงนายตำรวจที่มีความใกล้ชิดกับรัฐบาลไทยรักไทย อย่าง พ.ต.อ.ทวี สอดส่อง เข้าไปเสียบแทน หลังจากนั้นก็มีคำสั่งย้ายข้าราชการดีเอสไอ กว่า 30 คน ไปให้ช่วยงานที่ ป.ป.ท. ยิ่งทำให้เกิดคำถามว่า รมว. ยุติธรรม ต้องการย้ายล้าง

บางข้าราชการที่เป็นหัวหน้างานเดิมออกไปจากดีเอสไอ ด้วยเหตุผลทางการเมืองมากกว่าความจำเป็นของทางราชการหรือไม่

1.3.5 ปัญหาราคาน้ำมันแพง

ปัญหาน้ำมันแพง ในยุคที่ นายสมักร สุนทรเวช เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ส่งผลกระทบต่อปัญหาค่าครองชีพ สินค้าขึ้นราคา และทำให้เงินเฟ้อทั้งประเทศสูงเป็นประวัติการณ์ โดยส่วนหนึ่งมีการตั้งข้อสังเกตถึงการแปรรูป ปตท. ในช่วงรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ที่มุ่งผลกำไร ทำให้ราคาน้ำมันในประเทศไทยสูงอย่างต่อเนื่องเกินความเป็นจริงเมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน

ปัญหานี้ ทำให้ มีการเคลื่อนไหวกดดันรัฐบาลของ นายสมักร สุนทรเวช ให้หันมาสนใจกับการแก้ไขปัญหาปากท้องของประชาชน โดย นายรัฐสภา นามเหลา กรรมการเครือข่ายประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ภาคอีสาน หนึ่งในผู้ร่วมเคลื่อนไหว ได้กล่าวกับสื่อมวลชนว่า รัฐบาลภายใต้การนำของพรรคพลังประชาชนและพรรคร่วมรัฐบาล 6 พรรค ที่มีนายสมักร สุนทรเวช เป็นนายกรัฐมนตรี ไม่ได้ใส่ใจบริหารประเทศให้เป็นไปตามที่ได้ประกาศไว้ต่อรัฐสภา คือแทนที่จะมุ่งมั่นแก้ไขปัญหาของประเทศไทยและประชาชนเป็นส่วนรวม โดยเฉพาะปัญหารุมเร้าทางเศรษฐกิจ ที่ขณะนี้กำลังเผชิญวิกฤติ อยู่รอบด้าน แต่รัฐบาลนี้กลับไปพยายามทุกวิถีทางที่จะเร่งผลักดันการแก้ไขกฎหมายรัฐธรรมนูญ เพื่อใช้เป็นเงื่อนไขในการยกประโยชน์ให้ฝ่ายคนที่ชัดเจน เพื่อหนีปัญหาการยุบพรรค การพิจารณาโทษตามกระบวนการยุติธรรม

อย่างไรก็ตาม รัฐบาลของ นายสมักร สุนทรเวช ก็ได้พยายามลดผลกระทบจากปัญหาน้ำมันแพง ด้วยการออกมาตรการแก้ไขปัญหาดังกล่าวระยะสั้น เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2551 ที่เรียกว่า "6 มาตรการ 6 เดือน ฝ่าวิกฤติเพื่อคนไทย" ซึ่ง หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ ฉบับวันที่ 24 กรกฎาคม 2551 หน้า 12 ได้ระบุว่ามาตรการดังกล่าว มีดังนี้

- 1) ลดอัตราภาษีน้ำมัน เพื่อให้ประชาชนใช้น้ำมันราคาถูกลงและรัฐจะขอมแบกภาษีไว้ 6 เดือนเพื่อรองรับเมกะโปรเจกต์เกิดขึ้น
- 2) ชะลอการขึ้นราคาก๊าซหุงต้มแอลพีจี ในครัวเรือน เพื่อรักษาสภาพครัวเรือน
- 3) ลดค่าใช้จ่ายในการใช้น้ำประปา สำหรับผู้ใช้ไม่เกิน 50 คิวต่อหนึ่งเดือน
- 4) ช่วยจ่ายค่าไฟฟ้าถ้าใช้ไม่เกิน 80 ยูนิต แต่หากใช้ 81-150 ยูนิต รัฐบาลจะจ่ายให้ครึ่งหนึ่ง
- 5) ลดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง โดยจัดรถเมล์ร้อนขึ้นฟรี 800 คัน โดยจะมีรถออกวิ่งรถคันที่เก็บเงินกับไม่เก็บเงินวิ่งกันวันกัน

6) รถไฟชั้น 3 ไม่ปรับอากาศไม่เสียเงินทั่วประเทศ

การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ อันเกิดจากราคาน้ำมันแพงด้วยมาตรการช่วยเหลือประชาชนทั้ง 6 ข้อนี้ มีทั้งคนเห็นด้วยและคัดค้าน โดยรัฐบาลเชื่อว่ามาตรการดังกล่าวจะเป็นการผ่อนคลายหรือบรรเทาปัญหาเศรษฐกิจกับผู้มีรายได้น้อย และประชาชนส่วนใหญ่ก็พอใจในมาตรการเหล่านี้ ส่วนผู้ที่คัดค้านนั้น ดังที่หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ วันที่ 24 กรกฎาคม 2551 ปีที่ 32 ฉบับที่ 4021 ที่ได้วิเคราะห์ไว้ว่า เกิดจากความกังวลว่ามาตรการดังกล่าวจะเป็นการเพิ่มภาระทางการเงินการคลังของประเทศ ไม่เกิดการประหยัดการใช้พลังงาน กองทุนน้ำมันเชื้อเพลิงต้องแบกรับภาระการใช้ก๊าซหุงต้มผิดปกติ และภาวะเงินเฟ้อนอกจากจะไม่ลดลงแล้วอาจเพิ่มสูงขึ้นจากมาตรการลดภาษีน้ำมัน เพราะประชาชนจะเกิดความรู้สึกว่ารายจ่ายลดลง จนพอใจที่จะใช้จ่ายซื้อสินค้าในราคาที่สูงขึ้น อันอาจจะกระตุ้นให้เงินเฟ้อมากขึ้นตามไปด้วย

1.4 สรุป

กล่าวได้ว่า การศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับนายกรัฐมนตรี นายสมัคร สุนทรเวช จะเป็นการศึกษาที่ครอบคลุมถึงลักษณะส่วนบุคคล ประสบการณ์ในอดีต และคติความที่เผชิญในช่วงดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี นอกจากนี้ยังพิจารณาถึงปัจจัยจากพรรคการเมืองที่สังกัดและสภาพทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ในช่วงเวลาดังกล่าว กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

1.4.1 ลักษณะส่วนบุคคล

การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับนายกรัฐมนตรี นายสมัคร สุนทรเวช เมื่อพิจารณาจากปัจจัยส่วนบุคคลแล้ว จะพบว่า บุคลิกภาพของนายสมัคร สุนทรเวช ที่ปรากฏตามสื่อมวลชน จะแสดงออกซึ่งนิสัยที่โผงผาง คิดอย่างไรก็พูดไปอย่างนั้น หรือเรียกอีกอย่างว่าการพูดตรงกับใจ มีความเชื่อมั่นในตัวเองสูง และการมีจุดยืนที่แน่วแน่มั่นคง แม้ว่าสถานการณ์จะแปรเปลี่ยนไปอย่างใดก็ตาม โดยเฉพาะการผูกพันและให้การสนับสนุนอดีตนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร

1.4.2 ประวัติการมีส่วนร่วมทางการเมืองในอดีต

นายสมัคร สุนทรเวช ถือว่าเป็นผู้มีประสบการณ์สูงมากในทางการเมือง เนื่องจากได้ผ่านร้อนผ่านหนาวในแวดวงการเมืองมายาวนาน จนถือว่าเป็นผู้อาวุโสคนหนึ่งของแวดวงการเมือง และด้วยประสบการณ์ที่ยาวนานนี้ ทำให้บางช่วงของชีวิต ได้เผชิญกับเหตุการณ์ความขัดแย้งในบ้านเมือง และถูกกล่าวหาว่าเป็นกลุ่มขวาจัด ซึ่งนายสมัคร สุนทรเวช ก็ยอมรับในเรื่องดังกล่าว

1.4.3 คติความที่อาจกระทบต่อตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

สำหรับเรื่องคติความของ นายสมัคร สุนทรเวช สมัยที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ที่เป็นคติสำคัญ มี 4 คติหลักๆ คือ

1) กรณีจัดรายการโทรทัศน์ใน 2 รายการ ซึ่งมีผู้ร้องเรียนไปยัง กกต. ซึ่งหากมีความผิดตามคำฟ้องจริง จะส่งผลให้นายสมักร สุนทรเวช จะต้องหลุดจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในทันที ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 182 (7) แต่ความเป็น ส.ส.ยังคงอยู่ รวมทั้งคณะรัฐมนตรีก็จะต้องสิ้นสุดความเป็นรัฐมนตรีไปทั้งหมด แต่นายสมักร สุนทรเวช สามารถจะกลับมาเป็นนายกรัฐมนตรีได้เหมือนเดิม หากสภาผู้แทนราษฎรเสนอชื่อให้กลับมาดำรงตำแหน่งอีกครั้ง

2) คดีรูด – เรือ และอุปกรณดับเพลิง ซึ่งเกิดขึ้นสมัยที่ นายสมักร สุนทรเวช เป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ซึ่งหากกระทำผิดจริง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 ฐานปฏิบัติหรือละเว้นปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ก็จะได้รับโทษทั้งทางแพ่งและอาญา

3) คดีหมิ่นประมาท เป็นคดีที่เกิดขึ้นก่อนที่ นายสมักร สุนทรเวช จะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำคุก 2 ปีโดยไม่รอลงอาญา ซึ่งขณะที่ นายสมักร สุนทรเวช เป็นนายกรัฐมนตรีนี้ อยู่ระหว่างการอุทธรณ์ต่อศาล

4) คดีการประมูลก่อสร้างโรงงานกำจัดขยะ เป็นการกล่าวหาของ ป.ป.ช. ก่อนที่ นายสมักร สุนทรเวช จะขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเพียงแค่ 2 วัน โดยข้อกล่าวหาชี้ว่า นายสมักร สุนทรเวช กับพวก เข้าข่ายเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542 ซึ่งความผิดกรณีดังกล่าวกฎหมายบัญญัติให้ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุก ถึง 20 ปี

1.4.4 ปัจจัยจากพรรคการเมืองที่สังกัด

จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ของพรรคพลังประชาชน ในยุคที่ นายสมักร สุนทรเวช ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี มีจำนวน 233 คน เป็น ส.ส.แบบแบ่งเขต จำนวน 199 คน และแบบสัดส่วน จำนวน 34 คน ส่วนฝ่ายบริหารของพรรค หรือคณะกรรมการบริหาร มีจำนวน 33 คน แม้ว่าจะมี ส.ส. ไม่ถึงกึ่งหนึ่ง แต่ก็มากกว่าพรรคประชาธิปัตย์ที่เป็นฝ่ายค้านอยู่ถึง 68 คน แต่รัฐบาลของ นายสมักร สุนทรเวช กลับต้องเผชิญกับการยุบพรรค เนื่องจาก นายยงยุทธ ดิยะไพรัช ส.ส. สัดส่วน ที่เคยดำรงตำแหน่งรองหัวหน้าพรรค ก่อนที่จะลาออกมาดำรงตำแหน่งประธานสภาผู้แทนราษฎร ถูกชี้มูลความผิดจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ว่ามีการวางแผนซื้อเสียงเลือกตั้งร่วมกับกำนันและผู้ใหญ่บ้านบางคนของจังหวัดเชียงราย

นอกจากนั้นแล้ว ในการจัดตั้งรัฐบาล พรรคพลังประชาชนที่เป็นแกนนำได้จัดตั้ง “รัฐบาลผสม” ร่วมกับอีก 5 พรรค ทำให้ต้องทำงานร่วมกับพรรคอื่นๆ แบบถ้อยทีถ้อยอาศัย เพื่อรักษาความสัมพันธ์ของพรรคร่วมรัฐบาลเอาไว้ แม้ว่านายกรัฐมนตรีจะไม่เห็นด้วยกับการแต่งตั้งรัฐมนตรีบางคนของพรรคร่วมก็ตาม

1.4.5 บริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

สภาพทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมในช่วงที่นายสมักร สุนทรเวช ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ถือว่ามีหลายเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลและมีความน่าสนใจ ได้แก่ กรณีความพยายามแก้ไขรัฐธรรมนูญที่มีแรงต้านทานจากสังคม เนื่องจากเห็นว่าเป็นการแก้ไขเพื่อประโยชน์ของตนเอง กรณีการประชุมของ พทม. ที่มีแรงสนับสนุนมากขึ้น อันเนื่องมาจากมีประเด็นการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพของ นายจักรภพ เพ็ญแข เข้ามาเป็นเงื่อนไขเพิ่มเติม กรณีเขาพระวิหารที่คณะรัฐมนตรีทั้งคณะมีความเสี่ยงต่อการถูกดำเนินคดี เพราะได้ปฏิบัติฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญมาตรา 190 และกรณีมีรัฐมนตรีของพรรคพลังประชาชนหลายคนเป็นสายล่อฟ้า หรือการมีพฤติกรรมที่น่าจับตามองของคนในสังคม และปัญหาราคาน้ำมันแพง ที่กระทบต่อเศรษฐกิจของผู้มีรายได้น้อย จนรัฐบาลต้องออกมาตรการระยะสั้น 6 มาตรการมาช่วยเหลือ

2. เสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาลสมัยนายกรัฐมนตรี สมักร สุนทรเวช

เสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาล นายสมักร สุนทรเวช เป็นการศึกษาถึงระบบการเมืองภายใต้การบริหารงานของรัฐบาลที่มีความสามารถหรือสมรรถภาพ อันเกิดจากการดำเนินการทางการเมืองที่มีความชอบธรรมและมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จนเกิดความมั่นคงในอำนาจทางการเมืองของรัฐบาล กล่าวได้ดังนี้

2.1 ความชอบธรรม

ความชอบธรรมของรัฐบาล เป็นการศึกษาในคุณลักษณะของความเป็นพลวัต ที่พรรคพลังประชาชนได้สร้างภารกิจหรือบทบาทใหม่ๆ ในลักษณะของการปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งการปรับตัวหรือดำเนินการให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงนั้น หากสังคมโดยรวมหรือประชาชนให้การยอมรับ สนับสนุน หรือเห็นชอบในการแสดงบทบาทหรือปฏิบัติการกิจต่างๆ ย่อมแสดงถึงการมีความชอบธรรม ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาในขอบเขตของความชอบธรรมทางกฎหมาย และความชอบธรรมทางการเมือง กล่าวคือ

2.1.1 ความชอบธรรมทางกฎหมาย

ความชอบธรรมทางกฎหมาย ของรัฐบาล นายสมักร สุนทรเวช คือการเข้าสู่ฝ่ายบริหารด้วยวิถีทางประชาธิปไตย ผ่านการเลือกตั้ง และการลงมติเลือกนายกรัฐมนตรีในสภาผู้แทนราษฎร และการแถลงนโยบายต่อรัฐสภา กล่าวได้ดังนี้

1) การเลือกตั้ง 23 ธันวาคม 2553

ความชอบธรรมประการแรก ของรัฐบาล นายสมัคร สุนทรเวช คือเป็น รัฐบาลที่ได้จากการเลือกตั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 โดย กกต. จัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2553 โดยผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งสิ้นรวม 44,002,593 คน มีผู้ใช้ สิทธิเลือกตั้ง 32,759,009 คน คิดเป็นร้อยละ 74.45

การเลือกตั้งในครั้งนี้ มีจำนวน ส.ส.ที่พรรคการเมืองได้รับเลือกตั้ง มี ดังนี้

(1) พรรคพลังประชาชน ได้ ส.ส.แบบสัดส่วน จำนวน 34 ที่นั่ง และ ส.ส.แบบแบ่งเขต จำนวน 199 ที่นั่ง รวม 233 ที่นั่ง

(2) พรรคประชาธิปัตย์ ได้ ส.ส.แบบสัดส่วน จำนวน 33 ที่นั่ง และ ส.ส.แบบแบ่งเขต จำนวน 132 ที่นั่ง รวม 165 ที่นั่ง

(3) พรรคเพื่อแผ่นดิน ได้ ส.ส.แบบสัดส่วน จำนวน 7 ที่นั่ง และ ส.ส.แบบแบ่งเขต จำนวน 17 ที่นั่ง รวม 24 ที่นั่ง

(4) พรรคชาติไทย ได้ ส.ส.แบบสัดส่วน จำนวน 4 ที่นั่ง และ ส.ส.แบบแบ่งเขต จำนวน 33 ที่นั่ง รวม 37 ที่นั่ง

(5) พรรครวมใจไทยชาติพัฒนา ได้ ส.ส.แบบสัดส่วน จำนวน 1 ที่นั่ง และ ส.ส.แบบแบ่งเขต จำนวน 8 ที่นั่ง รวม 9 ที่นั่ง

(6) พรรคประชากรไทย ได้ ส.ส.แบบสัดส่วน จำนวน 1 ที่นั่ง และ ส.ส.แบบแบ่งเขต จำนวน 4 ที่นั่ง รวม 5 ที่นั่ง

(7) พรรคมัชฌิมาธิปไตย ไม่ได้รับเลือกตั้งแบบสัดส่วน แต่ได้ ส.ส.แบบแบ่งเขต จำนวน 7 ที่นั่ง รวม 7 ที่นั่ง

หากพิจารณาจากจำนวน ส.ส.ของพรรคพลังประชาชนในช่วงต้น จะเห็นว่า มีจำนวน ส.ส. มากกว่าพรรคประชาธิปัตย์ที่ได้อันดับที่ 2 มากพอสมควร ดังนั้น จึงเป็นสิทธิ์อันชอบธรรม ตามที่เคยปฏิบัติมา ที่พรรคอันดับ 1 จะได้เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล ด้วยการรวบรวม พรรคการเมืองอื่นๆ เข้าร่วม เพื่อให้ได้เสียงข้างมากเกิน 250 คน หรือ ได้เสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวน ส.ส. ในสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด

2) การจัดตั้งรัฐบาล

ความชอบธรรมประการที่ 2 คือ การได้เสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎรของพรรคพลังประชาชน และได้เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล แม้ว่าจะพรรคพลังประชาชน ที่มี นายสมัคร สุนทรเวช เป็นหัวหน้าพรรคนี้ จะมีคะแนนเสียงของ ส.ส. ไม่เกินกึ่งหนึ่ง

ของจำนวน ส.ส.ทั้งหมด แต่ก็สามารถรวบรวมเสียงจากพรรคการเมืองอื่นๆ เข้าร่วมร่วม จนมีเสียง ส.ส. มากมือนับสนุนอย่างมั่นคง

สำหรับพรรคการเมืองที่ร่วมจัดตั้งรัฐบาลของ นายสมัคร สุนทรเวช หรือรัฐบาลสมัคร 1 ในครั้งนี้ มีทั้งหมด 6 พรรคการเมือง ประกอบด้วย พรรคพลังประชาชนที่เป็น แกนนำ และพรรคร่วมอีก 5 พรรค ได้แก่ พรรคชาติไทย พรรคเพื่อแผ่นดิน พรรครวมใจไทยชาติพัฒนา พรรคประชากร และพรรคมีชัยมาธิปไตย รวม ส.ส.ทั้งหมด 315 คน

การเลือกนายกรัฐมนตรี ใช้วิธีการเสนอชื่อในสภาผู้แทนราษฎร แล้วให้ ส.ส. ลงมติ ดำเนินการในสภาเพื่อลงมติเลือกนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่เช้าวันที่ 28 มกราคม 2551 โดยมี นายยงยุทธ ดิยะไพรัช ทำหน้าที่เป็นประธานสภาผู้แทนราษฎร ซึ่ง นายแพทย์สุรพงษ์ สืบวงศ์ลี จาก พรรคพลังประชาชน ได้เสนอชื่อ นายสมัคร สุนทรเวช ให้สภาพิจารณาเพื่อลงมติเลือกเป็น นายกรัฐมนตรี ส่วนทางพรรคประชาธิปัตย์ เสนอชื่อ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ผลการลงมติ ปรากฏว่า นายสมัคร สุนทรเวช ชนะนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ด้วยคะแนน 310 ต่อ 163 เสียง และขึ้นดำรง ตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 25 ของประเทศ

ในส่วนของคณะรัฐมนตรี ของรัฐบาล นายสมัคร สุนทรเวช ที่เข้ารับ ตำแหน่ง วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2551 ทั้งคณะ มีจำนวนทั้งสิ้น 36 คน ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี 1 คน และรัฐมนตรี จำนวน 35 คน

3) การแถลงนโยบายต่อรัฐสภา

การแถลงนโยบายต่อรัฐสภา เป็นขั้นตอนสำคัญทางกฎหมาย ที่แสดงถึง การกำหนดเป้าหมายการทำงานของรัฐบาลให้รัฐสภารับรอง และถือเป็นความชอบธรรมอีก ประการหนึ่งของรัฐบาล นายสมัคร สุนทรเวช ในการเข้าบริหารบ้านเมืองตามครรลองที่กฎหมาย กำหนด โดยนโยบายของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ที่แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2551 กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้ (รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก)

(1) นโยบายเร่งด่วนที่จะเริ่มดำเนินการในปีแรก

รัฐบาลมีนโยบายที่จะสร้างความปรองดองสมานฉันท์ของคนใน ชาติและฟื้นฟูประชาธิปไตย แก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เร่งรัดแก้ไข ปัญหาอาชญากรรมและปราบปรามผู้มีอิทธิพล ดำเนินมาตรการในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน ของประชาชนและผู้ประกอบการ เพิ่มศักยภาพของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จัดสรร งบประมาณตามขนาดประชากร (Small Medium Large : SML) ให้ครบทุกหมู่บ้านและชุมชน สานต่อ โครงการธนาคารประชาชนเพื่อกระจายโอกาสการเข้าถึงแหล่งเงินให้แก่ประชาชนผู้มีรายได้น้อย สนับสนุนสินเชื่อแก่ผู้ประกอบการขนาดกลาง ขนาดย่อม และวิสาหกิจชุมชน เพิ่มประสิทธิภาพ

การบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ทำการปักหมุดของเกษตรกรรายย่อยและยากจน สร้างระบบประกันความเสี่ยงให้เกษตรกร ขยายบทบาทของศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน (Fix-it Center) และสถาบัน อาชีวศึกษา สร้างโอกาสให้ประชาชนได้มีที่อยู่อาศัยอย่างทั่วถึง เร่งรัดการลงทุนที่สำคัญของประเทศ ดำเนินมาตรการลดผลกระทบจากราคาพลังงาน พื้นความเชื่อมั่นด้านการลงทุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศ วางระบบการถือครองที่ดินและกำหนดแนวเขตการใช้ที่ดินให้ทั่วถึงและเป็นธรรม ขยายพื้นที่ชลประทานและเพิ่มประสิทธิภาพระบบชลประทาน และเร่งรัดมาตรการและ โครงการเพื่อบรรเทาผลกระทบจากวิกฤติโลกร้อน

(2) นโยบายสังคมและคุณภาพชีวิต

นโยบายการศึกษา รัฐบาลจะยกระดับคุณภาพการศึกษา พัฒนาหลักสูตร ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน ดำเนินการให้บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษา 12 ปี สนับสนุนการผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาคการผลิตและบริการ และ ขยายบทบาทของระบบการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ผ่านองค์กรต่างๆ **นโยบายแรงงาน** รัฐบาลจะเร่งฝึกอบรมและพัฒนาฝีมือแรงงาน จัดให้มีระบบเตือนภัยและติดตามสถานการณ์ที่มีผลกระทบต่อการทำงานและการเลิกจ้าง และให้การคุ้มครองแรงงานตามมาตรฐานแรงงานไทย **นโยบายการพัฒนาสุขภาพของประชาชน** รัฐบาลจะเพิ่มคุณภาพของระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า จัดให้มีมาตรการลดปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อสุขภาพและภาวะทุพโภชนาการ ดำเนินการระบบเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคเชิงรุก เพิ่มแรงจูงใจและขยายงานอาสาสมัครสาธารณสุข และส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับมีโอกาสออกกำลังกายและเล่นกีฬา **นโยบายศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม** รัฐบาลจะอุปถัมภ์ คุ้มครอง และทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นๆ พื้นฟูและสืบสานคุณค่าความหลากหลายของวัฒนธรรมไทย พัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและการนันทนาการ และขยายบทบาทสภาวัฒนธรรมทุกจังหวัดให้เป็นกลไกเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม **นโยบายความมั่นคงของชีวิตและสังคม** รัฐบาลจะประสานเชื่อมโยงการดำเนินงานและใช้ประโยชน์จากกองทุนต่างๆ สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต สร้างหลักประกันความมั่นคงและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ให้เด็ก สตรี และคนพิการที่ด้อยโอกาส เตรียมความพร้อมให้แก่สังคมผู้สูงอายุ และสร้างสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ในสังคมเมือง **นโยบายเศรษฐกิจ การเงินการคลัง** รัฐบาลจะดำเนินนโยบายการเงินเพื่อสนับสนุนการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจอย่างมีเสถียรภาพ รักษาวินัยการคลัง ส่งเสริมให้มีระบบการออมระยะยาว วางระบบการดูแลและส่งเสริมการเคลื่อนย้ายเงินทุน ปรับปรุงประสิทธิภาพของตลาดทุน และพัฒนารัฐวิสาหกิจให้มีประสิทธิภาพ **นโยบายปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ ภาคเกษตร** รัฐบาลจะเร่งปรับโครงสร้างการผลิตทางการเกษตร ส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้าเกษตร เร่งรัดการเจรจา

ข้อตกลงต่างๆ ส่งเสริมการทำการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ และส่งเสริมและสนับสนุนสถาบันเกษตรกรต่างๆ นโยบายปรับโครงสร้างเศรษฐกิจภาคอุตสาหกรรม รัฐบาลจะพัฒนาประสิทธิภาพและผลิตภาพของภาคอุตสาหกรรม สร้างสินค้าที่มีคุณภาพและมาตรฐาน สร้างและพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็ง ส่งเสริมและขยายบทบาทศูนย์บ่มเพาะสำหรับผู้ประกอบการ และจัดตั้งกองทุนพัฒนาความสามารถในการแข่งขันและการลงทุน นโยบายปรับโครงสร้างเศรษฐกิจภาคการท่องเที่ยวและบริการ รัฐบาลจะเร่งสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว พัฒนาธุรกิจบริการที่มีศักยภาพ และส่งเสริมและพัฒนาความร่วมมือของกลุ่มอุตสาหกรรมการค้าและบริการ นโยบายปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ ด้านการตลาด การค้า และการลงทุน รัฐบาลจะส่งเสริมนโยบายการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม ดำเนินการตลาดเชิงรุกเพื่อรักษาตลาดเดิมและสร้างตลาดใหม่ ขยายความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ ทบทวนการจัดตั้งสำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศและปรับปรุงกลไกการบริหารจัดการด้านการค้า สนับสนุนการลงทุนในต่างประเทศ และปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรค นโยบายโครงสร้างพื้นฐานและระบบบริหารจัดการขนส่งมวลชน สินค้าและบริการ รัฐบาลจะพัฒนาบริการโครงสร้างพื้นฐานระบบคมนาคมขนส่ง กิจการพาณิชย์นาวี และท่าอากาศยาน นโยบายพลังงาน รัฐบาลจะสร้างความมั่นคงด้านพลังงาน กำกับดูแลกิจการพลังงานให้เหมาะสม พัฒนาและวิจัยพลังงานทดแทนทุกรูปแบบ ส่งเสริมการอนุรักษ์และประหยัดพลังงาน และส่งเสริมการพัฒนา ผลิต และใช้พลังงานควบคู่ไปกับการรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม นโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศ รัฐบาลจะพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ อุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ ฮาร์ดแวร์ และอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง และสนับสนุนการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ นโยบายที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รัฐบาลจะอนุรักษ์ พัฒนาและใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน เร่งรัดการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้การมีส่วนร่วม อนุรักษ์ทรัพยากรดินและป่าไม้ จัดให้มีมาตรการป้องกันและพัฒนาระบบข้อมูลและเตือนภัยจากภัยพิบัติ เร่งรัดการควบคุมมลพิษ ส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีที่เพื่อการอนุรักษ์พลังงาน และส่งเสริมการสร้างความตระหนักทางด้านสิ่งแวดล้อมต่างๆ นโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม รัฐบาลจะส่งเสริมปรับปรุงการวิจัย การพัฒนาบุคลากร และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี และนวัตกรรม นโยบายการต่างประเทศและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ รัฐบาลจะ พัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศในเอเชีย องค์กรระหว่างประเทศ กระชับความร่วมมือและความเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์กับประเทศและกลุ่มประเทศที่มีบทบาทสำคัญของโลก ดำเนินงานเชิงรุกทางการทูต และ คຸ້ມຄອງผลประโยชน์ของคน นโยบายความมั่นคงของรัฐ รัฐบาลจะเกิดทุนและพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์

เสริมสร้างระบบป้องกันประเทศ เร่งพัฒนาระบบการแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย บุคคลที่ยังไม่มีสถานะที่ชัดเจน ป้องกันและแก้ไขปัญหาการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ ปฏิรูประบบข่าวกรอง และพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติ **นโยบายการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารราชการแผ่นดิน** รัฐบาลจะปรับปรุงการให้บริการประชาชน พัฒนาระบบงานและสมรรถนะบุคลากรของรัฐ พัฒนาคุณภาพชีวิตบุคลากรของรัฐ เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่บุคลากรของรัฐ ส่งเสริมการกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่น และสนับสนุนระบบการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ และ**นโยบายปรับปรุงกฎหมายและการยุติธรรม** รัฐบาลจะดูแลการปฏิบัติและบังคับใช้กฎหมาย พัฒนากฎหมาย ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการยุติธรรม และเสริมสร้างความยุติธรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้

นอกจากนั้น รัฐบาลยังมีนโยบายส่งเสริมให้ประชาชนมีโอกาสได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากทางราชการและสื่อสาธารณะอื่นได้อย่างกว้างขวาง ถูกต้อง เป็นธรรม และรวดเร็ว โดยจะดำเนินการปรับปรุงหรือกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐ พัฒนาระบบการบริหารจัดการเสนอร่างกฎหมาย ตลอดจนดำเนินการทุกประการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารราชการแผ่นดินให้มีประสิทธิภาพ และสามารถบรรลุผลในทางปฏิบัติเพื่อประโยชน์แก่การพัฒนาประเทศ ซึ่งนโยบายทั้งหมดที่ได้กล่าวมานี้ นายสมักร สุนทรเวช เป็นผู้แถลงต่อรัฐสภาด้วยตัวเอง และถือเป็นขั้นตอนทางกฎหมายที่สำคัญ ในการให้การรับรองจาก ส.ส. และ ส.ว. เพื่อให้รัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรีได้เริ่มต้นบริหารงานในตำแหน่งฝ่ายบริหารต่อไป

2.1.2 ความชอบธรรมทางการเมือง

ความชอบธรรมทางการเมือง เป็นการศึกษาในขอบเขตของการได้รับความยินยอมของประชาชนโดยผ่านกระบวนการเลือกตั้ง และการพิสูจน์และสร้างศรัทธาต่อประชาชนด้วยบทบาทการทำงานของรัฐบาล โดยสะท้อนจากการสนับสนุนและคัดค้านของประชาชนจากการเลือกตั้ง และการได้รับการยอมรับจากประชาชน สื่อมวลชน และองค์กรอิสระต่างๆ เพื่อให้การทำงานของรัฐบาลเดินหน้าต่อไปได้ กล่าวได้ดังนี้

1) เสียงสนับสนุนและคัดค้าน

(1) เสียงสนับสนุนจากการเลือกตั้ง

นอกเหนือจากประเด็นด้านกฎหมาย ที่ประชาชนลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง จนพรรคพลังประชาชนได้ ส.ส.ถึง 233 คนแล้ว สิ่งหนึ่งที่ควรนำมาพิจารณาเพื่อให้เห็นถึงความชอบธรรมทางการเมือง คือจำนวนเสียงสนับสนุนที่เป็นคะแนนดิบ ซึ่งจะแสดงถึงจำนวนประชาชนที่ลงคะแนนสนับสนุนพรรคพลังประชาชนที่ นายสมักร สุนทรเวช เป็นหัวหน้าพรรค

แม้ว่าสังคมจะเชื่อกันว่าคะแนนที่ประชาชนลงให้กับพรรคพลังประชาชนนั้น มาจากความนิยมในตัวของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร มากกว่านายสมัคร สุนทรเวช ก็ตาม

การลงคะแนนเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2550 มีประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งรวมทั้งสิ้น 44,002,593 คน มีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง 32,759,009 คน คิดเป็นร้อยละ 74.45 ซึ่งถือว่ามากกว่าทุกครั้งที่ผ่านมา ในจำนวนนี้ หากพิจารณาเสียงสนับสนุนจากประชาชน จากผลการลงคะแนนเลือก ส.ส.สัดส่วน ก็พบว่า ประชาชนเลือกพรรคพลังประชาชนหรือ เลือก ส.ส.บัญชีรายชื่อ 12.3 ล้านเสียง ในขณะที่พรรคประชาธิปัตย์ได้ 12.1 ล้านเสียง ซึ่งถือว่ามิมีจำนวนที่ใกล้เคียงกันมาก เมื่อเทียบเป็นร้อยละ ถือว่าประชาชนลงคะแนนเลือกพรรคพลังประชาชนประมาณร้อยละ 37.5 ของคะแนนทั้งหมด และลงคะแนนเลือกพรรคประชาธิปัตย์ ประมาณร้อยละ 36.9 ของคะแนนทั้งหมด เมื่อพิจารณาพรรคอื่นๆ ก็พบว่า พรรคเพื่อแผ่นดิน ได้รับเสียงสนับสนุน 1.6 เสียง คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 4.9 ของคะแนนทั้งหมด พรรคชาติไทย ได้รับเสียงสนับสนุน 1.2 ล้านคน คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 3.7 พรรครวมใจไทยชาติพัฒนา ได้รับเสียงสนับสนุน 7.4 แสนคน คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 2.25 และพรรคประชากรชา ได้รับเสียงสนับสนุน 4.1 แสนคน คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 1.25 ส่วนเปอร์เซ็นต์ที่เหลือคือบัตรเสีย และผู้ไม่ประสงค์จะลงคะแนน และหากนำคะแนนที่ประชาชนลงให้กับพรรคร่วมรัฐบาลทั้งหมดมารวมกัน จะอยู่ที่ประมาณ 16.25 ล้านคน หรือประมาณร้อยละ 49.54

ประเด็นจำนวนคะแนนบัญชีรายชื่อนี้ มีฝ่ายตรงข้ามรัฐบาลนำไปขยายผลว่า จำนวนผู้สนับสนุนพรรคร่วมรัฐบาล มิไม่เกินกึ่งหนึ่งของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียง แม้ว่าจะมีจำนวน สส.ในสภาผู้แทนราษฎรกว่า 300 เสียง ก็ตาม

(2) เสียงคัดค้านจากฝ่ายตรงข้ามรัฐบาล

ฝ่ายตรงข้ามรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ที่สำคัญในขณะนั้นมี 2 กลุ่มด้วยกัน กลุ่มแรกคือพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งเป็นพรรคการเมืองฝ่ายค้านที่มีนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นหัวหน้าพรรคและผู้นำพรรคฝ่ายค้าน และถือว่ามีสถานะเป็น "พรรคฝ่ายค้านพรรคเดียว" เป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์การเมืองไทย และถึงแม้ว่าพรรคประชาธิปัตย์จะเป็นเสียงข้างน้อยในสภาผู้แทนราษฎร แต่ถือว่ามีจำนวน ส.ส. ได้รับการเลือกตั้งมากที่สุดนับตั้งแต่ก่อตั้งพรรคมา คือ 164 เสียง อีกทั้งยังแสดงบทบาทการตรวจสอบรัฐบาลด้วยการตั้งรัฐมนตรีเงาที่มีการกำหนดตัวบุคคลอย่างชัดเจนในการทำหน้าที่ติดตามการทำงานของรัฐบาลทุกกระทรวง จนสื่อมวลชนอย่างหนังสือพิมพ์ข่าวสด ฉบับวันพุธที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 หน้า 6 ได้กล่าวชื่นชมบทบาทของฝ่ายค้านในขณะนั้นว่า ...จุดแข็งของประชาธิปัตย์คือการทำหน้าที่ฝ่ายค้านที่เข้มแข็ง มีวิธีการตรวจสอบที่เป็นระบบ จนเป็นที่ยอมรับและเป็นความหวังให้กับประชาชน.... ซึ่งต่อมาการตรวจสอบอย่าง

เข้มแข็งและเป็นระบบดังกล่าวนี้ได้สร้างความยากลำบากให้กับรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช เป็นอย่างมาก ทั้งจากการยื่นอภิปรายไม่ไว้วางใจที่เชื่อมโยงรัฐบาลกับ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร และการตั้งกระทู้สดในสภาหลายครั้ง ซึ่งถึงบทบาทของฝ่ายค้านจะไม่สามารถเปลี่ยนแปลงรัฐบาลได้ แต่ก็ได้ลดความน่าเชื่อถือของรัฐบาลลง

ฝ่ายตรงข้ามกลุ่มที่สอง ที่มีบทบาทสำคัญในการบั่นทอนความชอบธรรมทางการเมืองของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ได้มากและต่อเนื่องยาวนานคือเสียงคัดค้านจากกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ซึ่งนับตั้งแต่ นายสมัคร สุนทรเวช เริ่มวาระดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2551 และจัดตั้งคณะรัฐมนตรีชุดแรกเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ก็ตั้งข้อวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นรัฐบาลตัวแทนของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร และฝ่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยยังได้พยายามสื่อสารกับสังคมว่ารัฐบาลนายสมัครมีพฤติกรรมที่สื่อถึงความทุจริตหลายอย่าง เช่น การยกปราสาทเขาพระวิหารขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกแต่เพียงฝ่ายเดียว และความพยายามแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อนิรโทษกรรมให้แก่ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยได้กลับมาชุมนุมอีกครั้งนับตั้งแต่วันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2551 เป็นต้นมา และต่อมาได้ทำการ "ดาวกระจาย" ไปยังสถานที่ต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการทวงถามการตรวจสอบทุจริตในรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร รวมทั้งเร่งรัดคดีการทุจริตการเลือกตั้งของนายยงยุทธ ดิยะไพรัช และเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยได้เคลื่อนกลุ่มผู้ชุมนุม 9 เส้นทางเพื่อยึดพื้นที่ทำเนียบรัฐบาล ก่อนที่กลุ่มผู้ชุมนุมจะย้ายกลับไปยังสะพานม้านวนรังสรรค์ หลังจากมีคำสั่งของศาลแพ่งให้เปิดเส้นทาง ซึ่งจะเห็นว่ากลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยได้เคลื่อนไหวคัดค้านรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช อย่างยาวนานและเข้มข้นขึ้นทุกขณะ

เสียงคัดค้านจากกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยนี้ เป็นเสียงคัดค้านจากฝ่ายตรงข้ามรัฐบาลที่ดังที่สุด และสามารถกดดันรัฐบาลของนายสมัคร สุนทรเวช ได้มากที่สุด การชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย โดยมีเรื่องความพยายามที่จะแก้ไขรัฐธรรมนูญของรัฐบาลเป็นตัวจุดชนวนให้คนเข้าร่วม รวมทั้งกรณีมุมมองของนายจักรภพ เพ็ญแข เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ที่หลายฝ่ายมองว่าเป็นทัศนคติที่อันตราย ดังที่ได้กล่าวไว้โดยละเอียด ในหัวข้อบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ก่อนหน้านี้ เสียงคัดค้านเหล่านี้ ต่อมาได้พัฒนาเป็นการชุมนุมขับไล่รัฐบาลโดยเปิดเผย ด้วยข้อกล่าวหาว่ารัฐบาลไม่ใส่ใจกับปัญหาปากท้องของประชาชน และมุ่งแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อให้หลุดพ้นจากคดียุบพรรค และช่วยเหลือพวกพ้องที่ถูกศาลลงโทษให้เว้นวรรคทางการเมืองเป็นสำคัญ

ที่สำคัญ การคัดค้านการทำงานของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยมีมาตรการที่รุนแรงขึ้นทุกขณะ โดยมีการปิดล้อมสถานที่สำคัญของทางราชการไม่ให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในลักษณะอารยะขัดขืน เพื่อบั่นทอนเสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาลของนายสมัคร สุนทรเวช ให้มากที่สุด

2) การตรวจสอบจากสื่อมวลชน

รัฐบาลของนายสมัคร สุนทรเวช ได้รับการตรวจสอบแทบจะในทันทีเมื่อมีการจัดตั้งรัฐบาลสำเร็จ ทั้งนี้ เนื่องจากสถานการณ์ทางการเมืองอยู่ในช่วงแหลมคม ที่มีการต่อสู้ทั้งในและนอกสภาอย่างเข้มข้น โดยสิ่งที่สื่อมวลชนกระแสหลักกล่าวถึงกันมากที่สุด คือกรณีรัฐบาลนอมินี และกรณีแก้ไขรัฐธรรมนูญ ที่ทำให้รัฐบาลมีข้อสงสัยจากประชาชนจำนวนหนึ่งที่บริโภคข่าวสารเป็นประจำ

(1) กรณีนอมินี

กรณีนอมินีหรือรัฐบาลนอมินี คือข้อสังเกตของคอลัมน์นิสต์จำนวนหนึ่งที่เห็นว่านาย สมัคร สุนทรเวช ไม่ได้เป็นตัวของตัวเอง แต่อยู่ภายใต้คำแนะนำ หรืออิทธิพลทางความคิดและการบริหารพรรคจากอดีตนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ที่ได้รับการขนานนามว่าเป็นเจ้าของพรรคตัวจริง หรือ “นายใหญ่” ส่วนนายสมัคร สุนทรเวช นอมินี หรือ “หุ่นเชิด” โดยที่ไม่มีอำนาจในการตัดสินใจมากนัก และไม่สามารถแสดงภาวะผู้นำได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะการคัดเลือกตัวรัฐมนตรี ที่นายสมัคร สุนทรเวช ไม่มีโอกาสเลือกคนที่ต้องการเข้าร่วมมากนัก ดังที่บทวิเคราะห์ของหนังสือพิมพ์สยามรัฐ หน้า 3 ฉบับวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2551 ได้กล่าวถึงความในใจของ นายสมัคร สุนทรเวช ที่ได้พูดคุยกับสื่อมวลชนไว้ว่า

... พรรคเพื่อแผ่นดินต้องการให้ภรรยาของคุณไพโรจน์ เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง แต่ผมอยากให้น้องชายคุณจาตุรนต์ เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง เพราะคุณจาตุรนต์เก่งเรื่องงบประมาณ เรื่องการเงินการคลัง ซึ่งเขาน่าจะให้โอกาสผม แต่เขาก็บอกว่าได้แต่จนป่านนี้แล้ว ผมก็ไม่ได้...

การกล่าวเช่นนี้ แสดงให้เห็นว่า นายสมัคร สุนทรเวช มีอำนาจในการตัดสินใจน้อยมากในการคัดเลือกคณะรัฐมนตรี ถึงขนาดที่สื่อบางสำนักถึงกับสะท้อนบทบาทของนายสมัคร สุนทรเวช ว่าเป็น “สมัครผู้ไร้พรรคพวก”

การไร้พรรคพวกในพรรคพลังประชาชนนี้ ยังถูกสื่อมวลชนติดตามตรวจสอบอย่างใกล้ชิด เพราะจะมีผลต่อการบริหารประเทศเป็นอย่างมาก หากผู้นำประเทศขาดความเป็นอิสระในการตัดสินใจ หรือมีอำนาจแต่เพียงในนาม แต่ไม่สามารถควบคุมพรรคการเมืองที่ตนเองเป็นหัวหน้าพรรคได้ ตัวอย่างที่ชัดเจนในเรื่องนี้ คือ บทวิพากษ์ของมดิชนสุดสัปดาห์ ฉบับ

วันที่ 2 – 8 พฤษภาคม 2551 หน้า 9 คอลัมน์ในประเทศ ที่ได้วิพากษ์วิจารณ์ในกรณีนี้ว่า เปรียบเสมือนหัวจักรที่มองไม่เห็นในการเคลื่อนไหวอยู่ภายหลัง นายสมักร สุนทรเวช ที่คอยกำกับทิศทางรัฐบาล และในบางครั้งยังล้ำเส้นถึงกับส่งรัฐมนตรีสายตรง มากล่อมให้คล้อยตามด้วยการจัดคดีระดับเพลิงของ กทม. ที่เป็นคดีค้างเก่ามาสะกิดแผล นายสมักร สุนทรเวช ให้เลิกคือร้อนกับอำนาจที่อยู่เบื้องหลังพรรคพลังประชาชน

ความเป็นนอมินีนี้ทำให้ความชอบธรรมทางการเมืองของนายสมักร สุนทรเวช ในตำแหน่งนายกรัฐมนตรีถูกตั้งคำถาม โดยเฉพาะเมื่อการเป็นผู้นำสูงสุดที่ไม่มีอำนาจในการตัดสินใจเรื่องสำคัญ และมีผู้คอยกำกับอยู่เบื้องหลัง จนสื่ออย่างนิตยสารสยามรัฐ ฉบับวันที่ 12 – 18 กันยายน 2551 หน้า 5 คอลัมน์เส้นแบ่งความคิด เปรียบเปรยไว้ว่า ในบางครั้งการที่นายสมักร สุนทรเวช หลุดพ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ด้วยคำพิพากษาของศาลในคดีต่างๆ อาจเป็นกลายเป็นทางเลือกที่ดี หรือเป็น “บันไดทอง” ให้นายสมักร สุนทรเวช ได้ก้าวลงจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอย่างเสียหายน้อยที่สุด

(2) กรณีแก้ไขรัฐธรรมนูญ

การตรวจสอบอย่างเข้มข้นของสื่อมวลชน ต่อกรณีความพยายามที่จะแก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยละเลยปัญหาอื่นๆ ของประเทศ ทำให้ความชอบธรรมทางการเมืองของ นายสมักร สุนทรเวช สั่นคลอนเป็นอย่างมาก ที่เป็นเช่นนั้น เพราะสื่อมวลชนส่วนใหญ่วิเคราะห์กันว่า สมาชิกพรรคพลังประชาชนต่างรู้ดีว่าอนาคตอันใกล้ ว่าพรรคอาจถูกยุบ จึงต้องชวนขวหาทางอยู่รอด

ทั้งนี้ ก็เนื่องมาจาก นายยงยุทธ ดิยะไพรัช รองหัวหน้าพรรค ซึ่งเป็นตำแหน่งกรรมการบริหารพรรค จะถูกตัดสินว่ากระทำความผิดในกฎหมายเลือกตั้ง ตามรายละเอียดที่ได้กล่าวมาในหัวข้อก่อนหน้านี้ รวมทั้งกรณีที่ นายนพดล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ที่ไปลงนามในคำแถลงการณ์ร่วมไทย - กัมพูชาที่สนับสนุนรัฐบาล กัมพูชาขึ้นทะเบียนมรดกโลกแต่เพียงฝ่ายเดียว และศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยว่าหนังสือดังกล่าว ถือเป็นสัญญาตามรัฐธรรมนูญมาตรา 190 วรรค 2 ที่ต้องผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภา ทำให้การกระทำของ นายนพดล ปัทมะ ขัดรัฐธรรมนูญ ส่งผลให้ต้องลาออกจากตำแหน่งรัฐมนตรี และทำให้นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีที่ออกมติ ครม.อนุมัติการลงนามดังกล่าวต้องถูกร้องดำเนินคดีอาญา ฐานละเว้นการปฏิบัติหน้าที่หรือปฏิบัติโดยมิชอบไปด้วย

การถูกร้องหรือถูกตัดสินความผิดในข้างต้น สมาชิกพรรคพลังประชาชนเห็นว่าเป็นปัญหาของรัฐธรรมนูญ มาตรา 237 วรรค 2 เกี่ยวกับการลงโทษยุบพรรค และมาตรา 309 ที่ให้การรองรับประกาศและคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครอง และเพื่อปลดล็อกดังกล่าว จำเป็นต้องแก้ไขรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างเร่งด่วน

เมื่อเจตนารมณ์ของผู้นำรัฐบาลและสมาชิกพรรคพลังประชาชน แสดงออกมาซึ่งความต้องการที่จะแก้ไขรัฐธรรมนูญอยู่ตลอดเวลา ทำให้สื่อต่างวิพากษ์วิจารณ์ อย่างหนักว่าเป็นกระทำเพื่อตัวเอง เช่น บทวิเคราะห์ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 27 กรกฎาคม 2551 หน้า 3 ถึงกับกล่าวไว้ว่า การบริหารของรัฐบาลเป็นแบบพฤติกรรมอำพราง ดัง ข้อเขียนที่ว่า “... รัฐบาลมุ่งแต่จะแก้รัฐธรรมนูญ ไม่สนใจแก้ไขปัญหาปากท้องของประชาชนที่กำลังเดือดร้อนจากปัญหาเศรษฐกิจ วิกฤตราคาน้ำมัน ข้าวยากหามาแพง...” หรือบทความใน สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 4 – 10 เมษายน 2551 หน้า 4 คอลัมน์หลุดเดี่ยว ที่แสดงทัศนะ อย่างตรงๆ ว่า “... เป็นการนำปัญหาการเมืองไปสู่เงื่อนไขการต่อต้าน และแก้ไขรัฐธรรมนูญ เพื่อที่จะได้อยู่ในเก้าอี้ให้นานที่สุดเท่าที่จะทำได้ แทนที่จะตั้งหน้าตั้งตาบริหารประเทศที่กำลังผจญ ปัญหาเศรษฐกิจ...” รวมทั้งมติชนรายสัปดาห์ ฉบับ 9-15 พฤษภาคม 2551 หน้า 11 คอลัมน์ใน ประเทศ ที่วิเคราะห์ไว้ว่า การมุ่งแก้ไขรัฐธรรมนูญ จะนำการเมืองไปสู่การเผชิญหน้า และเป็นการ จุดชนวนจุดประเทศให้กลับไปสู่ห้วงวิกฤตการณ์ทางการเมืองอีกครั้ง เหมือนช่วงก่อนวันที่ 19 กันยายน 2549 ดังข้อเขียนที่ว่า

... ในเกมแก้ไขรัฐธรรมนูญนี้ แม้รัฐบาลจะได้เปรียบเนื่องจากเป็นฝ่ายที่ยึดกุมเสียงข้างมาก ในสภา แต่ยังคงติดขัดกับปัญหาเรื่องความชอบธรรม เนื่องจากถูกมองแต่แรกว่าต้องการแก้ไข รัฐธรรมนูญเพื่อหนีคดียุบพรรค และช่วยเหลือใครบางคนที่กำลังถูก คตส.ตรวจสอบเรื่อง ทูจริตอยู่ขณะนี้...

การวิพากษ์วิจารณ์ของสื่อมวลชนในเชิงไม่เห็นด้วยกับการแก้ไข รัฐธรรมนูญนี้มีมากจนเป็นข่าวต่อเนื่องหลายเดือน จนแสดงให้เห็นถึงอาการที่น่าเป็นห่วงของ รัฐบาล นายสมัคร สุนทรเวช ที่ถึงแม้ว่าจะมีความชอบธรรมทางกฎหมาย เนื่องจากเป็นรัฐบาลที่มา จากการเลือกตั้ง แต่ก็อาจขาดความชอบธรรมทางการเมือง เพราะมุ่งแก้ปัญหาดตนเอง จนละเลยที่จะ มุ่งแก้ไขปัญหาของชาติอย่างเต็มที่

2.2 ประสิทธิภาพและประสิทธิผล

เนื่องจากกระหว่าการศึกษาี้ รัฐบาลของนายสมัคร สุนทรเวช ยังไม่ได้มีการ แดงผลงานของรัฐบาล ดังนั้น การพิจารณาประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงเป็นการวิเคราะห์จาก การสะท้อนของสื่อมวลชน ต่อการทำหน้าที่บริหารประเทศของรัฐบาลเป็นหลัก กล่าวได้ดังนี้

2.2.1 ประสิทธิภาพของรัฐบาล

ประสิทธิภาพของรัฐบาลคือความสามารถหรือศักยภาพในการทำงานของ รัฐบาลเพื่อแก้ไขปัญหของประชาชน ซึ่งประเด็นที่สามารถนำมาใช้ในประเมินประสิทธิภาพของ

รัฐบาลคือความสามารถที่จะแก้ไขปัญหาของประเทศอย่างเร่งด่วน และศักยภาพของฝ่ายบริหารหรือรัฐมนตรีในการบริหารงานตามกระทรวงต่างๆ

สำหรับประสิทธิภาพด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหาของประเทศนั้น จากผลการสำรวจของศูนย์วิจัยกรุงเทพโพลล์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ที่ได้ดำเนินการศึกษาความคิดเห็นเรื่อง “ประเมินผลงาน 3 เดือนรัฐบาล” และเผยแพร่ทางสื่อมวลชน ซึ่งเป็นการสำรวจความพึงพอใจต่อการทำงานของรัฐบาลในเรื่องต่างๆ ผลการสำรวจพบว่า ประชาชนไม่พอใจการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและปัญหาค่าครองชีพมากที่สุด คือร้อยละ 77.7 นอกจากนั้นแล้ว ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่พอใจในประเด็นการสร้างความสามัคคีของคนในชาติ ร้อยละ 65.8 การแก้ปัญหาความไม่สงบในภาคใต้ ร้อยละ 75.2 การแก้ปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน ร้อยละ 71.8 การปราบปรามยาเสพติด ร้อยละ 62.7 และการทำให้ประเทศไทยเป็นที่ยอมรับในเวทีโลก ร้อยละ 49.4 เช่นเดียวกับศักยภาพของฝ่ายบริหาร ที่ผลการสำรวจพบว่ารัฐมนตรีทุกคนในคณะรัฐบาล ไม่ผ่านเกณฑ์แม้แต่คนเดียว คือได้คะแนนความพึงพอใจจากประชาชนต่ำกว่าครึ่ง ซึ่งแสดงว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่พึงพอใจในประสิทธิภาพการบริหารงานของรัฐบาลชุดนี้ (<http://www.ryt9.com/s/bkp/348162>) ซึ่งผลการสำรวจที่ออกมาเช่นนี้ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 18 พฤษภาคม 2554 หน้า 3 ได้วิจารณ์อย่างตรงๆ ว่า

... เป็นเพราะผลงานของสภาผู้แทนราษฎรตั้งแต่เริ่มเปิดประชุมรัฐสภาเมื่อวันที่ 21 มกราคม 2551 ยังไม่มีผลงานอะไรที่เป็นชิ้นเป็นอันออกมาให้สังคมได้เห็นกัน โดยเฉพาะการเสนอร่างกฎหมายที่สำคัญและจำเป็นในการแก้ไขปัญหาของประเทศและการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ...

นอกจากนั้น สำหรับประเด็นศักยภาพของฝ่ายบริหารหรือรัฐมนตรีในการบริหารงานตามกระทรวงต่างๆ ยังปรากฏข่าวในเชิงลบกับรัฐมนตรีของรัฐบาล นายสมักร สุนทรเวช ถึง 6 คน คือ ตัวนายสมักร สุนทรเวช ที่มีภาพลักษณ์ของนักการเมืองที่เกื้อกวรด เป็นปฏิปักษ์ต่อสื่อไทยและต่างประเทศและฝ่ายตรงข้ามอย่างถึงลูกถึงคน ที่เหลือคือรัฐมนตรี ประกอบด้วย นายไชยา สะสมทรัพย์ รมว.กระทรวงสาธารณสุขที่ถูกข้าราชการในกระทรวงเข้าชื่อกันถอดถอนออกจากตำแหน่งรัฐมนตรี นายนภค พลิตะ รมว.กระทรวงการต่างประเทศ ที่ไปลงนามในสัญญาฉบับกัมพูชาโดยไม่ผ่านความเห็นชอบของรัฐสภา จนมีผู้ยื่นคำร้องถอดถอนคณะรัฐมนตรีทั้งคณะ ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง รมว.กระทรวงมหาดไทย ที่จุดประเด็นเสนอให้พื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้เป็นเขตปกครองพิเศษ และการถูกกดดันจากสังคม กรณีนำลูกชายมารับตำแหน่งเลขาธิการ รมว.สาธารณสุข ทั้งที่มีภาพลักษณ์ติดลบประเด็นต่างๆ นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ ซึ่งดำรงตำแหน่ง รมว.กระทรวงยุติธรรม และสร้างความอื้อฮาและทำให้สังคมต้องเริ่มกังขา ด้วยการโยกย้ายข้าราชการ

จำนวนมากของกรมสอบสวนพิเศษ รวมทั้ง นายสุธา ชันแสง รมว. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่มีข้อกังขาเรื่องวุฒิปริญญาตรี จนกระทั่งทางคณะกรรมการพรรคร่วมฝ่ายค้าน (วิปฝ่ายค้าน) มีมติว่าจะเข้าชื่อยื่นถอดถอน ข่าวยิงลบของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีเหล่านี้ปรากฏเป็นข่าวต่อสื่อมวลชนบ่อยครั้ง จนประชาชน ไม่มีความเชื่อมั่นต่อประสิทธิภาพของคณะรัฐมนตรีในรัฐบาล นายสมัคร สุนทรเวช

ที่สำคัญที่สุด สื่อมวลชนยังได้วิพากษ์วิจารณ์ นพ.สุรพงษ์ สืบวงศ์ดี ที่ดำรงตำแหน่ง รมว. และ ร้อยตรีหญิง ระนองรักษ์ สุวรรณฉวี ที่ดำรงตำแหน่ง รมช. กระทรวงการคลัง ของรัฐบาล นายสมัคร สุนทรเวช ว่าเป็นการจัดสรรบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งที่ผิดฝาผิดตัว เนื่องจากบุคคลทั้ง 2 มีอาชีพเป็นแพทย์และพยาบาล ไม่น่าจะมีความเชี่ยวชาญทางด้านเศรษฐกิจ จึงทำให้ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อประสิทธิภาพการทำงานของรัฐมนตรีลดน้อยลงไปเป็นอย่างมาก เนื่องจากกระทรวงดังกล่าว ถือเป็นกระทรวงหลักที่กำหนดทิศทางการเงินการคลังของประเทศ

2.2.2 ประสิทธิภาพของรัฐบาล

ประสิทธิผลของรัฐบาล คือผลสำเร็จที่เกิดจากการดำเนินนโยบาย ซึ่งสามารถประเมินได้จากการเปรียบเทียบนโยบายเร่งด่วนที่รัฐบาลได้แถลงต่อรัฐสภาว่าจะริบดำเนินการในช่วงปีแรกที่บริหารประเทศกับผลที่เกิดขึ้น ซึ่งผลสำเร็จของนโยบายรัฐบาลนี้สามารถพิจารณาได้จากการที่รัฐบาลประชาสัมพันธ์ผ่านทางสื่อต่างๆ เนื่องจากในระหว่างการศึกษานี้ รัฐบาลยังไม่ได้แถลงผลงานประจำปี โดยประสิทธิผลของรัฐบาลตามขอบเขตของการศึกษาดังกล่าว มีดังนี้

1) นโยบายเร่งด่วนที่รัฐบาลจะดำเนินการในปีแรก

นโยบายเร่งด่วนที่รัฐบาลให้สัญญากับรัฐสภาว่าจะเร่งดำเนินการในปีแรก กล่าวโดยสรุป คือ

- สร้างความปรองดองสมานฉันท์ของคนในชาติและฟื้นฟูประชาธิปไตย

- แก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยน้อมนำแนวทางพระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มาใช้

- เร่งรัดแก้ไขปัญหาเสพติดและปราบปรามผู้มีอิทธิพล

- ดำเนินมาตรการในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน และผู้ประกอบการ โดยดูแลเสถียรภาพของค่าเงินบาท ราคับริโภคบริโภค และราคาพลังงานให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมและเป็นธรรมแก่ผู้บริโภคและผู้ผลิต พร้อมทั้งจัดหาสินค้าราคาประหยัดจำหน่ายเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของผู้มีรายได้น้อย

- เพิ่มศักยภาพของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- จัดสรรงบประมาณตามขนาดประชากร (Small Medium Large: SML)

ให้ครบทุกหมู่บ้านและชุมชน

- สานต่อโครงการธนาคารประชาชน เพื่อกระจายโอกาสการเข้าถึงแหล่งเงินให้แก่ประชาชนผู้มีรายได้น้อย เพื่อสร้างทางเลือกและลดการพึ่งพาแหล่งเงินกู้ในระบบ

- สนับสนุนสินเชื่อแก่ผู้ประกอบการขนาดกลาง ขนาดย่อม และวิสาหกิจชุมชน

- เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

- พักหนี้ของเกษตรกรรายย่อยและยากจน

- สร้างระบบประกันความเสี่ยงให้แก่เกษตรกร

- ขยายบทบาทของศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน (Fix-it Center) และ

สถาบันอาชีวศึกษา

- สร้างโอกาสให้ประชาชนได้มีที่อยู่อาศัยอย่างทั่วถึง

- เร่งรัดการลงทุนที่สำคัญของประเทศ เช่น การพัฒนาระบบรถไฟฟ้า

ขนส่งมวลชน

- ดำเนินมาตรการลดผลกระทบจากราคาพลังงาน

- ฟื้นความเชื่อมั่นด้านการลงทุนและส่งเสริมการท่องเที่ยว

- วางระบบการถือครองที่ดินและกำหนดแนวเขตการใช้ที่ดินให้ทั่วถึง

และเป็นธรรม

- ขยายพื้นที่ชลประทานและเพิ่มประสิทธิภาพระบบชลประทาน

- เร่งรัดมาตรการและโครงการเพื่อบรรเทาผลกระทบจากวิกฤติโลกร้อน

นโยบายในข้างต้นนี้ ถือเป็นภารกิจมุ่งเน้นปัญหาเฉพาะหน้าที่สำคัญ หรือ

เน้นมาตรการสนับสนุนอย่างเร่งด่วน เพื่อให้เกิดผลโดยเร็ว อันจะเกิดประโยชน์ต่อประชาชนที่ประสบปัญหาเศรษฐกิจจากภาวะราคาน้ำมันที่สูงขึ้นเรื่อยๆ และความวุ่นวายทางการเมืองเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ก่อนหน้านี้

2) ประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นจากนโยบายของรัฐบาล

ประสิทธิผลของรัฐบาล นายสมักร สุนทรเวช ที่เป็นนโยบายเร่งด่วน และสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้มากและชัดเจนที่สุด มีอยู่ 2 เรื่องด้วยกัน คือ การออกมาตรการเร่งด่วนเพื่อบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนจากราคาน้ำมันแพง และนโยบายปราบปรามยาเสพติดที่สถานตำรวจต่างมีแผนงานเพื่อรองรับกับปัญหา กล่าวได้ดังนี้

(1) มาตรการเร่งด่วนเพื่อบรรเทาปัญหาความเดือดร้อน

มาตรการนี้ออกโดยรัฐบาล ภายหลังจากที่มีการกดดันจากหลายฝ่าย ในลักษณะกล่าวหาว่ารัฐบาลของ นายสมัคร สุนทรเวช มุ่งแก้ปัญหาความอยู่รอดของรัฐบาล มากกว่าปัญหาปากท้องของประชาชน ซึ่งได้กล่าวในรายละเอียดไปแล้วในหัวข้อบริบททาง เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ก่อนหน้านี้

ทั้งนี้ ถึงแม้ว่ามาตรการเร่งด่วน เพื่อบรรเทาปัญหาความเดือดร้อน ของประชาชน จะมีคนต่อต้านอยู่พอสมควร โดยเฉพาะข้อกังวลกับวินัยการใช้พลังงานและภาวะ เงินเฟ้อ แต่มาตรการดังกล่าว ก็ถือเป็นประสิทธิผลของ รัฐบาล นายสมัคร สุนทรเวช ที่เกิด ประโยชน์ต่อผู้มีรายได้น้อย โดยประสิทธิผลดังกล่าวนี้ คือการช่วยแบ่งเบาภาระประชาชนด้วยการ ลดอัตราภาษีน้ำมันเพื่อให้ประชาชนใช้น้ำมันราคาถูก การชะลอการขึ้นราคาก๊าซหุงต้มแอลพีจี ในครัวเรือน เพื่อรักษาสภาพครัวเรือน การลดค่าใช้จ่ายในการใช้น้ำประปาสำหรับผู้ที่ใช้น้ำไม่เกิน 50 คิวต่อหนึ่งเดือน การช่วยจ่ายค่าไฟฟ้าถ้าใช้น้ำไม่เกิน 80 ยูนิต์ แต่หากใช้ 81-150 ยูนิต์ รัฐบาลจะจ่ายให้ ครั้งหนึ่ง การลดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง โดยจัดรถเมล์ร้อนขึ้นฟรี 800 คัน โดยจะมีรถออกวิ่งรถคัน ที่เก็บเงินกับไม่เก็บเงินวิ่งกันวันกัน และการจัดรถไฟชั้น 3 ไม่ปรับอากาศ บริการประชาชนโดยไม่ เสียเงินทั่วประเทศ

มาตรการนี้ ถือว่าสอดคล้องกับนโยบายเร่งด่วนที่ได้แถลงไว้ต่อ รัฐสภา ในมาตรการด้านการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน และผู้ประกอบการ โดย ดูแลเสถียรภาพของค่าเงินบาท ระดับราคาสินค้าอุปโภคบริโภค และราคาพลังงานให้อยู่ในระดับที่ เหมาะสมและเป็นธรรมแก่ผู้บริโภคและผู้ผลิต พร้อมทั้งจัดหาสินค้าราคาประหยัดจำหน่ายเพื่อ บรรเทาความเดือดร้อนของผู้มีรายได้น้อย

(2) การแก้ไขปัญหาเสพติด

การแก้ไขปัญหาเสพติด แม้ว่าจะไม่เห็นผลในเชิงรูปธรรม จาก จำนวนยาเสพติดที่ลดลง แต่ก็ถือเป็นความพยายามของรัฐบาล ในการกำหนดมาตรการต่างๆ มา แก้ไขปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีแผนการป้องกันและแก้ไข ปัญหาในและระดับ คือ แผนการปราบปรามเชิงรุก ที่จะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 6 เดือน จากนั้นจะเริ่มแผนการแก้ไขปัญหาร่วมกันแบบบูรณาการ โดยร่วมมือกับภาคประชาชน อีก 6 เดือน และจากนั้นจึงจะทำการป้องกันแบบมั่นคงถาวร ด้วยการจัดชุดระวังและการสร้างเครือข่ายชุมชน เข้ามาร่วมแก้ไขปัญหา

ความพยายามอย่างมียุทธศาสตร์นี้ ถือเป็นประสิทธิผลในเบื้องต้น ที่ สอดคล้องกับนโยบายเร่งด่วนที่ได้แถลงไว้ต่อรัฐสภา ในเรื่องการเร่งรัดแก้ไขปัญหายาเสพติดและ

ปราบปรามผู้มีอิทธิพล และประชาชนค่อนข้างเชื่อมั่น เนื่องจากเห็นตัวอย่างจากพรรคไทยรักไทย ในอดีตเคยทำสำเร็จ แต่ครั้งนั้นเป็นการดำเนินการอย่างขาดความรับผิดชอบ ทำให้ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางในแง่ของการละเมิดสิทธิมนุษยชน

ส่วนมาตรการด้านเศรษฐกิจอื่นๆ นั้น ไม่มีความโดดเด่นมากนัก แต่มีความพยายามที่จะเร่งทำโครงการเมกะโปรเจกต์ ที่มีมูลค่ามากกว่า 10,000 ล้านดอลลาร์ไปหลายโครงการ เช่น การกู้เงินเงินก่อสร้างทางหลวงสายหลัก หรือขยายเส้นทาง 8 สาย 433 กิโลเมตร โครงการสร้างเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ยูที 3 (3 G) โครงการสร้างรัฐสภาแห่งใหม่ และโครงการศึกษาแผนแม่บทเพื่อพัฒนาระบบขนส่งมวลชนกรุงเทพ เป็นต้น ซึ่งโครงการเหล่านี้ แม้ว่าจะมีข้อกังขาสำหรับกลุ่มต่อต้านรัฐบาล แต่ก็ถือว่าสอดคล้องกับนโยบายเร่งด่วนที่ได้แถลงไว้ต่อรัฐสภา ในเรื่องเร่งรัดการลงทุนที่สำคัญของประเทศ เช่น การพัฒนาระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชน

สำหรับนโยบายที่เป็นที่น่าผิดหวังของรัฐบาลมากที่สุด และสะท้อนถึงความล้มเหลวในประสิทธิผล คือการแก้ไขปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มี นายสมักร สุนทรเวช นายกรัฐมนตรีที่นั่งควบ รมว.กระทรวงกลาโหม และ ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง รมว.กระทรวงมหาดไทย กำกับดูแลปัญหา ที่ว่ากันว่าฝ่ายการเมือง ไม่ได้ทุ่มเทเต็มที่ โดยเฉพาะ ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง ที่ฝ่ายค้านประชดประชันว่าขาดความกล้าแม้แต่จะเข้าพื้นที่ โดยไปไกลสุดคือจังหวัดสงขลาเท่านั้น ทำให้นโยบายเร่งด่วนในปีแรก ที่จะแก้ไขปัญหาคความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยน้อมนำแนวทางพระราชทาน เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา มาดำเนินการนั้น ยังไม่มีประสิทธิผลเต็มที่ เพราะไม่ได้ขับเคลื่อนมาจากฝ่ายการเมือง ซึ่งในเรื่องนี้ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 23 มีนาคม 2551 หน้า 3 ถึงกลับวิเคราะห์ว่า กรณีวิกฤตไฟใต้ที่โหมรุนแรงนั้น เกิดจากปัญหาภาวะผู้นำของ นายสมักร สุนทรเวช ไม่ได้ให้ความสำคัญในการลงไปแก้ไขปัญหาดังข้อเขียนที่ว่า

... ผู้ที่ขับเคลื่อนกระบวนการแก้ไขปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างเป็นระบบมากที่สุดคือ นายกรัฐมนตรี เพราะในฐานะหัวหน้ารัฐบาล ทั้งดูแลฝ่ายความมั่นคง จึงเป็นหน้าที่โดยตรงของนายกรัฐมนตรีที่จะต้องบูรณาการในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่สำคัญต้องอย่าลืมนำประชาชน ทุกตารางนิ้วของประเทศต้องไปได้ เพื่อดูแลทุกข์สุขของประชาชน ไม่มีพื้นที่ต้องห้าม หรือ โชนต้องห้าม ...

นอกจากนี้แล้ว ยังไม่มีผลงานใดๆ ที่เป็นรูปธรรมมากนักจากนโยบายของรัฐบาล โดยเฉพาะในงานด้านสังคม เศรษฐกิจชุมชน และการชลประทาน ที่ยังไม่มีประสิทธิผลตามที่ได้แถลงต่อรัฐสภาตอนเข้ารับตำแหน่ง

2.3 สรุป

กล่าวได้ว่า การศึกษาถึงเสถียรภาพทางการเมือง ของรัฐบาล นายสมัคร สุนทรเวช ในแง่ของความมั่นคง เข้มแข็ง และสามารถทำงานได้อย่างดีและต่อเนื่อง จนบริหารประเทศได้อย่างราบรื่น มีเอกภาพ อันเนื่องมาจากการมีความชอบธรรมทั้งทางกฎหมายและทางการเมือง รวมทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการบริหารงานนั้น กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

2.3.1 ความชอบธรรมของรัฐบาล

1) ความชอบธรรมทางกฎหมาย

ความชอบธรรมทางกฎหมาย ของรัฐบาล นายสมัคร สุนทรเวช คือการเข้าสู่ฝ่ายบริหารด้วยวิถีทางประชาธิปไตย ผ่านการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2553 และพรรคพลังประชาชนได้ ส.ส. มากกว่าอื่น จึงเป็นสิทธิ์อันชอบธรรมในการจัดตั้งรัฐบาล ด้วยการรวบรวมพรรคการเมืองอื่นๆ เข้าร่วม และสามารถจัดตั้งรัฐบาลแบบผสม จาก 6 พรรคการเมือง คือ พรรคพลังประชาชนที่เป็นแกนนำ พรรคชาติไทย พรรคเพื่อแผ่นดิน พรรครวมใจไทยชาติพัฒนา พรรคประชากร และพรรคมหาชนไทย รวม ส.ส. ฝ่ายรัฐบาลทั้งหมด 315 คน จากนั้นก็ได้มีการแถลงนโยบายต่อรัฐสภา ตามขั้นตอนทางกฎหมาย ซึ่งถือว่ากระบวนการได้มาของรัฐบาล มีความชอบธรรม เพราะเป็นไปตามครรลองที่กฎหมายกำหนด

2) ความชอบธรรมทางการเมือง

(1) การสนับสนุนและคัดค้านจากประชาชน

ความชอบธรรมทางการเมือง โดยพิจารณาจากการสนับสนุน รัฐบาลจากจำนวนเสียงสนับสนุนที่เป็นคะแนนดิบ ที่ประชาชนลงคะแนนสนับสนุนพรรคร่วมรัฐบาล เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2550 ถือว่าประชาชนลงคะแนนเลือกพรรคพลังประชาชน และพรรคร่วมรัฐบาลทั้งหมดมารวมกัน จะอยู่ที่ประมาณ ร้อยละ 49.54 ซึ่งประเด็นจำนวนคะแนนบัญชีรายชื่อนี้มีฝ่ายตรงข้ามรัฐบาลนำไปขยายผลว่า จำนวนผู้สนับสนุนพรรคร่วมรัฐบาล มีไม่เกินกึ่งหนึ่งของผู้มีสิทธิ์ลงคะแนนเสียง แม้ว่าจะมีจำนวน ส.ส. ในสภาผู้แทนราษฎรกว่า 300 เสียงก็ตาม

สำหรับเสียงคัดค้านจากฝ่ายตรงข้ามรัฐบาล ที่กดดันรัฐบาลมากที่สุด คือการชุมนุมของ พทม. โดยมีประเด็นการพยายามแก้ไขรัฐธรรมนูญ พฤติกรรมของคณะรัฐมนตรี ซึ่งเสียงคัดค้านเหล่านี้ ต่อมาได้พัฒนามาเป็นการชุมนุมขับไล่รัฐบาล ด้วยข้อกล่าวหาว่ารัฐบาลไม่ใส่ใจกับปัญหาปากท้องของประชาชน และมุ่งแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อให้หลุดพ้นจากคดียุบพรรค และช่วยเหลือพวกพ้องที่ถูกศาลลงโทษให้เว้นวรรคทางการเมือง โดยการขับไล่อย่างเข้มข้นถึงขนาดปิดล้อมสถานที่สำคัญของทางราชการ ซึ่งสามารถบั่นทอนเสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาลได้เป็นอย่างมาก

(2) การตรวจสอบจากสื่อมวลชน

รัฐบาลของนายสมัคร สุนทรเวช ได้รับการตรวจสอบแทบจะในทันที ในกรณีเป็นนอมินีของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี ที่หลบหนีคดีอยู่ต่างประเทศ ซึ่งความเป็นนอมินีนี้ทำให้มีอำนาจในการตัดสินใจของ นายสมัคร สุนทรเวช มีน้อยมากในการคัดเลือกคณะรัฐมนตรี และการควบคุมพรรคการเมืองที่ตนเองเป็นหัวหน้าพรรค และทำให้ความชอบธรรมทางการเมืองของ นายสมัคร สุนทรเวช ในตำแหน่งนายกรัฐมนตรีถูกตั้งคำถาม ถึงอำนาจการตัดสินใจเรื่องสำคัญ เนื่องจากมีผู้คอยกำกับอยู่เบื้องหลัง

นอกจากนั้น สื่อมวลชนยังตรวจสอบ อย่างเข้มข้น ต่อกรณีความพยายามที่จะแก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยละเอียดปัญหาอื่นๆ ของประเทศ ทำให้ความชอบธรรมทางการเมืองของ นายสมัคร สุนทรเวช สั่นคลอนเป็นอย่างมาก ที่เป็นเช่นนั้น เพราะสื่อมวลชนส่วนใหญ่วิเคราะห์กันว่า สมาชิกพรรคพลังประชาชนต่างรู้ดีว่าอนาคตอันใกล้ ว่าพรรคอาจถูกยุบ จึงต้องดิ้นรนหาทางอยู่รอด

2.3.2 ประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1) ประสิทธิภาพของรัฐบาล

ประสิทธิภาพของรัฐบาล เมื่อพิจารณาจากการสำรวจความพึงพอใจของประชาชน ภายหลังจากรัฐบาลทำงานไปประมาณ 4 เดือน พบว่า รัฐมนตรีทุกคนในคณะรัฐบาล ไม่ผ่านเกณฑ์แม้แต่คนเดียว คือได้คะแนนความพึงพอใจจากประชาชนต่ำกว่าครึ่ง ซึ่งแสดงว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่พึงพอใจในประสิทธิภาพการบริหารงานของรัฐบาลชุดนี้ นอกจากนี้ ยังปรากฏข่าวคราวในเชิงลบของรัฐมนตรีของรัฐบาลหลายคน ในสื่อมวลชนบ่อยครั้ง จนประชาชนขาดความเชื่อมั่นต่อประสิทธิภาพของคณะรัฐมนตรีในรัฐบาล นายสมัคร สุนทรเวช รวมทั้งการไม่มั่นใจต่อบุคคลที่มารับตำแหน่งรัฐมนตรีในกระทรวงการคลัง ที่ถือว่าเป็นกระทรวงที่สำคัญ จึงทำให้ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อประสิทธิภาพการทำงานของรัฐมนตรีลดน้อยลงไปเป็นอย่างมาก

2) ประสิทธิภาพของรัฐบาล

ประสิทธิผลของรัฐบาล เป็นการพิจารณาจากนโยบายเร่งด่วนที่รัฐบาลได้แถลงต่อรัฐสภาว่าจะรับดำเนินการ ในช่วงปีแรกที่บริหารประเทศ จากนั้นสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากนโยบายดังกล่าวที่รัฐบาลประชาสัมพันธ์ผ่านทางสื่อต่างๆ เนื่องจากในระหว่างการศึกษาที่รัฐบาลยังไม่ได้แถลงผลงานประจำปี ซึ่งพบว่า ประสิทธิภาพของรัฐบาลที่เป็นที่พึงพอใจของประชาชน คือการออกมาตรการเร่งด่วนเพื่อบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนจากราคาน้ำมันแพง และนโยบายปราบปรามยาเสพติดที่สถานตำรวจต่างมีแผนงานเพื่อรองรับกับปัญหา ซึ่งประสิทธิผลดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายเร่งด่วนที่ได้แถลงไว้ต่อรัฐสภา ในนโยบายการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน และผู้ประกอบการ โดยดูแลเสถียรภาพของค่าเงินบาท ระดับราคาสินค้าอุปโภคบริโภค

และราคาพลังงานให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมและเป็นธรรมแก่ผู้บริโภคและผู้ผลิต และเรื่องการเร่งรัดแก้ไขปัญหาเสพติดและปราบปรามผู้มีอิทธิพล

ส่วนมาตรการด้านเศรษฐกิจอื่นๆ นั้น ไม่มีความโดดเด่นมากนัก แต่มีความพยายามที่จะเร่งทำโครงการเมกะ โปรเจก ที่มีมูลค่าสูงในหลายโครงการ ซึ่งถึงแม้ว่าจะมีข้อกังขาสำหรับกลุ่มต่อต้านรัฐบาล แต่ก็ถือว่าสอดคล้องกับนโยบายเร่งด่วนที่ได้แถลงไว้ต่อรัฐสภา ในเรื่องเร่งรัดการลงทุนที่สำคัญของประเทศ เช่น การพัฒนาระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชน

ส่วนนโยบายที่สะท้อนถึงความล้มเหลวในประสิทธิผล คือการแก้ไขปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มี นายสมักร สุนทรเวช นายกรัฐมนตรีที่นั่งควบ รมว.กระทรวงกลาโหม และ ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง รมว.กระทรวงมหาดไทย ที่ยังไม่มียุทธศาสตร์เพิ่มเติมที่ เพราะการแก้ไขปัญหาไม่ได้ขับเคลื่อนมาจากฝ่ายการเมือง เช่นเดียวกับงานด้านสังคม เศรษฐกิจชุมชน และการชลประทาน ที่ยังไม่มียุทธศาสตร์ที่เป็นรูปธรรมมากนัก

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อเสถียรภาพรัฐบาลสมัยนายกรัฐมนตรี นายสมักร สุนทรเวช

ปัจจัยที่ส่งผลต่อเสถียรภาพรัฐบาล นายสมักร สุนทรเวช เป็นการวิเคราะห์เพื่อแสดงถึงความเชื่อมโยงประเด็นที่ได้จากการศึกษา ในลักษณะความสัมพันธ์เชิงเหตุผลที่จะอธิบายเสถียรภาพของรัฐบาลที่ศึกษา ภายใต้งานวิจัยส่วนบุคคลของผู้นำ รวมทั้งปัจจัยจากพรรคการเมืองที่สังกัดและบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม กล่าวได้ดังนี้

3.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของนายกรัฐมนตรีที่ส่งผลต่อเสถียรภาพรัฐบาล

3.1.1 นิสัยส่วนตัว

คุณลักษณะส่วนตัวของ นายสมักร สุนทรเวช ที่มักจะแสดงออกซึ่งนิสัยที่โผงผาง คิดอย่างไรก็พูดไปอย่างนั้น หรือเรียกอีกอย่างว่าการพูดตรงกับใจ มีความเชื่อมั่นในตัวเองสูง และการมีจุดยืนที่แน่วแน่มั่นคง แม้ว่าสถานการณ์จะแปรเปลี่ยนไปอย่างไรก็ตาม โดยเฉพาะการมีความผูกพันและให้การสนับสนุนอดีตนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นั้น แม้ว่าจะไม่ส่งผลต่อความชอบธรรมทางกฎหมาย แต่ก็นับว่ามีผลกระทบต่อเสถียรภาพรัฐบาลพอสมควร เนื่องจากมีผลต่อความชอบธรรมทางการเมือง และประสิทธิภาพในการบริหารงาน

ในด้านความชอบธรรมทางการเมืองนั้น คุณลักษณะส่วนตัวที่มีความสัมพันธ์กับ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อย่างลึกซึ้ง และไม่เปลี่ยนแปลง แม้ว่าอีกฝ่ายจะมีสถานะเป็นผู้ต้องหาตามหมายจับของศาลอาญา ในคดีที่คินรัชดา จนต้องหลบหนีไปอยู่ต่างประเทศก็ตามนั้น ทำให้ภาวะความเป็นผู้นำของ นายสมักร สุนทรเวช คู่อิมคริมและไม่สง่างาม เนื่องจากถูกมองว่าการมี

ความสัมพันธ์กับอดีตนายกรัฐมนตรี จะทำให้มีการช่วยเหลือกลุ่มอำนาจเก่าที่เคยสังกัดพรรคไทยรักไทย ดังนั้น จึงเกิดการต่อต้านจากฝ่ายตรงข้าม ที่หิยประเด็นนี้มาโจมตี รวมทั้งถูกตรวจสอบจากสื่อมวลชนอย่างเข้มข้น และมีการวิพากษ์วิจารณ์จากสื่อในเชิงลบอย่างต่อเนื่อง จนส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือ จนอาจสิ้นคลอนเสถียรภาพของรัฐบาลได้ในที่สุด

สำหรับด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น คุณลักษณะส่วนตัวของ นายสมักร สุนทรเวช ที่มักจะแสดงออกซึ่งนิสัยที่โง่โง่งม คิดอย่างไรก็พูดไปอย่างนั้น หรือเรียกอีกอย่างว่าการพูดตรงกับใจ มีความเชื่อมั่นในตัวเองสูง ก็นำไปสู่การขัดแย้งกับคนอื่นได้ง่าย และสื่อมวลชนมักนำเสนอข่าวในเชิงลบของนายสมักร สุนทรเวช อยู่บ่อยครั้ง ในลักษณะของการกระทำที่เป็นปฏิปักษ์ต่อสื่อไทยและต่างประเทศและฝ่ายตรงข้ามอย่างถึงลูกถึงคน ทำให้ความสัมพันธ์กับสื่อมวลชนลดน้อยลง รวมทั้งการแสวงหาความร่วมมือจากฝ่ายต่างๆ ในสังคมก็ลดน้อยลงไปด้วย ซึ่งจะทำให้การผลักดันนโยบายต่างๆ เป็นไปอย่างยากลำบากมากขึ้น และส่งผลเสียต่อประสิทธิภาพการทำงานของรัฐบาลได้เช่นกัน

3.1.2 ประวัติการมีส่วนร่วมทางการเมืองในอดีต

ประสบการณ์การมีส่วนร่วมทางการเมืองในอดีต ของ นายสมักร สุนทรเวช ถือว่าเป็นผู้มีประสบการณ์สูงมากในทางการเมือง ส่งผลต่อดีเสถียรภาพทางการเมืองในด้านประสิทธิผลพอสมควร กล่าวคือ ถึงแม้ว่าจะมีแรงดันจากหลายฝ่าย แต่ด้วยภาพของความเป็นผู้มีอาวุโสทางการเมือง ที่เคยมีความสัมพันธ์กับฝ่ายการเมืองหลายกลุ่ม ทำให้สามารถประคับประคองคณะรัฐมนตรีให้ทำงานต่อเนื่องไปได้ แม้ว่าผลงานจะไม่ปรากฏชัดก็ตาม

นอกจากนั้น การที่นายสมักร สุนทรเวช มีภาพของการเป็นคนขบถ หรืออนุรักษนิยม ทำให้สามารถหลีกเลี่ยงจากข้อกล่าวหาเรื่องความไม่จงรักภักดีไปได้ โดยคุณได้จากการโจมตีของฝ่ายตรงข้าม ที่หลีกเลี่ยงประเด็นความไม่จงรักภักดีของ นายสมักร สุนทรเวช แม้ว่าจะเป็นถึงหัวหน้าพรรคพลังประชาชน ที่ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เคยเป็นหัวหน้าพรรค และเคยถูกกล่าวหาในเรื่องดังกล่าวมาแล้ว

3.1.3 คดีความต่างๆ

การดำรงตำแหน่งของ นายสมักร สุนทรเวช ถือได้ว่าเป็นนายกรัฐมนตรีที่มีคดีความมากที่สุดหนึ่ง โดยมีถึง 3 คดี ที่มีโทษถึงขั้นจำคุก หากศาลตัดสินว่ากระทำผิดจริงคือ คดีทุจริต รถ-เรือ และอุปกรณ์ดับเพลิง คดีหมิ่นประมาทผู้อื่น คดีการประมูลก่อสร้างโรงงานกำจัดขยะ โดยเฉพาะคดีหมิ่นประมาทผู้อื่นนั้น นายสมักร สุนทรเวช ถูกศาลชั้นต้นลงโทษจำคุก 2 ปี โดยไม่รอลงอาญา และระหว่างดำรงตำแหน่งนี้อยู่ในชั้นอุทธรณ์ ส่วนคดีจัดรายการโทรทัศน์ใน 2 รายการ

นั้น หากมีความผิดจริง จะต้องหลุดจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในทันที แต่จะสามารถจะกลับมาเป็นนายกรัฐมนตรีได้ แต่ต้องขึ้นอยู่กับสภาผู้แทนราษฎร

คติความดังกล่าว ถือว่าส่งผลต่อเสถียรภาพ ของรัฐบาล นายสมัคร สุนทรเวช เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะต่อตัวนายกรัฐมนตรีเอง โดยจะส่งผลต่อความชอบธรรมทางกฎหมายมากที่สุด คือถึงแม้ว่ารัฐบาลจะมาจากการเลือกตั้ง และมีความชอบธรรมในการบริหารประเทศ แต่หากผู้นำประเทศถูกดำเนินคดี ก็ย่อมต้องสรรหานายกรัฐมนตรีคนใหม่ ซึ่งย่อมส่งผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาล

นอกจากนั้น คติความที่ นายสมัคร สุนทรเวช เเพชฌัญ ยังส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้เช่นกัน เนื่องจากนายกรัฐมนตรีจะต้องใช้เวลาต่อสู้ในชั้นศาลในคดีความต่างๆ หลายคดี ซึ่งอาจทำให้เสียกำลังใจในการทำงานหรือมีสมาธิลดน้อยลง และประสิทธิภาพในการบริหารประเทศก็ลดน้อยลงไปด้วย

3.2 ปัจจัยจากพรรคการเมืองที่สังกัดที่ส่งผลต่อเสถียรภาพรัฐบาล

ปัจจัยจากพรรคการเมือง ที่นายสมัคร สุนทรเวช เป็นหัวหน้าพรรค ส่งผลดีและผลเสียต่อเสถียรภาพของรัฐบาลไปพร้อมๆ กัน โดยในด้านผลดีนั้น พรรคพลังประชาชน มีจำนวน ส.ส.ถึง 233 คน มากกว่า ส.ส. พรรคประชาธิปัตย์ที่เป็นฝ่ายค้าน ถึง 68 คน และหากพิจารณาจากจำนวน ส.ส. แล้ว จะเห็นว่ามิมีประชาชนให้การสนับสนุนพรรคพลังประชาชนเป็นจำนวนมาก ดังนั้น นอกจากจำนวน ส.ส. ให้การสนับสนุนอย่างมั่นคง จนมีความชอบธรรมในทางกฎหมายแล้ว รัฐบาลยังถือว่ามิมีมวลชนจำนวนมากให้การสนับสนุน อันถือว่ามีความชอบธรรมทางการเมือง ที่ทำให้รัฐบาลมีเสถียรภาพจากแรงสนับสนุนของประชาชน

สำหรับปัจจัยจากพรรคการเมืองที่ส่งผลเสียต่อเสถียรภาพของรัฐบาลนั้น ก็เป็นที่ทราบกันว่า รัฐบาลของ นายสมัคร สุนทรเวช คงต้องเผชิญกับการยุบพรรค เนื่องจาก นายยงยุทธ ดิยะไพรัช ส.ส. สัดส่วน ที่เคยดำรงตำแหน่งรองหัวหน้าพรรค ก่อนที่จะลาออกมาดำรงตำแหน่ง ประธานสภาผู้แทนราษฎร ถูกชี้มูลความผิดจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ว่ามีการวางแผนซื้อเสียงเลือกตั้งร่วมกับกำนัน – ผู้ใหญ่บ้านบางคนของจังหวัดเชียงราย ดังนั้น พรรคพลังประชาชน ซึ่งเป็นพรรคแกนนำจัดตั้งรัฐบาล จึงเป็นเงื่อนไขของการขาดความชอบธรรมทางกฎหมายและทางการเมือง จากกรณีทุจริตการเลือกตั้ง จนส่งผลเสียต่อเสถียรภาพของรัฐบาลในที่สุด

นอกจากนั้นแล้ว ในการจัดตั้งรัฐบาล ที่พรรคพลังประชาชนได้เป็นแกนนำได้ จัดตั้งรัฐบาลแบบผสมร่วมกับอีก 5 พรรค ทำให้ต้องทำงานร่วมกับพรรคอื่นๆ แบบถ้อยทีถ้อยอาศัย เพื่อรักษาความสัมพันธ์ของพรรคร่วมรัฐบาลเอาไว้ แม้ว่านายกรัฐมนตรีจะไม่เห็นด้วยกับการ

แต่งตั้งรัฐมนตรีบางคนของพรรคร่วมก็ตาม กรณีเช่นนี้ก็ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานจนส่งผลเสียต่อเสถียรภาพได้เช่นกัน

3.3 บริบททางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ที่ส่งผลต่อเสถียรภาพรัฐบาล

สภาพทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมในช่วงที่ นายสมักร สุนทรเวช ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี มีหลายเหตุการณ์ที่อาจส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของรัฐบาล กล่าวคือ

สาเหตุแรก คือความพยายามแก้ไขรัฐธรรมนูญที่มีแรงต้านทานจากสังคม เนื่องจากเห็นว่าเป็นการแก้ไขเพื่อประโยชน์ของตนเอง ลักษณะเช่นนี้ จะส่งผลเสียต่อความชอบธรรมทางการเมืองของรัฐบาล เนื่องจากประชาชนที่เคยให้การสนับสนุนและล้อมวลชนบางส่วนอาจไม่เห็นด้วย อาจไม่ให้การสนับสนุนอีกต่อไป

สาเหตุที่ 2 คือ การชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยที่มีแรงสนับสนุนมากขึ้น ลักษณะเช่นนี้ จะทำให้การทำงานของรัฐบาลลำบากขึ้น ซึ่งถึงแม้ว่ารัฐบาลจะมีความชอบธรรมตามกฎหมายที่จะบริหารประเทศ แต่หากประสบกับการถูกขัดขวางการทำงาน โดยไม่สามารถจัดการกับปัญหาได้ ก็จะกลายเป็นการขาดความชอบธรรมทางการเมือง ที่รัฐบาลซึ่งมีอำนาจในมือ ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้

สาเหตุที่ 3 คือ กรณีเขาพระวิหาร ที่คณะรัฐมนตรีทั้งคณะมีความเสี่ยงต่อการถูกดำเนินคดี เพราะได้ปฏิบัติฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญมาตรา 190 อันเนื่องมาจากการให้การรับรองหนังสือสัญญาที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศไปทำไว้กับกัมพูชา ประเด็นนี้ ในอนาคตจะส่งผลกระทบต่อความชอบธรรมทางกฎหมายของรัฐบาล เพราะเป็นสิ่งที่รัฐบาลเป็นผู้ทำผิดกฎหมายเสียเอง

สาเหตุที่ 4 คือ กรณีมีรัฐมนตรีของพรรคพลังประชาชนหลายคนเป็นสายล่อฟ้า หรือการมีพฤติกรรมที่น่าจับตามองของคนในสังคม เช่น บางคนครอบครองหุ้นโดยผิดกฎหมาย หรือบางคนถูกมองว่าใช้อำนาจเกินขอบเขตหรือเป็นไปโดยเจตนาไม่บริสุทธิ์ หรือละเมิดจริยธรรม ประเด็นนี้ อาจส่งผลต่อความชอบธรรมทางการเมืองของรัฐบาล ที่จัดสรรบุคคลที่มีคุณสมบัติไม่เหมาะสม หรือปกป้องคนของตนเองโดยไม่สนใจความรู้สึกของสังคม หรือปัญหาจริยธรรมของนักการเมือง อีกทั้งยังจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของรัฐบาล เพราะข้าราชการที่ไม่เห็นด้วยจะต่อต้าน หรือไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร จนไม่สามารถผลักดันนโยบายของรัฐบาลไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเต็มที่

สาเหตุที่ 5 ปัญหาราคาน้ำมันแพง ที่กระทบต่อเศรษฐกิจของผู้มีรายได้น้อย ปัญหาที่รัฐบาลพยายามแก้ไขปัญหาโดยมีมาตรการเร่งด่วน 6 มาตรการ ซึ่งประชาชนที่มีฐานะยากจนจะได้ประโยชน์ จึงจะส่งผลดีต่อความชอบธรรมทางการเมือง ที่ประชาชนเห็นว่ารัฐบาลมีนโยบายที่

จะแก้ไขปัญหาของประชาชนได้อย่างทันที่ ในขณะที่เดียวกัน ก็อาจส่งผลเสียต่อความชอบธรรมทางการเมืองได้ หากระยะยาวแล้ว มาตรการดังกล่าวไม่สามารถช่วยเหลือประชาชนที่เดือดร้อนได้ เพราะรัฐบาลจะถูกมองว่าไม่ได้ใส่ใจกับการแก้ไขปัญหาของประชาชนอย่างจริงจัง เป็นเพียงดำเนินนโยบายประชานิยมที่ฉาบฉวย และส่งผลเสียต่องบประมาณและวินัยในการบริโภคของประชาชน

3.4 สรุป

กล่าวโดยสรุปได้ว่า มีหลายปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของรัฐบาล นายสมัคร สุนทรเวช เพราะปัจจัยเหล่านั้นผลต่อความชอบทั้งทางกฎหมาย ความชอบธรรมทางการเมือง และประสิทธิภาพและประสิทธิผล ของรัฐบาลทั้งในเชิงบวกเชิงลบ กล่าวคือ

3.4.1 นิสัยส่วนตัว ของนายสมัคร สุนทรเวช ที่มีความตรงไปตรงมา และแสดงความผูกพันและให้การสนับสนุนอดีตนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อย่างเปิดเผย ทำให้ภาวะความเป็นผู้นำ ของนายสมัคร สุนทรเวช คู่อิมคริม ไม่สง่างาม และถูกวิพากษ์วิจารณ์จากสื่อในเชิงลบ จนส่งผลต่อความน่าเชื่อถือ และความชอบธรรมทางการเมือง

3.4.2 คุณลักษณะส่วนตัวของ นายสมัคร สุนทรเวช ที่โง่งมงาย พูดตรงกับใจ มีความเชื่อมั่นในตัวเองสูง ก็นำไปสู่การขัดแย้งกับคนอื่นได้ง่าย และสื่อมวลชนมักนำเสนอข่าวในเชิงลบ ทำให้ความสัมพันธ์กับสื่อมวลชน และความร่วมมือจากฝ่ายต่างๆ ลดน้อยลง ซึ่งจะส่งผลเสียต่อประสิทธิภาพการทำงานของรัฐบาล

3.4.3 ประสบการณ์ทางการเมืองในอดีต ของ นายสมัคร สุนทรเวช ที่มีประสบการณ์สูง ส่งผลดีต่อเสถียรภาพทางการเมืองในด้านประสิทธิผล เพราะจะอาศัยบารมีส่วนตัว ประคับประคองคณะรัฐมนตรีให้ทำงานต่อเนื่องไปได้

3.4.4 ภาพที่นายสมัคร สุนทรเวช เป็นคนขี้ขลาดหรืออู่อารมณ์นิยม ทำให้สามารถหลีกเลี่ยงจากข้อกล่าวหาเรื่องความไม่จงรักภักดีไปได้ และเป็นความชอบธรรมทางการเมืองในการบริหารประเทศ แม้ว่าพรรคพลังประชาชนที่ตนเองเป็นหัวหน้าพรรค จะพัฒนามาจากพรรคไทยรักไทยก็ตาม

3.4.5 คดีความที่ นายสมัคร สุนทรเวช เผชิญ ส่งผลเสียต่อเสถียรภาพของรัฐบาล โดยเฉพาะความชอบธรรมทางกฎหมายมากที่สุด เพราะหาก นายสมัคร สุนทรเวช ถูกศาลตัดสินความผิดตามข้อกล่าวหา ก็จะต้องพ้นสภาพความเป็นนายกรัฐมนตรี นอกจากนั้นยังส่งผลเสียต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผล เนื่องจากทำให้เสียกำลังใจในการทำงาน หรือมีสมาธิลดน้อยลง จนประสิทธิภาพในการบริหารประเทศลดน้อยลงไปด้วย

3.4.6 ปัจจัยจากพรรคการเมือง

- พรรคพลังประชาชนที่นายสมัคร สุนทรเวช เป็นหัวหน้าพรรค ส่งผลดี และผลเสียต่อเสถียรภาพของรัฐบาลไปพร้อมๆ กัน โดยในด้านผลดี คือ มีความชอบธรรมทางกฎหมายจากจำนวน ส.ส. ที่ให้การสนับสนุน และความชอบธรรมทางการเมืองที่รัฐบาลมีเสถียรภาพจากแรงสนับสนุนของประชาชน แต่มีผลเสียต่อเสถียรภาพของรัฐบาลด้วย เนื่องจากมีคณะกรรมการบริหารพรรค อย่าง นายชงยุทธ ดิยะไพรัช ส.ส. สัดส่วน ถูกชี้มูลความผิดจาก กกต. ว่ามีการวางแผนซื้อเสียงเลือกตั้ง ดังนั้น หากมีความผิดจริง พรรคพลังประชาชนที่เป็นพรรคแกนนำจัดตั้งรัฐบาล จะกลายเป็นเงื่อนงำทำให้รัฐบาลขาดความชอบธรรมทั้งทางกฎหมายและทางการเมือง

- การจัดตั้งรัฐบาลแบบผสมร่วมกับอีก 5 พรรค ทำให้พรรคพลังประชาชนต้องทำงานร่วมกับพรรคอื่นๆ แบบถ้อยทีถ้อยอาศัยเพื่อรักษาความสัมพันธ์ของพรรคร่วมรัฐบาลเอาไว้ กรณีเช่นนี้ก็ส่งผลทางอ้อมต่อเสถียรภาพรัฐบาลได้ หากนายกรัฐมนตรียุติอำนาจในการเปลี่ยนแปลงรัฐมนตรีโดยไม่ปรึกษาพรรคร่วมรัฐบาลที่รัฐมนตรีคนดังกล่าวสังกัด

3.4.7 มีบริบททางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ที่ส่งผลต่อเสถียรภาพรัฐบาลทั้งในทางบวกและลบ เช่น

- ความพยายามแก้ไขรัฐธรรมนูญที่มีแรงต้านทานจากสังคม เนื่องจากเห็นว่าเป็นการแก้ไขเพื่อประโยชน์ของตนเอง ซึ่งจะส่งผลเสียต่อความชอบธรรมทางการเมืองของรัฐบาล

- การชุมนุมของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ทำให้การทำงานของรัฐบาลลำบาก และหากควบคุมไม่ได้ ทั้งที่มีอำนาจอยู่ในมือ จะกลายเป็นการขาดความชอบธรรมทางการเมือง

- กรณีเขาพระวิหาร ที่คณะรัฐมนตรีทั้งคณะมีความเสี่ยงต่อการถูกดำเนินคดี เพราะได้ปฏิบัติฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญมาตรา 190 และจะส่งผลต่อความชอบธรรมทางกฎหมายของรัฐบาล

- กรณีมีรัฐมนตรีของพรรคพลังประชาชนหลายคนถูกมองว่ารายงานทรัพย์สินอันเป็นเท็จ หรือใช้อำนาจเกินขอบเขตหรือเป็นไปโดยเจตนาไม่บริสุทธิ์ อาจส่งผลต่อความชอบธรรมทางการเมือง และประสิทธิภาพและประสิทธิผลของรัฐบาล

- ปัญหาราคาน้ำมันแพง ที่กระทบต่อเศรษฐกิจของผู้มีรายได้น้อย ส่งผลดีต่อความชอบธรรมทางการเมือง จากการที่รัฐบาลมีนโยบายออก 6 มาตรการให้ความช่วยเหลือ แต่ก็อาจส่งผลเสียต่อความชอบธรรมทางการเมืองได้ หากมาตรการดังกล่าวไม่ได้ผล หรือเกิดผลกระทบต่อการะทางการคลังและวินัยการบริโภคของประชาชน

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง เสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะเสถียรภาพของรัฐบาลสมัยนายกรัฐมนตรี นายสมัคร สุนทรเวช และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของรัฐบาลในยุคดังกล่าว ดังต่อไปนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับนายกรัฐมนตรี นายสมัคร สุนทรเวช

1.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

1) คุณลักษณะส่วนตัว

บุคลิกภาพของนายสมัคร สุนทรเวช ที่ปรากฏตามสื่อมวลชน จะแสดงออกซึ่งนิสัยที่โผงผาง คิดอย่างไรก็พูดไปอย่างนั้น หรือเรียกอีกอย่างว่าการพูดตรงกับใจ มีความเชื่อมั่นในตัวเองสูง และการมีจุดยืนที่แน่วแน่มั่นคง แม้ว่าสถานการณ์จะแปรเปลี่ยนไปอย่างไรก็ตาม โดยเฉพาะการผูกพันและให้การสนับสนุนอดีตนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร

2) ประสบการณ์ทางการเมือง

นายสมัคร สุนทรเวช ถือว่าเป็นผู้มีประสบการณ์สูงมากในทางการเมือง จนถือว่าเป็นนักการเมืองที่อาวุโสและมีบารมีคนหนึ่ง และด้วยประสบการณ์ที่ยาวนานนี้ ทำให้บางช่วงของชีวิต ได้เผชิญกับเหตุการณ์ความขัดแย้งในบ้านเมือง และถูกกล่าวหาว่าเป็นกลุ่มขวาจัด ซึ่งนายสมัคร สุนทรเวช ก็ยอมรับในเรื่องดังกล่าว

3) คดีความที่อาจกระทบต่อตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

คดีความของ นายสมัคร สุนทรเวช ที่อาจกระทบต่อตำแหน่งนายกรัฐมนตรี มี 4 คดีหลักๆ คือ

1) กรณีจัดรายการโทรทัศน์ใน 2 รายการ ซึ่งมีผู้ร้องเรียนไปยัง กกต. ซึ่งหากมีความผิดตามคำฟ้องจริง จะส่งผลให้นายสมัคร สุนทรเวช จะต้องหลุดจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ในทันที ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 182 (7) แต่สามารถกลับมารับตำแหน่งได้อีกครั้ง

2) คดีรูด – เรือ และอุปกรณ์ดับเพลิง ซึ่งเกิดขึ้นสมัยที่ นายสมักร สุนทรเวช เป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ซึ่งหากกระทำผิดจริง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 ฐาน ปฏิบัติหรือละเว้นปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ก็จะได้รับโทษทั้งทางแพ่งและอาญา

3) คดีหมิ่นประมาท เป็นคดีที่เกิดขึ้นก่อนที่ นายสมักร สุนทรเวช จะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำคุก 2 ปีโดยไม่รอลงอาญา ซึ่งขณะที่ นายสมักร สุนทรเวช เป็นนายกรัฐมนตรีนี้ อยู่ระหว่างการอุทธรณ์ต่อศาล

4) คดีการประมูลก่อสร้างโรงงานกำจัดขยะ เป็นการกล่าวหา นายสมักร สุนทรเวช และคณะ ของ ป.ป.ช. สมัยที่ยังเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ว่าเข้าข่ายเป็นความผิด ตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542 และถ้าหากผิดจริง จะต้องถูกระวางโทษจำคุกสูงสุด ถึง 20 ปี

1.1.2 ปัจจัยจากพรรคการเมืองที่สังกัด

1) จำนวน ส.ส. ของพรรคพลังประชาชน มีมากกว่าฝ่ายค้าน ถึง 68 คน และมีประชาชนสนับสนุนจำนวนมาก

2) รัฐบาลของ นายสมักร สุนทรเวช กลับต้องเผชิญกับการยุบพรรค เนื่องจาก นายชงยุทธ ดิยะไพรัช ส.ส. สัดสวน กรรมการบริหารพรรค ถูกชี้มูลความผิดจาก กกต. ว่ามีการวางแผนจูงใจให้คนสนับสนุนการเลือกตั้ง

1.1.3 บริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

1) มีความพยายามแก้ไขรัฐธรรมนูญที่มีแรงต้านทานจากสังคม เนื่องจากเห็นว่าเป็นการแก้ไขเพื่อประโยชน์ของตนเอง

2) การชุมนุมของ พทม. ที่มีแรงสนับสนุนมากขึ้น จากประเด็นการพยายามแก้ไขรัฐธรรมนูญ เขาพระวิหาร และการให้สัมภาระที่หมิ่นเหม่ของ นายจักรภพ เพ็ญแข ฯลฯ

3) คณะรัฐมนตรีทั้งคณะมีความเสี่ยงต่อการถูกดำเนินคดี เพราะได้ปฏิบัติฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา 190 กรณีให้การรับรองหนังสือสัญญา ไทย - กัมพูชา กรณี เขาพระวิหาร

4) มีรัฐมนตรีของพรรคพลังประชาชนหลายคนเป็นสายล่อฟ้า หรือการมีพฤติกรรมที่น่าจับตามองของคนในสังคม

5) ประเทศประสบปัญหาการค่าน้ำมันแพง ที่กระทบต่อเศรษฐกิจของผู้มีรายได้น้อย จนรัฐบาลต้องออกมาตรการระยะสั้น 6 มาตรการมาช่วยเหลือ

1.2 เสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาล

1.2.1 ความชอบธรรมของรัฐบาล

1) ความชอบธรรมทางกฎหมาย

ความชอบธรรมทางกฎหมาย ของรัฐบาล นายสมัคร สุนทรเวช คือการเข้าสู่ฝ่ายบริหารด้วยวิถีทางประชาธิปไตย ผ่านการเลือกตั้ง จากนั้น มีการจัดตั้งรัฐบาล ด้วยการรวบรวมพรรคการเมืองอื่นๆ เข้าร่วม และได้มีการแถลงนโยบายต่อรัฐสภา ตามขั้นตอนทางกฎหมาย

2) ความชอบธรรมทางการเมือง

(1) มีเสียงสนับสนุนรัฐบาล ของประชาชนลงคะแนนเลือกพรรคพลังประชาชน และพรรคร่วมรัฐบาลทั้งหมด 49.54 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งฝ่ายตรงข้ามรัฐบาลนำไปขยายผลว่าจำนวนผู้สนับสนุนพรรคร่วมรัฐบาล มีไม่เกินกึ่งหนึ่งของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียง แม้ว่าจะมีจำนวน สส.ในสภาผู้แทนราษฎรกว่า 300 เสียงก็ตาม

(2) มีการกดดันจากการชุมนุมของ พทม. ในประเด็นการแก้ไขรัฐธรรมนูญ เพื่อให้หลุดพ้นจากคดียุบพรรค และช่วยเหลือพวกพ้องที่ถูกศาลลงโทษให้เว้นวรรคทางการเมือง และพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของคณะรัฐมนตรี จนสามารถบั่นทอนเสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาล

(3) มีการตรวจสอบจากสื่อมวลชน ในกรณีเป็นนอมินีของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี ทำให้ความชอบธรรมทางการเมืองของ นายนายสมัคร สุนทรเวช ในตำแหน่งนายกรัฐมนตรีถูกตั้งคำถาม ถึงอำนาจการตัดสินใจ เนื่องจากมีผู้คอยกำกับอยู่เบื้องหลัง

(4) มีการตรวจสอบจากสื่อมวลชน ในกรณีความพยายามที่จะแก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยละเลยปัญหาอื่นๆ ของประเทศ เพราะสมาชิกพรรคพลังประชาชนต่างรู้ดีว่าอนาคตอันใกล้ ว่าพรรคอาจถูกยุบ จึงต้องคืนรนาทางอยู่รอด

1.3 ประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.3.1 ประสิทธิภาพของรัฐบาล

1) ผลการสำรวจความพึงพอใจของประชาชน ภายหลังจากรัฐบาลทำงานไปประมาณ 4 เดือน พบว่า รัฐมนตรีทุกคนในคณะรัฐบาล ได้คะแนนต่ำกว่าครึ่ง แสดงให้เห็นถึงความไม่พอใจของประชาชนต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของรัฐบาล

2) ปรากฏข่าวคราวในเชิงลบของรัฐมนตรีของรัฐบาลหลายคน ในสื่อมวลชนบ่อยครั้ง จนประชาชนขาดความเชื่อมั่นต่อประสิทธิภาพของคณะรัฐมนตรี

1.3.2 ประสิทธิภาพผลของรัฐบาล

- 1) ประสิทธิภาพของรัฐบาลที่เป็นที่พึงพอใจของประชาชน คือการออกมาตรการเร่งด่วนเพื่อบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนจากราคาน้ำมันแพง และนโยบายปราบปรามยาเสพติดที่สถานตำรวจต่างมีแผนงานเพื่อรองรับกับปัญหา
- 2) มาตรการด้านเศรษฐกิจอื่นๆ นั้น ไม่มีความโดดเด่นมากนัก แต่มีความพยายามที่จะเร่งทำโครงการเมกะโปรเจกต์ ที่มีมูลค่าสูงในหลายโครงการ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ
- 3) นโยบายที่สะท้อนถึงความล้มเหลวในประสิทธิภาพ คือการแก้ไขปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเต็มที่ เพราะการแก้ไขปัญหาไม่ได้ขับเคลื่อนมาจากฝ่ายการเมือง
- 4) งานด้านสังคม เศรษฐกิจชุมชน และการชลประทาน ยังไม่มีผลงานที่เป็นรูปธรรมมากนัก

1.4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาล

1.4.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของนายกรัฐมนตรี

- 1) นิสัยส่วนตัว ของนายสมักร สุนทรเวช ที่แสดงความความผูกพันและให้การสนับสนุนอดีตนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อย่างเปิดเผย ตรงไปตรงมา ทำให้กระทบต่อภาวะผู้นำ เพราะจะถูกมองว่าขาดความเป็นอิสระ และถูกวิพากษ์วิจารณ์ถึงอำนาจการตัดสินใจ และความชอบธรรมทางการเมือง
- 2) คุณลักษณะส่วนตัวของ นายสมักร สุนทรเวช ที่โง่งม พุดตรงกับใจ มีความเชื่อมั่นในตัวเองสูง นำไปสู่การขัดแย้งกับคนอื่นได้ง่าย ทำให้ความสัมพันธ์กับสื่อมวลชน และความร่วมมือจากฝ่ายต่างๆ ลดน้อยลง ซึ่งจะส่งผลเสียต่อประสิทธิภาพการทำงานของรัฐบาล
- 3) ประสบการณ์ทางการเมืองในอดีต ของ นายสมักร สุนทรเวช ที่มีสูง ส่งผลดีต่อเสถียรภาพทางการเมืองในด้านประสิทธิภาพ เพราะจะอาศัยบารมีส่วนตัวประคับประคองคณะรัฐมนตรีให้ทำงานต่อเนื่องไปได้
- 4) ภาพที่นายสมักร สุนทรเวช เป็นคนขบถหรืออนุรักษนิยม ทำให้สามารถหลีกเลี่ยงจากข้อกล่าวหาเรื่องความไม่จงรักภักดีไปได้ และเป็นความชอบธรรมทางการเมืองในการบริหารประเทศ แม้ว่าพรรคพลังประชาชน จะพัฒนามาจากพรรคไทยรักไทยก็ตาม
- 5) คดีความที่ นายสมักร สุนทรเวช เผชิญ ส่งผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาล ในด้านความชอบธรรมทางกฎหมาย เพราะหาก นายสมักร สุนทรเวช ถูกศาลตัดสินความผิดตามข้อกล่าวหา ก็จะต้องพ้นสภาพความเป็นนายกรัฐมนตรี และส่งผลเสียต่อประสิทธิภาพและประสิทธิภาพ ในการบริหารประเทศ เนื่องจากทำให้เสียกำลังใจในการทำงาน หรือมีสมาธิลดน้อยลง

1.4.2 ปัจจัยจากพรรคการเมือง

1) พรรคพลังประชาชน มี ส.ส.จำนวนมาก ส่งผลดีในด้านความชอบธรรมทางกฎหมาย จากจำนวน ส.ส. ที่ให้การสนับสนุน และความชอบธรรมทางการเมืองที่รัฐบาลมีเสถียรภาพจากแรงสนับสนุนของประชาชน

2) พรรคพลังประชาชน มีคณะกรรมการบริหารพรรคบางคน ถูกชี้มูลความผิดจาก กกต. ว่ามีการวางแผนซื้อเสียงเลือกตั้ง ซึ่งหากมีความผิดจริง พรรคพลังประชาชนจะถูกยุบ และรัฐบาลจะขาดความชอบธรรมทั้งทางกฎหมายและทางการเมือง

3) การจัดตั้งรัฐบาลแบบผสมร่วมกับอีก 5 พรรค อาจส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพรัฐบาลได้ หากนายกรัฐมนตรียใช้อำนาจเปลี่ยนแปลงรัฐมนตรีโดยไม่ปรึกษาพรรคร่วมรัฐบาลที่รัฐมนตรีคนดังกล่าวสังกัด

1.4.3 มีบริบททางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม

1) ความพยายามแก้ไขรัฐธรรมนูญที่มีแรงต้านทานจากสังคม เนื่องจากเห็นว่าเป็นการแก้ไขเพื่อประโยชน์ของตนเอง ซึ่งจะส่งผลเสียต่อความชอบธรรมทางการเมืองของรัฐบาล

2) การชุมนุมของ พธม. ทำให้การทำงานของรัฐบาลลำบาก และหากควบคุมไม่ได้ ทั้งที่มีอำนาจอยู่ในมือ จะกลายเป็นการขาดความชอบธรรมทางการเมือง

3) กรณีปราสาทพระวิหาร ที่คณะรัฐมนตรีทั้งคณะมีความเสี่ยงต่อการถูกดำเนินคดี เพราะได้ปฏิบัติฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญมาตรา 190 และจะส่งผลต่อความชอบธรรมทางกฎหมายของรัฐบาล

4) กรณีมีรัฐมนตรีของพรรคพลังประชาชนหลายคนถูกมองว่ารายงานทรัพย์สินอันเป็นเท็จ หรือใช้อำนาจเกินขอบเขตหรือเป็นไปโดยเจตนาไม่บริสุทธิ์ อาจส่งผลต่อความชอบธรรมทางการเมือง และประสิทธิภาพและประสิทธิผลของรัฐบาล

5) ปัญหาราคาน้ำมันแพง ที่กระทบต่อเศรษฐกิจของผู้มีรายได้น้อย ส่งผลดีต่อความชอบธรรมทางการเมือง จากการที่รัฐบาลมีนโยบายออก 6 มาตรการให้ความช่วยเหลือ แต่ก็อาจส่งผลเสียต่อความชอบธรรมทางการเมืองได้ หากมาตรการดังกล่าวไม่ได้ผล หรือเกิดผลกระทบต่อภาระทางการเมืองคลังและวินัยการบริโภคของประชาชน

2. อภิปรายผล

ประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผลนี้ ผู้วิจัยจะพิจารณาจากข้อค้นพบที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยเป็นหลัก ดังนี้

2.1 ประเด็นด้านเสถียรภาพของรัฐบาล

2.1.1 จากข้อค้นพบที่ว่ารัฐบาล นายสมักร สุนทรเวช มีความชอบธรรมทางกฎหมาย เนื่องจากเข้าสู่ฝ่ายบริหารด้วยวิถีทางประชาธิปไตย ผ่านการเลือกตั้ง จากนั้นมีการจัดตั้งรัฐบาลด้วยการรวบรวมพรรคการเมืองอื่นๆ เข้าร่วม เพื่อให้มีเสียงเกินกึ่งหนึ่ง และได้มีการแถลงนโยบายต่อรัฐสภาตามขั้นตอนทางกฎหมาย ข้อค้นพบนี้ อธิบายได้ว่า การเข้าสู่ฝ่ายบริหารด้วยวิถีทางประชาธิปไตยเช่นนี้ ได้สร้างความชอบธรรมทางกฎหมายให้กับรัฐบาล นายสมักร สุนทรเวช ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการสนับสนุนเสถียรภาพของรัฐบาล ทำให้ไม่มีใครสามารถขัดขวางการเข้าบริหารประเทศของรัฐบาลชุดนี้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการจัดตั้งรัฐบาลแบบประชาธิปไตยที่จัดตั้งมาจากระบบการเลือกตั้งที่เป็นประชาธิปไตยแบบผู้แทน (Representative Democracy) และอยู่ภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ที่ วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวาน (2545: 179) ได้กล่าวถึงหลักความยินยอมของประชาชน (Popular consent) คือการเป็นรัฐบาลที่มาจากการให้ความยินยอมของประชาชน หรือประชาชนที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยอนุญาตหรือให้การยินยอมให้คณะบุคคลนั้นๆ เข้ามาทำหน้าที่แทนประชาชนโดยรวมในฐานะที่เป็นรัฐบาล โดยการให้ความยินยอมของประชาชน จะเป็นที่มาของความชอบธรรมทางการเมือง (Political legitimacy) ซึ่งเกิดจากการใช้สิทธิทางการเมืองของประชาชนในการออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดเงื่อนไขและโอกาสไว้

2.1.2 จากข้อค้นพบที่ว่า แม้ว่ารัฐบาลจะมีความชอบธรรมทางกฎหมาย แต่ก็ถูกฝ่ายตรงข้ามรัฐบาลนำไปขยายผลว่า จำนวนผู้สนับสนุนพรรคร่วมรัฐบาลในระบบบัญชีรายชื่อ มีไม่เกินกึ่งหนึ่งของผู้มีสิทธิ์ลงคะแนนเสียงทั้งหมด รวมทั้งถูกชุมนุมกดดันของ พทม. และการตรวจสอบจากสื่อมวลชน ในประเด็นการแก้ไขรัฐธรรมนูญ เพื่อให้หลุดพ้นจากคดียุบพรรค และช่วยเหลือพวกพ้องที่ถูกศาลลงโทษให้เว้นวรรคทางการเมือง หรือพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของคณะรัฐมนตรี และการเป็นนอมินีของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี ฯลฯ ข้อค้นพบเช่นนี้ แสดงให้เห็นว่า รัฐบาลของนายสมักร สุนทรเวช เผชิญกับแรงกดดันทางการเมือง จากบุคคลฝ่ายต่างๆ ที่พยายามสื่อสารกับสังคมเพื่อแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลชุดนี้ขาดความชอบธรรมทางการเมือง และหากบริหารประเทศสืบไปก็จะมีแต่ความวุ่นวาย จนรัฐบาลขาดเสถียรภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ในลักษณะของกลุ่มกดดัน (Pressure

groups) และกลุ่มผลประโยชน์ (Interest groups) ที่เคลื่อนไหวเพื่อชี้ให้เห็นถึงการขาดความชอบธรรมทางการเมืองของรัฐบาล ที่ วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ (2552: 65 – 67) ได้กล่าวไว้ว่า กลุ่มกดดันทางสังคม จะมีอิทธิพลกับรัฐบาลในฐานะปัจเจกชนนำเข้าสู่ระบบการเมือง ถือเป็นบทบาทของกลุ่มต่างๆ ในการกดดันและเรียกร้องเพื่อให้ผลประโยชน์ของตนได้รับการใส่ใจ และเพื่อทำหน้าที่เป็นระบบทางการเมืองในการต่อรองและรักษาความสมดุลของกลุ่มบุคคลฝ่ายต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคม และกลุ่มกดดันดังกล่าว จะมีผลต่อเสถียรภาพรัฐบาล คือ บทบาทของกลุ่มกดดันและกลุ่มผลประโยชน์ จะทำให้รัฐบาลขาดความเข้มแข็ง จนทำให้กลุ่มกดดันและกลุ่มผลประโยชน์สามารถต่อรองและเสนอข้อเรียกร้องกับรัฐบาลอยู่เสมอ จนกลายเป็นวิกฤตทางการเมือง อันเนื่องจากการที่รัฐบาลไม่มีความน่าเชื่อถือ เนื่องจากรัฐบาลหรือระบบการเมืองไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนที่เรียกร้องได้

2.1.3 จากข้อค้นพบที่ว่า ประชาชนไม่พอใจต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของรัฐบาล และการปรากฏข่าวคราวในเชิงลบของคณะรัฐมนตรีในคณะรัฐบาลหลายคน ในสื่อมวลชนบ่อยครั้ง จนประชาชนขาดความเชื่อมั่นต่อประสิทธิภาพของคณะรัฐมนตรี อีกทั้งมาตรการด้านเศรษฐกิจอื่นๆ นั้น ไม่มีความโดดเด่นมากนัก และมีสิ่งที่สะท้อนถึงความล้มเหลวในประสิทธิผล คือ การแก้ไขปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ยังไม่บังเกิดผลเต็มที่ เพราะการแก้ไขปัญหาไม่ได้ขับเคลื่อนมาจากฝ่ายการเมือง และงานด้านสังคม เศรษฐกิจชุมชน และการชลประทาน ยังไม่มีผลงานที่เป็นรูปธรรมนั้น แสดงให้เห็นว่า รัฐบาลของนายสมัคร สุนทรเวช ยังไม่สามารถแสดงผลงานที่โดดเด่นและเป็นที่พึงพอใจของประชาชน จนได้รับการชื่นชมหรือให้การสนับสนุนจากประชาชนและสื่อมวลชน อันเกิดจากการไม่สามารถทำตามนโยบายเร่งด่วนที่เคยให้ไว้กับรัฐสภาได้ จนถึงได้ว่า รัฐบาลยังไม่มีเสถียรภาพเท่าที่ควร เนื่องจากไม่สามารถแสดงผลงานให้เป็นที่ประจักษ์จนประชาชนให้การสนับสนุน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ดอดด์ (Dodd อ้างใน อมรรักษาสิทธิ์ 2519: 7) ได้กล่าวถึงเสถียรภาพของรัฐบาลไว้ว่าจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อกล้าปฏิบัติภารกิจไปทำตามนโยบายที่วางไว้ เพราะจะสร้างความมั่นใจให้กับทุกฝ่าย จนประชาชนมีความเชื่อมั่นและไว้วางใจคณะรัฐมนตรีในการบริหารประเทศ

2.1.4 จากข้อค้นพบที่ว่า ประสิทธิภาพของรัฐบาลที่เป็นที่พึงพอใจของประชาชนคือการออกมาตรการเร่งด่วนเพื่อบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนจากราคาน้ำมันแพง และนโยบายปราบปรามยาเสพติดที่สถานีตำรวจต่างมีแผนงานเพื่อรองรับกับปัญหา แสดงให้เห็นว่า รัฐบาลพยายามที่จะแก้ไขปัญหาให้กับประเทศ แต่เหตุที่ทำได้เพียงบางส่วน เกิดจากความไม่พร้อมของรัฐบาลและการกดดันต่างๆ และเป็นการสะท้อนว่า หากรัฐบาลมีความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาและมีนโยบายใหม่ๆ ที่เป็นที่ต้องการของประชาชน ก็จะได้รับขอมรับจากประชาชนมากยิ่งขึ้น

จนกลายเป็นความชอบธรรมทางการเมืองของรัฐบาล และนำไปสู่การมีเสถียรภาพในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับหลักการของความชอบธรรมทางการเมือง ที่ ทินพันธุ์ นาคะตะ (2536 : 53-56) ได้อธิบายไว้ว่า ความชอบธรรมทางการเมือง หรือการสนับสนุนจากประชาชนจะเกิดขึ้น หากรัฐบาลสามารถบรรลุเป้าหมายหรือนโยบาย เช่น การสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม และการสนองความต้องการของประชาชน ซึ่งจะเกิดขึ้นได้เมื่อรัฐบาลมีความสามารถหรือประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาในด้านต่างๆ เป็นต้น

2.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาล

2.2.1 จากข้อค้นพบที่ว่า นิสัยส่วนตัว คุณลักษณะส่วนตัว และประสบการณ์ทางการเมืองในอดีต และคติความที่ นายสมักร สุนทรเวช เสด็จ ต่างส่งผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาล ทั้งในด้านบวกและลบ ปัจจัยที่กล่าวมาจะสัมพันธ์กับความชอบธรรมทางกฎหมาย และความชอบธรรมทางการเมือง รวมทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลของรัฐบาลด้วย กล่าวคือ บุคลิกภาพในด้านลบหรือด้านที่สังคมวิพากษ์วิจารณ์ มักจะก่อปัญหาด้านสัมพันธภาพกับคนอื่น และมีผลต่อความชอบธรรมทางการเมืองและประสิทธิภาพและประสิทธิผลของรัฐบาล ส่วนคติความต่างๆ ก็จะส่งผลต่อความ ชอบธรรมทางกฎหมาย ข้อค้นพบนี้แสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะของผู้ที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อเสถียรภาพของรัฐบาล สอดคล้องกับสิ่งที่ ราสมุสเซน (Rasmussen อ้างใน พรอัมรินทร์ พรหมเกิด 2544: 7) ได้กล่าวถึงผู้นำทางการเมืองว่าถือเป็นบุคคลซึ่งยึดกุมตำแหน่งที่เด่นสุดในรัฐบาล และมีอิทธิพลต่อทางการเมืองมากที่สุด และถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในการบริหารรัฐ ที่จะนำพา รัฐบาลและประเทศชาติไปสู่ความสำเร็จหรือล้มเหลว ตามนโยบายและเป้าหมายที่วางไว้

2.2.2 จากข้อค้นพบที่ว่า ปัจจัยจากพรรคการเมือง ส่งผลดีในด้านความชอบธรรมทางกฎหมาย จากจำนวน ส.ส. ที่ให้การสนับสนุน และความชอบธรรมทางการเมืองที่รัฐบาลมี เสถียรภาพจากแรงสนับสนุนของประชาชน และก็เกิดผลเสียต่อเสถียรภาพของรัฐบาล จากการที่มี คณะกรรมการบริหารพรรคบางคน ถูกชี้มูลความผิดจาก กกต. ว่ามีการวางแผนซื้อเสียงเลือกตั้ง ซึ่ง หากมีความผิดจริงจะถูกยุบพรรค และรัฐบาลจะขาดความชอบธรรมทั้งทางกฎหมายและทางการเมือง รวมทั้งการเป็นรัฐบาลผสมที่อาจเกิดผลกระทบต่อเสถียรภาพรัฐบาลหากมีการปรับตำแหน่ง รัฐมนตรี โดยที่พรรคร่วมที่รัฐมนตรีสังกัดอยู่ไม่เห็นด้วย กล่าวได้ว่า ปัจจัยด้านพรรคการเมือง โดยเฉพาะพรรคแกนนำจัดตั้งรัฐบาล เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาล กล่าวคือ หากพรรคการเมืองมีจำนวน ส.ส.มาก รัฐบาลก็จะมีความมั่นคงสูง และจะมีฐานจากประชาชนในพื้นที่ต่างๆ มาสนับสนุนรัฐบาล ในขณะที่เดียวกัน หากผู้บริหารพรรคทำผิดกฎหมาย พรรคก็จะได้รับผลกระทบตามไปด้วย และหากมีความจำเป็นต้องเป็นรัฐบาลผสม แม้ว่าจะมีข้อดีคือสามารถรวบรวมพรรคการเมืองอื่นๆ มาร่วมทำงาน แต่ก็มีความเสี่ยงที่จะเกิดความขัดแย้ง ซึ่งสอดคล้องกับ

แนวคิดเกี่ยวกับหลักการของความชอบธรรมทางการเมือง ที่นำไปสู่เสถียรภาพรัฐบาล บนพื้นฐานของพรรคการเมือง ที่ อมร รักษาสิทธิ์ (2519: 6 - 7) ได้กล่าวว่าเสถียรภาพทางการเมืองจากปัจจัยด้านพรรคการเมือง มาจากเสถียรภาพภายในและรวมถึงจากพรรคร่วม ซึ่งในกรณีนี้ คือการมีเสถียรภาพหรือไม่ ขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในพรรคพลังประชาชนที่เป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาลที่ส่งผลกระทบต่อพรรคร่วม และความเลื่อมล้าจากความสัมพันธ์ของพรรคแกนนำกับพรรคร่วมหรือระหว่างพรรคร่วมด้วยกันเอง

2.2.3 จากข้อค้นพบที่ว่า บริบททางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของรัฐบาล เช่น ความพยายามแก้ไขรัฐธรรมนูญที่มีแรงต้านทานจากสังคม จะส่งผลเสียต่อความชอบธรรมทางการเมืองของรัฐบาล การชุมนุมของ พธม. หากรัฐบาลจัดการไม่ได้จะกลายเป็นการขาดความชอบธรรมทางการเมือง กรณีเขาพระวิหาร ที่คณะรัฐมนตรีทั้งคณะมีความเสี่ยงต่อการถูกดำเนินคดี จะส่งผลต่อความชอบธรรมทางกฎหมายของรัฐบาล กรณีมีรัฐมนตรีของพรรคพลังประชาชนหลายคนถูกมองว่ารายงานทรัพย์สินอันเป็นเท็จ หรือใช้อำนาจเกินขอบเขตหรือเป็นไปโดยเจตนาไม่บริสุทธิ์ อาจส่งผลต่อความชอบธรรมทางการเมือง และประสิทธิภาพและประสิทธิผลของรัฐบาล และปัญหาการคาน้ำมันแพง ที่กระทบต่อเศรษฐกิจของผู้มีรายได้น้อย ส่งผลดีต่อความชอบธรรมทางการเมือง จากการที่รัฐบาลมีนโยบายออก 6 มาตรการให้ความช่วยเหลือ แต่ที่อาจส่งผลเสียต่อความชอบธรรมทางการเมืองได้ หากมาตรการดังกล่าวไม่ได้ผล หรือเกิดผลกระทบต่อภาระทางการคลังและวินัยการบริโภคของประชาชน ข้อค้นพบเช่นนี้ อธิบายได้ว่า ไม่ใช่ปัจจัยจากภายในพรรคการเมืองเท่านั้น ที่ส่งผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาล แต่บริบททางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ก็ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาลเป็นอย่างมาก เนื่องจากการทำงานของรัฐบาลจะถูกจับตามองจากสื่อมวลชน และกลุ่มกดดันต่างๆ รวมทั้งประชาชนทั่วไป ดังนั้น หากรัฐบาลดำเนินการที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการ หรือเป็นการกระทำที่มุ่งประโยชน์ตัวเองมากกว่าประโยชน์สาธารณะก็จะเกิดการวิพากษ์วิจารณ์ และเกิดแรงต้านจนมีผลต่อเสถียรภาพรัฐบาลในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับรัฐบาลแบบประชาธิปไตย ที่มาจากการเลือกตั้งแบบผู้แทน ซึ่งจะอยู่ภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และมีอำนาจจำกัดตามกฎหมาย ซึ่ง วิวัฒน์ ธิยมไพรวัน (2545: 179) ได้กล่าวในกระเด็นนี้ว่า รัฐบาลอาจเผชิญกับบริบททางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม เช่น สิทธิที่จะต่อต้านและไม่เชื่อฟังรัฐและรัฐบาล (Right of dissent and disobedience) และการสื่อสารมวลชนเสรี ซึ่งรัฐบาลแบบประชาธิปไตยจะต้องเปิดใจกว้างยอมรับหลักเสรีภาพในการเสนอข่าวสารและวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลโดยสื่อมวลชนต่างๆ

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

3.1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า แม้ว่ารัฐบาลจะมีความชอบธรรมทางกฎหมาย แต่อาจไม่มีความชอบธรรมทางการเมือง หากมีการปฏิบัติที่ขัดแย้งกับความรู้สึกของประชาชน หรือผู้นำประเทศมีคุณสมบัติที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง ดังนั้น หากต้องการรักษาเสถียรภาพของรัฐบาล สิ่งที่ควรคำนึงถึงนอกเหนือจากการชนะการเลือกตั้งแล้ว คือการมีผู้นำประเทศที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสม และไม่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่เป็นเงื่อนไขให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์หรือต่อต้าน

3.1.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า รัฐบาลไม่สามารถปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลได้ เพราะมุ่งแต่จะแก้ปัญหาด้านเสถียรภาพทางการเมืองจากปัญหาการถูกยุบพรรค มากกว่าจะมึนนโยบายที่ตอบสนองความต้องการของประชาชน หรือปัญหาเร่งด่วนที่ประเทศเผชิญ ดังนั้น หากต้องการจะแก้ไขปัญหาของประเทศ รัฐบาลจะต้องมีเสถียรภาพ คือพรรคการเมืองที่เป็นแกนนำจะต้องมีความเข้มแข็ง ไม่คิดขัดในปัญหาต่างๆ และมีคณะรัฐมนตรีที่มีคุณสมบัติเหมาะสม โดยนายกรัฐมนตรีต้องมีอำนาจในการคัดเลือกรัฐมนตรี ไม่ใช่เป็นลักษณะนอมินีที่มีคนคอยกำกับอยู่เบื้องหลัง

3.1.3 จากผลการวิจัยที่พบว่า นิัยส่วนตัว คุณลักษณะส่วนตัว และประสบการณ์ทางการเมืองในอดีต หรือแม้แต่คตินิยมของนายกรัฐมนตรี ล้วนแล้วแต่จะส่งผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาล ทั้งในด้านบวกและลบ ดังนั้น หากต้องการให้รัฐบาลสามารถบริหารประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ นายกรัฐมนตรีจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติครบถ้วน คือความพร้อมทั้งในด้านความรู้ความสามารถ คุณธรรมจริยธรรม และไม่มีความเกี่ยวข้องต่อสถานะนายกรัฐมนตรี

3.1.4 จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัจจัยด้านพรรคการเมือง มีผลต่อเสถียรภาพรัฐบาล ดังนั้น หากต้องการให้รัฐบาลที่มาจากพรรคการเมืองสามารถบริหารประเทศไปได้อย่างราบรื่นและมีเสถียรภาพ พรรคการเมืองที่ร่วมรัฐบาลจะต้องมีความพร้อมในจำนวน ส.ส. และมีความเป็นสถาบันทางการเมืองที่ไม่การทุจริตหรือมีพฤติกรรมที่เป็นปฏิปักษ์ต่อระบอบประชาธิปไตยจนเกี่ยวข้องการถูกยุบพรรค และต้องรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างพรรคร่วมรัฐบาลในกรณีเป็นรัฐบาลผสมเพื่อไม่ให้ความขัดแย้งระหว่างพรรคการเมืองกลายเป็นปัญหาของรัฐบาล

3.1.5 จากข้อค้นพบที่ว่า บริบททางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ส่งผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาล ดังนั้น การที่รัฐบาลจะมีเสถียรภาพจนสามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องคำนึงถึงความรู้สึกของประชาชน รู้จักเปิดใจกว้างรับฟังความเห็นของผู้อื่น และยอมรับการตรวจสอบจากสื่อมวลชนและกลุ่มพลังทางสังคมต่างๆ รวมทั้งควรสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนให้มาก

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมต่อเนื่องไปจนถึงการออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของนายสมัคร สุนทรเวช เพื่อจะได้ทราบถึงเงื่อนไขที่เป็นมูลเหตุสำคัญให้เกิดปัญหาเสถียรภาพของรัฐบาลที่แท้จริง

3.2.2 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมด้วยวิธีการเชิงปริมาณ ควบคู่ไปกับการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ทราบข้อมูลในภาพกว้างและในเชิงลึกไปพร้อมๆ กัน เช่น การสำรวจความพึงพอใจของประชาชนต่อการทำงานของรัฐบาล เป็นต้น

3.2.3 ควรศึกษาเสถียรภาพของรัฐบาลชุดอื่นๆ ในบริบททางการเมืองที่ต่างออกไป เพื่อจะได้ทราบถึงเสถียรภาพของรัฐบาลชุดต่างๆ ภายใต้อันตรายที่แตกต่างกัน

3.2.4 ควรศึกษาเปรียบเทียบเสถียรภาพของรัฐบาลชุดต่างๆ เพื่อให้ได้ทราบถึงเงื่อนไขหรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเสถียรภาพของรัฐบาล จนสามารถวิเคราะห์ถึงปัญหาพัฒนาการทางการเมืองของไทยในภาพรวมได้อย่างชัดเจนขึ้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สืบราชสันตติวงศ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏ

สืบราชสันตติวงศ์

บรรณานุกรม

- “กรุงเทพโพลล์: ประเมินผลงาน 3 เดือนรัฐบาล นายสมัคร สุนทรเวช” คืบค้นวันที่ 9 กันยายน 2553 จาก <http://www.ryt9.com/s/bkp/348162>
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2539) *อนาคตผู้นำการเมืองไทยในสองทศวรรษหน้า* กรุงเทพมหานคร ชัคเชสมีเดีย
- กำธร เวหน (2540) *เสถียรภาพของรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยไทย: ศึกษากรณีรัฐบาลชาติชาย ชุณหะวัณ* กรุงเทพมหานคร ภาควิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- โกสินทร์ วงศ์สุรวัฒน์ (2524) *ความเป็นมาของการปกครองในระบบรัฐสภาและระบบรัฐสภาในประเทศไทย* กรุงเทพมหานคร แพร์พิทยา
- คณิน บุญสุวรรณ (2548) *ปทานุกรมศัพท์รัฐสภาและการเมืองไทย* กรุงเทพมหานคร สุขภาพใจ
- “คดียุบพรรคการเมือง พ.ศ. 2551” คืบค้นวันที่ 9 ธันวาคม 2553 จาก http://th.wikipedia.org/wiki/คดียุบพรรคการเมือง_พ.ศ._2551
- “คณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 57” คืบค้นวันที่ 9 กันยายน 2553 จาก http://th.wikipedia.org/wiki/คณะรัฐมนตรีไทย_คณะที่_57
- จุมพล หนิมพานิช (2547) *ผู้นำ อำนาจ และการเมืองในองค์กร นนทบุรี สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*
- โคมศรี อารยะสิริ (2545) *แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐกับนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล* กรุงเทพมหานคร วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
- ชวน ทองมี (2520) “ความล้มเหลวของรัฐบาลพลเรือนหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (2487- 2490)” *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (2544) *รัฐศาสตร์แนววิพากษ์* กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2539) *ไตรลักษณ์รัฐกับการเมืองไทย* กรุงเทพมหานคร สถาบันนโยบายศึกษา
- ไชยันต์ ไชยพร (2553, 15 มิถุนายน) “เสถียรภาพรัฐบาล – เสถียรภาพทางการเมือง” *กรุงเทพธุรกิจ* หน้า 12
- ถวิล เปลี่ยนศรี (2523) “เสถียรภาพรัฐบาลผสมของไทย: ศึกษาเปรียบเทียบรัฐบาลชุด ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช (17 มีนาคม 2518 – 12 มกราคม 2519) กับรัฐบาลชุด ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช (20 เมษายน – 6 ตุลาคม 2519)” *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*

- “ทางออกวิกฤตรัฐธรรมนูญ 2550” คืบค้นวันที่ 7 พฤศจิกายน 2554 จาก <http://professorkriengsak.blogspot.com/2011/04/2550.html>
- ทวี สุรฤทธิกุล (2552) “ทฤษฎีว่าด้วยผู้นำทางการเมือง” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชา ปัญหาพัฒนาการทางการเมืองไทย* หน่วยที่ 11 หน้า 109 - 156 นนทบุรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ทินพันธุ์ นาคะตะ (2536) *การเมืองการบริหารไทยภาวะของชาติ* กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ชเนศ ขำเกิด (2547) “ผู้บริหารเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง” *วารสารส่งเสริมเทคโนโลยี* 31, 175 (สิงหาคม) : 161 – 163
- ธีรเดช สุขโข (2543) “การเปลี่ยนแปลง (ทางการศึกษา)” *วารสารครูเชียงราย* 37, 219 (กันยายน) : 7 – 10
- เนชั่นสุดสัปดาห์ (2551, 15 กุมภาพันธ์) ฉบับที่ 820 หน้า 22
- “ประวัติสมัคร สุนทรเวช” คืบค้นวันที่ 18 กรกฎาคม 2553 จาก http://th.wikipedia.org/wiki/สมัคร_สุนทรเวช
- “ผลโพลชี้ รัฐบาลอายุสั้น” คืบค้นวันที่ 19 มีนาคม 2554 จาก http://www.komchadluek.net/2008/01/23/vo002_186949.php?news_id=186949
- ผาสุก พงษ์ไพจิตร (2543) *ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในไทย* กรุงเทพมหานคร ประชาธิปไตยแรงงาน
- พรอัมรินทร์ พรหมเกิด (2544) “ผู้นำทางการเมือง” *รัฐสภาสาร* 49, 7 (กรกฎาคม) : 1-44.
- พระธรรมปิฎก (2542) *ผู้นำ พิมพ์ครั้งที่ 2* กรุงเทพมหานคร มติชน
- “พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย” คืบค้นวันที่ 16 ตุลาคม 2553 จาก <http://th.wikipedia.org/wiki/พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย>
- “ย้อนรอยคดีชิมไปบ่นไป” คืบค้นวันที่ 25 สิงหาคม 2553 จาก <http://news.mcot.net/politic/inside.php?value=bmlkPTE4MDMxJm50eXBIPWNsaXA=>
- เขาวมาลย์ หอธรรมรัตน์ (2547) “ผู้นำการเปลี่ยนแปลง : มิติใหม่แห่งการบริหารเพื่อความสำเร็จ” *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย* 24, 1 : 180 - 191
- ราเชนทร์ คูวงษ์วัฒนาเสรี (2539) “นโยบายเกี่ยวกับการกระจายอำนาจการปกครองของพรรคการเมืองกับเสถียรภาพของรัฐบาลผสม” *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*
- เรื่องเวทย์ แสงรัตนา และสุนิจิต สุจิตานนท์ (2553) *การเมืองการปกครองของไทย* กรุงเทพมหานคร ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัย

- วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ (2552) “กลุ่มกดดันและกลุ่มผลประโยชน์กับการพัฒนาการทางการเมือง” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาปัญหาพัฒนาการทางการเมืองไทย* หน่วยที่ 10 หน้า 47 - 108 นนทบุรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวัน (2545) “รัฐบาล” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาสถาบันและกระบวนการทางการเมืองไทย* หน่วยที่ 3 หน้า 163 - 208 นนทบุรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สมาน ทองศรี (2522) “ปัญหาด้านเสถียรภาพของรัฐบาลผสมในประเทศไทย” วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุภาวดี วิฑะประพันธ์ และยุดา รักไทย (2545) *คัมภีร์การพัฒนาภาวะผู้นำ จากปรมาจารย์ระดับโลก* กรุงเทพมหานคร เอ็กซ์เปอร์เน็ท
- เสนีย์ คำสุข (2552) “พรรคการเมืองกับพัฒนาการทางการเมืองของไทย” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาปัญหาพัฒนาการทางการเมืองของไทย* หน่วยที่ 6 หน้า 233 - 296 นนทบุรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- “สมัคร” ปากกล้ายังหาช่องค่าคนไทยใน"USA"ถือป้ายต้อนรับไม่ได้” คืบคลานวันที่ 20 สิงหาคม 2553 จาก <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=345961>
- “หลักฐานชัด “โนมินี” แต่เอาผิดไม่ได้ หรือไม่อยากเอาผิดกันแน่?.” คืบคลานวันที่ 19 มีนาคม 2554 จาก <http://www.manager.co.th/Politics/ViewNews.aspx?NewsID=9510000033420>
- อนันตชัย เรื่องวิวัฒนะ (2547) *การปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทย* กรุงเทพมหานคร สหાયการพิมพ์
- อมร รักษาสัตย์ (2519) *การต่อสู้เพื่อการปกครองตนเองของท้องถิ่นและกฎบัตรยุโรป* กรุงเทพมหานคร สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย
- อมร รักษาสัตย์ และวิรัช เกียรบุญ (2540, 1 ตุลาคม) “ระบบ ครม. ระบบรัฐสภาและระบบพรรค ช่วงปัจจุบันไร้เสถียรภาพและประสิทธิภาพโดยสิ้นเชิง” *มติชน* หน้า 17
- Barker, Rodney. (1990). *Political Legitimacy and the State*. Oxford: Clarendon Press.
- Bass, Bernard. (1999). “Two Decades of Research and Development in Transformation Leadership.” *European Journal of Work and Organizational Psychology*. 8 (January): 9 - 32.
- Beetham, David. (1991). *The Legitimation of Power*. Hampshire: The Macmilland Press.
- Castells, Manuel. (1997). *The Power of Identity, The Information Age: Economy, Society and Culture*. Cambridge, MA; Oxford, UK: Blackwell.

Cohen, Jean and Orato, Andrew. (1992). *Civil Society & Political Theory*. London:

The MIT Press.

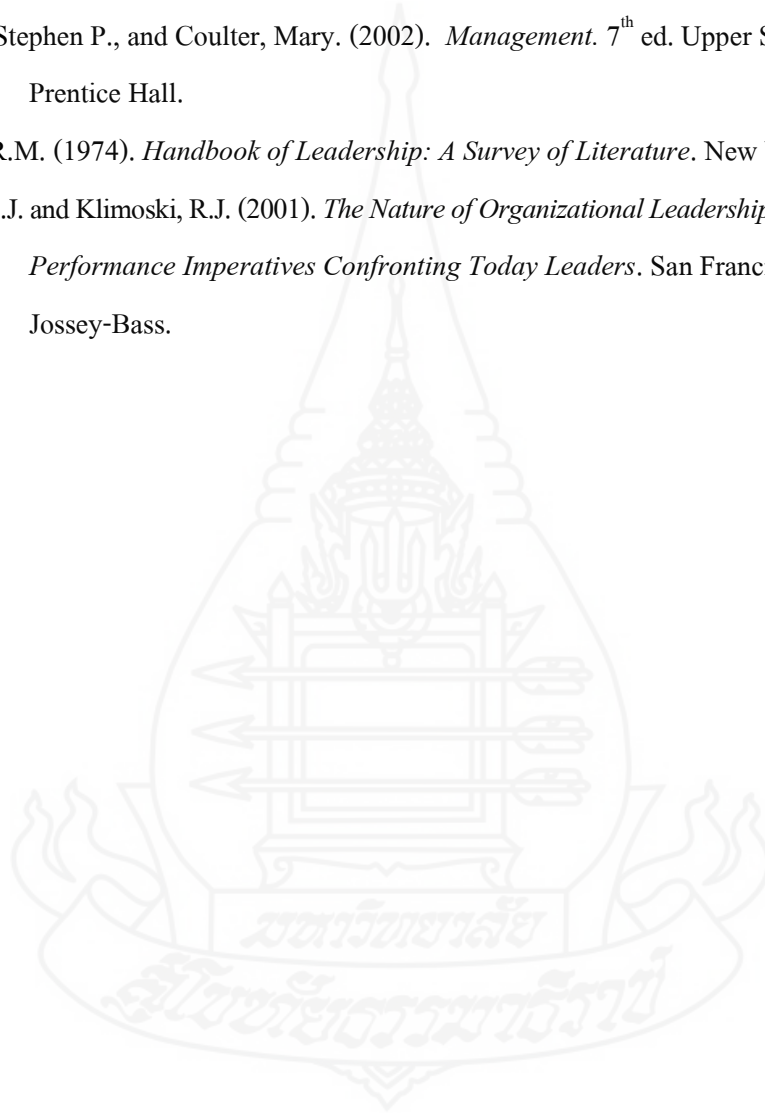
Dubrin, A.J. (1998). *Leadership: Research Findings, Practice and Skill*. Boston : Houghton Mifflin.

Omvedt, Gail. (1993). *Dalits and the Democratic Revolution: Dr Ambedkar and the Dalit Movement*. London : SAGE Publications.

Robbins, Stephen P., and Coulter, Mary. (2002). *Management*. 7th ed. Upper Saddle River, NJ.:
Prentice Hall.

Stogdill, R.M. (1974). *Handbook of Leadership: A Survey of Literature*. New York: Free Press.

Zaccaro, S.J. and Klimoski, R.J. (2001). *The Nature of Organizational Leadership: Understanding the Performance Imperatives Confronting Today Leaders*. San Francisco, CA:
Jossey-Bass.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับรัฐบาลของ นายสมัคร สุนทรเวช

1. ประวัติ ของสมัคร สุนทรเวช นายกรัฐมนตรีคนที่ 25 ของประเทศไทย

1.1 ประวัติโดยทั่วไป

นายสมัคร สุนทรเวช เกิดเมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2478 เป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 25 ของ ประเทศไทย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม (ดำรงตำแหน่ง 29 มกราคม พ.ศ. 2551) หัวหน้าพรรคพลังประชาชน อดีตผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และผู้ก่อตั้งพรรคประชากรไทย เกิดที่กรุงเทพมหานคร เป็นนักการเมืองเก่าแก่ ที่มีเสียงพูดและลีลาการพูดเป็นเอกลักษณ์ เคยดำรงตำแหน่งสำคัญมากมาย เช่น รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม (2 สมัย) ได้ฉายาจากสื่อมวลชนทั่วไป “น้ำหมัก” “อหมัก” หรือ “ชมพู” (มาจากลักษณะจมูกของนายสมัคร) “ชวานา” (จากกรณีกลุ่มงูเห่า) เป็นต้น

นายสมัครเริ่มทำงานหลังจบนิติศาสตร์ ธรรมศาสตร์ เป็นสื่อมวลชนสายการเมือง โดยเขียนบทความ และความคิดเห็น ทางการเมืองแบบไม่ประจำใน หนังสือพิมพ์สยามรัฐสยามรัฐ สัปดาห์วิจารณ์ และข่าวกรุง ตั้งแต่ พ.ศ. 2500 จนถึง 2516 เขียนบทความการเมืองในหนังสือพิมพ์ ประชาไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2517 จนถึง 2520 และเขียนบทความในคอลัมน์ประจำ “มนูน้ำเงิน” หนังสือพิมพ์เดลิเมล์เรอร์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2521 จนถึง 2537

นายสมัครข้ามจากการเป็นสื่อมวลชนอย่างเดียว มาเริ่มต้นชีวิตการเมืองโดยเข้าเป็นสมาชิก พรรคประชาธิปัตย์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2511 ลงสมัครตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับชาติ จนมีบทบาทโดดเด่นช่วง พ.ศ. 2519 จากการจัดรายการสถานีวิทยุยานเกราะ ที่มีเนื้อหาโจมตีบทบาทของขบวนการนักศึกษาในสมัยนั้น พร้อมทั้งปลุกระดมมวลชนให้เกิดขบวนการนักศึกษา และเป็นศูนย์กลางประสานงาน ถ่ายทอดกำหนดการ และคำสั่งเคลื่อนไหวของกลุ่มต่อต้านนักศึกษาในเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519

เมื่อสิ้นสุดเหตุการณ์ ใน พ.ศ. 2519 นายสมัครได้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย พร้อมๆ กับการลาออกจากพรรคประชาธิปัตย์ และใน พ.ศ. 2522 ได้ก่อตั้ง พรรคประชากรไทย และดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าพรรค มีฐานคะแนนเสียงหลักในกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะในเขตที่มีหน่วยทหารตั้งอยู่หนาแน่น

ความคิดและบทบาทของนายสมัคร มักสร้างกระแสมวลชน ทั้งสนับสนุนและคัดค้านได้อย่างกว้างขวางร้อนแรง ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 และพฤษภาทมิฬ ความคิดหนุนกระทุ้งโถม โถมมาจนถึงการกล่าวโจมตี ประธานองคมนตรี พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ ทางรายการโทรทัศน์ เมื่อต้น พ.ศ. 2549

นายสมักร สุนทรเวช เป็นบุตรของ เสวกเอก พระยาบำรุงราชบริพาร (เสมียน สุนทรเวช) กับ คุณหญิงบำรุงราชบริพาร (อำพัน จิตรกร) เป็นหลานลุงของ มหาเสวกตรี พระยาแพทย์พงศาวิสุทธาธิบดี (สุน์ สุนทรเวช) นายแพทย์ประจำพระองค์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าหัว และเป็นหลานตาของ มหาเสวกตรี พระยาอนุศาสน์จิตรกร (จันทร์ จิตรกร) จิตรกรประจำราชสำนัก โดยนายสมักร สุนทรเวช เป็นบุตรคนที่ 4 ในจำนวนพี่น้อง 6 คน ดังนี้

1. พ.อ.(พิเศษ) พ.ญ.มยุรี พลางกูร อดีตรองผู้อำนวยการ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า
2. นางเยาวมาลย์ ราชวังเมือง ประกอบธุรกิจส่วนตัว
3. พล.อ.อ.สมมต สุนทรเวช อดีตที่ปรึกษา ทอ. (ถึงแก่กรรมแล้ว)
4. นายสมักร สุนทรเวช
5. นายมนมัย สุนทรเวช พนักงานรัฐวิสาหกิจ
6. นายสุมิตร สุนทรเวช นักการเมือง หัวหน้าพรรคประชากรไทย

นายสมักร สุนทรเวช สมรสกับ คุณหญิงสุรัตน์ สุนทรเวช ที่ปรึกษาด้านการเงินของบริษัทในเครือ เจริญโภคภัณฑ์ มีบุตรสาวฝาแฝด คือ กานดาภา และกาญจนากร ปัจจุบันสมรสแล้วทั้งคู่ จากการทำงานอยู่กับบริษัทเอกชนมาตั้งแต่ พ.ศ. 2505 สถานะการเงินของภรรยามั่นคงพอที่จะดูแลครอบครัวได้ นายสมักร จึงมิได้ทำงานประจำกับหน่วยงานใด โดยได้ทำงานด้านการเมืองเพียงอย่างเดียว มาตั้งแต่ พ.ศ. 2516

1.2 ประวัติการศึกษา

- ก่อนประถมศึกษา โรงเรียนสตรีบางขุนพรหม
- ประถมศึกษา โรงเรียนเทเวศร์ศึกษา
- มัธยมศึกษา โรงเรียนเซนต์คาเบรียล
- อาชีวศึกษา โรงเรียนอัสสัมชัญพานิชย์
- อุดมศึกษา นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

นอกจากนั้น ยังได้ศึกษาเพิ่มเติม โดยได้ประกาศนียบัตรวิชามัคคุเทศก์ จากคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ Dip. in Accounting and Business Administration จาก Bryant & Stratton College สหรัฐอเมริกา

1.3 ประวัติการทำงาน

- พ.ศ. 2496 : เจ้าหน้าที่สอนเครื่องลงบัญชีไฟฟ้า National Cash Registered Co.,Ltd. (พ.ศ. 2496-2497)
- พ.ศ. 2497 : เสมียนแผนกรถยนต์ และภายหลังดำรงตำแหน่งผู้ช่วยหัวหน้าแผนกเครื่องอะไหล่ Barrow Brown Co.,Ltd. (พ.ศ. 2497-2502)

- พ.ศ. 2502 : ผู้ช่วยหัวหน้าแผนกเครื่องอะไหล่ Loxley Bangkok Co.,Ltd. (พ.ศ.2502-2504)
- พ.ศ. 2504 : Free Lance Guide, World Travel Service Co.,Ltd. (พ.ศ. 2504-2506)
- พ.ศ. 2507 : ผู้จัดการแผนกเครื่องอะไหล่ บริษัทเออีวิทยาพาณิชย์ จำกัด (พ.ศ.2507-2509)
- พ.ศ. 2510 : Dietary Aid, Fox Rever Rehabilitation Hospital, Chicago U.S.A. (พ.ศ. 2510-2511)
- พ.ศ. 2512 : ผู้จัดการแผนกเครื่องอะไหล่ บริษัท เออีวิทยาพาณิชย์ จำกัด (พ.ศ. 2512-2513)
- พ.ศ. 2513 : ผู้บริหารฝ่ายขาย John Deere Thailand Co., Ltd. (พ.ศ. 2513-2514)
- พ.ศ. 2514 : เจ้าหน้าที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์ สถานเอกอัครราชทูตอิสราเอล ประจำประเทศไทย (พ.ศ. 2514-2516)
- พ.ศ. 2516 : ลาออกจากงานประจำและทำงานการเมืองอย่างเดียวเรื่อยมา เนื่องจากภรรยาไม่ยอมได้มั่นคงพอที่จะดูแลครอบครัวแล้ว

1.4 ประวัติการเมือง

นายสมัคร เริ่มต้นชีวิตการเมืองโดยสมัครเข้าเป็นสมาชิก พรรคประชาธิปัตย์ เมื่อ พ.ศ. 2511 เริ่มลงสมัครรับเลือกตั้งเป็น สมาชิกสภาเทศบาลกรุงเทพมหานคร ใน พ.ศ. 2514 และลงสมัครรับเลือกตั้งเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ครั้งแรกใน พ.ศ. 2518 ในชีวิตการเมืองเคยดำรงตำแหน่งสำคัญหลายตำแหน่ง โดยตลอดเวลาที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นายสมัคร ได้รับการแต่งตั้งในคณะรัฐมนตรีหลายตำแหน่ง ได้แก่

- รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในรัฐบาล หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช 2 (15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2518 – 13 มีนาคม พ.ศ. 2518)
- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ในรัฐบาล หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช 3 (20 เมษายน พ.ศ. 2519 – 23 กันยายน พ.ศ. 2519)
- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ในรัฐบาล นายธานินทร์ กรัยวิเชียร (8 ตุลาคม พ.ศ. 2519 – 19 ตุลาคม พ.ศ. 2520)
- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ในรัฐบาล พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ 2 (30 เมษายน พ.ศ. 2526 – 5 สิงหาคม พ.ศ. 2529)

- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ในรัฐบาล พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ (9 ธันวาคม พ.ศ. 2533 – 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534)
 - รองนายกรัฐมนตรี ในรัฐบาล พล.อ.สุจินดา คราประยูร (7 เมษายน พ.ศ. 2535 – 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2535)
 - รองนายกรัฐมนตรี ในรัฐบาล นายบรรหาร ศิลปอาชา (13 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 – 24 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539)
 - รองนายกรัฐมนตรี ในรัฐบาล พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ (25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 – 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2540)
 - นายกรัฐมนตรี (29 มกราคม พ.ศ. 2551 – 8 กันยายน 2551)
- สำหรับประวัติทางการเมือง ของนายสมัคร สุนทรเวช กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้
- พ.ศ. 2511 : เข้าเป็นสมาชิก พรรคประชาธิปัตย์ (พ.ศ. 2511 – 2519)
 - พ.ศ. 2514 : สมาชิกสภาเทศบาลนครกรุงเทพมหานคร (ได้รับเลือกตั้ง เมื่อ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2514)
 - พ.ศ. 2516 : สมาชิกสมัชชาแห่งชาติ (ได้รับแต่งตั้งเมื่อ 10 ธ.ค. 2516) และสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (ได้รับแต่งตั้งเมื่อ 23 ธ.ค. 2516)
 - พ.ศ. 2518 : สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร (ม.ค. 2518)
 - * พ.ศ. 2518 รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
 - พ.ศ. 2519 : สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร (เม.ย. 2519)
 - * พ.ศ. 2519 รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
 - * พ.ศ. 2519 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (พ.ศ. 2519 – 2520)
 - พ.ศ. 2522 : ก่อตั้งพรรคประชากรไทย และดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรค
 - * สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร (เม.ย. 2522)
 - * ประธานคณะกรรมการการคลังและสถาบันการเงิน (พ.ศ. 2523 – 2526)
 - พ.ศ. 2526 : สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร (เม.ย. 2526)
 - * รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม (พ.ศ. 2526 – 2529)
 - พ.ศ. 2529 : สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร (ก.ค. 2529)
 - * ประธานคณะกรรมการการปกครอง (พ.ศ. 2529 – 2531)
 - พ.ศ. 2531 : สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร (ก.ค. 2531)
 - * ประธานคณะกรรมการการเศรษฐกิจ (พ.ศ. 2531 – 2533)
 - พ.ศ. 2533 : รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม (พ.ศ. 2533 – 2534)

- พ.ศ. 2535 : สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร (มี.ค. - ก.ย. 2535)
- * ประธานคณะกรรมการการคมนาคม (พ.ศ. 2535 – 2538)
- พ.ศ. 2538 : สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร (ก.ค. 2538)
- พ.ศ. 2539 : สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร (ก.ค. 2538)
- พ.ศ. 2543 : ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร (พ.ศ. 2543 – 2547)
- พ.ศ. 2550 : รับตำแหน่งหัวหน้าพรรคพลังประชาชน (พ.ศ. 2550)
- พ.ศ. 2551 : นายกรัฐมนตรีของประเทศไทย (พ.ศ. 2551)

1.5 การดำรงตำแหน่ง ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

นายสมัคร สุนทรเวช ได้รับเลือกเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร จากการเลือกตั้ง พ.ศ. 2543 ด้วยคะแนนเสียง 1,016,096 คะแนน ซึ่งเป็นคะแนนเสียงมากที่สุด นับตั้งแต่มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร โดยผู้ได้คะแนนอันดับ 2 คือ นางสุดารัตน์ เกตุราพันธ์ ผู้สมัครจากพรรคไทยรักไทย ได้รับคะแนนเสียงเพียง 521,184 คะแนน

นายสมัคร ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ระหว่าง พ.ศ. 2543 – 2547 นับเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครคนที่ 13 และ เป็นคนที่ 5 ที่มาจากการเลือกตั้ง

1.6 การเลือกตั้งวุฒิสภา พ.ศ. 2549

หลังพ้นตำแหน่ง ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เมื่อครบวาระ 4 ปี นายสมัคร ตัดสินใจไม่ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็น ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สมัยที่ 2 แต่เบนเข็มมาลงสมัครรับเลือกตั้งเป็น สมาชิกวุฒิสภา กรุงเทพมหานคร ในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2549

ผลการนับคะแนน นายสมัคร สุนทรเวช ได้รับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา ด้วยคะแนนเสียง เป็นอันดับสองของประเทศ รองจาก ร.ต.อ.นิติภูมิ นวรัตน์ ที่ได้คะแนนเสียงเป็นอันดับ 1 แต่ ร.ต.อ.นิติภูมิ ยังไม่ทันได้รับการรับรองตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา จากคณะกรรมการเลือกตั้ง เนื่องจากมีผู้ร้องเรียน เรื่องการไปขึ้นเวทีปราศรัยของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ที่อาจถือได้ว่าเป็นการ “หาเสียง” และขัดต่อกฎหมายเลือกตั้ง ก่อนที่จะมีการชี้ขาดเรื่องดังกล่าว การเลือกตั้งวุฒิสภา พ.ศ. 2549 ก็ได้ถูกยกเลิก เนื่องจากเหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ทำให้นายสมัครต้องพ้นจากตำแหน่ง โดยไม่มีโอกาสได้ปฏิบัติหน้าที่ใดๆ ในฐานะสมาชิกวุฒิสภา

1.7 การดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

นายสมัคร สุนทรเวช ทำพิธีรับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนายกรัฐมนตรีที่บ้านพัก ซอยนวมินทร์ 81 ถนนนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร เมื่อเวลา 17.15 น.

เมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2551 สภาผู้แทนราษฎรมิมติเห็นชอบให้นายสมัคร สุนทรเวช เป็นนายกรัฐมนตรี โดยมีนายชงยุทธ ดิยะไพรัช ประธานสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

วันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 นายสมัครยังได้รับโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ควบอีก 1 ตำแหน่ง ซึ่งนายสมัครนับว่าเป็นพลเรือนคนที่ 3 ที่ได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวงนี้

1.8 เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับ

- พ.ศ. 2517 ตริตาภรณ์มงกุฎไทย
- พ.ศ. 2518 ตริตาภรณ์ช้างเผือก
- พ.ศ. 2519 ทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย
- พ.ศ. 2520 รัตนาภรณ์ (ชั้นที่ 2)
- พ.ศ. 2522 ประถมาภรณ์มงกุฎไทย
- พ.ศ. 2524 ประถมาภรณ์ช้างเผือก
- พ.ศ. 2526 มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก
- พ.ศ. 2527 ทูตียจุลจอมเกล้า
- พ.ศ. 2527 มหาวิกรมมงกุฎ
- พ.ศ. 2539 ปฐมดิเรกคุณาภรณ์
- พ.ศ. 2545 ทูตียจุลจอมเกล้าพิเศษ

1.9 ผลงาน

- เขียนบทความ และความคิดเห็นทางการเมืองแบบไม่ประจำใน สยามรัฐ สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ และชาวกรุง ตั้งแต่ พ.ศ. 2500 - 2516

- เขียนบทความการเมืองในหนังสือพิมพ์ประชาไทย (พ.ศ. 2517 - 2520)

- เขียนบทความในคอลัมน์ประจำ (มูมน้ำเงิน) หนังสือพิมพ์เดลิเมล์ตั้งแต่ พ.ศ. 2521 - 2537

- ผู้ดำเนินรายการ เช้าวันนี้ที่เมืองไทย ทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5

- ผู้ดำเนินรายการ สนทนาประสาสมัคร ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11

นอกจากนั้น ยังมีผลงานการเขียนหนังสือหลายเล่ม เช่น สมัคร สุนทรเวช พูด สันดานหนังสือพิมพ์ การเมืองเรื่องตัมหา 1-2 จวกลูกเดียว จากสนามไชยถึงสนามหลวง สมัคร 60 ชิมไปบ่นไป เรื่องไม่อยากจะเล่า คนรักแมว จดหมายเหตุกรุงเทพฯ และใครๆ ก็ชอบไทยผู้ดี เป็นต้น

1.2 ข้อมูลรัฐบาล นายสมัคร สุนทรเวช

1.2.1 การลงมติเลือกนายกรัฐมนตรี

นายสมัคร สุนทรเวช ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ด้วยการลงมติของสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 28 มกราคม พ.ศ. 2551 เป็นการดำรงตำแหน่งต่อจาก พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรีที่มาจากพรรคประชาธิปัตย์ โดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้ดำรงตำแหน่งครบวาระตามรัฐธรรมนูญ และได้จัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยพรรคการเมืองที่นายสมัคร สุนทรเวช สังกัด คือ พรรคพลังประชาชน ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาด้วยคะแนนสูงสุด และ นายสมัคร สุนทรเวช ในฐานะหัวหน้าพรรค ได้รับการเสนอชื่อให้สภาผู้แทนราษฎรลงมติเพื่อเลือกเป็นนายกรัฐมนตรี

การลงมติเพื่อเลือกนายกรัฐมนตรีในขณะนั้น นายชงยุทธ ดิยะไพรัช ประธานสภาผู้แทนราษฎร ได้เปิดโอกาสให้ ส.ส.เสนอชื่อบุคคลที่เหมาะสมเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยต้องมี ส.ส.รับรองไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของจำนวน ส.ส.ทั้งหมด หรือประมาณ 96 คน และขั้นตอนการลงคะแนนจะเป็นแบบเปิดเผย ขานชื่อตามลำดับตัวอักษร ก - ฮ โดย นายแพทย์สุรพงษ์ สืบวงศ์ลี ส.ส. สัดสวน พรรคพลังประชาชน ได้เสนอชื่อ นายสมัคร สุนทรเวช หัวหน้าพรรคพลังประชาชน เป็นนายกรัฐมนตรี จากนั้นนายชานี ศักดิเศรษฐ์ ส.ส. สัดสวน พรรคประชาธิปัตย์ ได้เสนอชื่อนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์เป็นนายกรัฐมนตรี

ภายหลังเสร็จสิ้นการลงคะแนน นายชงยุทธ ดิยะไพรัช ประธานสภาผู้แทนราษฎร ได้ประกาศผลการนับคะแนนเลือกนายกรัฐมนตรีว่า นายสมัคร สุนทรเวช หัวหน้าพรรคพลังประชาชน ได้รับความเห็นชอบ จำนวน 310 คน ส่วนนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ได้รับความเห็นชอบ 163 คะแนน และมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรงดออกเสียง 3 คะแนน (คือ นายสมัคร สุนทรเวช นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ และ นายชงยุทธ ดิยะไพรัช) จึงถือได้ว่านายสมัคร สุนทรเวช ได้รับความเห็นชอบมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาแล้ว และถือได้ว่านายสมัคร สุนทรเวช ได้รับความเห็นชอบตามมติของสภาให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

1.2.2 เสียงสนับสนุนในสภา

สำหรับเสียงสนับสนุนของ ส.ส. ในการลงมติเลือกนายกรัฐมนตรี ให้กับผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อเป็นนายกรัฐมนตรี มีดังนี้

พรรคการเมือง	สมัคร สุนทรเวช	อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ	งดออกเสียง	รวม
พรรคพลังประชาชน	231	-	2	233
พรรคประชาธิปัตย์	-	163	1	164
พรรคเพื่อแผ่นดิน	21	-	-	21
พรรคชาติไทย	37	-	-	37
พรรคมหาชนไทย	7	-	-	7
พรรครวมใจไทยชาติพัฒนา	9	-	-	9
พรรคประชากรชา	5	-	-	5
รวม	310	163	3	476

1.2.3 คณะรัฐมนตรี

รายชื่อคณะรัฐมนตรี ของรัฐบาล นายสมัคร สุนทรเวช ที่เข้ารับตำแหน่ง วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2551 ทั้งคณะ มีจำนวนทั้งสิ้น 36 คน ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี 1 คน และ รัฐมนตรี จำนวน 35 คน ดังรายชื่อต่อไปนี้

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง
1	นายสมัคร สุนทรเวช	นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
2	นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์	รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
3	นายมีங์ขวัญ แสงสุวรรณ	รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์
4	นายสุรพงษ์ สืบวงศ์ลี	รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง
5	นายสหัส บัณฑิตกุล	รองนายกรัฐมนตรี
6	พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์	รองนายกรัฐมนตรี
7	นายสุวิทย์ คุณกิตติ	รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม
8	นายชูศักดิ์ ศิรินิล	รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
9	นายจักรภพ เพ็ญแข	รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
10	นายประดิษฐ์ ภัทรประสิทธิ์	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง
11	ร้อยตรีหญิง ระนองรักษ์ สุวรรณฉวี	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง
12	นาย นกคณ ปัทมะ	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
13	นาย วีระศักดิ์ โควสุรัตน์	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
14	นาย สุธา ชันแสง	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
15	นาย สมศักดิ์ ปริศนานันทกุล	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
16	นาย สมพัฒน์ แก้วพิจิตร	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
17	นาย ชีรชัย แสนแก้ว	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
18	นาย สันติ พร้อมพัฒน์	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม
19	นาย ทรงศักดิ์ ทองศรี	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม
20	นายอนุรักษย์ จุริมาศ	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม
21	นางอนงค์วรรณ เทพสุทิน	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
22	นายมั่น พัธโนทัย	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
23	พลโทหญิง พูนภิรมย์ ลิปตพัลลภ	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงาน
24	นาย วิรุฬ เตชะไพบูลย์	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์
25	พันตำรวจโท บรรยนิ ตั้งภากรณ์	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์
26	ร้อยตำรวจเอก เฉลิม อยู่บำรุง	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
27	นาย สุพล ฟองงาม	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
28	นาย สิทธิชัย โควสุรัตน์	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
29	นาย สมพงษ์ อมรวิวัฒน์	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
30	นาง อุไรวรรณ เทียนทอง	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน
31	นาย อนุสรณ์ วงศ์วรรณ	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม
32	นายวุฒิพงษ์ ฉายแสง	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
33	นาย บุญลือ ประเสริฐโสภา	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
34	นาย พงศกร อรรณนพพร	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
35	นาย ไชยา สะสมทรัพย์	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข
36	นาย ชวรัตน์ ชาญวีรกูล	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข

ภาคผนวก ข
นโยบายของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภา

การแถลงนโยบายต่อรัฐสภา เป็นขั้นตอนสำคัญทางกฎหมาย ที่แสดงถึงการกำหนดเป้าหมายการทำงานของรัฐบาลให้รัฐสภารับรอง และถือเป็นความชอบธรรมอีกประการหนึ่งของรัฐบาล นายสมัคร สุนทรเวช ในการเข้าบริหารบ้านเมืองตามครรลองที่กฎหมายกำหนด โดยนโยบายของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ที่แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2551 มีรายละเอียดดังนี้

1. นโยบายเร่งด่วนที่จะเริ่มดำเนินการในปีแรก

- สร้างความปรองดองสมานฉันท์ของคนในชาติและฟื้นฟูประชาธิปไตยโดยการเสริมสร้างความเข้าใจร่วมกันของประชาชนในชาติให้เกิดความสมัครสมานสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการแก้ไขปัญหา วิกฤติของประเทศ และสร้างเสถียรภาพทั้งทางด้านการเมือง การปกครอง สังคม และเศรษฐกิจ โดยมุ่งถึงประโยชน์สุขของประชาชนส่วนรวมเป็นสำคัญ ซึ่งจะเป็นรากฐานที่มั่นคงในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนต่อไป

- แก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยน้อมนำแนวทางพระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มาดำเนินการกิจในด้านความมั่นคงและด้านการพัฒนา โดยให้มีความสอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของพื้นที่ วิถีชีวิต วัฒนธรรม และความเชื่อของประชาชน ตลอดจนทั้งอำนวยความสะดวกและเป็นธรรมและความยุติธรรม โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สร้างความสมานฉันท์และสันติสุขในพื้นที่โดยเร็วที่สุด

- เร่งรัดแก้ไขปัญหายาเสพติดและปราบปรามผู้มีอิทธิพล โดยยังคงยึดหลักการ “ผู้เสพ คือผู้ป่วยที่ต้องได้รับการรักษา ส่วนผู้ค้า คือ ผู้ที่ต้องได้รับโทษตามกฎหมาย” ทั้งนี้ รัฐบาลจะเร่งรัดปราบปรามการค้ายาเสพติด ลดปริมาณผู้เสพยา และป้องกันมิให้กลุ่มเสี่ยงเข้าไปเป็นเหยื่อของยาเสพติด โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนควบคู่กับมาตรการปราบปรามและบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรม และใช้มาตรการทางกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมตัดช่องทางการหาเงินทุจริตของผู้มีอิทธิพลในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นการตัดไม้ทำลายป่า การค้ำมนุษย์ และการเป็นเจ้ามือการพนัน เป็นต้น

- ดำเนินมาตรการในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน และผู้ประกอบการ โดยดูแลเสถียรภาพของค่าเงินบาท ระดับราคาสินค้าอุปโภคบริโภค และราคาพลังงานให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมและเป็นธรรมแก่ผู้บริโภคและผู้ผลิต พร้อมทั้งจัดหาสินค้าราคาประหยัดจำหน่ายเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของผู้มีรายได้น้อย

- เพิ่มศักยภาพของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นแหล่งเงินหมุนเวียน ในการลงทุน สร้างงานและอาชีพ สร้างรายได้และลดรายจ่ายให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจ ขนาดเล็กในครัวเรือน พัฒนากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่มีการบริหารจัดการที่ดี ให้สามารถ ยกย่องเป็นธนาคารหมู่บ้านและชุมชน

- จัดสรรงบประมาณตามขนาดประชากร (Small Medium Large : SML) ให้ครบทุก หมู่บ้านและชุมชน เพื่อสร้างโอกาสให้ชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาของชุมชนด้วยตนเอง และพัฒนา โครงการที่จะก่อให้เกิดรายได้อย่างยั่งยืน พัฒนาสินทรัพย์ชุมชนอนุรักษ์และรักษา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน เพื่อให้การเชื่อมโยงการใช้ทรัพยากรของรัฐ ท้องถิ่น และจังหวัด อย่างมีประสิทธิภาพ

- สนับสนุนโครงการธนาคารประชาชน เพื่อกระจายโอกาสการเข้าถึงแหล่งเงินให้แก่ ประชาชนผู้มีรายได้น้อย สร้างทางเลือกและลดการพึ่งพาแหล่งเงินกู้นอกระบบซึ่งจะทำให้ ประชาชนมีโอกาสในการสร้างงาน สร้างรายได้ด้วยตนเอง

- สนับสนุนสินเชื่อแก่ผู้ประกอบการขนาดกลาง ขนาดย่อม และวิสาหกิจ ชุมชน เพื่อสร้างโอกาสในการลงทุนและสร้างรายได้ ผ่านสถาบันการเงินของรัฐและธนาคารพัฒนา วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย

- เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ แต่ละชุมชนสามารถใช้ทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาสินค้า โดยรัฐพร้อมที่จะ สนับสนุนให้ชุมชนเข้าถึงองค์ความรู้สมัยใหม่ แหล่งเงินทุน และพัฒนาขีดความสามารถในการ บริหารจัดการและการตลาด เพื่อเชื่อมโยงสินค้าจากชุมชนสู่ตลาด ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

- พักหนี้ของเกษตรกรรายย่อยและยากจน ที่ผ่านกระบวนการจัดทำแผนฟื้นฟู อาชีพ เพื่อสร้างโอกาสให้เกษตรกรสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตด้วยการสร้างรายได้และอาชีพที่มั่นคง

- สร้างระบบประกันความเสี่ยงให้เกษตรกร เพื่อลดความเสี่ยง อันเนื่องมาจาก ผลกระทบความเสียหายจากภัยธรรมชาติ และสร้างกลไกในการสร้างเสถียรภาพราคาของสินค้า เกษตรที่เป็นธรรม

- ขยายบทบาทของศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน (Fix-it Center) และสถาบัน อาชีวศึกษา เพื่อให้คำแนะนำและถ่ายทอดความรู้ในการใช้ การดูแลรักษาและซ่อมบำรุงเครื่องมือ อุปกรณ์การประกอบอาชีพ เครื่องใช้ในครัวเรือน รวมทั้งสร้างเครือข่ายศูนย์ฯ กับชุมชนและ วิสาหกิจเพื่อให้เกิดการพัฒนานวัตกรรม ระบบรับรองและตรวจสอบคุณภาพในขั้นต้นของสินค้า ชุมชน

- สร้างโอกาสให้ประชาชนได้มีที่อยู่อาศัยอย่างทั่วถึง เช่น โครงการ “บ้านเอื้ออาทร” “บ้านรัฐสวัสดิการ” และ “ที่อยู่อาศัยของตนเองเป็นครั้งแรก” โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ซึ่งสามารถเดินทางเชื่อมระหว่างกรุงเทพมหานครและปริมณฑลด้วยระบบขนส่งมวลชนได้อย่างสะดวก

- เร่งรัดการลงทุนที่สำคัญของประเทศ เช่น การพัฒนาระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 9 สาย รถไฟความเร็วสูง รถไฟทางคู่ รถไฟชานเมือง และรถไฟกึ่งปลาเชื่อมโยงจังหวัดที่ยังไม่มีรถไฟขนส่งผู้โดยสารและขนส่งสินค้า และการพัฒนาขีดความสามารถของท่าอากาศยานสากล เป็นต้น เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

- ดำเนินมาตรการลดผลกระทบจากราคาพลังงาน โดยเร่งรัดโครงการส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนจากก๊าซธรรมชาติและผลผลิตทางการเกษตร เช่น แก๊สโซฮอลล์ ไบโอดีเซล รวมทั้งเร่งรัดมาตรการประหยัดพลังงานและการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อลดภาระการนำเข้าน้ำมันจากต่างประเทศ

- ฟื้นความเชื่อมั่นด้านการลงทุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทยโดยประกาศให้ปี 2551 – 2552 เป็น “ปีแห่งการลงทุน” และ “ปีแห่งการท่องเที่ยวไทย”

- วางระบบการถือครองที่ดินและกำหนดแนวเขตการใช้ที่ดินให้ทั่วถึงและเป็นธรรม โดยใช้ข้อมูลระบบภูมิสารสนเทศ ภายใต้กระบวนการที่ชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อให้ประชาชนมีที่ดินทำกินและประกอบอาชีพอย่างทั่วถึงและพอเพียง

- ขยายพื้นที่ชลประทานและเพิ่มประสิทธิภาพระบบชลประทาน โดยฟื้นฟู และขุดลอกแหล่งน้ำ ธรรมชาติ รวมทั้งพัฒนาแหล่งน้ำผิวดินและใต้ดิน โดยดำเนินการก่อสร้างระบบชลประทานขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก เพื่อประโยชน์ในการปรับโครงสร้างภาคการเกษตร การบรรเทาอุทกภัยและภัยแล้ง ทั้งในพื้นที่ชุมชนเมืองและพื้นที่เกษตรกรรม รวมทั้งระบบประปาที่ ถูกสุขอนามัย เพื่อการอุปโภคและบริโภคแก่ประชาชนให้ทั่วถึงทุกพื้นที่ เพิ่มประสิทธิภาพการกระจายน้ำ โดยการพัฒนาชลประทานในรูปแบบต่างๆ เช่น ชลประทานระบบท่อ

- เร่งรัดมาตรการและโครงการเพื่อบรรเทาผลกระทบจากวิกฤติโลกร้อนโดยส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน ธุรกิจเอกชน และชุมชน ให้มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะการปลูกและฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ ร่วมทั้งสนับสนุนการใช้พลังงานทางเลือกจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในระดับครัวเรือน เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

2. นโยบายสังคมและคุณภาพชีวิต

นโยบายการศึกษา

- ยกระดับคุณภาพการศึกษาของคนไทยอย่างมีบูรณาการและสอดคล้องกัน ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษาทั้งในและนอกระบบการศึกษา และสร้างระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต

- พัฒนาหลักสูตร ปรับระบบการผลิตและพัฒนาครูให้มีคุณภาพและคุณธรรมอย่างทั่วถึง ต่อเนื่อง และก้าวทันการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์

- ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน และการเรียนรู้อย่างจริงจัง จัดให้มีการเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงอย่างกว้างขวาง พร้อมทั้งจัดหาอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อประกอบการเรียนการสอนให้โรงเรียนอย่างทั่วถึง

- ดำเนินการให้บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษา 12 ปี โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย รวมทั้งสนับสนุนผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรืออยู่ในสภาวะยากลำบากให้ได้รับการศึกษา และเพิ่มโอกาสให้แก่เยาวชนในการศึกษาต่อผ่านกองทุนให้กู้ยืมที่ผูกพันกับรายได้ในอนาคต และเชื่อมโยงกับนโยบายการผลิตบัณฑิตเพื่อตอบสนองความต้องการบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถของประเทศ รวมทั้งต่อยอดให้ทุนการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ

- สนับสนุนการผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาคการผลิตและบริการ และเร่งผลิตกำลังคนระดับอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพเพื่อสนับสนุนความสามารถในการแข่งขันของประเทศในสาขาต่างๆ เช่น ปิโตรเคมี ซอฟต์แวร์ อาหาร สิ่งทอ บริการสุขภาพและการท่องเที่ยว และการบริหารจัดการขนส่งสินค้าและบริการ เป็นต้น ด้วยความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการ สถาบันการศึกษา และสถาบันเฉพาะทาง ตลอดจนให้มีการรับรองคุณวุฒิวิชาชีพตามมาตรฐานสากล

- ขยายบทบาทของระบบการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ผ่านองค์กรต่างๆ เช่น สำนักงานบริหารจัดการองค์ความรู้ ระบบห้องสมุดสมัยใหม่ หรืออุทยานการเรียนรู้พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ ศูนย์พัฒนาด้านกีฬา ดนตรี ศิลป ศูนย์บำบัดและพัฒนาศักยภาพของบุคคลออทิสติก เด็กสมาธิสั้น และผู้ด้อยโอกาสอื่นๆ ศูนย์การเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

นโยบายแรงงาน

- เร่งฝึกอบรมและพัฒนาคนที่ทำงานแล้วและคนที่ถูกเลิกจ้าง เพื่อเพิ่มโอกาสการเข้าสู่ภาคการผลิตและบริการที่มีระดับเทคโนโลยีที่สูงขึ้น

- จัดให้มีระบบเตือนภัยและติดตามสถานการณ์ที่มีผลกระทบต่อการทำงาน การเลิกจ้างอื่นเนื่องจากการปรับเปลี่ยน โครงสร้างเศรษฐกิจ พร้อมทั้งจัดให้มีการจ้างงานใหม่ โดยเร็ว

- ให้การคุ้มครองแรงงานตามมาตรฐานแรงงานไทย ซึ่งให้ความสำคัญแก่ความปลอดภัยในการทำงานและสวัสดิการแรงงาน พร้อมทั้งจัดระบบการคุ้มครองแก่แรงงานนอกระบบ ให้ครอบคลุมมากขึ้น

นโยบายการพัฒนาสุขภาพของประชาชน

- เพิ่มคุณภาพของระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าและให้ประชาชนเข้าถึง บริการได้อย่างไม่เป็นอุปสรรค พร้อมทั้งปฏิรูประบบบริหารจัดการสาธารณสุขให้มีประสิทธิภาพ ทั่วถึงและครบวงจร ทั้งการรักษาพยาบาล การฟื้นฟูสุขภาพ การป้องกันโรค และการส่งเสริม สุขภาพ

- จัดให้มีมาตรการลดปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อสุขภาพและภาวะทุพ-โภชนาการที่ นำไปสู่การเจ็บป่วยเรื้อรัง เช่น โรคมะเร็ง หัวใจ เบาหวาน ความดันโลหิต และอุบัติเหตุจาก การจราจร พร้อมทั้งนำมาตรการภาษีการบริโภคสินค้าที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพมาใช้กระตุ้นการ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบุคคลให้ลด ละ และเลิก พฤติกรรมสุ่มเสี่ยงต่อสุขภาพ

- ดำเนินการระบบเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคเชิงรุก เพื่อป้องกัน ปัญหา การป่วยและตายด้วยโรคอุบัติใหม่และระบาดซ้ำในคน พร้อมทั้งสร้างขีดความสามารถในการเฝ้า ระวัง วินิจฉัย และดูแลรักษาพยาบาลอย่างเป็นระบบที่ประสานเชื่อมโยงทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

- เพิ่มแรงจูงใจและขยายงานอาสาสมัครสาธารณสุข เพื่อเป็นกำลัง สำคัญให้ ชุมชนในการดูแลเด็ก ผู้สูงอายุ คนพิการ การดูแลผู้ป่วยใน โรงพยาบาลและการเฝ้าระวังโรคใน ชุมชน รวมทั้งเชื่อมโยงการดำเนินงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- ส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับมีโอกาสออกกำลังกาย และเล่นกีฬาเพื่อสร้าง เสริมสุขภาพและพลานามัยที่ดี รวมทั้งพัฒนาทักษะทางด้านกีฬาสู่ความเป็นเลิศที่จะนำชื่อเสียงมาสู่ ประเทศชาติ สร้างนิสัยรักการกีฬาและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์เพื่อหลีกเลี่ยงการหมกมุ่นและ มั่วสุมกับอบายมุขและยาเสพติด

นโยบายศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

- อุปถัมภ์ คุ้มครอง และทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นๆ เพื่อให้มี บทบาทสำคัญในการปลูกฝังให้ประชาชนเข้าใจและนำหลักธรรมของศาสนา มาใช้ในการ เสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิต

- พัฒนาและสืบสานคุณค่าความหลากหลายของวัฒนธรรมไทยทั้งที่เป็นวิถีชีวิต ประเพณี ค่านิยมที่ดีงาม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการดูแลรักษาแหล่งอุทยานประวัติศาสตร์ โบราณสถาน พิพิธภัณฑสถานต่างๆ เพื่อการศึกษาเรียนรู้และใช้ประโยชน์ในการเพิ่มมูลค่าผลผลิตบน พื้นฐานความรู้และความเป็นไทย รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาโบราณสถานให้เป็นมรดกทาง วัฒนธรรมระดับโลก

- พัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและการนันทนาการ เพื่อส่งเสริมให้ วัยรุ่น ไทยเกิดการเรียนรู้ที่ถูกต้อง ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีคุณธรรมเอื้ออาทรต่อผู้อื่นเกิดการเรียนรู้ ศิลปะอย่างสร้างสรรค์ เข้าใจถึงคุณค่า ซาบซึ้งในความสุนทรีย์ของศิลปะ

- ขยายบทบาทสภาวัฒนธรรมทุกจังหวัดให้เป็นกลไกเฝ้าระวังทาง วัฒนธรรมที่ ครอบคลุมทั้งวิถีชีวิตและสื่อทุกประเภทที่มีผลกระทบต่อการเบี่ยงเบนทางวัฒนธรรม และ พฤติกรรมของเด็กและเยาวชน พร้อมทั้งจัดสื่อที่เป็นภัยต่อสังคม ขยายสื่อดีเพื่อนำไปสู่การสร้าง ภูมิคุ้มกันทางสังคมอย่างเท่าทันสถานการณ์

นโยบายความมั่นคงของชีวิตและสังคม

- ประสานเชื่อมโยงการดำเนินงานและใช้ประโยชน์จากกองทุนต่างๆ เช่น กองทุนผู้สูงอายุ กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ กองทุนพัฒนาชุมชน และกองทุน สนับสนุนการวิจัยเพื่อให้เป็นพลังร่วมในการสร้างสรรค์และพัฒนาสังคมและความมั่นคงของ มนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ

- สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการพัฒนาให้มีความรู้และจริยธรรม เริ่มตั้งแต่เด็กแรกเกิดและเยาวชนทุกช่วงวัย โดยให้ความสำคัญแก่การสร้างสภาพแวดล้อมที่ เหมาะสม ครอบครัวที่อบอุ่น และสถานศึกษาที่เอาใจใส่ดูแลเด็กอย่างใกล้ชิดด้วยการปลูกฝังความรู้ ที่ทันโลกและคุณค่าที่ดีของวัฒนธรรมไทย สร้างความเข้าใจให้แก่พ่อแม่ถึงวิธีการดูแลบุตรที่ ถูกต้องตามระดับการพัฒนาของสมอง

- สร้างหลักประกันความมั่นคงและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ให้เด็ก สตรี และคนพิการที่ด้อยโอกาส โดยจะจัดขบวนการคุ้มครองให้หมดสิ้นไป จัดการเลือกปฏิบัติและ การละเมิดสิทธิเด็ก สตรี และคนพิการในทุกรูปแบบและอย่างเด็ดขาด รวมทั้งเสริมสร้างสวัสดิการ ทางสังคมแก่คนพิการและผู้ด้อยโอกาสอย่างเหมาะสม และส่งเสริมความรู้และอาชีพให้สตรีและ คนพิการให้สามารถพึ่งพาตนเองได้

- เตรียมความพร้อมให้แก่สังคมผู้สูงอายุ โดยยึดหลักการให้ผู้สูงอายุเป็น ทรัพยากรที่มีคุณค่าของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เป็นผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดีทั้งร่างกาย และจิตใจ โดยสร้างหลักประกันด้านรายได้และระบบการออมในช่วงวัยทำงานที่เพียงพอสำหรับ

ช่วงวัยชรา สร้างพฤติกรรมด้านสุขภาพที่เหมาะสมกับช่วงวัยสนับสนุนครอบครัวให้เข้มแข็ง สามารถดูแลสมาชิกได้อย่างมีคุณภาพ ขยายฐานการให้เบี้ยยังชีพแก่คนชราที่ไม่มีรายได้ และ ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ของผู้สูงอายุในกระบวนการพัฒนาประเทศโดยระบบคลังสมอง

- สร้างสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ในสังคมเมือง โดยมีการวางผังเมืองอย่างเป็นระบบ ควบคู่กับการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยสาธารณะและสิ่งแวดล้อมอย่างเคร่งครัด รวมทั้งจัดให้มีบริการขั้นพื้นฐานอย่างเหมาะสม มีโรงเรียนใกล้บ้านมีการสื่อสารคมนาคมที่มีประสิทธิภาพ และมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

นโยบายเศรษฐกิจ การเงินการคลัง

- ดำเนินนโยบายการเงินเพื่อสนับสนุนการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ อย่างมีเสถียรภาพ โดยดูแลเงินเฟ้อและค่าเงินบาทให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและกลไกตลาด ส่งเสริมประสิทธิภาพและความมั่นคงตลาด ส่งเสริมประสิทธิภาพและความมั่นคงของภาคการเงินในประเทศ และส่งเสริมศักยภาพในการบริหารความเสี่ยงของภาคเอกชน

- รักษาวินัยการคลังเพื่อให้เกิดความยั่งยืนทางการคลังในระยะยาว ซึ่งครอบคลุมถึงเงินงบประมาณ เงินนอกงบประมาณ งบประมาณของท้องถิ่น ฐานะการเงินของรัฐวิสาหกิจและสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐ ปฏิรูประบบงบประมาณแผ่นดินทั้งระบบ ให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศอย่างบูรณาการ ปรับปรุงระบบภาษีและการจัดเก็บภาษีให้มีความเป็นธรรม มีประสิทธิภาพ และเพียงพอต่อรายจ่ายเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต

- ส่งเสริมให้มีระบบการออมระยะยาว เพื่อให้มีเงินออมเพียงพอต่อการดำรงชีพในยามชรา รวมทั้งเป็นการสร้างฐานเงินออมเพื่อการระดมทุนของประเทศในอนาคต

- วางระบบการดูแลและส่งเสริมการเคลื่อนย้ายเงินทุนทั้งระยะสั้นและระยะยาว ให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศ ส่งเสริมการลงทุนของไทยในต่างประเทศ ทั้งการลงทุนของผู้ประกอบการและนักลงทุนที่เป็นสถาบัน และดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ โดยให้สอดคล้องกับขีดความสามารถในการแข่งขัน เป้าหมายการส่งเสริมศักยภาพของสาขาการผลิตที่จำเป็น และเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ

- ปรับปรุงประสิทธิภาพของตลาดทุนให้ทัดเทียมกับตลาดหลักในภูมิภาคและตลาดโลกทั้งด้านธรรมาภิบาล ราคา และคุณภาพ โดยให้ความสำคัญแก่การปรับปรุงมาตรการดึงดูดใจเพื่อสนับสนุนการออมของประเทศ การเพิ่มบทบาทของตลาดทุนและตลาดตราสารหนี้ในการเป็นแหล่งทุนสำหรับการลงทุน โครงการขนาดใหญ่ของรัฐและการจัดให้มีกลไกเพื่อกำกับดูแลการพัฒนาตลาดทุนให้ประสานสอดคล้องกับการพัฒนาตลาดเงิน

- พัฒนารัฐวิสาหกิจให้สามารถเป็นกลไกสนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาและการลงทุนของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างฐานรายได้และมูลค่าให้แก่ทรัพย์สินของรัฐ มีการบริหารงานอย่างมืออาชีพ ตลอดจนกำกับดูแลการบริหารจัดการรัฐวิสาหกิจภายใต้หลักธรรมาภิบาล ทั้งการจัดทำและแยกบัญชีเชิงสังคม ความโปร่งใส และการวัดประสิทธิผลของการดำเนินงานในมาตรฐานไม่น้อยกว่าเกณฑ์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย รวมทั้งเร่งฟื้นฟูรัฐวิสาหกิจที่มีปัญหาฐานะการเงิน

นโยบายปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ ภาคเกษตร

- เร่งปรับโครงสร้างการผลิตทางการเกษตรให้สอดคล้องกับโอกาสทางการตลาดและการเปลี่ยนแปลงรสนิยมของผู้บริโภค ทั้งที่เป็นตลาดเดิมและตลาดใหม่ โดยกำหนดยุทธศาสตร์ให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตอาหารของโลก เน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของการทำประมง ปศุสัตว์ และพืชเศรษฐกิจหลักของประเทศให้ครบวงจร รวมทั้งสนับสนุนการผลิตพืชพลังงาน เช่น ปาล์มน้ำมัน อ้อย มันสำปะหลัง เพื่อสนับสนุนนโยบายพลังงานทดแทน และสนับสนุนการผลิตสินค้าใหม่ที่มีโอกาสทางการตลาด เช่น พืชเส้นใย และสมุนไพร เป็นต้น

- ส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้าเกษตร โดยการแปรรูปที่ได้คุณภาพและมาตรฐานสากลเพื่อเชื่อมโยงสู่อุตสาหกรรมเกษตร โดยการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาด้านมาตรฐานการผลิตสินค้าเกษตรและอาหาร ความปลอดภัยอาหารตามมาตรฐานสากล รวมทั้งให้มีระบบป้องกันและควบคุมการระบาดของโรค ตลอดจนสนับสนุนการแปรรูปสินค้าเกษตรในชุมชน

- เร่งรัดการเจรจาข้อตกลงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร เพื่อป้องกันมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี และพัฒนาโครงข่ายระบบการขนส่งสินค้าเกษตรทั้งในพื้นที่ชนบทและเมือง เพื่อขยายตลาดของสินค้าเกษตรและอาหารสู่ตลาดโลก

- ส่งเสริมการทำเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ ในระดับชุมชนตามแนวพระราชดำริ เพื่อให้ครัวเรือนเกษตรกรมีความมั่นคงทางด้านอาหาร ส่งเสริมการขยายกระบวนการเรียนรู้ระบบเกษตรอินทรีย์ เกษตรผสมผสาน วนเกษตร โครงการอาหารกลางวัน และธนาคารโคกระบือตามแนวพระราชดำริ โดยเกษตรกรและชุมชนเป็นผู้กำหนดทิศทางและแนวทางด้วยตนเอง

- ส่งเสริมและสนับสนุนสถาบันเกษตรกรทั้งในด้านการรวมกลุ่มสหกรณ์วิสาหกิจชุมชน ตลอดจนสภาเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการวางแผนทางพัฒนาการเกษตรและพัฒนาความสามารถในการแข่งขันด้วยตนเอง

นโยบายปรับโครงสร้างเศรษฐกิจภาคอุตสาหกรรม

- พัฒนาประสิทธิภาพและผลิตภาพของภาคอุตสาหกรรม รวมทั้งสร้างมูลค่าให้กับสินค้าอุตสาหกรรม ด้วยการยกระดับความสามารถ ทักษะแรงงาน การบริหารจัดการของ

ผู้ประกอบการ และมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ปรับปรุงประสิทธิภาพเครื่องจักรระบบบริหารจัดการขนส่งสินค้าและบริการภายในกลุ่มอุตสาหกรรม บนพื้นฐานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษา

- พัฒนาและขับเคลื่อนอุตสาหกรรมที่ประเทศไทย มีศักยภาพสูงและมีความได้เปรียบ เช่น อาหาร เหล็ก ยานยนต์ ปิโตรเคมี พลังงาน และอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น ให้เป็นฐานการผลิตในระดับภูมิภาคและระดับโลก ด้วยการส่งเสริมการลงทุนหรือให้สิทธิพิเศษกับอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพ รวมทั้งจัดหาและพัฒนาพื้นที่และโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมเพื่อรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรมในระยะ 20 ปี ข้างหน้า โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่

- สร้างสินค้าที่มีคุณภาพและมาตรฐานเพื่อเพิ่มมูลค่าและคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาให้แก่สินค้าที่ผลิตในประเทศไทย โดยสนับสนุนการพัฒนาทักษะฝีมือผสมผสานกับการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น กลุ่มสินค้าแฟชั่น อัญมณี และเครื่องประดับและสินค้าอื่นๆ พร้อมทั้งใช้มาตรการด้านการตลาดและสร้างตราสัญลักษณ์สินค้าของไทยให้เป็นที่ยอมรับทั้งในประเทศและต่างประเทศ

- สร้างและพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รวมทั้งวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เพื่อเป็นฐานการผลิตของระบบเศรษฐกิจภายในประเทศ โดยส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้าและศักยภาพในการแข่งขัน ด้วยการสนับสนุนด้านองค์ความรู้และนวัตกรรม รวมถึงการสร้างธรรมาภิบาลในการประกอบการและความรับผิดชอบต่อสังคม

- ส่งเสริมและขยายบทบาทศูนย์บ่มเพาะสำหรับผู้ประกอบการที่มุ่งสร้างสินค้าและบริการที่มีมูลค่าสูง โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ออกแบบให้มีความเหมาะสมตามศักยภาพในพื้นที่ต่างๆ พร้อมทั้งสร้างศูนย์พัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรม ตลอดจนสนับสนุนให้มีการนำองค์ความรู้และนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์

- จัดตั้งกองทุนพัฒนาความสามารถในการแข่งขันและการลงทุนเพื่อกระตุ้นอุตสาหกรรมให้มีการปรับตัว และสนับสนุนการลงทุนของอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีสูงและใช้พลังงานน้อย รวมทั้งขยายบทบาทของกองทุนที่มีอยู่ในปัจจุบันให้สามารถสนับสนุนการปรับโครงสร้างของภาคอุตสาหกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นโยบายปรับโครงสร้างเศรษฐกิจภาคการท่องเที่ยวและบริการ

- เร่งสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว โดยฟื้นฟู พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการท่องเที่ยวให้ยั่งยืน และสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ในเชิงกลุ่มพื้นที่ที่มีศักยภาพ สามารถเชื่อมโยง

ธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชน รวมถึงการเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ควบคู่กับการส่งเสริมตลาดนักท่องเที่ยวคุณภาพ เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มดูแลรักษาสุขภาพ กลุ่มประชุมและแสดงสินค้า และกลุ่มที่มีความสนใจด้านระบบนิเวศ วัฒนธรรมท้องถิ่น แหล่งประวัติศาสตร์และโบราณสถาน เป็นต้น และดูแลให้นักท่องเที่ยวปลอดภัยจากอาชญากรรม การฉ้อฉล และอุบัติเหตุที่เกิดจากความบกพร่องของผู้ประกอบการ

- พัฒนาธุรกิจบริการที่มีศักยภาพ เพื่อสร้างโอกาสการขยายฐานการผลิตและการตลาดในระดับภูมิภาค เช่น ธุรกิจบริการสุขภาพ ธุรกิจ การประชุมและแสดงสินค้า การศึกษานานาชาติ การก่อสร้าง ธุรกิจภาพยนตร์ และธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับกีฬาและนันทนาการ เป็นต้น โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาความเข้มแข็งของผู้ประกอบการ การเสริมสร้างบรรยากาศการลงทุน มาตรฐานธุรกิจและการพัฒนาบุคลากรให้พร้อมรับการขยายตัวของธุรกิจ และการส่งเสริมด้านการตลาด

- ส่งเสริมและพัฒนาความร่วมมือของกลุ่มอุตสาหกรรมการค้าและบริการที่เน้นความสำคัญของศักยภาพพื้นที่และเอกลักษณ์เฉพาะทางด้านวัฒนธรรม รวมทั้งความสามารถทางด้านบุคลากรเพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ เช่น ธุรกิจบริการด้านสุขภาพและการแพทย์ที่เชื่อมโยงกับการวิจัยและพัฒนาอุตสาหกรรมยาและเวชภัณฑ์

นโยบายปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ ด้านการตลาด การค้า และการลงทุน

- ส่งเสริมนโยบายการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม ป้องกันการผูกขาดตัดตอน และคุ้มครองผู้บริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสร้างความมั่นใจให้กับผู้ประกอบการในด้านการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา

- ดำเนินการตลาดเชิงรุกเพื่อรักษาตลาดเดิมและสร้างตลาดใหม่ เพื่อลดการพึ่งพาการส่งออกในตลาดหลัก โดยส่งเสริมการส่งออกในตลาดใหม่ ได้แก่ จีน อินเดีย ตะวันออกกลาง แอฟริกา และยุโรปตะวันออก พร้อมทั้งรักษาส่วนแบ่งในตลาดหลักไม่ให้ลดลง โดยมุ่งเน้นการส่งออกสินค้าที่มีอัตราการขยายตัวสูงในตลาดใหม่

- ขยายความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจเพื่อผลประโยชน์ทางการค้าภายใต้กรอบความร่วมมือและข้อตกลงทางการค้าในระบบพหุภาคีและทวิภาคี เพื่อสนับสนุนการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการขยายตลาดการค้าระหว่างประเทศและการค้าชายแดน

- ทบทวนการจัดตั้งสำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศและปรับปรุงกลไกการบริหารจัดการด้านการค้าของประเทศให้เป็นไปอย่างบูรณาการ โดยเชื่อมโยงกลไกในระดับ

นโยบายและหน่วยงานปฏิบัติที่มีภารกิจเกี่ยวข้อง เพื่ออำนวยความสะดวกและลดขั้นตอนให้แก่ธุรกิจภาคเอกชนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของตลาดโลกที่เปลี่ยนแปลงไป

- สนับสนุนการลงทุนในต่างประเทศในสาขาที่ผู้ประกอบการไทยมีศักยภาพ ทั้งในการลงทุนตั้งโรงงานผลิตสินค้า การทำสัญญาสินค้าเกษตรตามข้อตกลง การเปิดสาขา การหาตัวแทนและหุ้นส่วนในต่างประเทศเพื่อสร้างเครือข่ายธุรกิจไทยในต่างประเทศ

- ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าการลงทุน เพื่อสร้างบรรยากาศการลงทุนที่ดีและสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนทั้งในประเทศและจากต่างประเทศ

นโยบายโครงสร้างพื้นฐาน และระบบบริหารจัดการขนส่งมวลชน สินค้าและบริการ

- พัฒนาบริการ โครงสร้างพื้นฐานให้กระจายไปสู่ภูมิภาคอย่างทั่วถึงและเพียงพอ โดยเฉพาะการจัดให้มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชน ทั้งนี้เพื่อการอุปโภคบริโภค บริการสื่อสาร โทรคมนาคม และที่อยู่อาศัย เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน

- พัฒนาระบบคมนาคมขนส่งและเชื่อมโยงโครงข่ายการบริหารจัดการขนส่งมวลชนสินค้าและบริการ ทั้งพื้นที่ชนบท เมือง และระหว่างประเทศ โดยให้ความสำคัญแก่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการขนส่งระบบรางให้เชื่อมโยงการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ เพื่อลดต้นทุนสินค้าและบริการเพื่อการส่งออก

- พัฒนาการขนส่งทางน้ำและกิจการพาณิชย์นาวี ทั้งภายในและระหว่างประเทศ ตลอดจนพัฒนาท่าเรือน้ำลึกบริเวณพื้นที่ภาคใต้ พัฒนาท่าเรือชุมชนและกองเรือไทย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดการใช้พลังงานในภาคขนส่ง เชื่อมโยงประตูการค้าใหม่และสนับสนุนการท่องเที่ยว

- พัฒนาท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ท่าอากาศยานภูมิภาค และอุตสาหกรรมการบินของไทย เพื่อให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการบิน การท่องเที่ยว และการขนส่ง สินค้าทางอากาศชั้นนำของเอเชียและโลก

นโยบายพลังงาน

- สร้างความมั่นคงทางด้านพลังงาน ด้วยการจัดหาพลังงานให้เพียงพอต่อการพัฒนาประเทศเพื่อความอยู่ดีกินดีของประชาชน โดยเร่งรัดให้มีการลงทุนสำรวจและพัฒนาพลังงานทั้งจากในประเทศ เขตพื้นที่พัฒนาร่วม และจากประเทศเพื่อนบ้านให้เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือด้านพลังงานกับต่างประเทศ

- ส่งเสริมให้มีการกำกับดูแลกิจการพลังงานให้มีราคาพลังงานที่เหมาะสม สมเป็นธรรม และก่อให้เกิดการแข่งขันลงทุนในธุรกิจพลังงาน โดยมีมาตรฐาน คุณภาพการให้บริการ และความปลอดภัยที่ดี

- พัฒนาและวิจัยพลังงานทดแทนทุกรูปแบบเพื่อเป็นทางเลือกแก่ประชาชน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมในการตัดสินใจพัฒนาพลังงานทางเลือกอื่นๆ ที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงและพลังงานที่สอดคล้องกับท้องถิ่น

- ส่งเสริมการอนุรักษ์และประหยัดพลังงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง รวมทั้งสนับสนุนการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพทั้งในภาคการผลิต ภาคบริการ และภาคประชาชน โดยมีมาตรการจูงใจที่เหมาะสม

- ส่งเสริมการพัฒนาผลิต และใช้พลังงานควบคู่ไปกับการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมกลไกการพัฒนาพลังงานที่สะอาด รวมทั้งให้ความสำคัญกับการจัดการก๊าซเรือนกระจกเพื่อช่วยบรรเทาสภาวะโลกร้อน

นโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศ

- พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น โครงข่ายสื่อสารความเร็วสูงให้ทั่วถึง เพียงพอ ในราคาที่เหมาะสม เป็นธรรม และแข่งขันได้ เพื่อเป็นโครงข่ายหลักสนับสนุนการพัฒนาประเทศไทยไปสู่สังคมแห่งภูมิปัญญา ช่วยลดความเหลื่อมล้ำระหว่างเขตเมืองและชนบท และเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ

- พัฒนาอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ ฮาร์ดแวร์ และอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องด้านบริการความรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และจัดให้มีกลไกสนับสนุนแหล่งทุนสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศขนาดกลางและขนาดย่อม รวมทั้งพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพได้มาตรฐาน และสอดคล้องกับความต้องการของตลาด เพื่อผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในภูมิภาค

- สนับสนุนการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาระบบบริหารจัดการและบริการภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ การเชื่อมโยงข้อมูล การบริหารจัดการขนส่งสินค้าและบริการ การเตือนภัยและความมั่นคงของรัฐ บริการการศึกษาและสาธารณสุข ตลอดจนการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศและเทคโนโลยีอวกาศ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ

นโยบายที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- อนุรักษ์ พัฒนา และใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน ให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจ โดยให้ความสำคัญแก่การใช้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นตลอดจนความปลอดภัยทางชีวภาพ เพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาหารและสุขภาพ และสร้างมูลค่าเพิ่มสู่เศรษฐกิจระดับประเทศและสากลในระยะต่อไป

- เร่งรัดการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้การมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ให้มีความสมดุลของการใช้ประโยชน์ การถือครอง และการอนุรักษ์ฐานทรัพยากร ที่ดิน ป่าไม้ สัตว์ป่า ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และทรัพยากรธรณี โดยการใช้ระบบภูมิสารสนเทศ ควบคู่กับการปรับปรุงและบังคับใช้กฎหมายตลอดจนกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด โดยเร่งรัดปราบปรามการทำลายป่า สัตว์ป่า และทรัพยากรธรรมชาติอย่างจริงจัง รวมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องให้เกิดประโยชน์สูงสุด และมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการพัฒนาประเทศและคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน

- อนุรักษ์ทรัพยากรดินและป่าไม้ โดยการยุติการเผาไร่และทำลายหน้าดิน การลดการใช้สารเคมีเพื่อการเกษตร รวมทั้งการฟื้นฟูดินและป้องกันการชะล้างทำลายดิน โดยการปลูกหญ้าแฝกตามแนวพระราชดำริ รวมทั้งมีการกระจายและจัดการกรรมสิทธิ์ที่ดินอย่างเป็นธรรม อนุรักษ์และป้องกันรักษาป่าที่สมบูรณ์ สนับสนุนให้มีการปลูกและฟื้นฟูป่าตามแนวพระราชดำริ สนับสนุนการจัดการป่าชุมชนและส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจในพื้นที่ที่เหมาะสมตามหลักวิชาการ และการสนับสนุนบทบาทของชุมชนในการบริหารจัดการน้ำ เช่น การทำฝายต้นน้ำลำธาร หรือฝายชะลอน้ำตามแนวพระราชดำริ

- จัดให้มีมาตรการป้องกันและพัฒนาระบบข้อมูลและเตือนภัยจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น อุทกภัย ภัยแล้ง ธรณีพิบัติ และการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ และดำเนินมาตรการลดผลกระทบและความเดือดร้อนของประชาชนจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ

- เร่งรัดการควบคุมมลพิษทางอากาศ ขยะ น้ำเสีย กลิ่น และเสียง ที่เกิดจากการผลิตและบริโภค โดยเฉพาะเร่งรัดการสร้างระบบบำบัดน้ำเสียที่เกิดขึ้นจากสังคมเมืองและการผลิตในภาคเกษตรและอุตสาหกรรม การจัดทำระบบกำจัดขยะ โดยวิธีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และเพิ่มขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการกำจัดขยะและบำบัดน้ำเสีย

- ส่งเสริมให้ภาครัฐและภาคเอกชนวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการอนุรักษ์พลังงาน การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม การผลิตวัสดุที่สามารถย่อยสลายได้ การหมุนเวียนการใช้วัตถุดิบและเทคโนโลยีที่สะอาด และการใช้หลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายเพื่อกระตุ้นให้เกิดการลดการก่อมลพิษและลดภาระของสังคมตามธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม

- ส่งเสริมการสร้างความตระหนักทางด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการดำเนินกิจกรรมและการปรับพฤติกรรมการผลิตและการบริโภค เพื่อบรรเทาผลจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ตลอดจนสนับสนุนการดำเนินการตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่จะนำมาสู่การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

นโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม

- ส่งเสริมการนำงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาประเทศ ควบคู่กับการพัฒนาระบบวิจัยและพัฒนาเชิงนวัตกรรมที่มีอยู่ให้สนองความต้องการของภาคการผลิตและบริการ โดยให้ความสำคัญแก่การเชื่อมโยงระหว่างภาคเอกชน สถาบันวิจัย และมหาวิทยาลัย ตลอดจนพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจ ซึ่งจะนำไปสู่การวิจัย และพัฒนาต่อยอดและมีการใช้ประโยชน์องค์ความรู้และเทคโนโลยีในเชิงพาณิชย์

- สร้างเสริมความรู้ความคึกของประชาชนทางด้านวิทยาศาสตร์ พร้อมทั้งเร่งผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีคุณภาพและคุณธรรมให้สอดคล้องกับการเจริญเติบโตของภาคการผลิตและบริการ ตลอดจนพัฒนาเส้นทางอาชีพเพื่อรักษาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไว้ในระบบ รวมทั้งจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่สามารถดึงดูดบุคลากรที่มีความรู้ขั้นสูงจากต่างประเทศเพื่อให้เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้แก่บุคลากรไทย

- พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมให้มีคุณภาพและปริมาณที่เพียงพอกับความต้องการ และสนับสนุนการสร้างทรัพย์สินทางปัญญาของคนไทยเพื่อป้องกันมิให้ไทยถูกเอาเปรียบทางเทคโนโลยีจากต่างประเทศ โดยพัฒนาระบบการจัดการทรัพย์สินทางปัญญาให้มีประสิทธิภาพ พัฒนาระบบรับรองมาตรฐานให้ทันสมัย รวมทั้งพัฒนาศูนย์บ่มเพาะธุรกิจที่ใช้เทคโนโลยี อุทยานวิทยาศาสตร์และศูนย์แห่งความเป็นเลิศในสาขาเทคโนโลยีที่สำคัญ

- ปรับปรุงระบบการวิจัยของประเทศให้สอดคล้องกับการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ โดยพัฒนามาตรการจูงใจ และกฎหมายให้เอื้อต่อการลงทุนวิจัยและพัฒนาของภาคธุรกิจเอกชน และส่งเสริมการลงทุนจัดหาเทคโนโลยีที่เหมาะสมและมีความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์จากต่างประเทศมาใช้ประโยชน์

นโยบายการต่างประเทศและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

- ส่งเสริมและพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน โดยส่งเสริมความร่วมมือทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาชน และสื่อมวลชน เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดีและความใกล้ชิดระหว่างกัน อันจะนำไปสู่การขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน การส่งเสริมการท่องเที่ยว การขยายการคมนาคมขนส่ง และความร่วมมือด้านอื่นๆ ภายใต้กรอบความร่วมมืออนุ

ภูมิภาค เช่น ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (ACMECS) แผนงานความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS) แผนงานความร่วมมือทางเศรษฐกิจอินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (IMTGT) และความริเริ่มแห่งอ่าวเบงกอลสำหรับความร่วมมือหลากหลายสาขาทางวิชาการและเศรษฐกิจ (BIMSTEC) เป็นต้น

- ส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศในเอเชีย กรอบความร่วมมือเอเชีย และเพิ่มบทบาทในการสร้างความแข็งแกร่งของอาเซียนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการจัดตั้งประชาคมอาเซียน และผลักดันบทบาทอาเซียนในเวทีระหว่างประเทศในวาระที่ไทยเป็นประธานอาเซียน

- มีบทบาทที่สร้างสรรค์ในองค์กรระหว่างประเทศ โดยเฉพาะเวทีสหประชาชาติ และองค์กรระดับภูมิภาคต่างๆ เพื่อรักษาสันติภาพ ความมั่นคง ส่งเสริมกระบวนการประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน มนุษยธรรม ตลอดจนร่วมมือในการแก้ไขปัญหาข้ามชาติทุกด้านที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของมนุษย์

- กระชับความร่วมมือและความเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์กับประเทศและกลุ่ม ประเทศที่มีบทบาทสำคัญของโลก จัดทำข้อตกลงการค้าเสรีในกรอบพหุภาคีและกับประเทศต่างๆ เพื่อประโยชน์สูงสุดของประเทศโดยรวม สร้างกลไกเพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการให้สามารถปรับตัวรับผลกระทบและส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากความตกลงการค้าเสรี

- ดำเนินงานเชิงรุกทางการทูตเพื่อประชาชน วัฒนธรรม และการศึกษา ตลอดจนการแลกเปลี่ยนในระดับประชาชนกับนานาประเทศ พร้อมทั้งส่งเสริมความร่วมมือทางวิชาการกับประเทศกำลังพัฒนา และสานต่อความร่วมมืออย่างใกล้ชิด เพื่อความเข้าใจอันดีกับองค์กรทางศาสนาอื่นๆ

- ค้ำจุนผลประโยชน์ของคนไทย คุณแลคนไทยและแรงงานไทยในต่างประเทศ โดยเฉพาะคนไทยที่ประกอบอาชีพและมีถิ่นฐานในต่างประเทศ ส่งเสริมบทบาทของชุมชนชาวไทยในการรักษาเอกลักษณ์และความเป็นไทย

นโยบายความมั่นคงของรัฐ

- เทิดทูนและพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ ดำรงรักษาไว้ซึ่งพระบรมเดชานุภาพแห่งพระมหากษัตริย์มิให้ผู้ใดล่วงละเมิดได้ รวมทั้งเสริมสร้างจิตสำนึกประชาชนในชาติให้มีความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ตลอดจนสร้างบรรยากาศให้เกิดความรัก ความสามัคคี และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของคนในชาติ

- เสริมสร้างระบบป้องกันประเทศให้มีความมั่นคง มีศักยภาพในการรักษาเอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ และผลประโยชน์ของชาติ โดยมุ่งพัฒนาความทันสมัยของอาวุธยุทโธปกรณ์ และเตรียมความพร้อมของกำลังพลในกองทัพ ตลอดจนการฝึกกำลัง

ประชาชนให้มีส่วนร่วมในการรักษาความมั่นคงของประเทศ พร้อมทั้งให้การสนับสนุนภารกิจในการพัฒนาประเทศและการรักษาสันติภาพภายใต้กรอบกติกาของสหประชาชาติ

- เร่งพัฒนาระบบการจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย และบุคคลที่ยังไม่มีสถานะที่ชัดเจน เน้นการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดกับขบวนการลักลอบเข้าเมืองที่ผู้มีอิทธิพลให้การสนับสนุน เพื่อลดขนาดและผลกระทบของปัญหาความมั่นคงระยะยาวให้เหลือน้อยที่สุด ควบคู่ไปกับการจัดการแก้ไขปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลที่ไม่มีสถานภาพที่ชัดเจนภายใต้ความสมดุลระหว่างการรักษาความมั่นคงของชาติกับการดูแลสิทธิขั้นพื้นฐาน

- พัฒนาและเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ รวมทั้งมุ่งพัฒนาระบบบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ควบคู่กับการรักษาความมั่นคงตลอดจนการดำเนินการอย่างจริงจัง เพื่อการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล และเร่งขจัดเงื่อนไขความไม่เข้าใจกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์และพัฒนาความร่วมมือระหว่างกันทั้งด้านเศรษฐกิจและด้านความมั่นคง

- ปฏิรูประบบข่าวกรองให้เกิดประโยชน์ต่อการรักษาความมั่นคงและการเสริมสร้างผลประโยชน์ของชาติ โดยจัดระบบบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานพลเรือน ตำรวจ ทหาร และให้ความสำคัญแก่ข้อมูลเชิงลึกด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงที่เป็นประโยชน์ต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาของชาติได้อย่างแท้จริง

- พัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติ โดยเน้นการบริหารวิกฤตการณ์ทั้งที่เกิดจากภัยธรรมชาติและภัยที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยมุ่งระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนให้สามารถดำเนินงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกัน แก้ไข บรรเทา และฟื้นฟูความเสียหายของชาติที่เกิดจากภัยต่างๆ

นโยบายการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารราชการแผ่นดิน

- ปรับปรุงการให้บริการประชาชน ด้วยการสร้างนวัตกรรมและนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการให้บริการรูปแบบต่างๆ เพื่อลดภาระและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน

- พัฒนาระบบและกำหนดมาตรการเพื่อดึงดูดผู้มีความรู้ความสามารถเข้ามารับราชการ ด้วยการปรับปรุงระบบค่าตอบแทนและสิ่งจูงใจให้เทียบเคียงหรือแข่งขันในตลาดแรงงาน เพื่อให้ระบบราชการเป็นนายจ้างอันเป็นที่หมายปองของผู้สมัครงานรวมทั้งสนับสนุนให้มีกรเคลื่อนย้ายถ่ายโอนกำลังคนทั้งภายในระบบราชการและระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับภาคส่วนอื่นๆ

- พัฒนาระบบงานและสมรรถนะของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกระดับอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีขีดความสามารถในการปฏิบัติราชการและการส่งมอบบริการสาธารณะ โดยจะเน้นการพัฒนาข้าราชการในตำแหน่งที่มีความสำคัญต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ และสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงในระบบราชการ รวมทั้งจะวางมาตรการสำหรับประเมินผลการปฏิบัติงานและจ่ายค่าตอบแทนที่เป็นธรรมตามผลงาน เพื่อให้เกิดขวัญกำลังใจและแรงจูงใจในการพัฒนาผลงาน

- พัฒนาคุณภาพชีวิตของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ดีขึ้นเพื่อให้สามารถดำรงชีพอย่างมีศักดิ์ศรี โดยการเพิ่มเงินเดือน ค่าตอบแทน และสวัสดิการให้เหมาะสมกับสภาพการทำงานและสถานการณ์ค่าครองชีพที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งปรับปรุงสวัสดิภาพการทำงานและภาระหนี้สิน เพื่อให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีความสมดุลระหว่างการทำงานกับชีวิตส่วนตัว

- เสริมสร้างมาตรฐานด้านคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ และพัฒนาความโปร่งใสในการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐ พร้อมทั้งป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างจริงจัง เพื่อให้ภาคราชการเป็นที่เชื่อถือไว้วางใจแก่ประชาชน

- ส่งเสริมการกระจายอำนาจการปกครองผู้ท้องถิ่นอย่างจริงจัง โดยสร้างดุลยภาพระหว่างการค้ากับดูแลและเป็นอิสระของท้องถิ่น โดยไม่กระทบความสามารถในการตัดสินใจดำเนินงานตามความต้องการของท้องถิ่น สร้างความเข้มแข็งและขีดความสามารถในการบริหารจัดการงบประมาณและบุคลากรของท้องถิ่นเพิ่มขึ้น ตลอดจนพึ่งพาตนเองด้วยฐานรายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเองได้มากขึ้น

- สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการจัดบริการสาธารณะของท้องถิ่นเพิ่มขึ้น โดยคำนึงถึงความจำเป็นและความเหมาะสมตามศักยภาพของท้องถิ่น รวมทั้งความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ตลอดจนขยายการให้บริการที่ครอบคลุมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน เชื่อมโยงและบูรณาการกับแผนชุมชนและแผนระดับต่างๆ ในพื้นที่

- เร่งรัดดำเนินการถ่ายโอนภารกิจของราชการส่วนกลางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามกฎหมายว่าด้วยการกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการจัดสรรรายได้ให้ท้องถิ่นแต่ละประเภทอย่างเหมาะสม

- สนับสนุนระบบการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการของผู้ว่าราชการจังหวัดผ่านกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด และการจัดทำงบประมาณจังหวัดและกลุ่มจังหวัด เพื่อให้จังหวัดและกลุ่มจังหวัดวางยุทธศาสตร์การพัฒนาและทิศทางการพัฒนาพื้นที่ใน

อนาคตที่สอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐบาลเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ศักยภาพของพื้นที่ และความต้องการของประชาชน

นโยบายปรับปรุงกฎหมายและการยุติธรรม

- ดูแลให้มีการปฏิบัติและบังคับใช้กฎหมายอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรมและทั่วถึง และส่งเสริมการให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่มีผลกระทบต่อประชาชนและภาคธุรกิจ รวมถึงตลอดถึงเพิ่มประสิทธิภาพในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และสนับสนุนการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน

- พัฒนากฎหมายให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงและความจำเป็นของสังคมรวมทั้งจัดให้มี “องค์กรเพื่อการปฏิรูปกฎหมาย” และ “องค์กรเพื่อการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม” ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพื่อปรับปรุงและพัฒนากฎหมายของประเทศและกระบวนการยุติธรรม

- ส่งเสริมและพัฒนาระบบงานยุติธรรมทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการป้องกันอาชญากรรมและสร้างความเป็นธรรมในสังคม การพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางอาญาให้ เป็นไปตามหลักนิติธรรม การใช้เครื่องมือและหลักวิชาการนิติวิทยาศาสตร์ การส่งเสริมการเข้าถึงความยุติธรรมและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอำนวยความสะดวก เช่น การพัฒนาระบบยุติธรรมชุมชนและยุติธรรมจังหวัด การพัฒนาและจัดให้มีกระบวนการยุติธรรมทางเลือก (ซึ่งเป็นกระบวนการระงับข้อพิพาท เช่น ใช้วิธีการทำงานบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม เป็นต้น) ควบคู่กับกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก รวมทั้งการพัฒนาระบบและวิธีปฏิบัติเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดให้เหมาะสมต่อกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนการพัฒนาระบบฐานข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรม

- เสริมสร้างความยุติธรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมุ่งพัฒนากฎหมายและระบบงานยุติธรรมที่สอดคล้องกับพื้นที่ วิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่น บังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ขจัดเงื่อนไขความไม่ยุติธรรม และพัฒนาระบบการพิสูจน์การกระทำผิดที่มีความมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ รัฐบาลยังมีนโยบายส่งเสริมให้ประชาชนมีโอกาสได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากทางราชการและสื่อสาธารณะอื่น ได้อย่างกว้างขวาง ถูกต้อง เป็นธรรม และรวดเร็ว โดยการจะดำเนินการปรับปรุงหรือกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐ พัฒนาระบบการบริหารจัดการเสนอร่างกฎหมาย ตลอดจนดำเนินการทุกประการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารราชการแผ่นดินให้มีประสิทธิภาพ และสามารถบรรลุผลในทางปฏิบัติเพื่อประโยชน์แก่การพัฒนาประเทศ

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	พันตำรวจโทสายชล ปัญจชัย
วัน เดือน ปีเกิด	16 กันยายน พ.ศ. 2508
ประวัติการศึกษา	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนบ้านหมีวิทยา อ.บ้านหมี จ.ลพบุรี ปริญญาตรี นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ปริญญาโท รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2542 รองสารวัตรป้องกันและปราบปราม สถานีตำรวจนครบาลบุคคโล พ.ศ. 2552 สารวัตรสืบสวนสอบสวน สถานีตำรวจนครบาลสำหรับ
ผลงานที่น่าภูมิใจ	พ.ศ. 2543 รางวัลประกาศชมเชยการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความวิริยะอุตสาหะ จากกองบัญชาการตำรวจนครบาล พ.ศ. 2543 รางวัลการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความวิริยะอุตสาหะ จาก ฯพณฯ ถวิล ไพรสณฑ์ อดีตสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2545 รางวัลการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความวิริยะอุตสาหะ จากคณะกรรมการ ตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ สถานีตำรวจนครบาลบุคคโล พ.ศ. 2546 รางวัลประกาศชมเชยการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความวิริยะอุตสาหะ จากกองบัญชาการตำรวจนครบาล พ.ศ. 2547 รางวัลตำรวจชุมชนสัมพันธ์ดีเด่น จากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2548 รางวัลการป้องกันยาเสพติดดีเด่น จากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2549 รางวัลการป้องกันยาเสพติดดีเด่น จากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2549 รางวัลด้านมนุษยสัมพันธ์ยอดเยี่ยม จากชมรมผู้สื่อข่าวอาชญากรรม แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2549 รางวัลตำรวจดีเด่น จากสโมสรโรตารีคูสิต ร่วมกับกองบัญชาการ ตำรวจนครบาล พ.ศ. 2550 รางวัลการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความวิริยะอุตสาหะ จากสโมสรโรตารี คูสิตกับกองบัญชาการตำรวจนครบาล